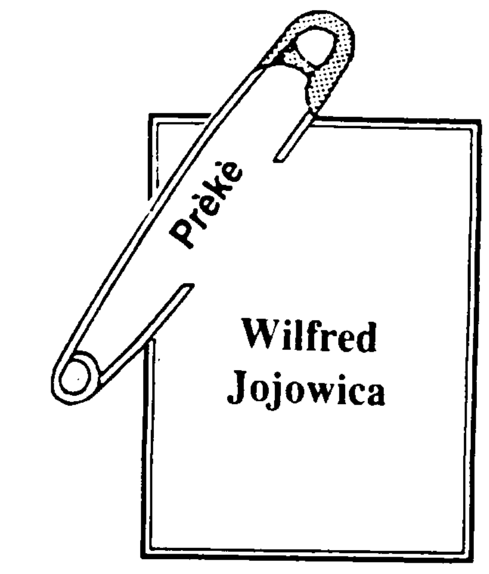
111E JAARGANG — NO.: 297 DONDERDAG 22 DECEMBER 1994

AMIGOE

VANDAAG

WILFRED LODOWICA ...PAR...

Moskou erkent toenemend aantal slachtoffers door verzet:

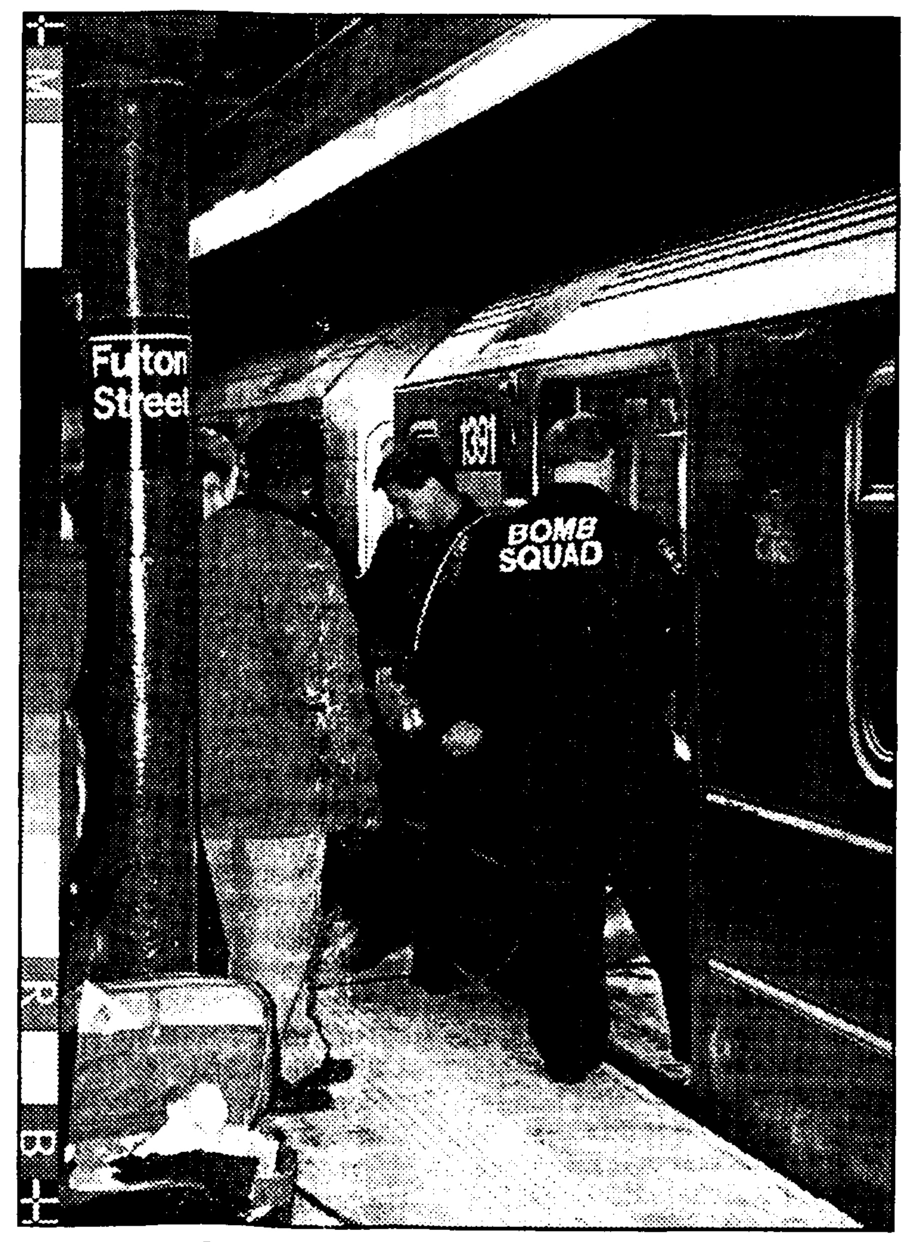
Tegen-offensief van Tsjetsjenen begonnen

GROZNY — Tien dagen na de Russische inval in Tsjetsjenië zijn de Tsjetsjeense troepen woensdag een tegenoffensief begonnen. De Russische regering gaf toe dat een stijgend aantal Russische soldaten het leven verliest in het conflict met de afvallige deelrepubliek. Volgens het persbureau Interfax beantwoordt Rusland de toenemende dreiging door donderdag tweeduizend elitetroepen naar het strijdgebied te sturen. Zij moeten de aanvalskracht van de Russische strijdkrachten versterken.

President Jeltsin riep zijn generaals op de orde te herstellen in Tsjetsjenië, maar sprak tegelijkertijd ook verzoenende woorden. De Tsjetsjenen kunnen rekenen op omvangrijke economische hulp als de Russische troepen eenmaal president Dzjochar Doedajev hebben afgezet. De mensenrechten zullen volgens Jeltsin gerespecteerd werden en vluchtelingen kunnen naar huis terugkeren.

Van een deportatie van Tsjetsjenen, zoals onder Stalin gebeurde, zal geen sprake zijn, verzekerde de president het Tsjetsjeense volk in een speciaal aan hen gerichte oproep. Die zal zich "onder geen enkele omstandigheid herhalen". Doedajev verweet woensdag de Russen een nieuwe poging te ondernemen het Tsjetsjeense volk uit te roeien, verwijzend naar de massale deportaties van Tsjetsjenen in 1944 onder het bewind van Stalin.

Het Russische ministerie van Binnenlandse Zaken deelde in een verklaring mee dat de situatie in Tsjetsjenië zich aanzienlijk heeft verscherpt. "Overal ageren partizanenstrijders en sluipschutters, waardoor de verliezen onder de Russische soldaten gestegen zijn". Volgens Moskou hebben Tsjetsjeense troepen en sluipschutters het strijdtoneel naar de voorsteden van Grozny verplaatst en proberen ze vandaaruit de Russen terug te dringen. De Tsjetsjenen brachten in de nacht van dinsdag op woensdag hun versterkingen aan. Moskou verklaarde later dat zijn troepen nog wel vorderingen maken in de slag om Grozny, maar dat sneeuw, mist en oplopende verliezen de Russische soldaten parten speelden. Doedajev zou alle bruggen rond de hoofdstad Grozny hebben voorzien van explosieven om een Russische opmars te verhinderen.

■ *NEW YORK - Personeel van de Newyorkse explosievendienst inspecteert de schade die in een metrowagen is aangericht, nadat daarin een bom tot ontploffing was gekomen waarbij ruim veertig mensen gewond raakten. Het was een brandbom die de explosie veroorzaakte.*

(AFP-satellietfoto)

Noord Korea: Co-piloot komt voor Kerstmis vrij:

Stoffelijk overschot VS-heli-piloot overgedragen

SEOUL — Noord-Korea heeft het stoffelijk overschot van de Amerikaanse piloot David Hilemon overgedragen aan het Amerikaanse leger. De overdracht werd aangekondigd door het officiële Noordkoreaanse persbureau KCNA woensdag meegedeeld.

Hilemon kwam zaterdag om het leven toen Noordkoreanen zijn helikopter neergeschoten. Over de andere piloot, Bobby Hall, die het ongeluk overleefde, meldt het persbureau dat hij 'nog leeft en in goede gezondheid verkeert'. Men zal ook hem spoedig overdragen aan de Amerikaanse autoriteiten.

De Noordkoreanen droegen de kist met de stoffelijke resten van Hilemon bij de grensplaats Panmunjon aan de Amerikanen over. Volgens KCNA is de helikopter 'uit een oogpunt van legitieme verdediging neergeschoten, terwijl hij diep in het luchtruim van onze republiek was binnengedrongen'.

De Amerikanen hebben laten weten dat zij de verzekering hebben gekregen dat Hall nog voor Kerstmis vrijkomt.

Politic: Niet duidelijk of per ongeluk gebeurd:

Brandbom gaat in New Yorkse metro af

NEW YORK - De ontploffing van een brandbom in een metrowagon vol passagiers in New York heeft vier zwaar gewonden geeist en ongeveer 35 lichtgewonden. De explosie deed zich voor toen de metro in het financiële district reed.

In het Fulton Street-station in Manhattan zag men na de explosie een vuurbal passeren. Dit veroorzaakte de nodige paniek. Er waren ook echter mensen die meteen zich inzetten voor het redden van passagiers wier kleding in brand stond.

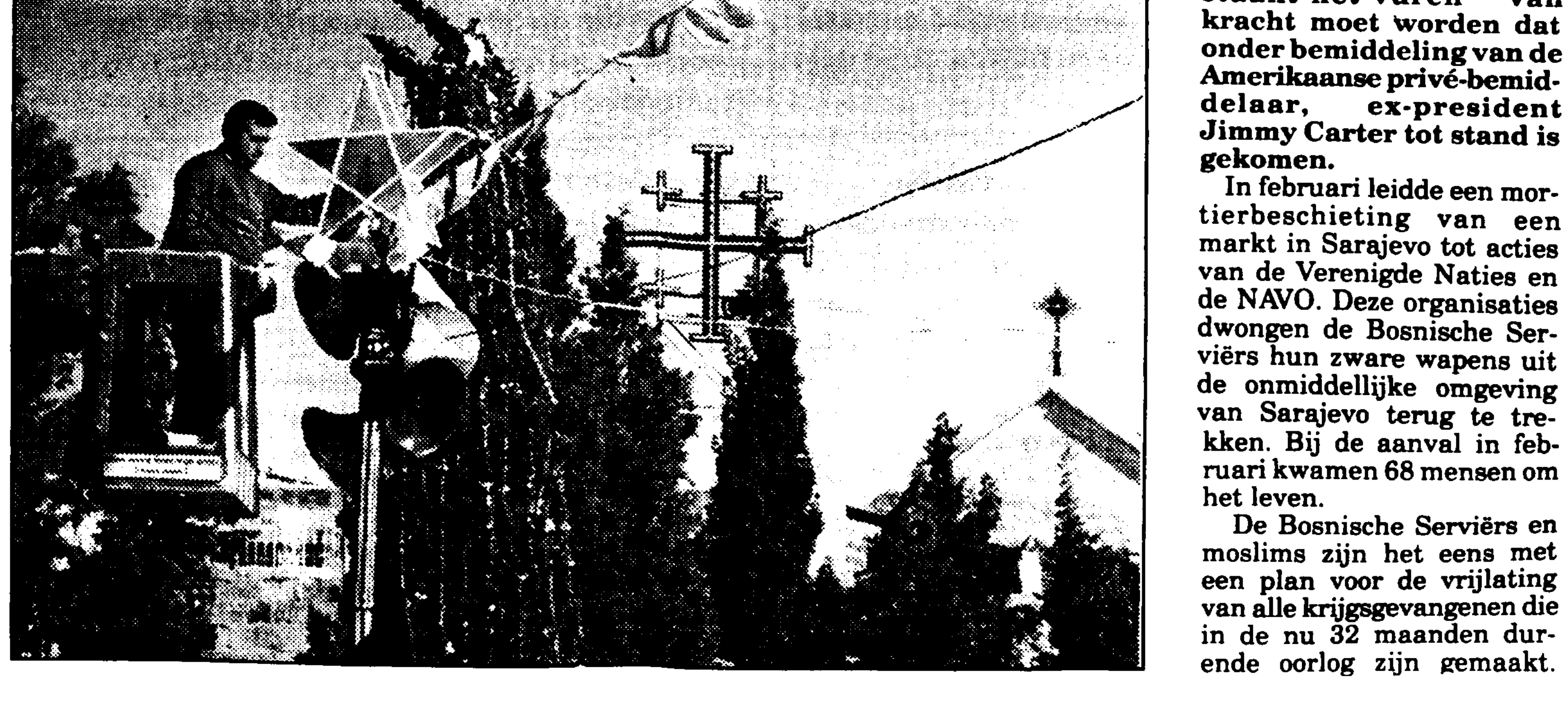
Politie-commissaris William Bratton zei dat de bom een soort glazen kruik was met een lichtontvlambare vloeistof erin en verder een ontstekings-mechanisme. HIj kon echter niet zeggen of de explosie per vergissing gebeurde of dat de bom doelbewust afging.

De politie hield meteen na de ontploffing een man aan in Brooklyn. Zijn brandwonden waren van dien aard dat men hem geen verhoor kon afnemen.

■ *BETHLEHEM - Werknemers van het gemeentebestuur van Bethlehem brengen de Kerstversiering aan op het Plein van de Kribbe. Het is voor het eerst dat de Palestijnen dit voor hun rekening nemen onder leiding van hun eigen Toerismebureau. Israël heeft namelijk in het kader van het Autonomieplan talrijke taken overgedragen aan de Palestijnen. Jaarlijks komen er duizenden pelgrims met Kerstmis naar Bethlehem.*

(AFP-satellietfoto)

Bethlehem in Kersttooi

Meerderheid Tweede Kamer betreurt Haagse beslissing:

Van Mierlo zet visum voor zieke Proncke Princen door

DEN HAAG — Minister Hans van Mierlo van Buitenlandse Zaken wil het visum voor Poncke Princen doorzetten, ondanks het feit dat een Tweede Kamer meerderheid zijn treurnis heeft uitgesproken over deze beslissing. De meerderheid werd bereikt doordat de regeringspartij VVD voor de motie stemde. Princen zou met dit visum de kerstdagen in Nederland bij zijn familie kunnen doorbrengen.

Poncke Princen is woensdag op de ambassade van Nederland in Jakarta nog eens herinnerd aan de afspraken die het ministerie van Buitenlandse Zaken had verbonden aan zijn visumverlening. Dat heeft een woordvoerder van het ministerie in Den Haag bevestigd.

Minister Van Mierlo had de Kamer maandagavond toegezegd dat de Indonesische mensenrechtenactivist nog eens zou worden gewezen op de voorwaarden die aan zijn visum zijn verbonden. Die houden onder meer in dat Princen zich terughoudend zal opstellen in contacten met de media.

KOLONIAAL VERLEDEN

Verschillende fracties in de Kamer zijn tegen dat Princen 'om humanitaire redenen' een visum heeft gekregen om de feestdagen in Nederland door te brengen, daar hij in 1948 tijdens de politionele acties in het toenmalig Nederlands Indië is overgelopen naar het Indische kamp. De minister die zich aanvankelijk gesteund meende te weten door de VVD verleende het visum omdat de 67-jarige Princen ernstig ziek is. Hij wordt vrijdag in Nederland verwacht.

De VVD trok later zijn instemming in, omdat bepaalde verklaringen van Princen slecht waren gevallen bij de fractie. Al jarenlang houdt Princen de gemoederen bezig in Nederland, vooral onder de oudgedienden van Indonesie die aan de zogenaamde politiële acties hebben deelgenomen. Volgens de linkse partijen toont een en ander aan dat velen in Nederland nog steeds problemen hebben met de breuk in het het koloniale verleden.

Berlusconi dient ontslag kabinet in

ROME - Premier Silvio Berlusconi van Italië heeft bij president Scalfaro het ontlag van zijn kabinet aangeboden. Daarmee voorkwam hij via een motie van wantrouwen weggestuurd te worden.

Minister van Arbeid Clemente Mastella verklaarde dit vandaag na het kabinetsberaad. In het parlement lag een motie van wantrouwen op tafel welke ondersteund werd door coalitiepartner Lega Nord. De regering Berlusconi trad met veel fanfare op 11 mei aan. Nu is het woord aan president Scalfaro. Deze kan het parlement ontbinden en vervroegde verkiezingen uitschrijven, zoals Berlusconi en de neo-fascisten willen. Maar het ziet er naar uit dat de president eerst de mogelijkheid wil laten onderzoeken naar bij voorbeeld een andere regeringscoalitie.

"Vernieuwing"

Wilfred Lodowica gaat naar de PAR

WILLEMSTAD — De oud-PNP-politicus Wilfred Lodowica gaat naar de PAR. Dit verklaarde hij vandaag aan de Amigoe.

Begin volgend jaar zal hij bijzonderheden over zijn plannen bekend maken, aldus Lodowica die in deze fase niet vooruit wilde lopen op de ontwikkelingen.

Zeer waarschijnlijk is dat hij aan de komende eilandraadsverkiezingen meedoet. Welke plaats hij op de verkiezingslijst zal innemen, is echter nog niet bekend. "Niet belangrijk ook", vindt Lodowica', die in 1987 in de actieve politiek ging. De keuze voor de PNP was destijds niet toevallig. Zijn hele familie heeft altijd hechte banden gehad met de groene partij. Zo was een neef van zijn grootvader medeoprichter, terwijl een andere neef jarenlang in het bestuur zat.

Om Lodowica is enige tijd geleden veel te doen geweest in verband met problemen tussen hem en de PNP, waarna hij zijn lidmaatschap opgaf. Volgens de ex-PNP'er heeft hij geen enkele frustratie van deze stap overgehouden. De balans is opgemaakt en hij kon niet meer met de partij-structuur uit de voeten.

Het partijbestuur heeft ook niet moeilijk gedaan nadat Lodowica zijn ontslagbrief op 8 november indiende. Reeds twee dagen later ontving hij op het werk een reactie waarin het bestuur akkoord ging met zijn besluit. Aan de politieke banden met de PNP is, voor wat hem betreft, een eind gekomen, al vindt Lodowica niet dat zijn persoonlijke contacten met partijmensen door de breuk geleden hebben.

Achteraf gezien is het niet zo zeer teleurgesteld in de PNP'ers van de oude garde, zoals hij ze aanduidt, maar wel in diegenen die zich samen met hem voor innovatie binnen de partij hebben uitgesproken en het gaandeweg de rit hebben laten afweten.

'Vernieuwing', daaraan hangt Lodowica als automatiserings-deskundige veel op. "Door mijn werk ben ik praktisch iedere dag bezig met innovatie-systemen." Als ambtenaar in Landsdienst bij het departement van Financiën heeft hij veel te maken met de begrotingspolitiek. Ook werkte hij mee aan de introductie van het project Dubbele Boekhouding.

Vijf inzittenden dood:

Vracht-Boeing in Engeland verongelukt

COVENTRY - Een Algerijns vrachtvliegtuig van het type Boeing-737 is woensdagmorgen neergestort bij de luchthaven van de Engelse stad Coventry.

Het toestel was op een vlucht van Amsterdam naar Coventry toen het vlak voor de landing neerstortte in een veld en in brand vloog. De vijf bemanningsleden kwamen om het leven, zo maakte de plaatselijke brandweer bekend. De Algerijnse eigenaar van het vliegtuig had het toestel *geleased* van Phoenix Aviation. Het keerde zonder lading terug naar Coventry, van waar het vee naar het continent vervoerde.

Op kansspelen-gebied: Adviseur Francois Mitterrand opgepakt

PARIJS - De voormalige voorzitter van de Franse maatschappij voor kansspelen en raadgever van president Mitterrand, Gerard Cole, is dinsdag in een voorstad van Parijs in hechtenis genomen.

Zijn arrestatie werd woensdag bekend gemaakt. Cole is aangehouden in verband met een onderzoek naar de praktijken van de Française des Jeux, de maatschappij die onder meer de Nationale Lotto beheert. Bij hem thuis is huiszoeking verricht.

Carter:Akkoord over vrijlating gevangenen:

Granaten treffen markt in Sarajevo

SARAJEVO — Op de markt in het oude gedeelte van de Bosnische hoofdstad Sarajevo zijn donderdagmorgen twee granaten ingeslagen. Volgens de eerste berichten zijn daarbij twee doden en zeven gewonden gevallen. De beschieting komt een dag voor dat het staakt-het-vuren van kracht moet worden dat onder bemiddeling van de Amerikaanse privé-bemiddelaar, ex-president Jimmy Carter tot stand is gekomen.

In februari leidde een mortierbeschieting van een markt in Sarajevo tot acties van de Verenigde Naties en de NAVO. Deze organisaties dwongen de Bosnische Serviërs hun zware wapens uit de onmiddellijke omgeving van Sarajevo terug te trekken. Bij de aanval in februari kwamen 68 mensen om het leven.

De Bosnische Serviërs en moslims zijn het eens met een plan voor de vrijlating van alle krijgsgevangenen die in de nu 32 maanden durende oorlog zijn gemaakt. Dat heeft de voormalige Amerikaanse president Carter gezegd bij zijn terugkeer in de Verenigde Staten. Volgens Carter, die op persoonlijke titel bemiddelde, stemden beide partijen in met de inschakeling van het Rode Kruis en de inspectie van gevangenissen en gevangenenkampen.

Bovendien zijn zij het eens over de opstelling van een lijst van alle gevangenen en met onmiddellijke vrijlating van "alle krijgsgevangenen aan beide zijden". Het dinsdag bereikte staakt-het-vuren is nog uiterst broos, zei Carter met nadruk. "De hele zaak kan nog zeer gemakkelijk in duigen vallen."

Onverwacht zware sneeuwval stopte de strijd in Bosnië woensdag al grotendeels nog voordat het voor vrijdag afgesproken staakt-het-vuren een feit is. "Sneeuw is doeltreffender dan afspraken van politici", zei een woordvoerder van het VN-hoofdkwartier in Zagreb. Het staakt-het-vuren moet volgens Carter vrijdagmiddag om 12.00 uur ingaan.

Adviseur vergunninghouder Triple A:

Vergunninghouders nummerkantoren leiden 'zwaar en wankel bestaan'

=door Marjo Nederlof=

WILLEMSTAD — De tien vergunninghouders van de nummerkantoren klagen steen en been sinds de overheid de winstbelasting van 2,5 naar 4,5 procent heeft opgetrokken. Dat moet weer naar beneden, vinden zij. Gesprekken met de overheid hebben tot nu toe niet het gewenste resultaat opgeleverd, omdat de overheid eerst de boeken wil zien waarin wordt aangetoond dat de nummerkantoren inderdaad slechts een winst van 1,5 procent overhouden. En dat kunnen of willen die kantoren niet: een deel van de omzet is illegaal. "Als je die illegale cijfers laat zien, ga je nog meer de put in."

Heinrich de Windt, adviseur van de vergunninghouder van Triple A, voorspelt, dat als het zo doorgaat er over één jaar van de tien vergunninghouders er vijf de brui aan hebben gegeven. Belangrijkste reden zou de te hoge winstbelasting van de overheid zijn, terwijl ook de regelgeving rond de kantoren in het nadeel van de vergunninghouders zou werken. De hele sector moet worden gereorganiseerd en daartoe zal in januari aan de overheid een voorstel worden gedaan, kondigt hij aan.

Het gaat slecht in de loterijbranche, volgens De Windt. Zo moet er voor ieder kantoortje (op Curaçao in totaal zo'n 350) een bedrag van 60 duizend gulden in het zogeheten Waarborgfonds worden gestort. Dat fonds garandeert de koper dat hij op zijn winnend lot ook daadwerkelijk wordt uitbetaald, indien het betreffende kantoor daarvoor de middelen niet heeft. De Windt wijst er op dat een kantoor dat gebruik moet maken van het fonds, onmiddellijk zijn vergunning kwijtraakt. "Het fonds is er dus voor de klant, maar niet voor de vergunninghouder. Wij kunnen onze risico's nergens verzekeren."

Automatisering zou het antwoord zijn, maar dat is voor een enkele vergunninghouder een te grote investering: het legale deel van de nummerverkoop levert door de overheidsdruk en de hoge lonen niet genoeg op voor het verkrijgen van financiering. Gezamenlijk automatiseren zou wel gefinancierd kunnen worden, maar dat betekent dat concurrenten met elkaar aan tafel moeten gaan zitten met vertrouwelijke gegevens en de sector kenmerkt zich nu eenmaal door een groot onderling wantrouwen. Zelfs het eigen personeel moet dagelijks en voortdurend in de gaten worden gehouden om fraude te voorkomen.

AUTOMATISERING

Automatisering zou bovendien in termen van werkgelegenheid impopulair zijn, want het zou het aantal arbeidsplaatsen (in de kantoren zelf zo'n 1400 en op straat en via indirecte werkgelegenheid nog eens 1400 man) met de helft doen verminderen. "En waar gaan deze mensen heen? Het zijn vooral de drop-outs die bij ons nog aan het werk kunnen en nergens anders." Aangezien volgens De Windt een nummerverkoper zo'n 2000 gulden per maand verdient met niet meer dan een uurtje of drie per dag werken, is het sociale belang van de nummerverkoop enorm. Juist ongehuwde moeders zouden hieruit hun inkomen verwerven.

Volgens de vergunninghouders wordt van de omzet 74 procent uitgekeerd aan prijzen. De operationele kosten zouden 20 procent bedragen. Van de resterende 6 procent van de omzet moet dan nog eens 4,5 procent aan winstbelasting aan de overheid worden afgedragen. Zodat de vergunninghouder slechts een winst van 1,5 procent overhoudt, terwijl hij grote bedrijfsrisico's loopt, zoals interne fraude en externe overvallen. Die laatste twee factoren zijn bovendien oorzaak van grote stress bij de vergunninghouders, zo weet De Windt.

Volgens De Windt heeft de situatie er al met al toe geleid, dat de nummerkantoren voor 40 procent illegaal verkopen om de winstbelasting over de 60 procent legaal verworven winsten te kunnen betalen. "Dat zeg ik op persoonlijke titel, niet als adviseur van de loterijhouder Triple A", benadrukt De Windt. De maandelijkse winstafdrachten aan de overheid zouden 40 duizend gulden per maand per kantoor bedragen. "Het lijkt alsof de kleine man geen winst mag maken."

De Windt klaagt er over dat iedereen beter wordt van de nummerkantoren: de klant, de overheid en de werknemers, maar de vergunninghouder niet. Een ander rekensommetje leert overigens dat elke vergunninghouder na aftrek van alle kosten per maand gemiddeld 33 duizend gulden verdient.

De vergunning voor de 40 Triple A-kantoren is sinds 12 december in handen van Vivianne Llewellyn, dochter van de vorige vergunningshoudster die in juni van dit jaar overleed. Triple A kwam medio juli in het nieuws, doordat zij op het winnende lot 1313 niet kon uitkeren en daardoor operator Peter Senior in de problemen kwam. In afwachting van de toekenning van de vergunning heeft Sure Lottery de kantoren geëxploiteerd.

■ *WILLEMSTAD — Triple A-vergunninghoudster Vivian Llewellyn (links) en adviseur Heinrich de Windt. Volgens De Windt is het voor de loterijbazen zo langzamerhand geen doen meer: de plotselinge verhoging van 2,5 naar 4,5 procent winstbelasting, breekt de vergunninghouders op. Hij voorspelt van de tien gokbazen komend jaar er vijf hun zaak zullen opdoeken, als de overheid het winstpercentage niet naar beneden brengt.*

In vijf jaar tijd

Amersfoortse dringt door tot top ziektekostenverzekeraars

WILLEMSTAD — De Amersfoortse Verzekeringen is in vijf jaar tijd doorgedrongen tot de top drie van ziektekostenverzekeraars. Het grootste deel van hun premie-inkomen van 8 miljoen gulden komt op conto van de ziektekostenverzekeringen volgens directeur Peter van der Pligt.

De Amersfoortse is uitgegroeid van een 'kiezel tot een kei'. Met deze slogan adverteert de van oorsprong Nederlandse verzekeraar, die gisteren haar eerste lustrum op Curaçao vierde tijdens een receptie in de tuin van het Curaçaosch Museum.

In 1989 begon de verzekeringsmaatschappij met een contract van 100.000 gulden - een ziektekostenverzekering voor de ALM-piloten. De groei in het eerste lustrum mag volgens de directeur met een gerust hart spectaculair worden genoemd.

In het marktsegment van de ziektekostenverzekeringen kunnen Fatum, Ennia en De Amersfoorste als marktleiders worden gezien. Een werkelijke stand van zaken opmaken wordt bemoeilijkt doordat Fatum geen jaarcijfers publiceert.

De Amersfoortse onderscheidt zich van andere maatschappijen in de benadering van de klant. Van der Pligt: "Wij geloven niet in *direct writing*." De tussenpersoon blijft heilig, omdat deze over de expertise van de lokale markt beschikt, aldus de directeur. Het direct benaderen van de klant middels advertenties en *direct mail* slaat de *broker* over. "De tussenpersoon is naar onze mening een essentiële schakel tussen maatschappij en cliënt."

De Amersfoortse verruilde enige tijd geleden het pand aan het Waaigat voor een eigen gebouw aan de Polarisweg. Inmiddels is de maatschappij uitgegroeid van 2 naar 11 medewerkers.

Bij de viering van het eerste lustrum was ook de president-directeur aanwezig. Jacques van Eck verklaarde dat De Amersfoortse ook in Nederland goed boert. Curaçao blijft voor hem een eiland waar 'De Amersfoortse in blijft investeren'.

■ *WILLEMSTAD — Directeur Peter van der Pligt (links) maakte tijdens de viering van het eerste lustrum van De Amersfoortse Verzekeringen bekend dat het premie-inkomen van zijn maatschappij in vijf jaar tijd is uitgegroeid tot ruim 8 miljoen gulden. Op de foto verder president-directeur Jacques van Eck en adviseur Van Hellenberg.*

Amigu di Tera: contract Van der Valk openbaar

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege moet het contract met Van der Valk openbaar maken. Dat vindt de milieubeweging Amigu di Tera nodig om vast te stellen of de overheid inderdaad onvoorwaardelijk een strand beloofd heeft. De milieubeweging vindt eigenlijk dat de overheid Van der Valk niets verschuldigd is.

"Er moeten geen douceu meer aan Van der worden toegespeeld", voorzitster Yvette Raven Ze meent dat naast het tract met de overheid, het accountantsrapport, gens welke Van der Valk schadevergoeding van 30 joen gulden zou kun eisen, openbaar gema moet worden.

Het tegenvoorstel van overheid aan Van der V betekent volgens Amigu Tera dat "de bevolk alweer moet offeren en een deel van haar kust bied cadeau doet. De be sing om Van der Valk str en terrein cadeau te d betekent opnieuw het af ten van een stuk kustgeb Men is daar zeer verbitt over. Een boulevard bij M Pompoen en de aankoop de Tempel zijn daar all maar armzalige lolly's te over." De milieubeweging ook weten wat de overh straks gaat neertellen v de aankoop van de Tempel

Wanneer al deze inf matie openbaar gema wordt "kunnen we zelf o delen of onze bestuurd goed of slecht onderhandel als het gaat om hetgeen bevolking toebehoort."

WILLEMSTAD — De be leiding van het advi orgaan in het onderwijs door een secretaria geschieden. Dit is een van voornaamste doelstelling van het secretariaat d onlangs werd opgericht.

In het adviesorgaan dat sinds 1991 werd opgericht hebben naast de minister ook alle gedeputeerden van de eilandgebieden zitting. De taken van het adviesorgaan zijn veelomvattend, het bijsturen van vernieuwingen, het onderzoeken van de mogelijkheden van de Papiamentse taal in het onderwijs en het zoeken naar een wettelijk kader voor bijscholing van leerkrachten.

Corion: Service charge geen deel loon

WILLEMSTAD — Als het aan de minister van Arbeid en Sociale Zaken Jeffrey Corion ligt, zal de servicecharge geen deel van het (minimum)loon uitmaken. Er is een commissie ingesteld die zich over deze problematiek gaat buigen.

De commissie werkt ook aan voorbereidingen voor een structureel minimumloon. De leden hebben aangegeven minimaal twee maanden nodig te hebben voor bestudering van de materie. Het werk is veelomvattend omdat ook contact moet worden gelegd met alle sociale partners.

Zoals bekend zegt de huidige wetgeving dat het bedienignsgeld onderdeel uitmaakt van het minimumloon.

Het verzoek tot wijziging van het minimumloonstelsel (één algemeen minimumloon) wordt onderzocht. Eerst moet duidelijk zijn wat het bestaansminimum van de bevolking is. Verandering van de arbeidsregelingen van 1992 heeft ook nog niet plaatsgevonden. Nu het departement van Arbeid en Sociale Zaken uitgebreid is met twee juristen, kan het wetsvoorstel binnen niet al te lange tijd gereed zijn.

Staten concluderen:

Werkgelegenheid komt niet ten goede aan Antilliaan

WILLEMSTAD — Zowel de overheid als het bedrijfsleven hebben de afgelopen jaren veel gedaan om de werkgelegenheid te bevorderen. Het bedrijfsleven heeft forse investeringen gepleegd. De werkgelegenheid die dat heeft opgeleverd, is echter onvoldoende ten goede gekomen aan de werkloze Antilliaan. De Staten willen dat de regering meer doet om de werkgelegenheid voor de eigen bevolking te bevorderen.

Zo werd vastgelegd in een motie tijdens de openbare Statenvergadering van gisteren. Met name buitenlanders -legale en illegale buitenlanders- krijgen werk dat ook door Antillianen gedaan kan worden, vinden de Staten. Wanneer er een arbeidsplaats is, moet eerst onder de lokale bevolking worden gezocht, dan onder de bevolking van de overige Antilliaanse eilanden en Aruba, vervolgens onder Europese Nederlanders en dan pas onder overige buitenlanders, zo werd in de motie vastgelegd.

Daarbij moet de regering tevens bevorderen dat de eilandelijke overheden voor voldoende huisvesting zorgen, zodat inter-eilandelijke uitwisseling . gemakkelijker gemaakt wordt.

De regering wordt ook aangespoord de economische basis binnen de Antillen te verbreden. Er moet meer werkgelegenheid geschapen worden, want de ervaring heeft geleerd dat de toenemende verarming wegens werkloosheid en toenemende kosten van levensonderhoud de belangrijkste sociaal-economische problemen zijn. Afwachten wat de private sector doet, is niet genoeg, stellen de statenleden. De overheid moet een actief beleid voeren om de macro-economische structuur te verbeteren. Temeer daar de bestaande economische bedrijvigheid (toerisme, off shore, olie- en scheepsindustrie) zeer gevoelig is voor externe factoren.

Het komende jaar zullen de internationale dienstverlening en het toerisme van regeringswege impulsen tot verdere groei moeten krijgen, terwijl tegelijkertijd alles in het werk gesteld moet worden om met concrete voorstellen te komen voor de verbreding van de economische basis van de Antillen.

Voor meer lokaal nieuws zie pagina's 9 en 11

Volgend jaar cao voor casino's vijf hotels

WILLEMSTAD — Behalve het kiezen van een nieuw bestuur, zal de Horecaf volgend jaar minstens vijf nieuwe cao's voor het casino-personeel ondertekenen.

De hotels waarmee de vakbond met cao-onderhandelingen begint, zijn San Marco, Holiday Beach, Princess Beach, Hotel Holland en Club Seru Coral. Met het Caribbean Hotel moet nog gesproken worden over de eerste cao voor casino-werknemers.

Het regent klachten bij Dept. Arbeid

WILLEMSTAD — In één jaar tijd ontving het departement van Arbeid en Sociale Zaken ruim 8000 klachten van werknemers. Wat verhoudingsgewijs erg veel te noemen is.

De meeste klachten hadden te maken met het niet naleven door de werkgever van arbeidsovereenkomsten. Ook de ontslagaanvragen waren vrij hoog: Van het totaal van 102 aanvragen, werden er 70 behandeld. Daarvan werden 54 'goedgekeurd' en 16 afgewezen.

Een verkorte procedure voor ontslag-aanvragen is nog niet doorgevoerd.

Oppositie stemt tegen

Staten nemen Landsbegroting aan: tekort van 23,9 miljoen

WILLEMSTAD — De Staten van de Nederlandse Antillen zijn gisteren akkoord gegaan met de ontwerp-Landsbegroting 1995. Alleen de PNP (3 zetels) en de DP Sint Maarten (1 zetel) stemden tegen. DP-statenlid Boy Rozendal was afwezig wegens ziekte. Het tekort op de begroting van de gewone dienst bedraagt 23,9 miljoen gulden. Als gevolg daarvan bedraagt het overschot op de kapitaaldienst eveneens 23,9 miljoen gulden.

In de ontwerp-begroting werden twee wijzigingen aangebracht. Een verhoging van 800 duizend gulden werd opgevoerd in verband met het beleidsbesluit de inter-eilandelijke communicatie te verbeteren. En een bedrag van 2,5 miljoen gulden werd afgevoerd in verband met de door het Land te hoog ingeschatte afdrachten aan de eilandgebieden zoals vastgelegd in de ERNA. Het aanvankelijke tekort van 25,8 miljoen gulden kon daardoor met 1,9 miljoen worden teruggebracht.

Er werden voorafgaand aan de stemming ook zeven moties ingediend en — al dan niet na wijzigingen — door de Staten aangenomen. Drie moties hadden betrekking op de sociaal-economische situatie en werkgelegenheid binnen de Antillen, een handelt over het vaststellen van 21 oktober als nationale feestdag, een motie heeft het jeugdbeleid tot onderwerp en twee moties hebben betrekking op de begrotingsbehandeling zelf.

De begrotingsbehandeling van 1996 zal anders worden georganiseerd. In de toekomst zullen de Staten stemmen over iedere hoofdfunctie in de begroting, in plaats van de begroting in zijn geheel. Voordeel hiervan is dat er per onderdeel meer inzicht komt in het cijfermateriaal en dat de beantwoording van de betrokken minister in de eerste en tweede ronde achter elkaar kan plaatsvinden. Nu lopen de vergaderingen over de diverse hoofdfuncties door elkaar heen.

Bovendien willen de Staten dat de regering binnen twee maanden met duidelijk omlijnde criteria komt voor het indienen van suppletoire begrotingen. Doordat er nog geen duidelijke begrotingsnormen zijn vastgelegd en ook de begrotingsinspectie (door de Algemene Rekenkamer) nog kampt met onderbezetting, hebben de statenleden weinig zicht op de werkelijke uitgaven in het lopende jaar. Dat tast het budgetrecht van de Staten aan en is ook niet bevordelijk voor het in de gaten houden van de macro-economische functies van de begrotingsvaststelling, vinden de statenleden. En de Staten willen, meer dan voorheen, de regering beter aan diens begrotingsdiscipline kunnen houden.

Duidelijk is al, dat de ontwerp-begroting volgend jaar zal bestaan uit drie, in plaats van twee, hoofdonderdelen: het onderdeel kapitaaldienst, het onderdeel investeringen voor de gewone dienst en de financiële begroting zelf.

Cao-akkoord KTK en PWFC

WILLEMSTAD — Het sleepbotenbedrijf KTK (Kompania di Tou Korsou) en de vakbond PWFC hebben een akkoord gesloten over een driejarige cao. Na maanden van impasse, een langdurige tussenkomst van de Landsmiddelaar, een staking in de haven en een rechterlijk bevel konden dinsdag de onderhandelingen met succes worden afgesloten.

De onderhandelingen spitsten zich vooral toe op de vraag of en hoe groot de loonruimte was. Daarvoor waren via de Landsbemiddelaar accountants ingeschakeld.

PWFC ging de onderhandelingen in met onder andere een looneis van 5% en volledige betaling van de 12-urige wachtdiensten. Uit het resultaat blijkt dat is overeengekomen: een volledige betaling van de wachtdiensten, een toename van de vakantietoeslag tot 5%, van de kerstgratificatie tot 6%, een toename van vakantiedagen en van de leeftijdstoeslag.

Verder is afgesproken dat compensatie zal worden betaald als de kosten van levensonderhoud in de cao-periode stijgen met meer dan 3%. Ook heeft elke werknemer recht op drie gascilinders per jaar en op een gratificatie bij het bereiken van een dienstjubileum.

De cao gaat met terugwerkende kracht in per 1 januari 1994. Halverwege volgend jaar zal een tussenbalans worden opgemaakt.

Davelaar dirigeert Orfeón 'Crescendo'

■ *WILLEMSTAD — Frank Davelaar dirigeerde gisteravond als vanouds een indrukwekkend Kerstconcert dat plaatshad in de kerk van Janwé. Orfeón 'Crescendo' trok veel bezoekers: een jaarlijks evenement waar altijd reikhalzend naar wordt uitgekeken.*

Horecaf wil wijziging cessantia-wetgeving

WILLEMSTAD — Het Horecaf-bestuur gaat de minister van Arbeid verzoeken om een wijziging van de cessantia-wetgeving te overwegen. De brief gaat vóór eind dit jaar uit naar de Staten.

"De wetgeving voorziet blijkbaar niet in sancties tegen malafide werkgevers, aldus Horecaf-algemeen secretaris Humphrey Mongen, doelend op het beleid dat hotel Las Palmas gevoerd heeft. Door de mazen in de cessantia-wetgeving, zal het personeel dat nu zonder werk zit, geen cessantia krijgen."

De wet op de cessantia-uitkering wordt uitgevoerd bij ontslagen en faillissementen. Niet duidelijk echter is wat er moet gebeuren als er geen ontslag voor het personeel is aangevraagd. Mongen: "Ze vallen tussen wal en schip". Doorgaans wordt bij faillissement een beroep op de Sociale Verzekeringsbank gedaan.

De vakbondsleider is niet te spreken over de manier waarop Plantijn heeft gemeend de zaken omtrent het Las Palmas-personeel af te handelen. Hij heeft eigenlijk niets afgehandeld, is de mening van Mongen. Hoewel er een voorlopige oplossing voor de financiële problemen van het personeel is gevonden, blijven deze mensen in grote onzekerheid omdat exploitant Piet Plantijn nog geen ontslag voor hen bij het departement van Arbeid en Sociale Zaken heeft aangevraagd.

Dit betekent dat de werknemers officieel nog in dienst van Hidco zijn. Op het moment dat ze een arbeidsovereenkomst met een ander bedrijf aangaan, verliezen ze automatisch hun recht op cessantia-uitkering."En dat is niet eerlijk."

Piet Plantijn is onbereikbaar voor de bond. Hij is wel op het eiland maar wil de leden van het Horecaf-bestuur niet te woord staan, aldus de vakbondsleider die tevens verklaarde dat de reden waarom Plantijn het DAS nog niet benaderd heeft, duidelijk is. Dat is vanwege het feit dat hij de bedragen gelijk aan de opzegtermijn moet betalen.

Mongen: "Hij is daartoe wel degelijk wettelijk verplicht omdat Hidco/Las Palmas geen faillissement heeft aangevraagd." Het moet Mongen van het hart dat de VBC die over alles haar mening geeft, nu stil blijft. "Waarom reageert deze vereniging niet op dit soort zaken."

Bejaarde beroofd

WILLEMSTAD — Een 67-jarige man is vannacht bij een snackbar in de Commanchestraat door twee mannen mishandeld en beroofd van vierhonderd gulden. Aan de hand van een signalement kon de politie even later een van de verdachten, een 38-jarige man, in zijn woning aanhouden. De tweede man is voortvluchtig, maar bekend bij de politie.

Personeel Las Palmas krijgt 80% loon

WILLEMSTAD — Personeelsleden van het hotel Las Palmas hebben vanmorgen hun geld geïnd. De inning werd mogelijk gemaakt door een voorschotregeling van de eilandelijke overheid.

De werknemers die momenteel buiten hun schuld om, geen inkomsten hebben, kregen overigens niet het volledige bedrag, maar tachtig procent van het laatst verdiende loon. De uitbetaling vindt plaats in twee termijnen. Vandaag konden ze naar huis gaan met één maand loon over november, terwijl het bedrag (80%) over de maand december, in januari wordt uitgekeerd.

Het bestuur van de vakbond (Horecaf) die de belangen van het Horeca-personeel behartigt, hoopt dat de werknemers na de verkoop van het hotel alsnog het resterende bedrag krijgen.

WILLEMSTAD — De 63-jarige eigenaar van een broodtruck aan de Rooseveltweg is vannacht beroofd van vierhonderd gulden. Een met een mes gewapende man sprong over de toonbank van de truck en griste het geld weg. Een onderzoek van de politie in de omgeving leverde niets op. De recherche heeft het onderzoek overgenomen.

Commissie bekijkt verlengen vergunning ATM

Regering wint advies in over toekomst televisie

WILLEMSTAD — Minister Etienne Ys is bezig een commissie samen te stellen die de regering moet adviseren over de toekomst van de televisie op Curaçao. Begin volgend jaar moet een beslissing worden genomen over het al of niet verlengen van de huidige vergunning van ATM TeleCuraçao.

Zoals de *Amigoe* dinsdag meldde, is minister Chance er voorstander van om de ATM het alleenrecht te ontnemen. Al in juli heeft hij een ontwerp Landsverordening ingediend waarin hij voorstelt om 'de mogelijkheid een monopolie-positie te realiseren wordt geschrapt'.

De overweging van de minister daarbij is: "Hij heeft het gevoel dat daarmee (*een monopolie-positie*; red.) zelfs een rem wordt geplaatst op de ontwikkeling van de telecommunicatie voorzover het de omroep betreft, juist nu de ontwikkelingen op telecommunicatiegebied zo snel gaan."

De vergunning aan de ATM is in 1990 verleend met terugwerkende kracht tot 3 februari 1985. De duur ervan is tien jaar en de vervaldatum is dus 3 februari 1995.

De regering van de Nederlandse Antillen is, als oprichter van TeleCuraçao, aandeelhouder van de ATM. Minister Ys heeft als representant van de aandeelhouder drie personen gevraagd om een commissie te vormen die moet adviseren of er meer televisiestations op Curaçao moeten komen of niet.

Volgens minister Ys betekent het ontnemen van het monopolie aan ATM niet dat de overheid verplicht is om aanvragen van derden om een zendvergunning toe te wijzen. De minister deelde aan *Amigoe* mee dat nagegaan zal worden of ATM kan overleven als er concurrentie zou komen en verder wat het beleid moet zijn als er aanvragen voor zendvergunningen voor televisie worden ingediend.

Minister Ys meent dat het eiland 'te klein is voor één televisiestation, laat staan voor twee'.

COMMISSIE

Voorzitter van de commissie die de minister gaat adviseren is Paul Comenencia, werkzaam bij de Kamer van Koophandel en expert op het gebied van massacommunicatie. **Volgens hem is de opdracht aan de commissie nog niet officieel geformuleerd. Hij denkt dat het vooral zal gaan om de vraag of het sociaal-educatief en commercieel verantwoord is om meer televisiestations toe te laten.**

In de commissie hebben verder zitting mevrouw Tamira Lacruz en mevrouw Alvin Doorstam. Zij kunnen beslissen om de commissie verder uit te breiden met andere deskundigen.

De ATM maakt zich intussen wel bezorgd over mogelijke concurrentie. Directeur Stella Oosterhof noemt de opmerkingen van minister Chance in de statenvergadering ironisch 'een leuk kerstcadeau'. "We hollen hier al van ene crisis naar de andere. Natuurlijk zijn we bezorgd. Moeten we onder deze omstandigheden ook nog eens concurrentie krijgen?"

In de nieuwsrubriek van de ATM, Telenotisia, werd woensdagavond aandacht besteed aan de positie van ATM. Volgens Angelica Paris wordt ATM niet gesubsidieerd en is de organisatie helemaal afhankelijk van reclame en gesponsorde programma's. "Meer televisiestations betekent niet dat er betere televisie komt", aldus Paris.

De ATM heeft een eenmalige overheidsbijdrage van 1,4 miljoen ontvangen uit de afwikkeling van de boedelscheiding met Aruba. Verder verdient de ATM aan haar dochtermaatschappij TDS die het alleenrecht heeft voor kabel-exploitatie op Curaçao.

'Ontwikkeling essentieel'

Staten nemen motie jeugdbeleid aan

WILLEMSTAD — Er moet meer gedaan worden om de jeugd te vormen en op te leiden. Dat voornemen ligt ook verankerd in het regeerakkoord dat de PAR, MAN, DP Bonaire, SPA, DP Statia en WIPM hebben gesloten. Maar de Staten wilden gisteren dit uitgangspunt nog eens onderstrepen met het indienen van een motie die er bij de regering op aandringt meer mogelijkheden te scheppen voor de ontwikkeling van de jeugd.

De Staten willen dat er een overlegorgaan met de eilandgebieden wordt ingesteld. Dat overlegorgaan moet een actieplan ontwikkelen dat - binnen een vastgestelde tijd-oplossingen aandraagt voor problemen die een negatieve invloed op de ontwikkeling van jongeren hebben.

Verder moet de regering het curriculum van de scholen op de Antillen evalueren en waar nodig aanpassen. Vooral aan normen en waarden die de jeugd in het onderwijs meekrijgt, moet meer aandacht gegeven worden. Ook moet er iets gedaan worden aan de slechte kennis van de eigen geschiedenis en cultuur en dient "het beoordelingsvermogen, het moreel besef en het gevoel van verantwoordelijkheid onder jongeren te worden bevordert", zo staat in de motie.

"Want het onderwijs- en opvoedingssysteem staan onder grote druk en het normen waardenbesef in onze gemeenschap holt achteruit. Dat heeft op zijn beurt een achteruitgang veroorzaakt in de kwaliteit van ons leven en heeft een generatie jongeren geproduceerd, die moeilijk een eigen toekomstvisie ontwikkelt", zo motiveren de statenleden.

Behalve een overlegorgaan van Land en eilandgebieden moet er volgens de motie ook een jongeren-overlegorgaan worden opgericht. Zo krijgen jongeren zelf de kans hun verantwoordelijkheden te nemen en bij te dragen aan de ontwikkeling van het jongerenbeleid.

Statenlid Michèle Capriles had eerder bij de regering er al op aangedrongen, dat de Antillen het Verdrag van de Rechten van het Kind erkennen. In de motie wordt de regering nu gevraagd in ieder geval te onderzoeken wat de gevolgen zijn van het ratificeren van dit verdrag en -vooruitlopend op de ratificatie- al te handelen alsof het verdrag is erkend.

Pikerie: 'Geen mededogen illegale bouwsels'

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege zal niet aarzelen op te treden tegen ondernemers die zich niet aan hun bouwvergunning houden. Gisteren besloot het BC de illegale aanbouw van een Chinees restaurant neer te halen. "Illegaliteit moet op alle gebieden bestreden worden", aldus gedeputeerde Pikerie.

Zoals bekend zou restaurant Kim Fung gisteren haar deuren openen. Dat ging niet door omdat het BC opdracht gaf tot het slopen van een aanbouw bij het restaurant. Volgens Pikerie is de eigenaar herhaaldelijk gewaarschuwd, echter zonder resultaat. De eigenaar zou volgens de gedeputeerde in de nacht- en ochtenduren aan de illegale constructies werken, om zodoende de controleurs te omzeilen. "We zullen niet aarzelen in dit soort gevallen op te treden", aldus Pikerie.

Drank en rookwaren duurder

WILLEMSTAD — Het consumentenprijsindexcijfer voor Curaçao is in de maand november met 0,2 procent gestegen ten opzichte van de maand daarvoor. De stijging was het grootste bij drank en rookwaren; respectievelijk met 0,7 en 0,3 procent.

Met name de limonadegazeuses, vruchtensappen, siropen en enkele sterkalcoholische dranken werden duurder. Schoenen daalden vorige maand licht in prijs.

De prijsontwikkelingen in de maand november waren matig. Binnen de sector voeding daalde het indexcijfer voor suiker en chocolade met 0,4 procent; aardappelen, groenten en fruit stegen met 1,4 procent.

Het indexcijfer was 107.9 in oktober en is 108.1 geworden in november. Over het gehele jaar genomen (van november '93 tot november '94) steeg het cijfer van 105.7 naar 108.1, wat een stijging betekent van 2,3 procent.

ARUBA AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE:
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; za. gesloten.

TELEFOONS:
333. Voor **spoedgevallen** na kantoor-: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy** 27-0379.

FAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
15.

****

ZOEKERTJES verschijnen op di. en en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/ 14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op za. Alleen zoekertjes, die op di. en do. vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus di. en vr.) verschijnen.

****

NACHTREGELING DOKTOREN
ma. t/m za. van 18.00-07.00 uur:
Oranjestad: dokter P. Angela via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrale (115).
San Nicolas: dokter R. Luchmun via Centro Medico Dr. Rudi Engelbrecht (San Nicolas; tel.: 48833) of via Alarmcentrale (115).

****

BOTICA
(nachtdienst)
Sta. Cruz, Macuarima 23-B. Tel.: 58028.

****

STICHTING WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
Voor informatie in alle districten kan men van ma. t/m vr. tussen 11.00-12.00/15.30-16.30 uur bellen. Openingstijdenzuigelingenbureaus (volgens afspraak): Oranjestad (tel.: 23168): do. van 08.00-12.00 uur; Savaneta (tel.: 47020): do. van 08.00-12.00 uur; Noord (tel.: 73425): di. van 08.00-12.00 uur; San Nicolas (tel.: 45906): di. van 08.00-12.00 uur; Santa Cruz (tel.: 58288): di. van 08.00-11.00 uur en wo. van 08.0-12.00 uur; Dakota (tel.: 29008): wo. van 08.00-12.00 uur; Braziel (tel.: 48301): di. van 08.00-12.00 uur; Paradera (tel.: 25543): ma. van 08.00-12.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. **Bel 37687.**

****

HOME NURSING BUREAU ARUBA
Tel.: 34321.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van ma. t/m vr. van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3.

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel. 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Tel. 23040/27352 (tussen 07.30-12.00/ 13.00-16.30 uur).

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van ma. tot en met vr. van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

FUNDACION RESPETA MI
(stichting tegen seksueel misbruik van minderjarigen)
Spinozastraat 9 (Oranjestad). Tel.: 24433.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
Tel. 22318.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, **tel.: 21720.**
Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 18)
di.avond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie **tel.: 24953.**

****

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
geopend van ma. t/m zo. van 16.00-18.30 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Goletstraat 5-A, Oranjestad)
Aanvangstijden van de diensten: wo. en za. om 19.00 uur.

****

FUNDACION DIABETICO ARUBANO
(J. Irausquinplein z/n, Oranjestad)
Voor informatie: **tel. 21215.**

****

VRIJDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BIBLIOTHEEK CENTRO DI BARRIO DAKOTA (openingstijden): dinsdag van 16.00-20.00 uur en vrijdag van 17.00-19.00 uur.

****

Nu alle aandacht voor Beta Hotel

Regering wil lokale koper timeshare-toren Ramada

ORANJESTAD — Na de beslissing van de regering om de toren van het Ramada Hotel te slopen en van het overgebleven gedeelte een vier sterren timesharing hotel te maken, rijst de vraag wie dit hotel met tachtig kamers wil kopen. Premier Eman vertelde gisteren aan deze krant dat de regering het liefst in zee wil gaan met lokale hoteliers. Alleen de Canadese onderneming Winfair Hospitality wordt ook toegelaten tot de inschrijving.

Hoewel buitenlandse investeerders en hotelgroepen reeds belangstelling getoond hebben voor dit project, wil Eman het hotel graag in lokale handen houden. Er worden al vier mogelijke bieders genoemd, die voor 6 januari aanstaande hun bod gedaan moeten hebben. Dit zijn De Veer van het Sonesta Hotel, die de nodige timeshare ervaring heeft opgedaan met Sonesta Suites, het voormalige Harbourtown.

Verder wordt Sun Development genoemd, de eigenaar van zowel Playa Linda als Costa Linda, Aruba Beach Club en Casa Del Mar. Ook worden in dit verband de families Mansur van La Cabana en Chemaly van Caribbean Palm Village genoemd.

De minister-president: "Hoewel bij voorbeeld de Nederlandse hotelketen Van der Valk belangstelling heeft getoond, maakt dit concern geen kans." De toekomstige eigenaar van het gebouw wordt verplicht om binnen een bepaald tijdsbestek de toren af te breken en het hotel als vier sterren timesharing hotel af te bouwen. Er bestaan internationale richtlijnen en specificaties voor deze klassering.

Bijzonder verwarrend zijn alle namen die gebruikt worden ten aanzien van het Ramada project: eigenlijk heeft Ramada er niets meer mee te maken. De koop van het hotel, dat Ramada Renaissance zou gaan heten, is namelijk nooit doorgegaan. Het Aruba Royal Resort is echter open; dit is het timeshare gedeelte van het project. Eigenaar van dit alles is Eagle Beach Hotel. Op 6 januari sluit de inschrijving voor de koop van het hotel. De verwachting is dat er tussen de 12 en 15 miljoen florin voor op tafel gelegd zal worden.

De hotelproblematiek heeft onbetwist de aandacht van de regering, maar ook van de vakbonden. Vakbondsleider van de Federacion di Trahadornan Arubano (FTA) verklaarde reeds dat voortzetten van de hotelprojecten Beta en Ramada veel problemen met zich mee zal brengen.

Hierbij gaf Pontillius aan dat vooral sociale problemen te verwachten zullen zijn, en bestaande arbeidsplaatsen gevaar zullen lopen. De vakbondsleider stelde voor om beide projecten af te breken als er geen bevredigende oplossing voor gevonden kan worden.

Nu de kogel door de kerk is wat de Ramada-toren betreft, ligt alle aandacht momenteel bij het Beta Hotel. Ook daar schijnt belangstelling voor te zijn van buitenlandse investeerders.

Eman: "Een dergelijk grote investering kunnen lokale hoteliers niet aan, daarom kijken we uit naar buitenlandse investeerders die bereid zijn om met lokale aannemersbedrijven zoals bij voorbeeld Albo Aruba, in zee te gaan. Ritz Carlton, zonder Urbina Fuentes, heeft belangstelling, evenals de Westin groep en natuurlijk Marriott. Het is wel de bedoeling dat dit hotel dat naast Plantation Bay Hotel gelegen is, een vijf sterren-hotel zal worden. Dan heeft Aruba voor dit moment genoeg vijf sterren hotels."

De plannen voor de toeristische ontwikkeling van Seroe Colorado zijn nog in een beginstadium: René Coltof, een Nederlandse projectontwikkelaar, heeft duidelijk belangstelling getoond om daar een soort Center Park (een bungalowpark) te gaan bouwen. De premier uitte zich hier bijzonder positief over, maar: "De ministerraad moet zich hierover nog uitspreken."

Afgesproken is dat René Coltof Beheer spoedig contact op zal nemen met de Sasaki-groep, die zich op dit ogenblik richt op het verfraaien van P'ariba di Brug (San Nicolas en ruime omgeving), om over de plannen voor Seroe Colorado van gedachten te wisselen.

ORANJESTAD — De kogel is door de kerk: de toren van het Ramadagebouw zal afgebroken worden. Voor het tachtig kamers tellende gebouw dat overblijft wordt een, het liefst lokale, koper gezocht. De ongeveer 120 timeshare-eigenaars die hun week al betaald hadden, zullen in het gerenoveerde hotel alsnog terecht kunnen. Met de overige eigenaars die slechts een gedeelte hadden betaald, zal een financiële regeling getroffen worden.

Pas gerenoveerd: Truck rijdt supermarkt in

SAN NICOLAS — Omstreeks drie uur gistermiddag veroorzaakte een cementmix vrachtwagen een ware verkeerschaos bij Supermarkt Pueblo in San Nicolas.

Door een klapband raakte de chauffeur de macht over het stuur van zijn truck kwijt, reed een lichtmast uit de grond en kwam tegen de voorgevel van de pas gerenoveerde Supermarkt Pueblo tot stilstand op twee geparkeerde auto's die hierbij geheel vernield werden.

Een van de wagens die onder de truck terecht kwam moest met zwaar materieel er onder uit gehaald worden. Een vrouw die net met boodschappen uit de supermarkt kwam, raakte gewond en moest met diepe wonden aan haar benen naar het hospitaal gebracht worden.

Privatisering Directie Posterijen

Wijzigingen in directies WEB, Elmar en Utilities

ORANJESTAD — Maart volgend jaar beginnen de voorbereidingen voor de privatisering van directie Posterijen. Posterijen wordt dan Post nv. Er komen bovendien drastische veranderingen in de top van WEB Aruba nv en Elmar nv. Ook wordt er gewerkt aan een nieuwe opzet voor directie Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM). Zo maakte minister van Vervoer en Communicatie, Glenbert Croes, gisteren bekend.

Eén van de eerste taken voor de nieuwe directies van WEB en Elmar is het uitwerken van een formule voor het 'socialiseren' van de prijzen voor water en elektriciteit. Volgens minister Croes moet het zo zijn dat degenen die weinig water en stroom gebruiken, ook relatief minder betalen. Degenen die meer gebruiken moeten ook relatief meer betalen.

Deze dagen stromen de klachten binnen van verbruikers, die bij ontvangst van de waterrekening van januari 1995 (over oktober/ november 1994) merken dat het te betalen bedrag meer dan het dubbele is van hetgeen zij normaal betalen. Met de elektriciteitsrekening gebeurt precies hetzelfde. Boze tongen beweren dat de hoge rekeningen te maken hebben met het uitbetalen van vette kerstbonussen voor WEB en Elmar-personeel.

Het ochtendblad *Bon Dia Aruba* meldt als eerste dat er momenteel onderhandeld wordt over de benoeming van ex-directeur van Elmar, Joop Bok, tot interim-directeur in plaats van de huidige directeur Freddy Wever. Bovendien wordt er met Hubert Lopez junior, momenteel directeur van Kodela op Curaçao, gesproken over een aanstelling als algemeen-directeur van WEB. Hij zou daarmee boven Jossy Laclé, die als directeur aanblijft, komen te staan. Lopez is een zoon van de bekende jurist Hubert 'Shon' Lopez.

Verder zou Coby Geerman kandidaat zijn voor president-directeurschap van Utilities Aruba, de holding maatschappij van WEB en Elmar. Geerman komt dan in de plaats van de huidige president-directeur Julio Curiel. Geerman is ex-werknemer van Lago en heeft deel uitgemaakt van het onderhandelingsteam van de regering tijdens de exploratie naar de aanwezigheid van olie in de territoriale wateren.

Tussen Venezuela en Aruba:

Minister tekent luchtvaartverdrag

ORANJESTAD — Minister van Vervoer en Communicatie Glenbert Croes tekende deze week een *memorandum of understanding* met zijn Venezolaanse collega op luchtvaartgebied. Voor de bewindsman is dit een historisch gebeuren omdat Aruba hierdoor voor het eerst de vrijheid krijgt om via Venezuela op allerlei bestemmingen kan gaan vliegen.

Het *memorandum of understanding* wordt binnen vier maanden geformaliseerd in een bilateraal luchtvaartverdrag. Voor Aruba houdt dit in dat Air Aruba het recht krijgt om via Venezuela naar andere landen te vliegen. De minister noemde hierbij landen als Suriname, Frans Guyana, Brazilië, Uruguay en Argentinië.

Momenteel brengt de Argentijnse maatschappij Pluna ongeveer tachtig procent van de Argentijnse toeristen naar Aruba. Nu kan Air Aruba de rest van de Argentijnse markt voor haar rekening nemen. Dit verdrag, dat 'Vijfde Vrijheid' wordt genoemd, geldt uiteraard ook voor Venezolaanse maatschappijen die via Aruba naar elders kunnen vliegen.

Het nieuwe luchtvaartverdrag houdt tevens in dat Aruba voortaan naar vijftien Venezolaanse luchthavens kan vliegen met welke frequentie ook. Tot nu toe mag Aruba op slechts drie Venezolaanse luchthavens vliegen. Minister Croes meldde verder dat Zuliana de Aviación een nieuwe Venezolaanse maatschappij is die op Aruba gaat vliegen.

Voor einde van het jaar in Staten:

Verhoging minimumlonen en behandeling begroting '95

ORANJESTAD — Als het aan minister-president Henny Eman ligt, wordt morgen het wetsontwerp verhoging en unificatie van de minimumlonen in de Staten behandeld. En het liefst wil de premier volgende week dinsdag beginnen met het debat over de begroting 1995, zodat deze voor het einde van het jaar afgerond is. Tot en met vanmorgen kon griffier René Sommer van de Staten echter niet bevestigen dat de statenleden vrijdag en volgende week vergaderen. Er is nog geen opdracht voor een zogenaamde oproeping.

Gisterochtend tijdens een brunch van de voltallige Raad van Ministers en de verschillende journalisten, zei premier Eman dat hij vrijdag de minimumlonen in de Staten behandeld zou willen zien en volgende week de begroting 1995. Toch is dat iets makkelijker gezegd dan gedaan. De oppositie in de Staten biedt nogal wat weerstand, omdat de MEP meent meer tijd nodig te hebben voor 'zorgvuldige bestudering' van wetsontwerp en begroting. Desgevraagd meldt griffier Sommer nog geen oproeping te zullen doen en bijvoorbeeld geen aankondiging van de statenvergadering in de lokale dagbladen te plaatsen.

De vragen die de Staten tot nu toe hadden, onder ander over de aparte begroting Dienst Openbare Werken (DOW), werden haast direct beantwoord door de regering om te voorkomen dat de oppositie argumenten heeft om behandeling ervan te weigeren of uit te stellen.

Het wetsontwerp verhoging en unificatie van de minimumlonen houdt in dat de regering-Eman voorstelt om het minimumloon categorie II (geldend voor onder andere de dienstverlening) op te heffen, waardoor slechts één minimumloon voor niet huishoudelijk personeel zal gelden. Tegelijkertijd wordt dit minimumloon categorie I verhoogd met 7,5 procent. De bedoeling is om gefaseerd het minimumloon verder te verhogen tot een nader te bepalen sociaal bestaansminimum. Het minimumloon zal na de voorgenomen wijzigingen 994,80 florin per maand bedragen.

De concept-begroting 1995 ligt nu al bijna drie weken bij de Staten. Desondanks is het voor de *Amigoe* en andere media onmogelijk gebleken om een exemplaar te verkrijgen. Het parlement heeft een exact aantal voor 21 statenleden ontvangen. Directie Financiën 'is te druk' om een extra begroting te kopiëren. Bureau Voorlichting (BuVo) beschikt zelf niet over de begroting.

Evenmin kunnen de woordvoerders van de minister-president als het secretariaat van de ministerraad helpen. Als gevolg daarvan kan deze krant niet of nauwelijks berichten over de inhoud van de begroting en de daarbij behorende memorie van toelichting.

De oppositie zal tijdens de begrotingsbehandeling vermoedelijk haar pijlen richten op tenminste twee hoofdpunten. Dat is op de eerste plaats de doelstelling van de regering-Eman om 800 ambtenaren te laten afvloeien. Met de lumpsumregeling, waarvoor in eerste instantie 10 miljoen florin is gereserveerd, zal het lukken om ongeveer 300 overheidsdienaren kwijt te raken. Blijven er zo'n 500 over. De vraag is aan het kabinet hoe men denkt dit te realiseren.

Ten tweede stelt de regering zich in de begroting ten doel om op ieder ministerie tenminste 10 procent te bezuinigen. Hoe, is nog niet geheel duidelijk, en daarom kan de MEP op dit punt flink scoren en allerlei kritische vragen stellen. Premier Eman hoopt dan ook dat volgende week het jaar 1994 met een goedgekeurde begroting 1995 te kunnen afsluiten.

Uitlevering Colombiaan

ORANJESTAD — Het Hof van Justitie zal de gouverneur adviseren om het verzoek te honoreren van de Amerikaanse autoriteiten om de Colombiaan Ocampo uit te leveren. Ocampo wordt gezocht omdat hij ervan verdacht wordt betrokken te zijn bij de handel in verdovende middelen.

De Arubaan D.L. die in de Verenigde Staten werd aangehouden met meer dan een kilo heroïne noemde tijdens zijn verhoor de namen van Ocampo en Torro, die beiden in het Korrektie Instituut Aruba (KIA) opgesloten zitten. Bij behandeling van de zaak merkte raadsman Flanders op dat hij het een vreemde zaak vindt dat procureur-generaal Jan Zwinkels op Aruba voor de Verenigde Staten onderzoek instelt om meer bewijzen te verkrijgen voor de uitlevering van Ocampo.

Het Hof ging hierop niet in, maar was van mening dat door de verklaringen van Ocampo zelf voldoende bewijs van zijn betrokkenheid is geleverd en dat uitlevering aan de VS gerechtvaardigd is. Verwacht wordt dat agenten van het Drugs Enforcement Agency (DEA) spoedig naar Aruba zullen komen om de Colombiaan op te halen.

Overheidskantoren halve dag dicht

ORANJESTAD — De ministerraad heeft besloten de ambtenaren op vrijdag 23 en 30 december een halve dag ('s middags) vrij te geven. Er wordt op die twee dagen tot 12 uur gewerkt.

On-officieel wordt gezegd dat op de 23e de Santa Clausviering plaatsvindt, en de 30e gebruikt wordt om een *dandé* te houden (*Ban trek un dandé*).

Eis acht jaar:

Zes jaar voor Macuarima-moord

ORANJESTAD — Het Hof van Justitie veroordeelde verdachte R.K. tot zes jaar gevangenisstraf voor de moord op de Colombiaan John Bolivar te Macuarima.

Bij behandeling van het beroep eiste de procureur-generaal acht jaar gevangenisstraf. Verdachte kwam in beroep tegen het vonnis van zes jaar van het gerecht in eerste aanleg, dat door het Hof bevestigd werd.

Bushiri-zaak:

Gedetineerde Kolfin naar hospitaal

ORANJESTAD — Bij voortgezette behandeling van het kort geding dat door de drie ontslagen Bushiri directieleden werd aangespannen tegen het Bushiri Hotel was gistermiddag de eiser Kolfin niet aanwezig. Hij is in het hospitaal opgenomen waar hij onder bewaking staat.

De eisers Croes en Wolter werden door de Landsrechreche naar de zitting gebracht. De advocaten van de eisers werden in de gelegenheid gesteld om op de verklaringen van advocaat Sjiem Fat namens Bushiri te antwoorden. Op 28 december om drie uur wordt vonnis in deze zaak gewezen.

Na botsing in bekerduel:

Michel Valke na 35 jaar verrast door 'handicap'

EINDHOVEN — Zonder het zelf te beseffen speelde Michel Valke op een gure woensdagavond in november waarschijnlijk zijn laatste wedstrijd in het betaalde voetbal. Twee dagen na het bekerduel tegen het tweede elftal van Ajax ontdekten artsen dat de middenvelder van Dordrecht'90 maar één nier bezit. Het andere exemplaar mist hij sinds zijn geboorte, 35 jaar geleden. "Dat was flink schrikken."

Na Oud en Nieuw hakt hij de knoop omtrent zijn toekomst definitief door. "De doktoren verschillen van mening of ik met één nier kan blijven voetballen", aldus de zestienvoudig international. "De één zegt dat het missen van een nier vergelijkbaar is met een griepje, de ander beweert dat ik er voorzichtig mee om moet gaan."

De ex-speler van Sparta, PSV, Feyenoord en Lyon weegt de komende twee weken de voor- en nadelen tegen elkaar af. "De vraag is of ik het psychisch kan volhouden. Hoe ga ik op het veld de duels aan? Waarschijnlijk nog voorzichtiger dan in het verleden. Bovendien speelt mijn leeftijd een belangrijke rol. Ik ben aan het einde van mijn loopbaan, heeft het nog zin risico's te nemen?"

Valke staat tot 1996 onder contract bij de nummer laatst van de eredivisie. Hij is blij dat de artsen in het Diaconessenziekenhuis in Eindhoven pas twee weken geleden de opmerkelijke ontdekking hebben gedaan. "Nu kan ik gemakkelijker stoppen dan op een leeftijd van twintig jaar."

In de bekerwedstrijd van 30 november tegen Ajax 2 kwam Valke in botsing met ploeggenoot Romeo Wouden. Hij speelde het duel gewoon uit. Na afloop zag hij bloed in zijn urine. In het ziekenhuis in Eindhoven bleek dat Valke slechts één nier heeft. "Ik kon het eerst niet geloven. De dokter grapte, na het zien van de röntgenfoto's, nog dat ik misschien last had van een 'wandelende' nier, maar dat bleek niet het geval. Gelukkig kan ik er honderd jaar mee worden. De nier is anderhalf keer zo groot als een normaal exemplaar. Bovendien neemt hij diens functie volledig over."

Opmerkelijk is dat artsen de 'handicap' van Valke nooit eerder hebben ontdekt. In zijn lange loopbaan moest hij geregeld onder het mes. Bovendien heeft Valke talloze keuringen ondergaan. "Daarbij kijken ze vooral naar de enkel- en kniegewrichten. En ze nemen de longinhoud op."

Als voetballer heeft Valke een aardige carrière opgebouwd. De linksbenige speler begon bij Sparta, waar hij bekend stond als een groot talent dat steevast in Jong Oranje speelde. Met zijn prachtige wreeftrap als handelsmerk trok hij de aandacht van PSV en dat contracteerde hem. Op 26 september 1979 maakte hij in Rotterdam tijdens de interland tegen België zijn debuut voor Oranje. Valke viel in voor Wim van Hanegem, die zijn laatste wedstrijd voor het Nederlands team speelde.

Valke was, volgens kenners, de logische opvolger van 'de Kromme'. Het liep anders. Het talent verhuisde in het seizoen 1981-1982 naar Feyenoord, maar keerde na een jaar weer terug naar Eindhoven. Daar bleef hij tot 1987. Toen koos de Eindhovenaar voor een avontuur in Frankrijk, bij Olympique Lyon. De grootste mislukking in zijn loopbaan, want bij de Franse club kwam hij nauwelijks aan spelen toe.

Zijn terugkeer naar Nederland kwam als een bevrijding. Bij Sparta besloot hij zijn nadagen te slijten bij Dordrecht'90. Michel Valke reikte tot bijna vijfhonderd wedstrijden in het betaalde voetbal.

Pele minister van sportzaken

BRASILIA — Oud-voetballer Pele is gisteren benoemd tot minister van Sportzaken in de nieuwe Braziliaanse regering van president Cardoso. Pele, wiens werkelijke naam luidt Edson Arantes do Nascimento, is de tweede voormalige topsporter, die deze post bekleedt. Zico, eveneens oud-voetbalinternational, werd in 1990 benoemd in het eerste kabinet van president Fernando Collor de Mello.

Fans Inter hebben vertrouwen in Bergkamp en Jonk

MILAAN — De supporters van Inter Milan hebben het volledige vertrouwen in het Nederlandse koppel Dennis Bergkamp en Wim Jonk behouden. Dat bleek gisteren uit een enquête van de Italiaanse staatstelevisie Rai.

Slechts acht procent van de fans meent dat de huidige problemen van Inter, dat zowel voor de nationale als Europese beker is uitgeschakeld en kansloos lijkt in de Italiaanse competitie, aan de twee voormalige Ajacieden te wijten zijn. Bij de rest van de Italiaanse voetbalsupporters is dat vijf procent.

De steekproef wijst verder uit dat voor vijftig procent van de Inter-aanhangers voorzitter Ernesto Pellegrini de reden is van de huidige crisis. Tachtig procent meent dat de rijke zakenman de club direct dient te verkopen.

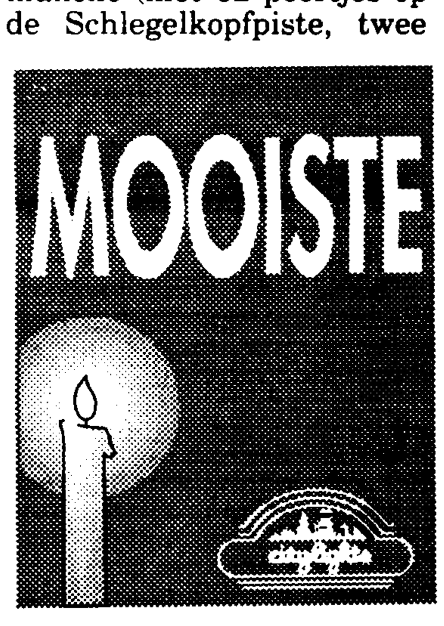
■BUENOS AIRES — De Roemeense verdediger Daniel Chirita tegenover de Argentijn Sebastian Rambert. Gisteravond speelde Roemenië in en tegen Argentinië een vriendschappelijk duel. Argentinië won in Buenos Aires met 1-0 door een doelpunt van Perez in 78ste minuut. In de 66ste minuut moest Gabriel Popescu van Roemenië met een rode kaart het veld verlaten.

Tomba lijkt oude supervorm terug te hebben

Italiaanse overwinningen in slalom en reuzenslalom

LECH/ALTA BADIA — Alberto Tomba is dit seizoen onstuitbaar. De Italiaanse skiër won gisteren in de Oostenrijkse plaats Lech zijn vierde *slalom* voor de Wereldbeker van dit seizoen. Net als dinsdag bleef Tomba, eerder in de week 28 jaar geworden, op dezelfde piste de Oostenrijker Thomas Sykora voor. De eveneens Italiaanse Sabina Panzanini beleefde een primeur met haar overwinning in de *reuzenslalom* van Alta Badia. De 22-jarige skiester uit het naburige Merano had nog niet eerder een wedstrijd voor de Wereldbeker gewonnen.

Het was in Lech een spel van fracties van seconden tussen 'La Bomba' en Sykora, die na de eerste manche (met 62 poortjes op de Schlegelkopfpiste, twee Italiaan wel degelijk het poortje goed had genomen. "Ik maakte een grote fout en verspeelde zeker een seconde", zei Tomba. "Onvoorstelbaar dat ik het nog heb gered."

meer dan in de tweede manche) een voorsprong had van 0,02 seconden. Halverwege de tweede reeks leek het alsof Tomba uit balans raakte. Hij miste bijna een poortje, maar herstelde zich met een uiterste krachtsinspanning.

De Italiaan, en veel toeschouwers, dachten niettemin dat hij zich had vergist, maar een terugblik van de slow-motionopname van het voorval wees uit dat de

Tomba lijkt dezelfde superieure vorm te pakken te hebben uit het seizoen 1987-1988, toen hij de ene overwinning aan de andere reeg. Met zijn twee zeges in *slaloms* aan het eind van het vorig seizoen heeft hij nu zes achtereenvolgende hoofdprijzen gepakt.

In Alta Badia kon Sabina Panzanini haar geluk niet op. De 22-jarige barstte na haar eerste zege in twee seizoenen Wereldbekerwedstrijden in tranen uit. "Ik kan het niet geloven. Ik sta er versteld van", zei Panzanini, die in 1992 in een *reuzenslalom* in de Amerikaanse plaats Steamboat als tweede eindigde achter Anita Wachter. De revanche was gisteren compleet, want de Oostenrijkse moest nu Panzanini voor laten gaan.

Wachter, in 1993 winnares van de algemene Wereldbeker, leidde op de piste van Gran Risa na de eerste manche met een tijd van 1.09,75. Panzanini moest slechts eenhonderdste seconde toegeven, de Amerikaanse Eva Twardokens volgde op 0,36 als derde.

Na de tweede manche waren de rollen omgedraaid. Panzanini was toen beduidend sneller dan de 27-jarige Wachter, die bij de start weggleed en zich ternauwernood wist te herstellen. De Oostenrijkse hield nog 0,24 seconde over op de Italiaanse Deborah Compagnoni, die voor het eerst meedeed na een nierinfectie.

Eintracht krijgt 2,8 miljoen van Möller

FRANKFURT — De Duitse voetbalclub Eintracht Frankfurt krijgt van ex-speler Andreas Möller een prachtig Kerstcadeau. De international van Borussia Dortmund moet 2,8 miljoen gulden overmaken naar zijn oude club. Dat zijn Eintracht Frankfurt en Möller vandaag overeengekomen.

Daarmee is een einde gekomen aan een conflict dat zich al jaren voortsleept. In 1990 sloot de middenvelder een vijfjarig contract af met Eintracht Frankfurt. Daarin was de clausule opgenomen dat Möller, bij het voortijdig beëindigen van de overeenkomst, een afkoopsom van 5,5 miljoen gulden moest betalen. Twee jaar later vertrok Möller naar de Italiaanse club Juventus maar hij weigerde de afkoopsom te betalen. Eintracht bracht de zaak voor de rechter maar voordat die een uitspraak deed, kwamen beide partijen tot een akkoord.

Kamerleden massaal de kroeg in

DEN HAAG - In horeca-kringen in Den Haag is men niet rouwig over de valse bommelding voor het Tweede Kamergebouw woensdag.

Vlak voor de stemming over de zaak van de Indiëganger Poncke Princen kwam de bommelding bij de Kamer binnen. De ongeveer duizend 'bewoners' van het Kamergebouw zoals koks, schoonmaaksters enz. moesten met zachte drang de kou ingestuurd worden. Juist ook vanwege de kou dook men massaal de kroegen in bij het Kamergebouw. Vandaar het enthousiasme van de horeca over de bommelding.

Er deed ook het grapje de ronde over het kamerlid Theo Hendriks van de bejaardenpartij AOV. Deze houdt ervan om hoofdelijke stemming te vragen. Het grapje: de ontruiming kon pas doorgang vinden na het verzoek om hoofdelijke stemming over de ontruiming.

Goede prestatie schakers op Olympiade in Moskou

WILLEMSTAD — De 31ste Schaakolympiade -het grootste schaaktoernooi voor landenteams- is vorige in Moskou geëindigd. Dit tweejaarlijkse evenement kende dit jaar een recordaantal deelnemers: 1 herenteams en 80 damesteams, met elkaar meer dan 1200 schakers. De Nederlands Antilliaanse Schaakbond (NASB) was in Moskou vertegenwoordigd met zowel een dames- als herenteam. Beide teams presteerden zeer behoorlijk in het toernooi dat uiteindelijk door Rusland I werd gewonnen. Bij de dames won Georgië.

Het Antilliaanse herenteam, met Alvin Smith, Han Neumann, Sjaak Bet, Sherman Maduro en Alex Roose, liet vooral in de eerste helft van het toernooi over 14 speelronden, enkele hele en halve punten liggen. Slechts tegen één land werd toen gewonnen en één gelijkspel werd behaald.

Tijdens de laatste zeven ronden werd van vier landen gewonnen. Het herenteam behaalde mede hierdoor over de hele 14 ronden, 24,5 punt. Venezuela eindigde even hoog. Het resultaat is een evenaring van het NASB-Olympiade-record. Topscorer van het herenteam was Antilliaans kampioen Han Neumann, die 6 punten uit 11 partijen behaalde, waaronder een knappe remise tegen de Macedonische FIDE-meester Bogdanovski (ELO-rating 2465). Sjaak Bet scoorde ook boven de 50%, 4,5 punt uit 8 partijen.

Angelique Craane, Maria Diaz, Tahis Winklaar en Janette Vorgers hadden het zwaar, zoals verwacht. Toch kwam het damesteam uiteindelijk tot 10 punten, waarmee ze nog enkele landen acher zich lieten. Topscoorster werd de 13-jarige Maria Diaz met 3 punten.

Rusland I, met wereldkampioen Gari Kasparov won met 37,5 punten. Bosnië Hercegowina eindigde als tweede met 35 punten en het tweede (jeugd)team van Rusland werd gedeeld derde samen met Engeland. Het Nederlandse team presteerde over het hele toernooi zeer wisselend. Tot de zevende ronde voerde het de ranglijst aan, vervolgens zakten ze tot de twaalfde plaats, van waaruit ze omhoog klommen en met 34 punten nog gedeeld vijfde werden, met Bulgarije en de Verenigde Staten. Bij de dames won Georgië met 32 punten, vóór Hongarije (31), China en Roemenië (27 punten).

Eerste nederlaag voor cricketteam

NAIROBI — Het Nederlands cricketelftal, al verzekerd van een plaats in de finale van het revanchetoernooi van het WK voor B-landen, heeft gisteren zijn eerste nederlaag geleden. In een spannend duel tegen de Verenigde Arabische Emiraten, die de voorgaande drie wedstrijden hebben verloren, viel de beslissing bij de voorlaatste bal.

De Nederlanders hadden aanvankelijk grote moeite met het hobbelige veld van de Sir Ali Muslim club en de drukkende hitte van meer dan dertig graden. Bij een stand van slechts 44 runs was de nationale ploeg al vijf spelers kwijt. Met een juweel van een *century* redde Tim de Leede echter de precaire situatie. Met steun van Scholte (31), Schewe (28) en Van Noortwijk (17 not out) voerde hij in 50 overs de stand op tot 221 voor 8.

De strijd om de overwinning was tot de laatste minuut spannend. De Nederlandse aanval, niet op volle sterkte door het uitvallen van de geblesseerde Jansen en Kahn, moest veel runs toestaan.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel. 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; di.-en do.-morgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vri. van 20.00-22.30 uur; za. van 14.00-17.00 uur en zo. van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWÉ
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 8-18 jaar.
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGÍA
(Tel. 612573)
lessen:
do. van 19.30-23.00 uur - **Sentro di Bario Janwé**.
zaterdag van 09.00-12.00 uur - **IPK-gebouw** (naast Martinus mavo, Plasa Brion).

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke do. van 17.00-20.00 uur training *in line skates* en *skeelers op de Koredor* (beginnende aan de kant van ITC). Voor meer informatie tel.: 377289 (vragen naar Kees).

* * * * * * * * * * * * * * * * *

VOETBAL — De Argentijnse spits **Sergio Zarate** van Hamburger SV gaat definitief naar de Mexicaanse club Necaxa. Met de transfer is een bedrag van circa één miljoen gulden gemoeid. Gisteren werden de laatste formaliteiten vervuld.

Sporthelden in Hall of Fame

■ *WILLEMSTAD — De tweede sportheld opgenomen in de Hall of Fame is Edmundo Eustaquio Confesor, beter bekend als 'Sol' tijdens zijn voetbalcarrière. Hij maakte in 1941 deel uit van de Antilliaanse selectie die deelnam aan de Centraal-Amerikaanse en Caribische Spelen op Costa Rica. Hij fungeerde als technisch direkteur van de Antilliaanse selectie toen die goud won op de Centraal-Amerikaanse Spelen in Jamaica. Sol was verder ook nog sportcommentator bij Z-86 en Radio Caribe van 1976 to 1985.*

■ *WILLEMSTAD — In het Princess Beach Hotel werden gisteravond een aantal lokale sporthelden opgenomen in de 'Salon di Fama'. Op grond van hun verdienste in de sportwereld heeft de Curaçaose Sport Federatie (CSF) deze mensen in de Hall of Fame geplaatst. Op de foto ziet u de voormalig atleet Henry Prince, wiens specialiteit verspringen was. Na zijn actieve sportloopbaan trad Prince onder andere toe tot het bestuur van de Antilliaanse Atletiekunie, het bestuur van de Federatie voor Fysieke Opvoeding (NABLO) en later ook tot het Antilliaans Olympisch Comité (NAOC).*

■ *WILLEMSTAD — De legendarische baseballer Rafael Fernando Josefa, beter bekend als 'Raffy Jozefa' werd tevens opgenomen in de Salon di Fama. Raffy Jozefa begon zijn carrière op Aruba in de Little League van de U.S. Keds. In 1967 speelde hij in de AA-klasse voor het Heineken-team van Aruba. Hij speelde in 1968 voor de Antillen in Nederland en Italië. 'Raffy', met vele homerunrecords achter zijn naam kon in 1970 kiezen tussen de volleybal-selectie of de baseballselectie. Hij koos toch voor baseball. Gezaghebber Stanley Betrian woonde de plechtige ceremonie bij en spelde de onderscheidingen op bij de voormalige topsporters.*

In Spaanse ompetitie:

Real Zaragoza alleen aan kop

MADRID — Deportivo la Coruña heeft op de laatste competitiedag van 1994 voor eigen publiek verloren van Celta de Vigo. De komende tegenstander van Feyenoord in de Europa Cup, Real Zaragoza, gaat na de 1-0 overwinning op Español alleen aan de leiding. Real Madrid kan vandaag op gelijke hoogte komen als het uit tegen Real Valladolid kan winnen. Barcelona profiteerde maar half van de misstap van Deportivo. Het speelde in het Nou Camp 1-1 tegen Betis Sevilla.

La Coruña keek al na drie minuten spelen tegen een achterstand aan. Gudelj scoorde voor Celta. Een klein kwartiertje na rust verdubbelde Losada de voorprong. Bebeto deed in de 77ste minuut nog wat terug door 2-1 te maken. Ondanks een strafschop kwam La Coruña niet meer tot scoren.

In Barcelona verging het de thuisploeg iets beter. Sevilla nam in de 65ste minuut een voorsprong door een penalty van Alexis. Europees voetballer van het jaar Hristo Stoichkov kon de muur van verdedigers ook niet slechten. Hij viel in de tweede helft uit met een enkelblessure.

Ronald Koeman verving de Bulgaar. De Nederlander die nog een jaar kan bijtekenen, kende een ongelukkige invalbeurt. Hij kreeg meteen dé kans om te scoren nadat Jordi Cruyff in het strafschopgebied aan zijn shirt werd vastgehouden. De specialist miste van elf meter. Toch had Koeman een groot aandeel in de gelijkmaker die Abelardo uit een pass van hem scoorde. Beide elftallen eindigden de wedstrijd met tien man. Menendez van Betis kon vertrekken na twee keer geel en Ivan kreeg rood voor Barcelona.

Uitslagen:

Deportivo-Celta	1-2
Barcelona-Betis	1-1
Oviedo-Logroñes	1-0
Sociedad-Albacete	2-0
Tenerife-Bilbao	1-0
Valencia-Gijon	0-0
Atletico-Santander	0-1
Zaragoza-Español	1-0
Sevilla-Compostela	3-0

Stand aan kop:

01. Zaragoza	15-23
02. Real	14-21
03. Deportivo	15-21
04. Barcelona	15-20
05. Bilbao	15-18
06. Betis	15-17

GOLF — De organisatie van de professionele Europese Tour heeft de Zuidafrikaanse golfer **Ernie Els** uitgeroepen tot de beste speler van het jaar. De 25-jarige Els is de eerste niet-Europeaan, die sinds de introductie van de verkiezing in 1984 voor de trofee in aanmerking komt. Hij won dit jaar de US Open, de Dubai Desert Classic, het WK Matchplay, de Gene Sarazen World Open en het Johnnie Walker kampioenschap. Hij verdiende bijna vijf miljoen gulden in 34 toernooien.

Liefst negen kandidaten voor organisatie Spelen 2002

Exploitatie Olympische ringen: Enorme verschillen opbrengst

UTRECHT — Anton Geesink kwam terug van een week praten in Olympisch Atlanta met een opzienbarende ontdekking. De vijf Olympische ringen blijken in België de waarde van goud te hebben en in Nederland van oud ijzer. Het Nederlandse IOC-lid informeerde zich in de wandelgangen bij de vergaderingen van de Associatie van Nationale Olympische Comité's bij Piet Moens die in België fondsenwerving coördineert.

"Moens vertelde me dat de Olympische ringen verkocht zijn aan 22 bedrijven die per vier jaar 1,22 miljoen dollar betalen en nog eens aan 23 bedrijven voor 120.000 dollar. Totaal is dat, met rente, zo'n 60 miljoen gulden per Olympiade, dus 15 miljoen gulden per jaar."

Geesink vernam in Atlanta bovendien hoe het Amerikaanse Olympisch Comité (USOC) enorme winsten maakt met de ringen. "USOC heeft een eigen postorderbedrijf in Colorado. Dat verkoopt tientallen produkten. USOC heeft een commerciële jaaromzet van 225 miljoen dollar, zeg maar 400 miljoen gulden."

Volgens Geesink genereert Nederland slechts 900.000 gulden per jaar uit de exploitatie van de ringen. Daarnaast zijn de nationale sporttotalisator, de krasloterij en de overheid (via het fonds van de topsport) voor ettelijke miljoenen 'sponsor' van NOC/NSF.

Geesink bracht zijn informatie uit België en Verenigde Staten te berde in de bestuurscommissie Olympische Beweging. De commissie besloot de informatie door te sluizen naar NOC/NSF met de vraag of het niet verstandig is daar uitgebreid onderzoek naar te doen. "Het is duidelijk dat er met de ringen veel geld te verdienen valt. Ook in een land met een zwakkere economie dan Nederland. Belgie doet zaken met 45 bedrijven. Moens zei nog: De Nederlanders zullen wel denken dat het 60 miljoen Belgische frankskes zijn."

KANDIDATEN

Het IOC zit met een luxe probleem: Negen kandidaten voor één organisatie. Olympische Spelen hebben tegenwoordig een enorme uitwerking. Atlanta is nu al een van de bekendste steden ter wereld. Van Lillehammer had acht jaar geleden niemand buiten Noorwegen gehoord, nu is dat plaatsje bekend in de hele wereld."

Bij het examineren van de negen kandidaten lette Geesink vooral op de zorgen en voorzorgen voor de deelnemers. "Of ze niet urenlang in de kou moesten wachten voor de opening, was één van mijn tientallen punten. Ook keek ik naar de budgetten. Ik wilde er twee zien: Een voor de Spelen zelf en één voor de extra infrastructuur als wegen, treinen, gebouwen enzovoort. Doe je die twee bij elkaar, is er altijd verlies. De Spelen zelf leveren altijd winst op."

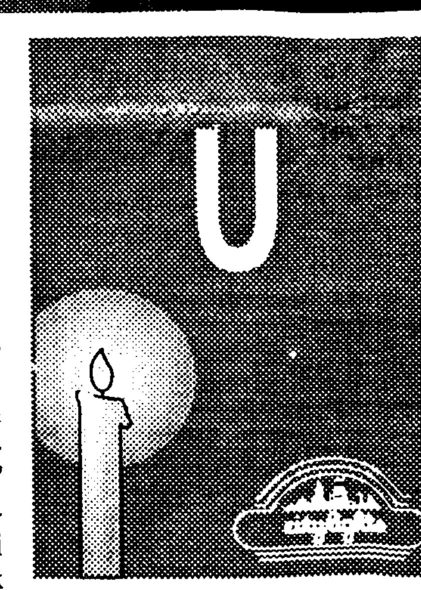
Vier van de negen kandidaten blijven volgende maand over na het oordeel van het IOC-bestuur. De vier besten mogen nog een half jaar doorgaan. In juni vindt de verkiezing plaats. Salt Lake City is favoriet. Geesink zegt dat niet. Hij onthoudt zich van commentaar. "Onze commissie, met negen mensen die niets met het IOC te maken hebben, heeft een objectief rapport uitgebracht."

In de eerste maanden van '95 zal Geesink alle geledingen van het 'Olympisme' uitdragen tijdens een tentoonstelling van Randstad met seminars waarvoor ook een aantal (ex-)topsporters is uitgenodigd. Voor de viering in 1996 van honderd jaar Olympische Spelen hoopt hij in een aantal Nederlandse steden te kunnen bijdragen aan een bijzondere Olympische dag.

Stand eredivisie bij winterstop

uitslag:

NEC - Ajax	0-2
Stand aan kop eredivisie:	
01. Ajax	15-26
02. Roda JC	16-26
03. Twente	16-23
04. PSV	16-21
05. Vitesse	16-20
15. NEC	16-11

TAFELTENNIS — Aan het eerste **internationale tafeltennistoernooi van Akendoen** op 30 december ook de Nederlanders Ronald Vijverberg en Marco Bottram mee. Eerder hadden Keen, Heister, Bakker jr., Chen Sung en De Cock hun deelname toegezegd. De Europese Vakbond van Tafeltennisspelers (CTTP) heeft de leden aanbevolen in te schrijven voor Aken, waar een prijzengeld van 16.500 gulden beschikbaar is.

*****

WIELRENNEN — De oudprof **Charley Mottet** blijft ook na beëindiging zijn actieve carrière betrokken bij de wielersport. De Fransman is woensdag benoemd tot directeur van de étappekoers Dauphiné Liberé.

IJSHOCKEY — **Sergei Makarov en Igor Larionov**, twee ijshockeyers die uitkomen in de door staking getroffen Amerikaanse ijshockeyleague NHL, hebben een contract getekend met de Russische club Tsjeliabinsk Traktor.

Alleen invallers stralen ambitie uit

Winterkampioenschap voor zwak spelend Ajax

NIJMEGEN — In de laatste competitiewedstrijd van 1994 heeft Ajax de vertrouwde hiërarchie in de eredivisie hersteld. De landskampioen, die zowel in financieel als sportief opzicht een topjaar achter de rug heeft, verzekerde zich gisteravond in Nijmegen alsnog van de koppositie. In een saaie wedstrijd won Ajax met 2-0 van NEC, dat zich dapper verweerde maar pure klasse te kort kwam om de Amsterdammers serieus te bedreigen.

Met 26 punten uit 15 wedstrijden verdrong Ajax het eveneens ongeslagen Roda JC van de eerste plaats. Beide topploegen hebben evenveel punten, maar het team van trainer Van Gaal moet nog een wedstrijd inhalen. Ajax, dat tot 2 januari de voetbalschoenen in het vet zet, gaat derhalve als lijstaanvoerder het nieuwe jaar in. En zo hoort het ook, gezien het surplus aan kwaliteit in de selectie.

De Amsterdamse formatie nam allerminst in stijl afscheid van het succesjaar. De Ajacieden, die in de laatste drie uitwedstrijden puntverlies leden, leverden in Nijmegen een middelmatige prestatie. Slechts John van den Brom onttrok zich een beetje aan de algehele malaise. De vaste bankzitter scoorde zowel in de eerste als in de tweede helft.

Ajax miste Litmanen. De Finse schaduwspits ontbrak wegens rugklachten. Ook aanvaller Finidi was niet beschikbaar. De Nigeriaan werd een paar dagen eerder met Kerstvakantie gestuurd nadat verschijnselen van oververmoeidheid waren geconstateerd. Van den Brom en Van Vossen kregen door de absentie van het buitenlandse aanvalsduo een nieuwe kans in het basisteam. Van den Brom maakte sinds de uitwedstrijd bij Sparta op 2 oktober geen deel meer uit van de beginopstelling. NEC moest het stellen zonder Aalbers, Hoekman en Nijenhuis.

Stadion De Goffert was met ruim 20.000 toeschouwers vol, maar zeker niet sfeervol. Het spel gaf ook nauwelijks aanleiding voor enthousiasme. Ajax begon opmerkelijk lauw aan het laatste klusje van het jaar. De Amsterdammers maakten een plichtmatige en soms zelfs uitgebluste indruk. Ze leken te gokken, of te vertrouwen, op een paar goede kansen die de ploeg in elke wedstrijd afdwingt.

Alleen de invallers Van den Brom en Van Vossen straalden enige ambitie uit. Ook Overmars deed leuke dingen, maar was veel te gehaast in zijn acties. Hij miste daardoor in de eerste 5 minuten drie aardige kansen. Van den Brom toonde zich in de 17de minuut wel trefzeker. Hij scoorde na een goede combinatie door het centrum tussen Ronald de Boer en Davids. Het was de eerste competitietreffer voor van den Brom, die als een kind zo blij was met zijn doeltreffende schuiver.

NEC, dat op 30 november de bekerwedstrijd tegen Ajax met 0-3 verloor, toonde aanvankelijk weinig respect en ontzag voor de landskampioen. De thuisploeg speelde brutaal met drie aanvallers en greep in de persoonlijke duels hard in. De Nijmeegse formatie was even vaak als Ajax in het vijandelijke strafschopgebied te vinden, maar ontbeerde kwaliteit en scherpte om solide doelman Van der Sar te verrassen. Vooral centrumspits Lok, die verbeten duels uitvocht met Rijkaard, en Van Eijkeren faalden in kansrijke posities.

Miracle on 34t Street en Pagemaster

Heerlijke kerstfilm en'nieuwe nachtmerrie'

WILLEMSTAD — Wonderen zijn de wereld nog niet uit. Dat blijkt uit *Miracle on 34th Street*, een heerlijke Kerstfilm die vanavond te zien is bij Paradise Movies. En daar blijft het niet bij. In de eerste voorstelling valt Macaulay Culkin, de ster uit Home Alone, te bewonderen in *The Pagemaster* en later op de avond is er voor de doorgewinterde horrorliefhebber nog een pittig werkje in de aanbieding; een nieuwe nachtmerrie in de beruchte traditie van *A Nightmare on Elm Street*.

The Pagemaster vertelt het bijzondere verhaal van Richard Tyler (Macaulay Culkin), een wereldwijs ventje dat bovendien door en door verwend is. Z'n grootste angst wordt werkelijkheid als hij door z'n vader om een boodschap wordt gestuurd en de weg kwijt raakt. Hij komt terecht in een mysterieuze bibliotheek waar een zonderlinge man hem uitnodigt om eens wat rond te kijken. Hoewel niet van harte laat Richard zich overhalen. Totaal verloren in deze vreemde omgeving komen tot zijn starre verbijstering de bibliotheek en de boeken plotseling tot leven.

Vanaf dat moment verandert *The Pagemaster* in een tekenfilm en Richard in een stripfiguur. In deze bizarre maar vooral ook fascinerende en komische wereld krijgt hij de hulp van een gids, the Pagemaster. De tocht naar huis wordt een groot avontuur waarin de jonge Richard te maken krijgt met verschrikkelijke monsters, verborgen schatkamers, vliegende tapijten en tal van andere attributen die we doorgaans in tekenfilms tegenkomen. Kortom, leuk voor kinderen en helemaal voor de fans van Macaulay Culkin. Voor diegenen die liever luisteren naar films zijn er de stemmen van Whoopi Goldberg en Christopher Lloyd.

KERSTSPROOKJE

Miracle on 34th Street is de onweerstaanbare Kerstfilm van dit jaar. In het gejaagde en zakelijke leven anno 1994 waarin tijd geld is en fantasie overbodig, is er geen plaats meer voor iemand als Santa Claus. De zesjarige Susan heeft van haar moeder al lang gehoord hoe die vork in de steel zit en hecht weinig geloof meer in het bestaan van de Kerstman. Dan ontmoet ze Kriss Kringle. Niet alleen lijkt deze man met zijn halve brilletje en witte baard sprekend op de Kerstman, hij zegt zelfs dat hij De Echte Kerstman is. Alleen, hij moet haar nog wel even overtuigen.

Miracle on 34th Street is een remake van de oude klassieker uit 1947. Zelfs na 46 jaar blijkt de tijdloze fabel nog niets van haar kracht verloren te hebben. Het ligt er allemaal wel een beetje duimendik bovenop, maar dat hoort zo in Kerstfilms. Neem voor de zekerheid wel even een zakdoek mee want de ontwapende Kerstman (Richard Attenborough), zijn allerliefste bewonderaarster (Maria Wilson) en een ontluikende liefde zijn gegarandeerd goed voor enkele tranen.

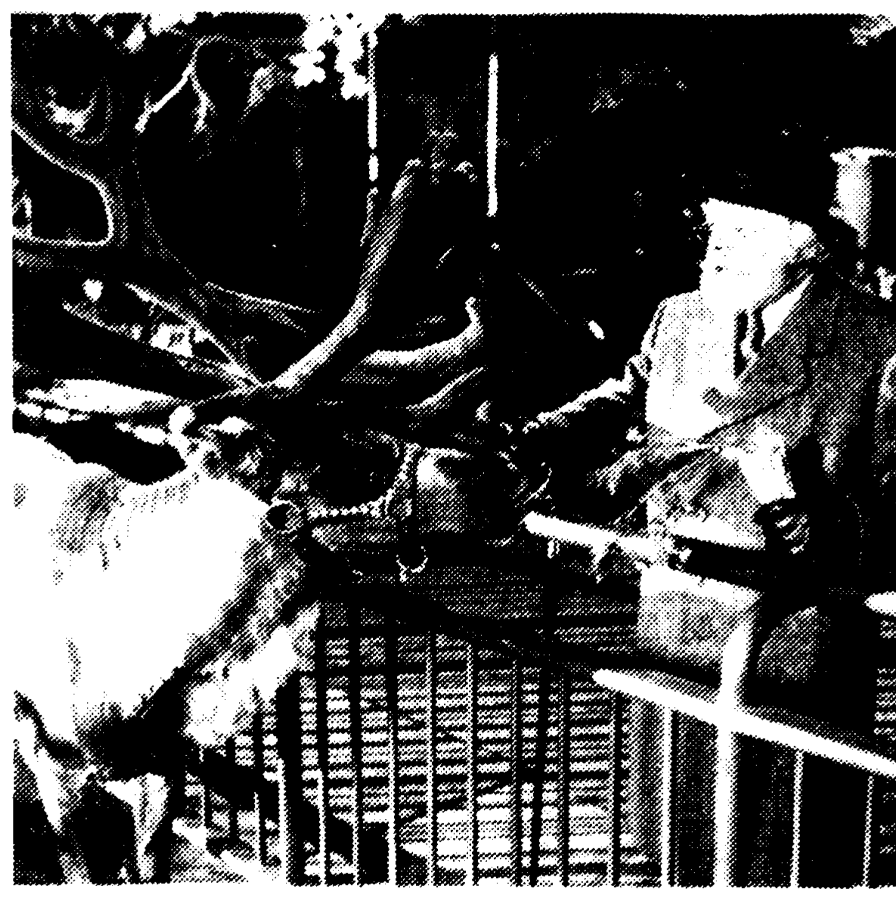
NACHTMERRIE

Voor de echte liefhebbers is er vanavond *Wes Cravens' New Nightmare*. Regisseur Wes Craven, de bedenker van bloederige werkjes als *The Serpent and the Rainbow* en *A Nightmare on Elm Street* heeft menig bioscoopbezoeker slapeloze nachten bezorgd. De Stephen King van het witte doek las jaren geleden een hoogst merkwaardig bericht in de krant. Het betrof een 20-jarige jongen uit Los Angeles die op een nacht gillend van angst wakker werd. De volgende morgen legde hij z'n ongeruste ouders uit dat hij een vreselijke nachtmerrie gedroomd had. De nacht daarop overleed de jongen in z'n slaap. De pers besteedde weinig aandacht aan het voorval maar de interesse van Craven was gewekt, helemaal toen hij zes maanden later een soortgelijk verhaal las in Californië. Craven schreef een script, noemde het *A Nightmare on Elm Street*, en leurde er enkele jaren mee langs de deuren van de grote studio's. 'Niet spannend genoeg', zo luidde het oordeel van de heren filmbonzen. Totdat een klein maatschappijtje de proef op de som nam. De rest is horrorfilm-geschiedenis.

Het is nu tien jaar geleden dat de eerste Nightmare op het witte doek verscheen en een verpletterende indruk achter liet. Er volgden nog vijf delen waarin de kwaliteit van de verhalen er op achteruit ging maar de portie bloed, rondvliegende lichaamsdelen en ander onsmakelijks rechtevenredig toenam. Met The New Nightmare besloot Craven zich er zelf weer eens tegenaan te bemoeien. Het resultaat laat zich het beste omschrijven als een documentaire over de totstandkoming van een nieuwe 'Nightmare-film'. Zelfs deze realistische omgeving blijkt geen barrière voor 'good old' Freddy Krueger, de Frankenstein van onze tijd. Met zijn vlijmscherpe messen moordt hij er weer lustig op los en een sterke maag is dan ook geen overbodige luxe bij het zien van de film.

Het duurt even voordat Freddy lekker op dreef komt, maar wie het geduld kan opbrengen wordt niet teleurgesteld. De pikzwarte humor waarmee hij in het verleden zijn slachtoffers terroriseerde, heeft in deze aflevering plaats gemaakt voor een wat ernstiger toontje. Dat en het vernuftige script maken deze film ook voor de meer kritische kijkers goed verteerbaar.

JAN-WILLEM TOERING

Nu dertien radiostations op Curaçao

FM Super Jumbo en Radio Tropical in de ether

WILLEMSTAD — De Curaçaose ether is weer twee radiostations rijker. Zowel FM Super Jumbo als Radio Tropical zijn reeds enige tijd te beluisteren. Curaçao beschikt met de twee nieuwe zenders nu over dertien radiostations.

Begin januari worden beide radiostations officieel geopend. FM Super Jumbo wacht nog op de officiële goedkeuring van Landsradio, maar general manager Kéké Willems was vanmorgen optimistish gestemd dat alles op tijd klaarkomt.

FM Super Jumbo gaat van start met ongeveer twintig vaste en parttime werknemers. Het nieuwe radiostation beschikt over een keur aan bekende omroepers en artiesten. Naast Kéké Willems werken onder andere nog Erno van Grieken, Robert Eustatia, Ramon Martinez, George Willems, Melania van der Veen, Hendrik de Windt, Carlos en Sylvana Trinidad, Myruga Elisabeth, Uti Grigorie, Gonzalo Cuales, Rignald Hato, Elmer Cijntje en Sherman Salsbach bij de nieuwe zender.

Opvallend is vooral het aantrekken van Gonzalo Cuales, de bekende nieuwslezer van TeleCuraçao. Cuales zal zich belasten met de nieuwsuitzending en enkele praatprogramma's. FM Super Jumbo zal veel aandacht besteden aan de informatie- en nieuwsvoorziening. Kéké Willems: "We gaan uitgebreid aandacht besteden aan nieuws, sport en financiële en economische beichtgeving; 's morgens, 's middags en 's avonds zal er een uitgebreide nieuwsuitzending komen."

Natuurlijk zal de hoofdmoot van de uitzending gedragen worden door de muziek. "Wij zullen ons voornamelijk richten op de Latijnsamerikaanse, Caribische en Antilliaanse muziek. Maar daarnaast zullen we natuurlijk veel aandacht besteden aan de nieuwste hits uit Noord-Amerika en Europa. De jeugd zal dus goed aan haar trekken komen, maar ook voor de andere luisteraars is FM Super Jumbo een uitstekend alternatief", aldus Kéké Willems.

FM Super Jumbo zal 24 uur per dag te beluisteren zijn op frequentie 100.3. Super FM Jumbo is gevestigd in het Colon-winkelcentrum. Over de toekomst van het bedrijf is Willems kort. "Het is gewoon de beste kwaliteit op de radio. *That's a fact.*"

In tegenstelling tot FM Super Jumbo is de opzet van Radio Tropical veel kleiner. Het is een familiebedrijf dat wordt geleid door directeur Desmond Agard, terwijl het technische gedeelte in handen is van Amos Agard. De zender heeft in totaal zes werknemers in dienst.

Radio Tropical, te beluisteren op frequentie 90,7, is vanaf 2 november in de lucht. Amos Agard : "Wij hebben reeds de goedkeuring van Landsradio ontvangen. De officiële opening heeft echter nog niet plaatsgevonden, omdat de bouwwerkzaamheden nog niet geheel zijn afgerond", aldus Agard.

Ondanks haar kleine opzet is het bedrijf erg modern opgezet. "De gehele administratie en het muzikale gedeelte is geautomatiseerd en staat met een netwerk in verbinding met elkaar", aldus Agard.

Radio Tropical zal een heel gevarieerd programma voorschotelen aan haar luisteraars met de nadruk op veel muziek. De bekendste naam onder de omroepers is Hermanito. De nieuwsvoorziening zal voorlopig op een laag pitje worden gehouden. "Wat betreft de nieuwsuitzendingen willen we nog niet direct de concurrentie aangaan met Radio Caribe, Hoyer of Z 86. We willen eerst een vaste luisterkring opbouwen. Daarom hebben we geen echte nieuwsuitzendingen. De muziekprogramma's zullen gecombineerd worden met korte nieuwsberichten", aldus Agard. Radio Tropical is gevestigd aan de oude Fokkerweg vlak boven het PAR-hoofdkantoor.

Grozny: Ter herinnering

■ GROZNY - *Een man passeert in de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny een vernielde Russische tank. Deze tank werd op het plein tentoongesteld als een herinnering aan de in november mislukte poging van het Tsjetsjeense verzet samen met de Russen om president Doedajev omver te werpen. Grozny is nu door de Russische troepen ingesloten.* (AFP-satellietfoto)

Nelson Mandela unaniem herkozen als voorzitter:

Ook haviken gekozen in Uitvoerend comite ANC

BLOEMFONTEIN—Verscheidene 'haviken', onder wie Winnie Mandela en Peter Mokaba, hebben woensdag in Zuid-Afrika veel stemmen gekregen bij de bestuursverkiezingen van het ANC. Uit de resultaten van de verkiezingen voor het Uitvoerend Comité blijkt dat Winnie met 1802 stemmen de vijfde plaats heeft behaald. Het bestuur telt zestig leden.

De president werd unaniem als voorzitter herkozen.

De ongeveer drieduizend deelnemers aan het partijcongres applaudisseerden bijna hysterisch toen Mandela de vrouw van wie hij sinds 1992 gescheiden leeft, omhelsde. Peter Mokaba, de oud-voorzitter van de jongerenliga van het ANC, kwam op de derde plaats. Mokaba riep zijn volgelingen nog maar kort geleden op 'Dood aan de boer' te scanderen.

Een van de laatste stalinisten binnen de Communistische Partij van Zuid-Afrika, Harry Gwala, behaalde een negende plaats. Gwala behoort tot de leiders van het ANC in de provincie Natal.

Hall of Shame!

AOV-TREKKENDE echtelieden was gelijktrekking met alleenlopende senioren beloofd per 1 januari 1995. Die belofte wordt blijkens mededelingen in de media herroepen, wat uiteraard een dode-mus-syndroom tengevolge zal hebben.

In tegenstelling tot het AID-syndroom, waartegen (nog) geen kruid gewassen schijnt, is hiertegen wel een (eenvoudig) middel: De Staten kunnen de ingangsdatum handhaven op 1 januari 1995 en dus omstreeks maart de aanvulling met terugwerkende kracht uitbetalen. Dat zou de beurs van de oudelieden stijven en hun reputatie redden. Mocht het onverhoopt aan geldmiddelen ontbreken, dan kan ik onze regeerders in overweging geven de talloze walk-outs, sit-downs, go-slows e.d. van de ambtenaren gedurende de laatste maanden met non-betaling van de niet-gewerkte uren te honoreren, om van de vergaderingen in diensttijd nog maar te zwijgen.

Oudelieden hebben geen syndicale machtsmiddelen zoals staking. Het enige wat ze zouden kunnen doen om dwars te liggen is de toegang tot gasstations met hun rolstoelen en invalidenwagentjes blokkeren of incontinente AOV-ers in de tankwagens van Curoil te laten plassen. Maar zoals gezegd, ze zijn van syndicale smetten vrij, dus dat gebeurt niet.

Hoe dan ook, wij rekenen op de medewerking van de Staten die niet zoals hun voorgangers een ereplaats in de Hall of Shame zullen willen verwerven.

PIET W. SYBRANDY
Curaçao

Op instorten

WILLEMSTAD — *Een gebouw in de Rifwaterstraat staat op instorten. Een gedeelte van het dak zakte in elkaar na hevige regenval. Vanwege het gevaar voor omstanders heeft de politie de straat afgesloten. Het is niet bekend wat er nu gaat gebeuren.*

INGEZONDEN

Hato nachtmerrie

AFGELOPEN zaterdagavond had ik twee gasten op te halen, een die met de KLM om 21.30 uur aan zou komen en een tweede vanuit Miami, om 22.45 uur. Daar ik in Bandabou woon en ik gezien mijn ervaring liever niet langer op Hato wil blijven dan nodig is, heb ik de ALM-informatie gebeld, die in gesprek was. Deze lijn bleef echter constant in gesprek totdat ik noodgedwongen wel moest gaan om niet laat te zijn. Ook onderweg nog diverse malen gebeld, nul op het request. Op 'Hato' ben ik eerst naar de informatiebalie gegaan waar je je uiterste best moet doen om de juffrouw te zien die links om de hoek zit, die met haar rug naar je toe zit te telefoneren of wat dan ook.

Het bleek dat het KLM-toestel drie kwartier te laat was, alhoewel het later meer dan één uur bleek te zijn. Dat de vertraging meer dan één uur was, was in dit geval niet zo erg omdat mijn tweede gast toch wat later zou aankomen. Wat doe je dan, je loopt dan wat rond. De boekhandel ging om tien uur dicht dus daar kwam ik ook tevergeefs. Dan maar naar het restaurant boven. Nu die ging ook om tien uur dicht. Dus ook daar geen mogelijkheid.

Heel 'Hato' was propvol mensen die allemaal hun vrienden, familie en of kennissen op kwamen halen. Dan maar op een bank zitten. Ja, vergeet dat maar. De paar banken die daar staan waren allemaal bezet. Dan maar een broodje halen bij de snack onder. Ach, er waren geen broodjes. Toen ben ik van ellende maar in mijn auto gaan zitten.

Op een gegeven ogenblik wilde ik toch mijn gasten zien aankomen en heb me dan maar naar boven begeven waar je de vliegtuigen aan ziet komen. Een duister en wat groezelige ruimte waar je ook niet kan zitten althans waar geen zitplaats meer te vinden was, want er stonden al 250 mensen. Op een relinkje heb ik het toen even uit moeten houden en ben daarna, toen de toestellen aankwamen maar naar beneden gegaan. Daar sta je weer een half uur tegen geblindeerde ruiten aan te kijken of je zal je in een bocht moeten wringen om een glimp te zien van de dierbaren die je ophaalt.

Mijn gasten kwamen nu tegelijk aan en dat was een geluk bij een ongeluk. Je bent dan ook gauw geneigd om al het leed te vergeten, niet wetende dat het toen nog kwam. We gingen de auto van het parkeerterrein halen en helaas was er maar één van de kassa's bemand en toen we een klein half uur in de rij hadden gestaan, waren we geen meter opgeschoten. Dus een rekensommetje is niet zo moeilijk dat als we zo door waren gegaan we minstens één uur in de rij zouden moeten staan om de auto van het parkeerterrein te rijden.

Begrijpt u heren van de KLM, ALM en Hato-organisatie, wat dat betekent als je drie uren lang gewacht of tien uren lang gevlogen hebt en als je dan nog weer een uur moet wachten om je wagen van het parkeerterrein te krijgen. De mensen werden opstandig, voelden zich opgesloten. En toen uiteindelijk een jongeman het initiatief nam om een flinke trap tegen een van de ingangsslagbomen te geven, om het open te maken, werd hij luid door iedereen toegejuicht voor dit stukje reddend vandalisme. Zo diep waren we dan gezonken.

Voor de toeristen die er onder de aanwezigen waren, schaamde ik me dood voor Curaçao. En ik kan niets anders zeggen dan dat dit een puur staaltje was van de bovenste plank van mismanagement en klantonvriendelijkheid. Zoekt u het maar uit wie er voor verantwoordelijk is. Maar mij gebeurt zoiets nooit meer. En dan te weten dat dit allemaal is voor een paar gulden per auto die ze moesten betalen. Iedereen had wel het vijf- of tienvoudige willen betalen om van het wachten af te zijn.

En zo kwam ik thuis om één uur 's nachts. 'Even een paar mensen op 'Hato' halen' heet dat!!!

TOM JANSEN
Curaçao

sticker

DE GEBRUIKSAANWIJZING bij de nieuwe autobelastingstickers bevat een onpraktische instructie: Men moet de sticker middenin bovenaan (meimei ariba) de voorruit plakken, dus precies boven de achteruitkijkspiegel, d.i. exact in het gezichtsveld van lange mensen op de weg vóór hen.

Het komt mij voor, dat het veiliger is die stikker in zijn enveloppe in de rechter benedenhoek van de ruit te bevestigen, dat is gemakkelijker voor de controle door de politie en veiliger voor de automobilist, die dan beter zien kan waar hij rijdt.

Overigens is de gebruiksaanwijzing ietwat verwarrend: Waar vermeld wordt dat men het witte papier van de sticker dient te verwijderen, wordt bedoeld het tekstblad van de gebruiksaanwijzing, dat op de rugzijde van de plastic enveloppe is geplakt. Strikt genomen is de sticker dit jaar dus geen sticker, want hij wordt niet geplakt.

Boze tongen beweren, dat er geen voorafgaand overleg geweest is tussen Eilandsontvanger en verkeerspolitie, omdat Land en eiland op verschillende (politieke) golflengten opereren. Dat geloof ik niet, het zal veeleer een ongewild abuis zijn, dat wel spoedig hersteld dient te worden.

PIET W. SYBRANDY

maatregelen

MET DE HEM typerende voortvarendheid stelt gedeputeerde Mendes de Gouveia voor dat als het aan hem ligt, vervuilers van het eiland een boete van duizend gulden per overtreding krijgen opgelegd. Een maatregel die ik ten zeerste toejuich. Niet in eerste plaats omdat rondzwervend vuil storend zou zijn voor de toerist, maar omdat wij zelf niet in de troep willen leven.

Helaas blijven afvalpreventieve maatregelen nog steeds uit. Het zou van consistentie getuigen indien van overheidswege geen vergunningen worden uitgegeven voor afvalverwerkingsbedrijven van o.a. geïmporteerd chemisch afval, fabrieken van plastic zakken en bekers, styrofoam bakken en petflessen.

In combinatie met een goede statiegeld-regeling, kan een aantal van bovengenoemde maatregelen het zwerfvuil op Curaçao drastisch doen verminderen. Evenredig hieraan daalt ook de noodzaak van controlerende taken en repressieve maatregelen. Zou dat niet mooi zijn?

W. DE LUCA
Curaçao

Palabra sin mas?

Na kabamentu di tur aña,
rònt mundu yen di zanzaña,
Bòshi hende ta desea otro'un pas,
ku hopi bes ta palabra sin mas.

Un pas ku en realidat t'asina swak,
ku prome ku bo sa el a pèrdè smak.
T'un pas sin base, un pas di basilon.
T'aun pas k'un ta nada mas k'un tradishon.

Lástimamente prediká pas i hasi guera,
a bira maner'un kustumber aki na tera.
Mientras esnan di bon bolontat ta sigui stèns,
Hopi ta sigui tumanan hasi bón kèns.

Nan ta fingi un pas produndu,
hungando'un komedia di otro mundu.
P'esey ni maske kuantu kos nos tende,
nunka lo tin pas na mundu pa tur tur hende.

A menos ku den nos kurason,
nos ta dispuesto pa hasi bon,
apenas ta bale la pena,
pa purba ser'e kadena.

E angel a trese e Mensage ku hopi ternura.
Bon kla el a bisa: "Gloria na Dios den Altura,
i na tera pas pa tur hende di bon boluntat",
Ki dia nos lo tuma tal Mensage ku mas seriedat?

E.R.V. DEMEI
Curaçao

Vijf jaar en TBS voor Antilliaanse moordenaar

WILLEMSTAD/HAARLEM — De rechtbank in Haarlem heeft dinsdag de 36-jarige Antilliaan J.C. uit Zaanstad wegens moord veroordeeld tot vijf jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging. De officier van justitie had zes jaar plus tbs geëist.

C. heeft toegegeven dat hij in de nacht van 25 op 26 juni van dit jaar in Zaandam een 33-jarige plaatsgenoot heeft doodgestoken in diens flatwoning. De verdachte had voordien cocaïne gebruikt en een ruime hoeveelheid whisky gedronken. De twee, die elkaar uit de Zaanse drugswereld kendén, hadden ruzie gekregen over geld. C. werd zo kwaad dat hij uit de keukenla een mes pakte en 40 keer toestak.

Het slachtoffer werd drie dagen later door kennissen aangetroffen. C. meldde zich naderhand aanvankelijk als getuige bij de politie. Maar hij werd al snel als verdachte aangemerkt en legde enkele dagen later een bekentenis af.

Ganadonan / Winnaars

Frisian Flag

1. NAƒ 5000 - E. M. Sprock Baracudastraat 1
2. NAƒ 2000 - P. L. Riusara Maastrichtstr. 11
3. NAƒ 1000 - P. Frans Kaya Wawa Scholtz 42

4 X NAƒ 250
- M Thielman - Welatina K.V. 45-46
- A. Djaoen - Grebbelinieweg 42
- R.A. Mathilda - W. Churchilweg 197
- Maria Chirino - Kaya Baloriaan 57

10 X NAƒ 100
- A. Pieternella - Soledad bij Jan Boos 5
- Vera Pikero - Kaya Pita 6
- Ivonne De Koop - Las Palmas 19
- I. Isidora - Beurs 55
- A. B. N. Faay - Labadera 19
- H. M. Kinkert - K. R. Abou 85
- Isberta Benito - Deventerstraat 173
- Z. M. C. Chong - P.O. Box 30-31
- F. Job - West Punt 357
- Paulina Dimie - Esmeraldaweg 18

DINE - WINE FOR CHRISTMAS

Bisschop Chiapas: Keuze democratie of oorlog:

Zapatistenleider: Rechten indianen moeten vastgelegd

CHIAPAS - We staan voor de deur van de democratie of voor die van de oorlog, zo verklaarde bisschop mgr Samuel Ruiz van San Cristobal de las Casas in Chiapas.

De katholieke kerk van Mexico heeft een dringend beroep gedaan op de partijen in het conflict rond Chiapas om via overleg hun problemen op te lossen. Ondertussen probeert het Mexicaanse leger zijn greep op de situatie te verstevigen.

Mgr Ruiz is een hongerstaking begonnen. Hij wil daarmee bereiken dat er een bestand komt. Maar hij liet de mogelijkheid open dat hij zijn vasten-actie zal opschorten om in noodgevallen biecht te horen en de gelovigen op andere manieren bij te staan.

De Zapatisten-militanten hebben het stadje San Andres Larraizar omsingeld op twintig kilometer van San Cristobal. De bevolking werd uitgelegd dat het hier een verdedigingsactie betrof. De oorlog is begonnen, zo vertelde de niet vermomde Zapatisten-leider aan de verbaasde burgerij.

Een andere guerrillaleider wees op het belang van een grondwettelijke erkenning van de rechten van de indianen. Hij zei dat de vaststelling van de identiteit van de indiaanse volkeren onderdeel is van het komende overleg tussen verzet en overheid. Hij kon echter niet zeggen wanneer dit overleg zijn beslag krijgt.

Nieuwe leger-commandant voor Nicaragua

■ *MANAGUA - Generaal Joaquin Cuadra wordt door president Violeta Chamorro van Nicaragua begroet kort nadat de generaal officieel was benoemd tot nieuwe leger-commandant van Nicaragua als opvolger van generaal Humberto Ortega die slechts gedeeltelijk zichtbaar is op deze foto, rechts van de president en achter zijn opvolger. Cuadra zal zij nieuwe taak in februari aanvaarden. Ortega was aan de leiding van het (Sandinistische) leger sedert 1979.*

(AFP-satellietfoto)

Bij Witte Huis neergeschoten zwerver overleden

WASHINGTON- De man die dinsdag op het terrein van het Witte Huis door de parkpolitie werd beschoten is woensdagavond aan zijn verwondingen overleden.

Hij was opgenomen in het George Washington-ziekenhuis. De 33-jarige Marcelino Corniel werd enige uren voor zijn dood officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens agressie tegen een agent van de parkpolitie. Ondanks een langdurige operatie overleed hij woensdagavond. De politie schoot op de man omdat hij een agent zou hebben bedreigd met een groot mes. Volgens eerdere berichten was Corniel een dakloze zwerver.

Neemt in 1996 alle taken over historisch Mission control:

NASA naar een nieuw vluchtleidingscentrum

HOUSTON — De Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA is dinsdag in Houston begonnen met vluchtnabootsingen in een nieuw vluchtleidingscentrum. Dat neemt in 1996 alle taken over van het historische *Mission control*.

Het nieuwe vijfhonderd miljoen gulden kostende *Mission control* ligt enkele honderden meters verderop in het Johnson-ruimtevaartcentrum. Het zal in juli al een eerste vlucht van een ruimteveer begeleiden. Het huidige *Mission control* is een historische plek, die dertig jaar bekend was bij honderden miljoenen televisiekijkers over de hele wereld als het zenuwcentrum van het Amerikaanse bemande-ruimtevaartprogramma.

Vanaf de start van Gemini VII in december 1965, begeleidde *Mission control* de maanreizen van het Apollo-project, het ruimtestation Skylab en de ruimteveren.

BEZUINIGEN

NASA gaat voor het nieuwe vluchtleidingcentrum gewone standaard-apparatuur gebruiken die overal te koop is in plaats van de huidige, speciaal ontwikkelde apparatuur.

Voor de operaties van *Mission control*, dat eens een technologisch wonder was, waren voorheen tijdens *shuttle*-vluchten 24 uur per dag 240 medewerkers nodig. In de nieuwe ruimte is de aanwezigheid van slechts enkele tientallen medewerkers voldoende. NASA kan daardoor aanzienlijk op de kosten bezuinigen.

Onder internationale druk:

Vredesakkoord in Liberia bereikt

ACCRA — De om de macht strijdende partijen in Liberia hebben woensdag in de Ghanese hoofdstad Accra een vredesakkoord ondertekend. De overeenkomst voorziet in een staakt-het-vuren vanaf 28 december en verkiezingen op 1 november 1995. Een vijf leden tellende raad zal het West-afrikaanse land besturen tot een gekozen regering het in januari 1996 overneemt.

De burgeroorlog die vijf jaar geleden op Kerstavond losbarstte, maakte ongeveer de helft van de 2,5 miljoen Liberianen ontheemd of tot vluchteling. Charles Taylor en het Nationale Patriottisch Front van Liberia (NPFL) vielen toen vanuit Ivoorkust het land binnen om de macht van de toenmalige president Samuel Doe over te nemen.

De totstandkoming van het akkoord dat woensdag net voor middernacht is gesloten, stond onder grote druk. Het geduld van de internationale gemeenschap met Liberia raakte uitgeput. Ghana dreigde dat het zijn duizend man troepen zal terugtrekken die het heeft geleverd in het kader van een vredesmacht van Ecomog (Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten) als niet op 31 december van dit jaar een akkoord zou zijn bereikt. Ook de VS en de Verenigde Naties lieten waarschuwingen horen.

Liberia, de oudste onafhankelijke republiek in Afrika, is in 1847 gevormd door bevrijde slaven uit de Verenigde Staten.

Walesa beschuldigt erfgenamen communisme

WARSCHAU Lech Walesa was in zijn element. Bijna vier jaar na zijn beëdiging tot president van Polen beschuldigde de voormalige vakbondsleider de erfgenamen van het communistische bewind van het beramen van een "contra-revolutie". De huidige linkse regering wil de oude machtsstructuren weer herstellen, verklaarde de president woensdag in een groots opgezet twistgesprek op de Poolse televisie.

Duidelijk was te proeven dat Walesa de oude schelddijnen weer in ere wil herstellen. Kennelijk hoopt hij daarmee zijn kansen te vergroten in de nieuwe presidentsverkiezingen in het najaar van 1995. Populistische argumenten vormen de belangrijkste wapens van Walesa bij zijn pogingen zijn gedaalde populariteit op te vijzelen.

De hongerstakingen van tientallen ambtenaren tegen aangekondigde bezuinigingen komen voor hem als geroepen. Ze bieden Walesa een kans zich weer geliefd te maken bij Solidariteit, de vakbond waarmee de president de afgelopen jaren bijna op voet van oorlog leefde.

Ex-leiders geheime dienst SISDE van Italië bestraft

ROME - Zes voormalige leiders van de Italiaanse Inlichtingendienst SISDE zijn dinsdagavond veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van twee tot negen jaar. Ze zouden 51 miljard lire (rond 55 miljoen gulden) hebben verduisterd uit fondsen van hun organisatie.

De belangrijkste beklaagde, de voormalige directeur Riccardo Malpica, kreeg drie jaar en drie maanden. Het Openbaar Ministerie had twaalf jaar geëist. De rechtbank achtte de zes schuldig aan verduistering van SISDE-fondsen ten eigen bate, heling en misbruik van vertrouwen. De beschuldiging dat zij hadden gepoogd hun superieuren, onder wie de huidige president en voormalig minister van Binnenlandse Zaken Scalfaro bij de zaak te betrekken nam het gerechtshof niet over. Volgens de beklaagden hadden hun bazen de praktijken gedekt en zichzelf en de christen-democratische regeringspartij ervan mee laten profiteren.

In deze zaak moeten nog twee voormalige Italiaanse ministers van Binnenlandse Zaken voor de rechtbank verschijnen.

BUJUMBURA — Zeker vijftien mensen zijn sinds dinsdag omgekomen bij gewelddadigheden in het Middenafrikaanse Burundi. De minister van Communicatie, Germain Nkeshimana, verklaarde woensdag dat schietpartijen aanhielden.

De gewelddadigheden begonnen dinsdag toen bendes jongeren, behorend tot de minderheid van de Tutsi's, met stenen en stokken bezoekers van de Centrale markt in Bujumbura aanvielen. Hierbij zouden vier doden zijn gevallen. De slachtoffers behoren tot de Hutu-bevolkingsgroep.

In de loop van de avond en nacht ontstonden schietpartijen. Woensdagmorgen bleek het openbare leven in Bujumbura verlamd. De meeste mensen bleven thuis uit vrees voor meer geweld. Vervoersmaatschappijen werkten niet.

GUATEMALA-STAD - Een Belgische priester is in Guatemala door onbekenden vermoord. Dit heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken woensdag in Brussel bekend gemaakt.

De 65-jarige Alfonso Estelssen werd in de nacht van maandag op dinsdag door kogels in zijn hoofd getroffen, nadat hij in een buitenwijk van de hoofdstad Guatemala-Stad een Kerstfeest met zijn parochie had gevierd. Van de daders ontbreekt elk spoor. Estelssen was zeer geliefd in zijn parochie. Van kerkelijke zijde vermoedt men politiek-sociale motieven achter de aanslag.

Wegens gevechten regeringsleger met Karen-verzet:

Thailand versterkt troepenmacht aan grens met Myanmar

BANGKOK — Thailand heeft woensdag versterkingen gestuurd naar de grens met Myanmar (voormalig Birma), waar de strijd tussen regeringstroepen en guerrillastrijders van de Karen-bevolkingsgroep voortduren.

Op vierhonderd kilometer ten noordwesten van Bangkok heeft het Thaise leger een kamp opgeslagen. Dit ligt tegenover het Karen-guerrillakamp bij Kaw Moo Ra aan de Birmese zijde van de grens. In de omgeving vinden sinds enkele dagen hevige gevechten plaats.

Birmese regeringstroepen vuurden woensdagochtend met artillerie op het zwaar verdedigde guerrillakamp. Ten minste vier Birmese soldaten kwamen bij de gevechten om het leven, meldde de Thailandse grenspolitie. Een woordvoerder van de guerrillastrijders verklaarde later dat de aanval was afgeslagen.

Regeringstroepen vielen vorige week Kaw Moo Ra en andere Karen-kampen aan nadat de junta in Rangoon een in april 1992 eenzijdig afgekondigd staakt-het-vuren had verbroken. Kennelijk tracht de regering te profiteren van een muiterij van zo'n vierhonderd Boeddhistische strijders onder het vijfduizend leden tellende, voornamelijk uit christenen bestaande Karen-guerrillaleger.

BIRMA SUCCESVOL

Vorige week veroverden regeringstroepen een Karenkamp op de weg naar het Karen-hoofdkwartier in Manerplaw. Ook namen de soldaten een kamp in van opstandige studenten, die na de militaire repressie in Rangoon de jungle invluchtten en de wapens opnamen.

De Karen National Union is de grootste guerrillagroep die strijd voert tegen Rangoon. Samen met andere etnische minderheidsgroepen vormt ze een alliantie die streeft naar een federaal, democratisch Birma.

Leider verliezende Bulgaarse partij gaat met ontslag

SOFIA - De leider van de Bulgaarse Unie van Democratische Krachten (UDF), Philip Dimitrov, stapt op als partijleider. Dimitrov zei woensdag consequenties te trekken uit de nederlaag van de UDF bij de verkiezingen van afgelopen zondag.

Het verlies van de partij, die terugviel van 34 procent van de stemmen naar 24 procent, doet het rechtse verbond op zijn grondvesten schudden. Mogelijk zullen nog meer topmensen van de partij bedanken. Volgens de officiële einduitslag behaalden de ex-communisten 43,5 procent van de stemmen. Met 125 van de 240 parlementszetels gaan zij beschikken over een absolute meerderheid.

Diplomatieke relaties

VATICAANSTAD - Het Vaticaan en de vroegere Joegoslavische republiek Macedonië gaan volledige diplomatieke betrekkingen aan.

In Vaticaanstad komt een Macedonische ambassadeur, terwijl een pauselijke nuntius in Skopje zijn opwachting zal maken. Dat hebben beide staten bekend gemaakt. Van de twee miljoen Macedoniërs zijn er ruim tienduizend rooms-katholiek. De meerderheid van de bevolking is orthodox. Verder wonen er nog moslims en geünieerden (met Rome verbonden orthodoxen), die vorige eeuw met Constantinopel braken.

De meeste landen hebben Macedonië inmiddels erkend. Griekenland heeft daartegen geprotesteerd omdat het van mening is dat Macedonië alleen maar de aanduiding van zijn noordelijke provincie mag zijn.

Het Vaticaan heeft lang getreuzeld voordat het tot erkenning overging. Het stond daarbij onder druk van zowel de Grieks-orthodoxe als de Servisch-orthodoxe kerk die beide niets van een onafhankelijk Macedonië willen weten. Net als in het Midden-Oosten, waar jarenlang de erkenning van Israël uitbleef, wilde het Vaticaan ook hier politieke speelruimte houden.

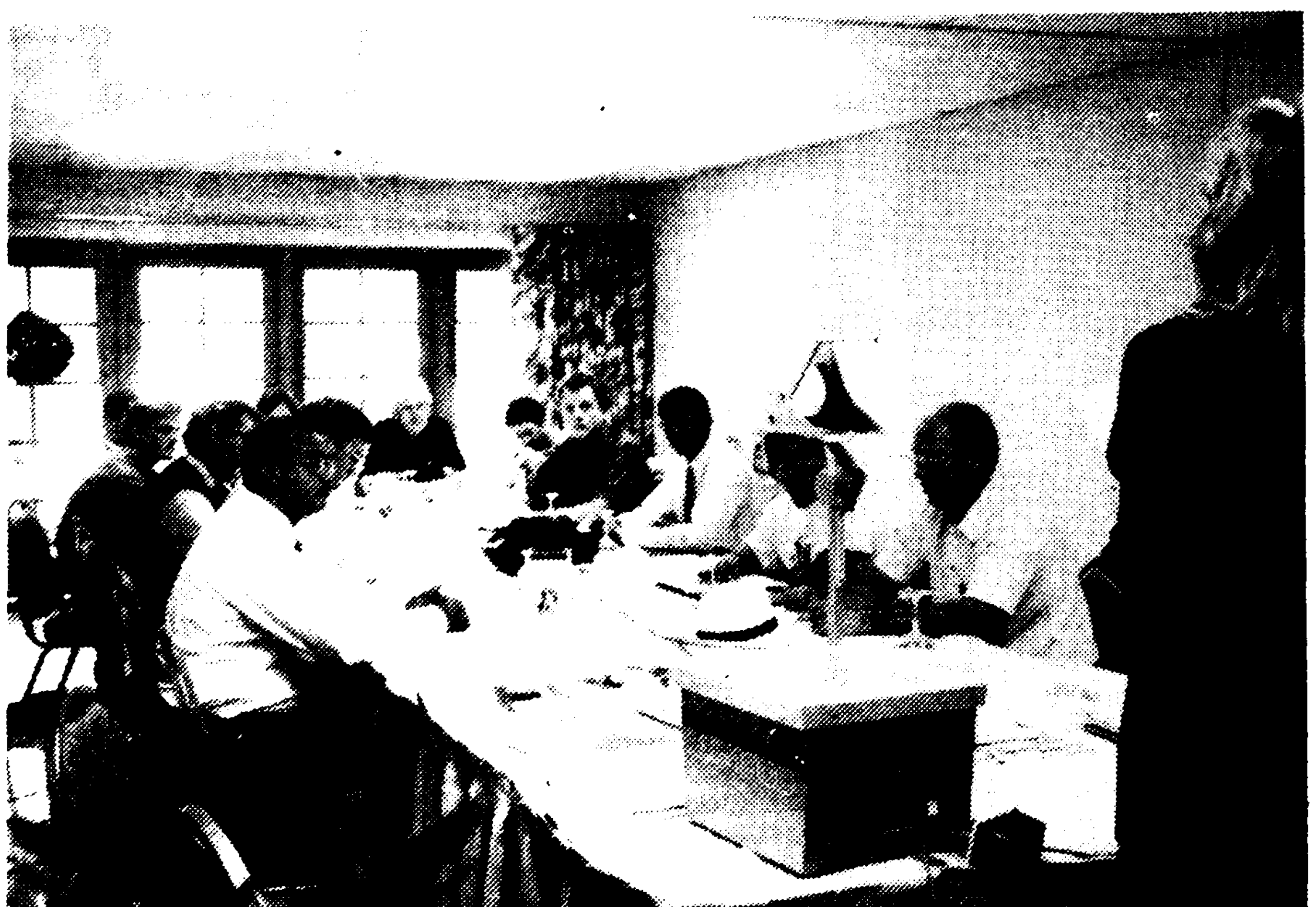
In 1986 kwam het tot een conflict naar aanleiding van een tentoonstelling in het Vaticaan van ikonen uit de Macedonisch-orthodoxe kerk, die naar zelfstandigheid streeft. De Grieks-orthodoxe kerk boycotte daarop de dialoog tussen Rome en de orthodoxie.

VS-helikopter-piloot door Noord Korea overgedragen

■ *PANMUNJOM - Noordkoreaanse militairen droegen het stoffelijk overschot van helikopter-piloot David Hilemom over aan de Amerikaanse autoriteiten bij de grensplaats tussen Noord- en Zuid-Korea. Hij was omgekomen toen zijn helikopter tijdens een inspectievlucht werd neergeschoten door de Noordkoreanen omdat het toestel zonder toestemming boven Noordkoreaans grondgebied vloog. De Noordkoreanen hebben beloofd de co-piloot van het toestel zeer spoedig ook over te dragen. Hij is nog in leven. Het incident dreigde de betrekkingen tussen Noord-Korea en de Verenigde Staten weer te bekoelen.*

(AFP-satellietfoto)

■*KRALENDIJK— Bonhata en TCB zijn wars van massa-toerisme. Daarom zal het Nederlandse bedrijf ARVH in Europa speciaal toeristen aantrekken die veel geld in de buidel hebben. Geen kwantiteit maar kwaliteit, is het motto dat afgelopen vrijdag opgeld deed in de vergadering van de aan het toerisme gelieerde bedrijven.*

Panama herdenkt doden van Amerikaanse invasie

■ *PANAMASTAD - Carmen Jimenez (links) knielt bij het graf van haar zoon, sergeant Gilberto Jesus Campos, die om het leven kwam bij de Amerikaanse invasie in Panama vijf jaar geleden. Campos' zus Carmen (rechts) plaatste bij de herdenking een kleine Panamese vlag op het graf. Inzet van de invasie die op 20 december 1989 begon was het verdrijven van generaal Manuel Antonio Noriega van wie men in Washington in de gaten had gekregen dat hij betrokken was bij de handel in drugs en het witten van drugsgeld. De dit jaar in Panama aangetreden president Ernesto Balladares van Noriega's partij riep 20 december uit tot nationale rouwdag.*

(AFP-satellietfoto)

Madrid ligt dwars:

Uitbreiding EU bedreigd door visserijprobleem

BRUSSEL - De Europese ministers van Visserij zijn er dinsdag na twee dagen van uitputtende onderhandelingen niet in geslaagd een oplossing te forceren voor de gelijke toegang van Spaanse en Portugese vissersschepen tot de Europese viswateren.

Het Verenigd Koninkrijk en Spanje, de grootste tegenpolen in de discussie, konden halverwege de middag nog niet instemmen met een compromis van de Duitse voorzitter van de Europese Unie. Beide lidstaten willen eerst politiek overleg met hun parlementen voeren. Besloten is op donderdagmorgen opnieuw in Brussel bij elkaar te komen. Zonder een oplossing voor de gelijke toegang van Spanje en Portugal per 1 januari 1996 weigert het Spaanse parlement de uitbreiding van de Europese Gemeenschap met Zweden, Finland en Oostenrijk af te ronden, welke toetreding per 1 januari 1995 moet ingaan.

KvK en VBB laten verstek gaan

ALM directie vergadert met Bestuurscollege en Bonhata

KRALENDIJK — Dinsdag vergaderde de ALM-directie op Bonaire met het Bestuurscollege. Later werd vergaderd met de vertegenwoordigers van Bonhata, de TCB en managers van hotels en duikscholen. De voorzitters van de Kamer van Koophandel (K.v.K) en de Vereniging Bedrijfsleven Bonaire (VBB) die steeds de meeste kritiek uitten op de ALM, lieten verstek gaan.

Naar de *Amigoe* uit betrouwbare bron vernam, was de ALM noch de Bonhata erg gelukkig met het initiatief van de Kamer van Koophandel om samen met de waarnemend gedeputeerde van Economische Zaken Robbie Beukenboom af te reizen naar Caracas om de Avensa/Servivensa een blijk van waardering aan te bieden voor het uitvoeren van vluchten tussen Caracas en Bonaire onder moeilijke omstandigheden.

Een waardering die de ALM noch de KLM ooit te beurt was gevallen. In de late ochtend was er in Sunset Beach hotel een vergadering met de ALM-directie die bestond uit de heren Chong, Fruitema, Prins, Rooy en de vertegenwoordigers van de aan het toerisme gelieerde bedrijven. Vertegenwoordiger van de ALM Hugo Gerharts, die af en toe ook even het petje van Bonhata-voorzitter opzette, trad op als moderator.

Naar de *Amigoe* vernam werd er geanimeerd gediscussieerd en werden wederzijdse problemen besproken. Tegenover de *Amigoe* zei president-directeur Kitland Chong, dat de vergadering vruchtbaar was voor beide partijen. Vooral nu ook de ALM soms de verkeerde indrukken kon rechtzetten. Bonhata-voorzitter Hugo Gerharts beaamde tegenover de *Amigoe* dat hij weinig waardering kon opbrengen voor de voorzitters van de K.v.K en de V.B.B.

"Tijdens hun vergaderingen zijn ze boordevol kritiek op de ALM. Het zijn de heren Sealy en Magdalena (respectievelijk voorzitters van de KvK en de VBB; HL) die geëist hebben, dat de directie van de ALM naar Bonaire kwam om uitleg te geven. Naar de *Amigoe* heeft begrepen hebben de aanwezigen meer dan een half uur moeten wachten. In die tijd werd getracht de beide heren nog te bewegen naar de vergadering te komen. Dat gebeurde evenwel niet. En de vergadering werd verder belegd zonder de vertegenwoordigers van de Kamer van Koophandel Bonaire en de Vereniging van Bedrijfsleven Bonaire.

■*KRALENDIJK — De Bonaire Hotel and Tourism Association (Bonhata) heeft een poster op de markt gebracht die de toeristen waarschuwt voor de mogelijkheid van diefstallen. 'Laat een gebrek aan gezond verstand de vakantie niet bederven', luidt de vertaling. Er is ook een poster in het Papiaments. Die zegt 'Bescherm je huis en zorg voor de toerist'. Bonhata administrateur Anthony Cecilia bood afgelopen week gezaghebber Goedgedrag de nieuwe Bonhata-poster aan.*

INGEZONDEN

WE WONEN nu bijna drie jaar op Bonaire. Tot nu toe hebben we altijd aan iedereen verteld dat het zo mooi is om op Bonaire te wonen. De mensen zijn zo aardig, het weer is zo mooi enz. We hebben veel gecorrespondeerd met allerlei familie en bekenden in Nederland en altijd hebben we geschreven dat je op Bonaire rustig woont en dat het eiland veel rust uitstraalt.

Al verschillende keren is een Canadese vriend van ons op bezoek geweest. Hij heeft vroeger een aantal jaren op Bonaire gewoond, duikt graag en houdt van de rustige en aangename sfeer van ons eiland. De afgelopen tijd is hij weer een maand op Bonaire geweest. Er is vijf keer ingebroken in zijn (huur) auto. Eén keer is zijn Suzuki-mini-van meegenomen om er mee te 'joyrijden'. Weg is dat beeld van het rustige en gemoedelijke Bonaire. Dat scheelt volgend jaar weer zoveel procent toeristen. De cijfers van het toeristenbureau geven aan dat het toerisme flink daalt. Hoe kan dat nu vragen de experts zich af? Als deze criminaliteit niet stevig wordt aangepakt zullen de cijfers nog sterker dalen.

Mijn vrouw heeft zich de afgelopen tijd flink wat moeite getroost om met Ars Cantandi twee Kerstconcerten te geven, zodat de Bonaireaanse bevolking daar van kan genieten. Gisteren had ze een dress rehearsal bij de SGB. Na drie en een half uur zwoegen, wilde ze in haar auto stappen om moe weer naar huis te gaan. Tot haar grote schrik was onze auto (B-nummer) gejat. Het met veel ophef aangekondigde alarmnummer (108) is dan natuurlijk een mogelijkheid om dit zeer vervelende voorval te melden. Helaas werd er niet opgenomen.

Ik ben met mijn Canadese vriend een gedeelte van de nacht wezen rondrijden (gelukkig was deze keer zijn auto niet gestolen) in de mond om naar onze auto te zoeken. Helaas niet gevonden. Van morgen vroeg maar weer het nummer 108 gebeld. Ook nu werd er helaas niet opgenomen. Niet alleen voor toeristen is Bonaire dus onveilig, ook de Bonaireaanse bevolking heeft te lijden onder dit misselijke gedrag van enkele vandalen. Geachte overheid (wie u ook is) doe snel iets aan het vandalisme, de inbraken, het jatten van auto's, enz. Anders gaat ons rustige Bonaire naar de donder.

BEN SCHOLTEN
Bonaire

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000/
BRANDWEER: 8222/
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900/
fax 7446/
alarmnr. 14
BEJAARDENTEHUIS: 8350

****

AIDSLIJN
tel 7055 op ma. en di. van 19.00-20.00 uur.

****

POSTKANTOOR
(openingstijden)
Zegelverkoop
Kralendijk (tel.: 8508): ma. t/m do. van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; vri. van 07.30-12.00/13.30-16.00.
Rincon (tel.: 6214): ma. t/m vri. van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur.
Geldloket
(Postwissels, Postspaarbank, Sigu-cheque en Giro Betaalkaart)
Kralendijk en Rincon: ma. t/m vri. van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel (tel. 8906).
Rotary: wo. 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

****

BRIDGECLUB UPS & DOWNS
Voor inlichtingen kan men terecht bij wedstrijdleider F. de Wit (tel. 5398).

****

SLACHTHUIS LVV
(tel. 4393)
Open van ma. t/m vri. van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
Spreekuren ma., wo. en vri. van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke do. van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor spoedgevallen gelieve tel. 4255 te bellen.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel. 4989)
Openingstijden ma. t/m za. van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Kaya Melmel 36(
Aanvangstijd van de dienst: zo. om 11.30 uur.

****

KLACHTEN/BEZORGING:
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel. 8204; na 18.00 uur: 8342).

Fraktie-voorzitter Rodger Gijsbertha:

Bittere vruchten van een slecht beleid worden geplukt

KRALENDIJK — Het slechte beleid en de verkeerde beslissingen die in het verleden door het UPB-Bestuurscollege zijn genomen, breken betrokken partijen nu op. Dat is een gevolg van het negeren van adviezen van ambtenaren; ook al moet een advies een advies blijven." Dat is de conclusie die fractievoorzitter van de Paboso Rodger Gijsbertha trekt over het verlenen van een vergunning voor een 'snack' bedrijf.

Volgens Gijsbertha is gebleken, dat het toenmalige Bestuurscollege van de UPB wel degelijk een negatief advies heeft gekregen toen vergunning werd gevraagd voor de 'snack' van de Kabuya Ranch en de 'Micky Snack'. Maar aangezien het toenmalige UPB-Bestuurscollege die adviezen terzijde legde, moet nu de overheid naar de mening van Gijsbertha de consequenties dragen.

Gijsbertha refereert aan de verleende vergunning voor een tweetal snacks die niet zijn aangesloten op het waterdistributienet van het WEB. In de verleende vergunning stond echter dat de vergunning verleend werd en dat de overheid moest zorgen voor aansluiting op het distributienet van het WEB. "Of beter gezegd, de bedrijfjes moesten worden aangesloten op het waterleidingnet", aldus preciseert Gijsbertha in zijn wekelijks radiopraatje van de Paboso. De Pabosowoordvoerder zegt niet te weten, waarom dat het vorige Bestuurscollege in dit geval afweek van de gegeven adviezen. Naar zijn mening werd in ieder geval de indruk gewekt, dat na het verlenen van de vergunning, automatisch de aansluiting op het waterleidingnet zou volgen. Dat was volgens Gijsbertha een verkeerde verwachting, want geen enkele instantie was daarvan op de hoogte. De valse hoop die werd gewekt was mondeling toegezegd door de toenmalige gedeputeerde.

Nu heeft Gijsbertha ontdekt, dat dit nogal wat onverwachte consequenties met zich mee heeft gebracht. De hoge kosten die de beide 'snacks' nu hebben was niet voorzien. Zij werden namelijk niet op het waterdistributienet aangesloten, maar moeten hun water aankopen en dat wordt via de watertruck van het WEB bezorgd. Aangezien beide 'snacks' etenswaren verkopen, wordt er een stringente en vooral strenge controle door de hygiënische dienst uitgevoerd. Die controle betreft het aangekochte water dat per truck wordt aangevoerd. Maandelijks wordt dat water nu gecontroleerd door de HD en het Landslaboratorium. Voor de kosten moeten de beide 'snacks' opdraaien. Volgens Gijsbertha zijn de gemiddelde maandelijkse (extra) kosten rond de 300 gulden. Kosten die uiteraard niet voorzien waren, maar door het verlenen van de vergunning om een 'snack' te drijven, bittere waarheid zijn geworden.

Gijsbertha wil dat de huidige overheid ingrijpt. Naar zijn mening heeft het vorige Bestuurscollege aan de situatie schuld en bovendien zegt Gijsbertha dat het hier om twee landskinderen gaat. Als fractievoorzitter van de Paboso in de eilandsraad wil Gijsbertha de zaak aankaarten bij het Bestuurscollege en dat zal dan moeten interveniëren tussen betrokken 'snacks' enerzijds en het WEB, de Hygiënische Dienst en het Landslaboratorium anderzijds. "Het wordt immers tijd dat ook onze eigen mensen de noodzakelijke ruimte krijgen om zichzelf en hun bedrijf te ontwikkelen." Dat zegt Rodger Gijsbertha die alle vertrouwen heeft in het huidige Bestuurscollege om een spoedige oplossing te vinden voor het probleem.

Maak kennis met Bonaire

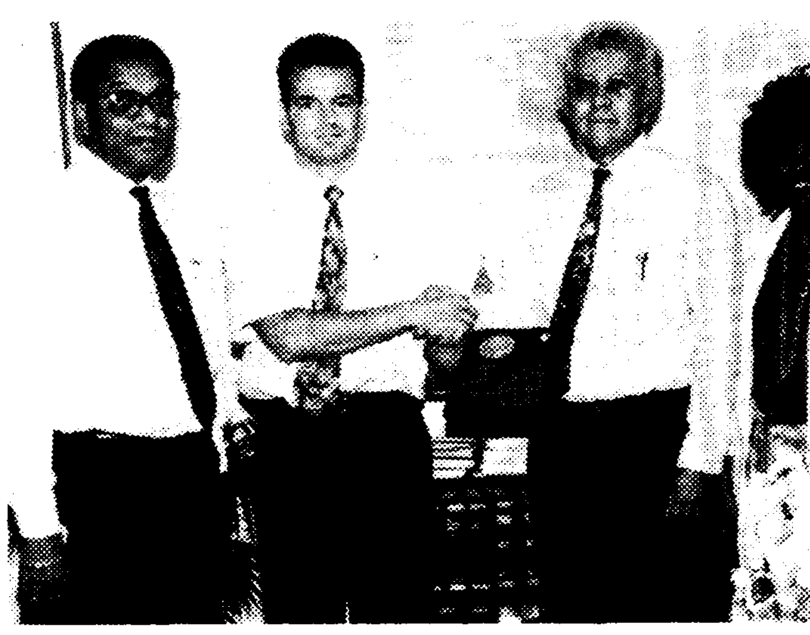

■*KRALENDIJK — Vijftig mensen hebben deelgenomen aan de wandeltocht van Karpata naar het Sunset Beach Hotel. Die wandeltocht werd georganiseerd door de Comcabon in samenwerking met de Tourism Corporation Bonaire (TCB). Aan het eind van de tocht kregen de wandelaars een t-shirt aangeboden.*

Doel van de tocht was kennismaking met de schoonheid van het eiland. Zoals bekend, zal half januari de Toeristenweg geasfalteerd en de omgeving tussen RNWO en Karpata aantrekkelijker gemaakt worden voor toeristen en lokale bevolking. Op de foto een gedeelte van de groep wandelaars die het initiatief erg op prijs stelde.

Quality Broker Award

■*KRALENDIJK — Kortgeleden heeft Sun Alliance Antilles een 'Quality Broker Award' overhandigd aan Hubert Nicolaas van de Maduro & Curiel's Bank Bonaire. Nicolaas is verantwoordelijk voor de assurantie-afdeling van de Bonaireaanse bank. Steve Watson van de SAA zei onder andere, dat Hubert Nicolaas bewezen heeft zijn werk op een uitstekende manier te verrichten. Op de foto v.l.n.r. Evert Piar, directeur van de MCB Bonaire, Steve Watson (SAA) Hubert Nicolaas (MCB Bonaire) en Mormigia Ilario (SAA).*

Chartervlucht toerisme moet geweerd worden

Promotie in Europa gebaseerd op kwaliteit

KRALENDIJK — Afgelopen vrijdag werd in het Harbour Village Resort de campagne voor Europa 1995 ingeluid. De Europese promotie is een zaak van het Bonaireaanse toeristenbureau Interreps in Nederland dat onder leiding staat van Lydia Havenman. Uitvoering van het programma staat onder verantwoordelijkheid van het p.r. bureau ARVH in Nederland.

Vertegenwoordigers van de overheid, Bonhata, TCB, Depos en de EU kregen een gedetailleerd overzicht van Havenman over de komende campagne. Ook de folders die gebruikt zullen worden om in Europa een beeld van Nederland te scheppen werd getoond. Ten slotte werd er over gediscussieerd in welke kranten en tijdschriften de advertenties geplaatst zullen worden. De Europese campagne zal in december beginnen en is vooral gebaseerd op de 'dive plus' gedachten die ook de TCB de laatste 3 jaar al uitgedragen heeft.

De boodschap aan de potentiële toeristen in Europa over Bonaire is de rust van het eiland waardoor de toerist kan genieten van allerlei activiteiten naast het duiken. De campagne zal ondersteund worden door Nederlandse en Duitse tijdschriften en is met name gericht op de toerist die wel wat geld heeft te spenderen. Zoals bekend zijn Bonhata en de TCB — evenals de samenstellers van het rapport Integrale Aanpak Bonaire — niet erg geporteerd van massatoerisme.

De promotie van Bonaire zal dan geheel afstand nemen van de mogelijkheid van goedkope chartervluchten van de KLM en andere luchtvaartmaatschappijen. De categorie van toeristen die een goedkope chartervlucht kiest, is de toerist die aan het imago van Bonaire afbreuk doet als eiland van kwaliteit en niet van kwantiteit.

Ex-gedeputeerde Noris Gomes:

Bevolking wil weten wat bestuurders doen

KRALENDIJK — De Union Patriotico Bonairiano heeft het huidige Bestuurscollege niet de gebruikelijke 100 dagen, maar zelfs 150 dagen gegeven om te laten zien wat het bestuursprogramma gaat worden. Naar de mening van ex-gedeputeerde Gomes wil de bevolking nu weten wat er buiten het geruzie tussen de gedeputeerden nog meer wordt gedaan.

Met nadruk zegt Gomes, dat de UPB de huidige politici die het Bestuurscollege vormen alle tijd heeft gegeven om te acclimatiseren. Zij erkent dat besturen in deze tijd geen eenvoudige taak is. In het radioprogramma van de UPB zegt Noris Gomes, dat haar partij niet van plan was om het crisis-Bestuurscollege constant te bekritiseren.

"Zij hebben alle tijd gekregen om te laten zien, dat zij wel kunnen realiseren waar zij het UPB-Bestuurscollege juist zo sterk voor bekritiseerden", aldus de ex-gedeputeerde van de UPB. Zij herinnert aan een uitspraak van gezaghebber Goedgedrag tijdens zijn tv-praatje over sportactiviteiten voor het komende jaar. Gomes vindt het maar vreemd, dat Goedgedrag niet eenmaal refereerde aan de lichtpalen en de lichtinstallatie die in plaats van op de sportvelden te staan, nu opgeslagen liggen op het overheidsterrein van Lima.

Over gedeputeerde Robbie Beukenboom is Gomes evenmin te spreken. Zij neemt het hem kwalijk, dat hij in 6 maanden geen kans heeft gezien de lampen op de sportvelden te laten installeren.

"Laat gezaghebber Goedgedrag als neutraal persoon ingrijpen zodat de lichten op korte termijn geïnstalleerd kunnen worden", zegt ex-gedeputeerde van Sportzaken Noris Gomes. Zij vraagt uit naam van alle sport-enthousiasten die behalve overdag ook 's avonds hun sport willen bedrijven, een spoedige actie van gedeputeerde Robbie Beukenboom.

KOERSEN CENTRALE BANK

NOTERINGEN BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (CENTRALE BANK) GELDIG OP DONDERDAG 22 DECEMBER EN TOT NADER ORDER:

VALUTA		AANKOOP	VERKOOP AAN PUBLIEK
US DOLLAR	1.77	1.78	1.80
CAN DOLLAR	1.250	1.270	1.290
PND STERLING	2.690	2.745	2.805
NED GLD (per Nf. 100)	100.16	100.88	101.68
ZW FRANCS (per Zw. frs. 100)	133.31	134.03	134.83
FR FRANCS per Fr. frs. 100)	31.37	32.47	33.17
DUITSE MARK (per Dm. 100)	112.24	112.96	113.76
IT LIRE (per It. lire 1000)	0.76	1.06	1.12
AR FLORIN (per Afl.100)	98.00	100.00	*100.20 **100.00
JAPANSE YEN (per yen 10.000)	177.03	177.89	178.69
ECU (per Ecu 100)	-.-	215.44	216.24

*voor bankpapier
**voor overboekingen en bankcheques

INGEVOLGE ARTIKEL 12 VAN HET CENTRALE BANK-STATUUT STELT DE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (CENTRALE BANK) DE KOERSEN VAST VOOR HET DEVIEZENVERKEER:

DISCONTO: 5%
BELENINGSRENTE: 6%
CD RENTE 1 maand: 1.875%
Reserve Requirement: 2%
Reserve Period: 16 december-13 januari
Indicatieve koersen overheidspapieren:
8.625 % obl. 1990/1995 koers: 102.19% Eff. rendement 6.15 % Land
8.50 % obl. 1991/1996 koers: 103.18% Eff. rendement 6.75 % Land
7.875 % obl. 1993/1996 koers: 101.75% Eff. rendement 6.30 % Land
8.50% obl. 1992/1997 koers: 103.37% Eff. rendement 6.85 % Eiland
8.625 % obl. 1992/1997 koers: 103.72% Eff. rendement 7.125 % Eiland
8.625% obl. 1993/1998 koers: 104.12% Eff. rendement 7.125 % Eiland
8.00 % obl. 1993/1998 koers: 102.39% Eff. rendement 7.20 % Eiland
8.00% obl. 1989/1999 koers: 101.93% Eff. rendement 7.5 % Land
8.00% obl. 1994/2001 koers: 100.95% Eff. rendement 7.80 % Land
8.25 % obl. 1989/2004 koers: 99.19% Eff. rendement 8.375 % Land

FINANCIEEL NIEUWS

Damrak wacht op orders

AMSTERDAM - De aandelenmarkt in Amsterdam lag er vanochtend redelijk bij. De AEX-index noteerde rond 11.30 uur 1,7 punt hoger op 415,05. Daarmee kwam de index in de buurt van zijn hoogste punt dat op 415,44 lag. "Echte power ontbreekt nog", aldus een handelaar.

In de markt leeft nog wat hoop dat er de komende dagen nog wat orders loskomen. Dat is een puur markttechnische aangelegenheid. De betaling van de orders kost zeven dagen zodat - rekening gehouden met het feit dat de beurs de 30ste december al dicht is - de afwikkeling pas vanaf 2 januari 1995 zal geschieden. Een betaling die pas in het nieuwe jaar heeft te worden gedaan kan voor de boeken van sommige handelaren en beleggers best gunstig uitpakken.

De omgeving was gunstig voor de Amsterdamse beurs. Buitenlandse beurzen lieten eveneens hogere indices zien. Londen stond op 11 punten winst, Frankfurt 13 punten boven het slot van gisteren.

Alleen de obligatiemarkt liet in verband met de aantrekkende rente weinig van zich spreken. De jongste tienjarige staatsobligaties (7,25 procent) noteerden beiden ongeveer een stuiver lager op 97,25 en 97,10.

De dollar stond vanochtend op driekwart cent winst en hielp daarmee internationals als Koninklijke Olie en Philips aan een hogere koers. Philips was rond 11.30 uur twee kwartjes beter op Nf 52,70 en Olie kregen er een tachtig cent bij op Nf 189,20. Unilever steeg zelfs Nf 1,60 tot Nf 203,80. Akzo Nobel verdiende één gulden op Nf 196,10.

Hoogovens kreeg er een gulden bij op Nf 77,50 en het de afgelopen dagen intensief verhandelde KPN wist zich nog eens dertig cent op te werken tot Nf 59,50.

Op de lokale markt moest fietsenfabrikant Union een aardige stap terug doen (Nf 2,40 tot Nf 28) wegens verzet tegen de omgekeerde overnemingsplannen van Borsumij Wehry.

Dit Haagse handelshuis wil dochter Stokvis onderbrengen bij Union in ruil voor nieuwe aandelen Union en zo wil zij de dochter naar de beurs brengen. Stokvis zou voor Union een toegevoegde waarde betekenen.

Het verzet van beleggers maakt de kans kleiner dat de transactie doorgaat. Borsumij Wehry noteerde zelf twee kwartjes hoger op Nf 33,80.

Dollar opent ruim driekwart cent hoger

AMSTERDAM - De Amerikaanse dollar is de handel op de Europese wisselmarkten vandaag begonnen met een hogere koers. Om 10.00 uur stond de munteenheid in Amsterdam op Nf 1,7665 tegenover Nf 1,75585 gisteren aan het eind van de handel.

De koers was gistermiddag in New York al opgelopen en bleef tijdens de aansluitende handel in het Verre Oosten min of meer staan. In New York kon de dollar profiteren van de positieve stemming die er op de financiële markten heerste. In het Verre Oosten verliep de handel kalm, omdat er in Tokyo morgen niet wordt gehandeld.

De lire stond vanochtend op Nf 1.0760 (per duizend). Aan het eind van de handel van gisteren bedroeg de koers Nf 1,0705. Er werd gewacht op de mededeling van het aftreden van premier Berlusconi.

De Franse frank was wat hoger na de koersdaling van gisteren. Om 10.00 uur noteerde de frank Nf 32,405 (per honderd) tegenover een slotkoers van Nf 32,830 op woensdag. Politieke onduidelijkheid en wellicht vervroegde presidentsverkiezingen in Frankrijk gezien de gezondheid van president Mitterrand doen de frank de laatste tijd geen goed.

Het pond sterling was lager. In de ochtend stond de koers van de Britse valuta op Nf 2,7330. Gisteren was het pond de markt uitgegaan op Nf 2,7415.

De effectenbeurs van Tokyo deed het goed. De Nikkei-index van de 225 belangrijkste fondsen ging met 292,86 punten omhoog tot Nf 19.633,53 punten. Er was sprake van een omvangrijke professionele handel met flinke aankopen.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	21 DEC	FRANKFURT	PREV	21 DEC	AMSTERDAM	PREV	21 DEC
DOW JONES	3767	3802	DAX INDEX	2079	2086	EOE	410 64	413 40
AM.EXP	29 13	29 25	BASF	310.00	311.00	ABN-AMRO	60 60	60 70
ATT	50 75	50 50	COMMERZBK	328.70	328.80	AEGON	111 60	112 00
ALZA CORP	18 13	18 13	DAIMLER B.	757.00	759 00	AHOLD	52 90	53 40
ARCHER	20 13	20 38	DEUTS BK	721.00	724.60	AKZO	194 50	196 10
BORDEN	12 38	12.63	MAN	398 00	404 00	AMEV	74 60	74.80
CITICORP	43 13	43.25	PREUSSAG	441.00	441.00	DSM	135 40	136 30
COASTAL CO	25 88	25.75	SIEMENS	642 50	644.00	ELSEVIER	17 60	17 80
COCA COLA	52 13	52.75	VW	429 00	426 80	FOKKER	12.10	12.20
CORNING IN	29 38	30.00				GIST BROC.	48.50	48 90
DISNEY	44 63	44 88				HAGEMEYER	140 30	141 00
DUPONT	54.88	55 75				HEINEKEN	261.90	264.00
EAST KODAK	45 75	46.38				HOOGOVENS	75.80	76 50
EXXON	61 25	61 50	LONDON			ING	81 90	82.10
FORD	26 25	26.63				KLM	44 10	43 40
GEN ELECT	49.75	49.88	FT-100 IND	3058	3058	KNP-BT	48.60	48.50
GEN MOTORS	38 00	37.88				KON PTT NED.	58 60	59 20
HEINZ	37.00	36.88	ARGYLL	2.52	2 53	NEDLLOYD	55.90	56 00
HOMESTAKE	17 13	16 88	BARCLAYS B	6 09	6.10	NUTRICIA	85.40	86 20
IBM	70 75	73.63	BASS	5 16	5 17	PHILIPS	51 70	52.20
KELLOGG	60 38	60 13	BRITISH ST	3.75	3 79	POLYGRAM	78.40	80 10
MC DONALDS	28 88	28.75	BRITISH TEL	2 83	2.87	ROBECO	112 00	112 00
MEAD	48 13	49 63	CADBURY	4.07	4.14	ROLINCO	113 70	113 80
MERCK	38 63	39 13	CABLE & W	3.68	3.73	RORENTO	83 10	83 20
MINNES.MNG	51 38	52.25	GRAND MET	3 99	4 01	RODAMCO	48.30	48.70
MOBIL CORP	84.50	84.63	MARKS & SP	3.84	3.89	ROYAL DUTCH	187 90	188.40
PFIZER	78 63	78.50	REDLAND	4 63	4.58	UNILEVER	198 90	202 20
P MORRIS	57 13	57.13	TATE & LYL	4.20	4 23	VMF STORK	43.00	43.30
QUAKER	30 50	30 25				VNU	176 10	178 80
SEARS	44 88	45.75						
UP JOHN	31 13	31 38	TOKYO			TORONTO		
US SURGIC	20 13	20.00	NIKKEI DOW	19406	19340	TSE 300	4154	4176
VALERO	17.25	16 88						
			BRIDGESTON	1580	1680	ALCAN	35.50	35 75
			CANON	1710	1730	BELL	44.63	44.63
GOLD	384 20	383 60	DAIICHI K	1830	1880	BANK OF NS	26 75	27 13
SILVER	4 88	4 84	DAIWA SEC	1340	1380	CAN PAC.	20.88	21 00
CRUDE OIL	17 10	17 05	HITACHI	982	969	IMASCO	39.75	40.13
US$/YEN	100 18	100 33	HONDA MOT	1700	1720	LAIDLAW	11 25	11.50
US$/DMARK	1 57	1.58	JAPAN AIRL	690	683	MOORE	26 38	27 00
GBP/US$	1 55	1 55	NOMURA SEC	1990	2030	NORANDA	25 88	26 13
US$/NLG	1 75	1.77	NIPPON STE	356	362	PLACER DOME	28.25	28.63
ECU/US$	121.40	120.70	MAZDA	570	568	POWER CORP	18.63	18 88
CAN/US$	1 39	1 40	SONY	5390	5550	ROYAL BANK	28.25	28 50

Eindejaarsrally Wall Street

NEW YORK - Het lijkt erop, dat de eindejaarsrally, de traditionele stijging van de aandelenkoersen tegen het einde van het jaar echt is begonnen. Op de effectenbeurs van New York ging de Dow Jones-index van de dertig toonaangevende fondsen gisteren met 34,65 punten omhoog tot 3801,80 punten.

De computergestuurde handel werd gisteren zelfs even aan banden gelegd, een gebruikelijk verschijnsel wanneer de beursindex op vijftig punten winst staat.

Vooral in de technologiehoek ging het goed. Intel draaide beter na de bekendmaking van dinsdag dat het zijn Pentium-chips gaat vervangen. Microsoft was in herstel na de daling van dinsdag, die was veroorzaakt door het uitstel van een nieuw Windows-computerprogramma. De autofondsen deden het ook beter na even te zijn gedaald door berichten dat in het komende jaar al een piek in de autoverkoop zal zijn bereikt.

Daarentegen gingen de fondsen van bedrijven die banden hebben met Mexico omlaag.

Beleggers hevelen geld over naar VS na devaluatie peso

Forse koersschommelingen op financiële markten Mexico

MEXICO STAD - Forse koersschommelingen op de effectenbeurs en een sterke stijging van de rente bepalen de afgelopen dagen het beeld op de financiële markten van Mexico. Oorzaak was de feitelijke devaluatie van de nationale munteenheid, de peso, waartoe de regering afgelopen dinsdag besloot.

Politieke spannningen in de deelstaat Chiapas hadden de koers van de peso onder druk gezet. Dat was voor de overheid aanleiding om de marge waarbinnen de valuta te opzichte van de dollar mag schommelen, naar onderen te verruimen met bijna 15 procent. Deskundigen zeggen dat deze maatregel op den duur gunstig kan uitpakken voor Mexico, maar dat er nu wel vraagtekens kunnen worden gezet bij het beleid van de regering.

De overheid zou eerder dit jaar een beroep hebben gedaan op een fonds van zes miljard dollar van Canada en de Verenigde Staten bedoeld om de koers van de peso op peil te houden. Met de twee genoemde landen heeft Mexico een vrijhandelsakkoord (Nafta). Officieel wordt ontkend dat het fonds is aangesproken.

De Mexicaanse regering heeft nu iets gedaan waarvan ze eerder zei dat ze het nooit zou doen en beleggers houden daar niet van, aldus een effectenhandelaar. De beleggers in Mexico werden deze week dubbel getroffen, zowel door de devaluatie van de peso als door de daling van de aandelenkoersen.

Gisteren was op de beurs van New York duidelijk te merken dat er geld vanuit Mexico weer naar de Verenigde Staten werd overgeheveld. Het zijn vooral Amerikaanse beleggers die de afgelopen zes jaar de groei van Mexico hebben gefinancierd. In totaal hebben buitenlandse beleggers ongeveer 75 miljard dollar in Mexicaanse aandelen zitten.

De afgelopen jaren werden de investeerders juist gelokt door een stabiele wisselkoers en een veelbelovende economische groei. Nu is het maar de vraag of de doelstelling van een groei van vier procent kan worden gehaald, ook al is die aan de voorzichtige kant.

De devaluatie zou ook bedoeld zijn om de deviezenreserve van het land op peil te houden. Begin dit jaar bedroeg die 24,5 miljard dollar, maar nu zou het nog maar de helft zijn.

Volgens sommigen is de Mexicaanse regering gewoon een radicaal andere koers gaan varen en legt ze niet meer de nadruk op economische groei, maar op bestrijding van het handelstekort. De koersverlaging van de peso maakt groei van de export mogelijk en de import wordt er door bemoeilijkt. Het handelstekort kan op die manier worden verkleind.

Devaluatie leidt echter ook tot inflatie, zo hebben de Mexicanen in het verleden al vaak mogen ervaren. Om meer inflatie te voorkomen gaat Mexico de overheidsbestedingen sterk verminderen en tevens de rentetarieven flink optrekken. Dat houdt het risico van minder economische groei en zelfs van recessie in.

ING Bank ook in Ecuador

AMSTERDAM - ING Bank heeft van de Ecuadoriaanse autoriteiten een vergunning ontvangen voor het opzetten van een bankkantoor in Quito. Het bankkantoor zal zich voornamelijk richten op handels- en goederenfinanciering, activiteiten op de lokale kapitaalmarkt en *corporate en investment banking*.

ING Bank zal naar verwachting in het tweede kwartaal van het volgend jaar volledig operationeel zijn. Het kantoor zal beginnen met dertig werknemers.

Het verkrijgen van deze vergunning voor Ecuador is onderdeel van de strategie van de bank om haar positie in Latijns-Amerika verder te verstevigen. Het netwerk van ING Bank in deze regio omvat kantoren in Argentinië, Aruba, Brazilië, Chili, Colombia, Cuba, Curaçao, Ecuador, Mexico, Paraguay, Peru, Uruguay en Venezuela. ING Bank heeft in het buitenland 75 vestigingen in 46 landen.

*****

De twee vrijhandelsorganisaties in Zuid-Amerika gaan in februari praten over een versmelting. Het gaat om de landen die zijn aangesloten bij Mercosur (Brazilie, Argentinië, Uruguay en Paraguay) en de staten van het Andes-pact (Colombia, Venezuela, Ecuador, Peru en Bolivia).

VSB Mix Fund komt bod op Nuts Noro Groei Rendement na

UTRECHT - VSB Mix Fund, een beleggingsgroep van de VSB Groep lijft Nuts Noro Groei Rendement in. VSB heeft voor iedere twee aandelen Nuts één aandeel VSB geboden. Na sluiting van de aanmelding heeft VSB besloten dit bod te zullen nakomen.

De Zeister beleggingsgroep Noro zocht voor Nuts Noro Groei Rendement een partner om de omvang van het fonds te vergroten. In het fonds is voor Nf 36 miljoen belegd. VSB herbergt een vermogen van Nf 67 miljoen in een internationaal gespreide portefeuille.

Nuts Noro Groei Rendement had tot twee jaar geleden nauwe banden met Nuts Spaarbank in Den Haag, die toen is overgegaan naar VSB. Nuts Noro Groei Rendement is zelfs nog een soort huisfonds van Nuts Den Haag geweest.

*****

Woensdag is officieel bevestigd dat topman Peter Sutherland van de GATT (Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel) tot 15 maart de leiding krijgt van de per 1 januari op te richten Wereldhandelsorganisatie WTO, die in de plaats komt van de GATT.

Investeringen van miljarden guldens

Nederland wil voorop rijden op de elektronische snelweg

DEN HAAG - Het Nederlandse kabinet denkt door het wegnemen van wettelijke belemmeringen en het aanmoedigen van concurrentie voldoende voorwaarden te scheppen om bedrijven te bewegen tot investeringen van in totaal miljarden guldens, die nodig zijn voor een elektronische snelweg.

Het programma, dat Nederland binnen Europa in een koppositie moet brengen op de elektronische snelweg, voorziet in een aantal concrete stappen die voor 1998 moeten zijn gezet.

Er moeten aansprekende projecten tot stand komen rond bij voorbeeld het vergaren van informatie uit bestanden over de hele wereld, video-conferenties of het op afstand gezamenlijk ontwerpen van nieuwe produkten. Bij dat, soort toepassingen wordt gecombineerd gebruik gemaakt van telefoonlijnen, computerverbindingen, radioverbindingen enzovoorts. Vooral aan de netten voor kabel-tv wordt een belangrijke rol toegekend.

In principe moeten de projecten tot stand komen door private financiering. De komende maanden wordt onderzocht of aanvullende investeringen van de overheid nodig zijn om de projecten snel genoeg op gang te krijgen. In het voorjaar beslist het kabinet of daarvoor bijdragen uit het fonds economische structuurversterking, fiscale ondersteuning, of extra uitgaven van de ministeries nodig zijn.

Er moet meer marktwerking komen in het aanbod van de diensten door de beheerders van de netwerken te verplichten de verbindingen open te stellen voor aanbieders, als die daarvoor een redelijke prijs betalen. De beheerders van de netwerken (PTT, kabelexploitanten, zenders) mogen ook zelf diensten aanbieden. Een nog op te richten onafhankelijk orgaan moet erop toe gaan zien dat er eerlijke concurrentie ontstaat.

Minister Jorritsma toonde zich niet bezorgd dat de PTT de markt zal domineren en daarmee de concurrentie frustreren. Er mag geen 'kruissubsidiëring' zijn tussen de diverse activiteiten. Het gaat Jorritsma te ver om Koninklijke PTT Nederland (KPN) te verbieden belangen te nemen in dienstverlenende bedrijven.

De wettelijke bepalingen die ontwikkeling of gebruik van elektronische diensten onnodig kunnen beperken worden opgeheven, maar er blijft ruimte voor de publieke omroep. Bovendien wordt in de nieuwe elektronische informatie-voorziening nog een 'publiek domein' bepaald, waarbinnen de overheid waakt over dienstverlening die voor iedereen toegankelijk en betaalbaar moet zijn. Zo wordt een maatschappelijke tweedeling in de informatiemaatschappij voorkomen.

De wetgeving rond bescherming van het informatieverkeer (briefgeheim), privacy en intellectueel eigendom (auteursrechten) wordt aangepast aan de nieuwe ontwikkelingen.

De overheid geeft zelf het goede voorbeeld door een aantal projecten ter hand te nemen. Het gaat daarbij om studeren via het beeldscherm door studenten, het geven van trainingen aan leraren in het middelbaar beroepsonderwijs en het elektronisch verschaffen van overheidsinformatie, bij voorbeeld rond aanbestedingen en nieuwe regels.

*****

Het kunstofverwerkend bedrijf Polymarin uit Medemblik, een dochter van de Koninklijke Schelde Groep, heeft Amerglass en Thermoforming uit Oosterhout opgekocht.

Inflatie in Europese Unie gelijk gebleven

BRUSSEL - De inflatie in de Europese Unie is in november voor de derde achtereenvolgende maand gelijk gebleven en bedraagt - over een heel jaar gemeten - 3 procent. Volgens cijfers van het Europese Bureau voor de Statistiek, zit Nederland met 2,5 procent ruim onder dat gemiddelde. Het huidige inflatiepeil in de EU is overigens het laagste van de afgelopen zeven jaar.

Frankrijk scoort het beste met een inflatie over het jaar tot eind november van 1,6 procent, op de voet gevolgd door België en Luxemburg met 2 procent. Alleen Italië, Portugal, Spanje en Griekenland (10,6 procent) bevinden zich boven het Europees gemiddelde.

Het inflatieniveau in de Unie ligt overigens lager dan in andere ontwikkelde gebieden zoals de Verenigde Staten (2,7 procent), Japan (0,8 procent) en Zwitserland (0,5 procent).

*****

Het Finse hout- en papierconcern Enso-Gutzeit heeft de Amsterdamse handelaar in gezaagd hout Otto J. Faber overgenomen. Met deze aankoop verwerft Enso-Gutzeit bovendien het Engelse dochterbedrijf van Faber, Churchill + Sim. Bij beide kantoren werken respectievelijk 10 en 25 mensen. Over de hoogte van de aankoopsom werden geen mededelingen gedaan.

*****

Interbeton heeft in Qatar een opdracht gekregen van ongeveer Nf 83 miljoen. Het gaat om de bouw van een inlaatsysteem voor zeewater en een steiger van een kunstmestfabriek.

MENSEN

■ *Ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van Maureen Reenis bij de ABN AMRO Bank, zorgden collega's van het Insurance Department ervoor dat de afdeling werd versierd. Tevens waren er een aantal feestelijke activiteiten. Op de foto ontvangt Maureen Reenis uit handen van Rob Poel, deputy general manager van de bank, de bekende enveloppe met inhoud.*

Operatie Crosby geslaagd

De Amerikaanse popmuzikant **David Crosby** is begin deze week ontslagen uit het ziekenhuis, waar hij drie weken geleden een levertransplantatie onderging.

Een woordvoerster van het ziekenhuis zegt dat de vooruitzichten van Crosby uitstekend zijn.

De muzikant moest de transplantatie ondergaan als gevolg van jarenlang drug- en alcoholgebruik. David Crosby maakt deel uit van *Crosby, Stills and Nash*.

Misverstand rond Willem

Een duetje van de norse Feyenoord-trainer **Willem van Hanegem** en zijn huidige echtgenote Marianna ligt ten grondslag aan de scheiding tussen Willem en Truus, zijn eerste vrouw. Dat onthult Marianna van Hanegem in het decembernummer van *Voetbal 2000*. Het voormalige fotomodel hanteerde een kleine tien jaar geleden ook zelf de camera. Zo kreeg ze de coach voor de lens bij een in eigen beheer uitgegeven modereportage voor een tijdschrift.

Tijdens die sessie kwam Willem op het idee samen een plaatje te maken. Maanden achtereen hebben ze eenmaal per week geoefend en uiteindelijk leidde dat tot een opname. "Willem had thuis heel trots die demo aan Truus laten horen. Dat viel verkeerd", citeert het tijdschrift Marianna.

"Op een gegeven moment werd ik door haar gebeld. 'Hoe lang is dit al aan de gang?', wilde ze weten. 'Een maand of zeven', antwoordde ik. 'Oh', zei Truus, 'dan komt hij nu naar je toe. Je kan hem krijgen'. Ik dacht dat ze naar dat plaatje vroeg, maar zij begreep eruit dat wij een *relatie* hadden." Die bloeide echter pas later op.

Kleurige Cole-Kerst

Natalie Cole vindt het leuk om liedjes van vroeger te zingen of nummers die bijna niemand kent. "Ze geven kleur aan het leven", zegt ze in New York. De dochter van de legendarische *Nat 'King' Cole* heeft een niet-traditioneel Kerstalbum opgenomen, 'Holy & Ivy', waarop klassiekers worden afgewisseld met onbekende liedjes. Het nummer 'No more blue Christmas' werd speciaal voor haar geschreven door Michael Masser en Gerry Goffin.

IJs op Mercurius?

Amerikaanse wetenschappers willen een onbemand **ruimteschip** naar Mercurius sturen om te zoeken naar ijs in het binnenste van koude kraters op de warmste planeet van het zonnestelsel. De aanwezigheid van ijs zou wijzen op de mogelijkheid van *leven*. Op de evenaar van deze planeet kan het honderden graden Celsius worden, maar binnen de diepe kraters komt de temperatuur in de buurt van het absolute minimum.

■ *De Sosiedat Antiano di Beibel publiceerde deze week een speciale Kerstfolder, die gratis af te halen valt bij het Kas di Beibel aan de Gaitoweg 3. De kleurenfolder 'Een Groot Licht / Un Gran Lus' is verkrijgbaar in het Nederlands en het Papiaments en wijst de lezer op het grote belang dat de geboorte van Jezus Christus heeft gehad voor de gehelemenseid.*

Askenazy boos weg

De dirigent en pianist **Wladimir Ashkenazy** heeft met onmiddellijke ingang zijn baan opgezegd als vaste dirigent van het *Royal Philharmonic Orchestra* in Londen. Hij nam dat besluit nadat hem was verteld dat de zakelijke leiding van het orkest over zijn opvolging gesprekken was begonnen met de Italiaan Daniele Gatti, zonder dat hem dat eerst was meegedeeld. Hij vond dat onaanvaardbaar.

De 57-jarige in Rusland geboren Ashkenazy had een contract met het RPO sinds 1984. In 1987 volgde hij *André Previn* op als muzikaal leider van het orkest. Hij is tevens chefdirigent van het Berlijnse Radio Symphonie Orkest.

Bij zijn aantreden in 1987 had Ashkenazy de toezegging gekregen dat zou worden gewerkt aan de verbetering van het artistieke peil van het RPO. Omdat die uitbleef, besloot Ashkenazy in 1991 het orkest na het seizoen 1993-1994 te verlaten.

Bij het aantreden van een nieuwe zakelijke leider in 1992 werden hem echter nieuwe beloften gedaan en besloot hij te blijven.

De zakelijke leiding van het RPO wil de gesprekken met Ashkenazy voortzetten. Volgens de Britse krant The Independent zou zij hem ook hebben gevraagd tot mei 1997 nog mee te werken aan een aantal tournees.

Llosa over Maradona

De Peruviaans/Spaanse schrijver **Mario Vargas Llosa** wil een boek schrijven over de Argentijnse voetbalster *Diego Armando Maradona*.

Het leven van Maradona met alle hoogte- en dieptepunten, de bijna goddelijke verering door zijn fans en zijn vlucht in de drugs, zijn zo pathetisch dat dit verhaal voor het nageslacht behouden moet blijven, zo verklaarde de 58-jarige auteur in een interview met een radiostation.

Brits koningshuis populair

De Britse vorstin **Elizabeth** blijkt vooral rond Kerstmis razend populair in *Australië*. De Kersttoespraak van het staatshoofd is dan ook weer rechtstreeks op de televisie te zien. En dat terwijl premier Keating in 2000 van zijn land een republiek wil maken.

Een woordvoerder van de Australische publieke omroep zei in Sydney dat de toespraak nog steeds een van de meest bekeken uitzendingen is en tot de populairste tradities behoort. "De republikeinen laten na hun televisietoestel uit te zetten. Tevens wil iedereen zien met wat voor *vossebontje* de koningin zich nu weer heeft getooid."

Opiniepeilingen geven aan dat circa 60 procent van de Australiërs de banden met het Britse koningshuis wil verbreken. De Republikeinse Beweging (ARM) gaf echter toe dat Kersttradities uit het Britse rijk hun aantrekkingskracht hebben behouden. "Ze sterven vermoedelijk pas uit als we onze eigen tradities hebben ontwikkeld", aldus ARM-leider Michael Vixen.

Voor de Australiërs blijft Kerstmis een aparte periode. Op het continent is net de zomer begonnen, Sydney beleeft de *heetste* decemberdagen sinds tientallen jaren met temperaturen van 41 graden. Slagers verkopen niettemin weer grote hoeveelheden kalkoen en ham, hoofdmoot op het Britse Kerstmenu, en winkeletalages liggen vol met dik besneeuwde Kerstversieringen.

Geen seks maar drank

De Amerikaanse acteur **Michael Douglas** is nooit verslaafd geweest aan seks, wel aan alcohol. Dat zegt hij in een interview met het blad Vanity Fair.

Douglas vertelt dat geruchten over zijn seksverslaving de kop opstaken na zijn hoofdrollen in *'Basic instinct'* en *'Fatal attraction'*.

De acteur is van zijn alcoholverslaving afgekickt in een kliniek in Arizona.

Onveilig vuurwerk

Veertig procent van het vuurwerk dat legaal in **Nederland** wordt geïmporteerd, is niet veilig genoeg. Dat blijkt uit een landelijk onderzoek van de Inspectie Gezondheidsbescherming in Rotterdam. Volgens de Keuringsdienst van Waren van die inspectie is vooral het aantal *blindgangers* onder ingevoerd vuurwerk opvallend hoog.

Voor het landelijk onderzoek controleerde de Rotterdamse keuringsdienst monsters van tweehonderd legaal geïmporteerde partijen. Daarbij letten de keurmeesters speciaal op de lontvertraging, het geluidsniveau, het aantal weigeraars, de etikettering, de veiligheid en het kruitmengsel.

De inspectie stelde vast dat ruim 38 procent van het onderzochte vuurwerk niet voldeed aan de eisen van het *Vuurwerkbesluit*.

Volgens woordvoerder A. van Dop geeft het onderzoek een globaal beeld van de deugdelijkheid van het totale vuurwerkaanbod die dezer dagen in Nederland wordt verkocht. "Wij betreuren het dat het percentage dat niet aan de keuringseisen voldoet, de afgelopen vier jaar hoog blijft.

Het schommelt steeds rond de 40 procent. Blijkbaar is het moeilijk produkten op de markt te brengen die wel aan de veiligheidseisen voldoen."

■ *In de aanloop naar de feestdagen heeft de ABN AMRO Bank ook aan de ouden van dagen gedacht. Alle bewoners van het bejaardenhuis 'Nos Lantèrnu' kregen door de werkneemster van de maand november Jenny Clifton namens de bank een Kerstpakket aangeboden. Op de foto directielid Pierrôt Hurtado, Jenny Clifton, een bewoner van Nos Lantèrnu en zuster Bracelli.*

Stevenson herdacht

De schrijver **Robert Louis Stevenson**, die afgelopen week 100 jaar geleden stierf, zal op Samoa worden herdacht met een week van festiviteiten die worden afgesloten met de opening van zijn gerestaureerde huis. Stevenson, geboren in Schotland en bekend door zijn boeken 'Treasure Island', 'Kidnapped' en 'The strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde', bracht zijn laatste jaren door in een villa op Samoa.

Beach Boy-neven verzoend

Brian Wilson, medeoprichter van de Californische popgroep de *Beach Boys*, is woensdag akkoord gegaan met de betaling van ruim 8,5 miljoen gulden schadevergoeding aan zanger **Mike Love**.

De 53-jarige Love sleepte zijn beroemde neef voor de rechter wegens het jarenlang niet uitbetalen van opbrengsten van Beach Boys klassiekers als *California girls, 409, Wouldn't it be nice* en *I get around*. Wilson stemde niet alleen toe in betaling van een schadevergoeding, maar beloofde toekomstige royalty's met Love te zullen delen.Na de uitspraak van de rechtbank in Los Angeles spraken de neven voor het eerst sinds jaren weer met elkaar. Ze lachten en vielen elkaar om de hals. De twee zeiden er zelfs over te denken hun krachten als tekstschrijvers opnieuw te bundelen.

Genadeloze verpleegster

Een bevallige vrouw in de staat New York heeft op uiterst geraffineerde manier al meer dan zestig mannen van hun portemonnee beroofd. De vrouw verkleedt zich als **verpleegster** en gaat langs de kant van de weg staan wachten tot er een dure auto aankomt. Dan vraagt zij om een lift, omdát haar eigen auto kapot zou zijn. De 'verpleegster' zegt allerlei lieve dingen, streelt het been van de bestuurder, grijpt hem in zijn kruis en slaat vervolgens genadeloos toe.

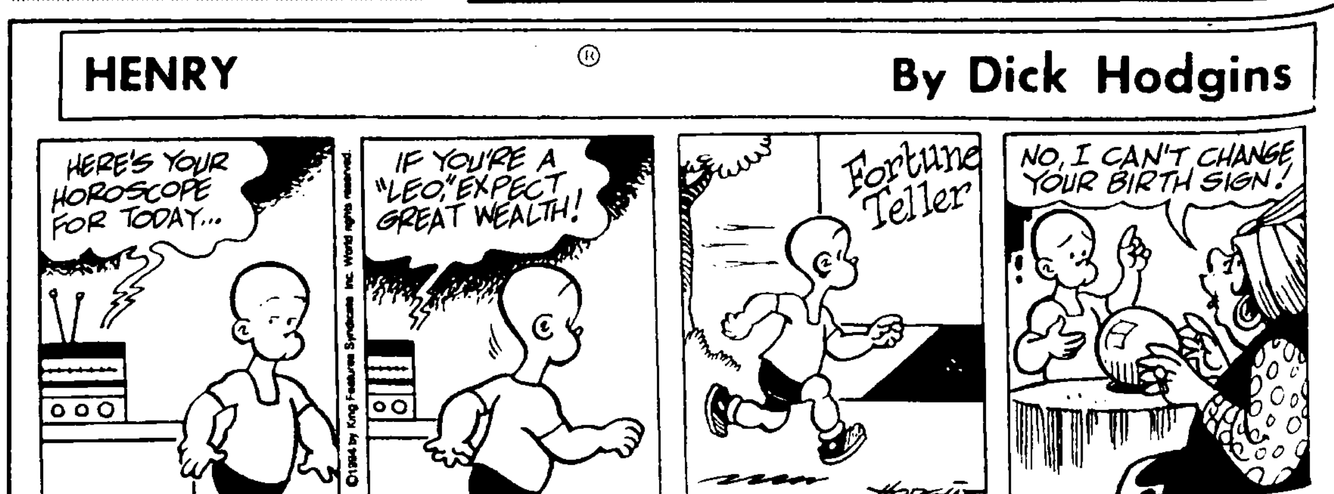
Mensenberichten per fax?: Aruba: 22368 Curaçao: 674744

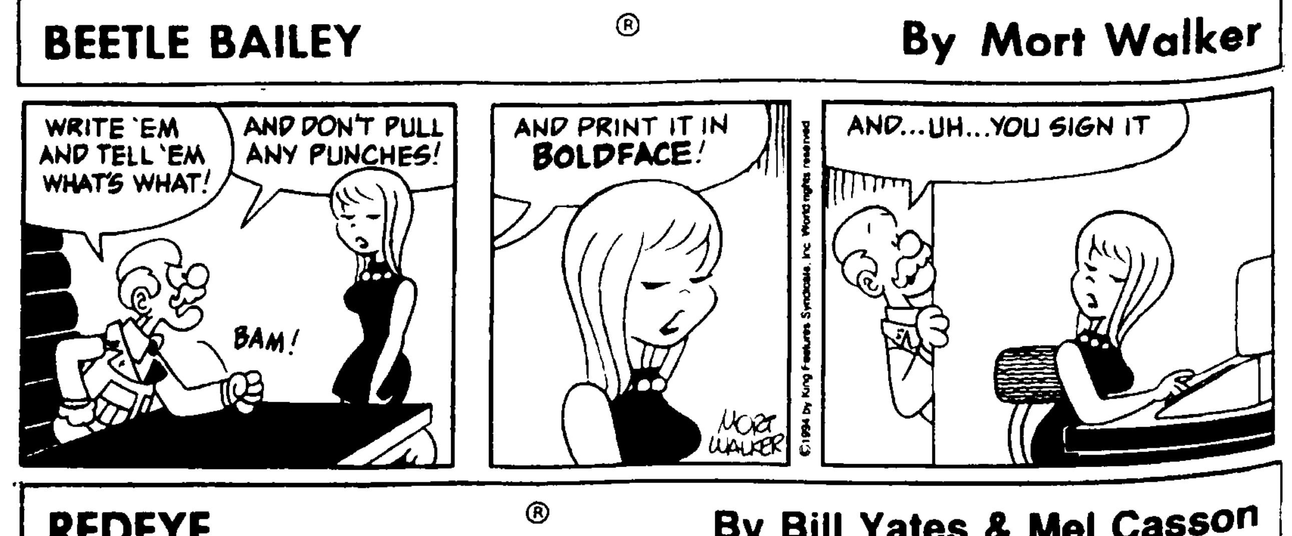
Heer Bommels winterslaap

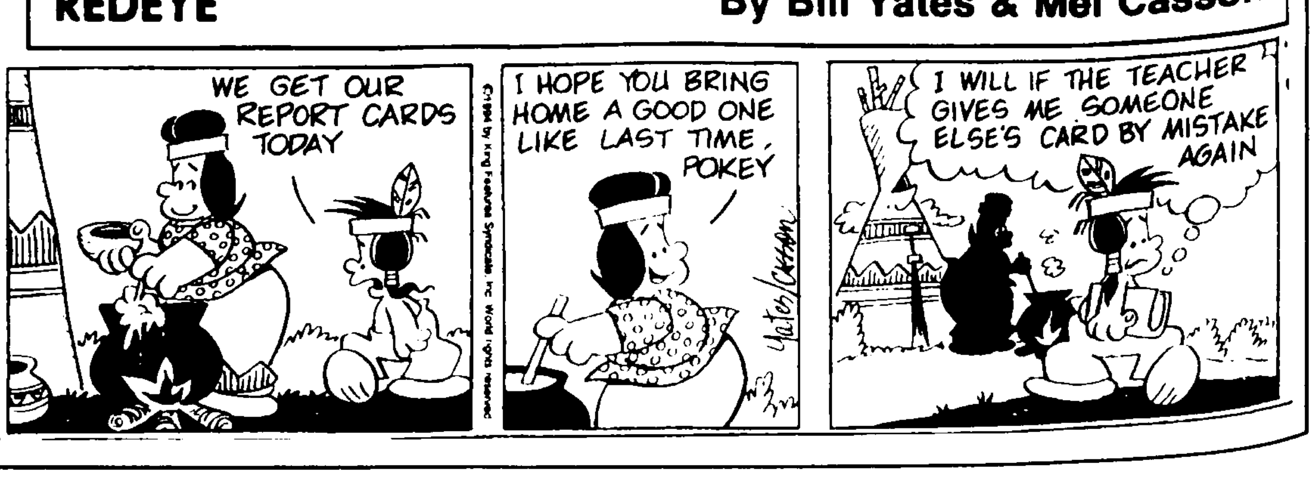
Heer Olivier B. Bommel zou geen rasechte beer zijn als hij zich bij tijd en wijle niet overgaf aan een kortstondige, doch gezonde winterslaap. Geletterde lezertjes zullen dan ook genoegzaam begrijpen dat hij momenteel niet te storen valt voor enige trivialiteit. Een Heer van Stand wil ook wel eens zijn rust. Wij vertrouwen er echter op dat wij hem en zijn trouwe metgezel en jonge vriend Tom Poes op korte termijn weer terug kunnen verwachten in de Amigoe.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt, mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijke bui.
Matige, af en toe vrij krachtige tot krachtige oostelijke wind. (tussen acht en 26 knopen).

WEEROVERZICHT:
Het weer in onze omgeving wordt momenteel beïnvloed door de uitloper van een hoge-drukgebied boven de Atlantische Oceaan. In de komende 24 uur wordt weinig verandering in het huidige weerbeeld verwacht.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
	Vanmorgen 08.00 L.T.	Afgelopen 24 uur		
Bonaire	half bewolkt	32	26	0.0
Curaçao	half bewolkt	31	25	0.0
Atlanta	geheel bewolkt	12	07	0.0
Caracas	geheel bewolkt	27	17	0.0
Kingston	zwaar bewolkt	32	24	0.0
Miami	zwaar bewolkt	24	17	67.1
New York	onbewolkt	12	03	0.0
Paramaribo	zwaar bewolkt	33	--	sp
Port-of-Spain	zwaar bewolkt	31	23	sp

Noord Korea stelt luchtruim open

TOKYO - Noord-Korea heeft aangeboden zijn luchtruim open te stellen voor het internationale vliegverkeer.

Het Noordkoreaanse persbureau KCNA sprak in dit verband over een 'historische stap' in de samenwerking op het gebied van de luchtvaart. Noord-Korea zal luchtvaartmaatschappijen zonder onderscheid faciliteiten en diensten verlenen om in zijn luchtruim te vliegen. Dit kan in eerste instantie leiden tot vluchten tussen Peking en Tokyo via Pyongyang. Thans bestaan er alleen vanuit Moskou en Peking geregelde vluchten met Pyongyang. Van en naar Japan zijn de vluchten schaarser.

CURAÇAO AGENDA

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'
Santa Maria 17. tel. 682344/682947, 682412/682574. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.
Wachtzuster na 17.00 uur tel. 603661.
Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw dagelijks van **08.00-08.30/ 14.30-15.00 uur**
* Huize Halman Otrobanda: tel. 628288; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
* Sta. Maria 17: tel. 682344; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Bonam: tel. 371865; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur. **Sokudi: tel. 367824.**
* Sentro Mediko Montagne Abao: tel. 673711; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
* Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 618577; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Suffisant: tel. 687707; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Sta. Rosa: tel. 671628; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur.
* **Inloopspreekuur** voor zuigelingen en kleuterzorg: vr. van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat; tel. 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
Kantoor Gosieweg 15. Tel. 692231/ 692232. open van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16; open van 08.00-16.00 uur. Tel. 649422.
Wachtzuster vanaf 16 december 17.00 uur t/m 23 december 07.00 uur tel. 681847 of page 310-1179.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel. 648077/648387; open van ma. t/m vr. van 07.00-17.00 uur. **Wachtzuster** tel. 649258 of 601760.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43. Tel. 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: elke do. van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: elke di. van 12.30-14.45 uur.

APOTHEKEN

NACHTDIENST
Otrobanda: Gosie, Gosieweg 90-A. Tel.: 379744.
Punda: Dominguito, Caracasbaaiweg 127. Tel.: 617988.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	**112**
Politie:	**114**
Brandweer:	**114**
Hospitaal:	**624900**
Aidslijn:	**128**
Kodela:	**135**
Artsendienst Bandabou:	**641658**
SOS-lijn (psych. hulp):	**127**
RCC (nood op zee):	**637911**
Dierenasiel:	**654300**
Dierenartsdienst:	**614000**
Thorax Centrum:	**685917**
Med. Centrum Blaauw: (24 uur bereikbaar)	**695505/ 695547**

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP
(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel. 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op ma. en vr. van 14.00-16.00; di. t/m do. van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op wo. van 13.00-15.00 uur.

****

WEGA DI NUMBER

6308
4245
9551

AMIGOE Colofon

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
telefoon (10 lijnen): 672000
Scherpenheuvel z/n of postbus 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
ABN-Amrobank rek. nr.: 11-07-313
Maduro & Curiel's Bank rek. nr.: 874.825.10

Directie:
fax: 674084
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding
Sheila Rhodes (secretaresse)

Redactie:
fax: 674744
hoofdredacteur N. Hendrikse
chef lokale redactie Hennie Harinck

overige leden redactie:
Theo Dol
Toon van Dongen,
Marjo Nederlof,
Marius Noort
Bart Pasman,
Ronnie Rens jr.,
Sonia Tjin-Kon-Fat
Lulu Jimenez (secretariaat),
Solange Isselt (opmaak)
Ronny Smiet (fotograaf)

Advertentie -afdeling
fax: 674524
acquisitie: Viola Bernardus en Jolène Hollander
aanname advertenties: maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 uur binnen zijn.

Correspondenten:
Bonaire: Hubert Linkels - tel. 07-8627
Nederland: Jeannette van Ditzhuijzen

Persagentschappen: ANP en AFP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers. Foto's: AFP

Drukkerij: Rotaprint nv.

Distributie/abonnementen:
Districo nv. tel: 370503, 370504, fax: 370304
Losse nummers 60 cent
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen NAf 16,= p/m.
Aruba: NAf 17,= p/m.
Nederland: NAf. 81,15 p/m (luchtpost) of NAf. 28,– p/m (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

DONDERDAG: 17.00 Atardi Hubenil: Konta kuenta, jeugdjournaal en AGHUSA; 18.00 Tempu pa Dios: Joodse kerk; 18.05 Christmas Special; 18.30 Nieuws in het Nederlands; 18.45 Telenovela: Valentina; 19.05 Dimenshon Artistiko (met Maritsa en Richard): Christmas show; 20.00 Telenotisia (lokaal, internationaal en sportnieuws); 21.00 Wega di Number Kòrsou; 21.05 Special: Ballet; 22.00 Gonzalo; 23.00 NOVA; 24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

TV-11 (kanaal 11)

DONDERDAG
16.00 Cartoons; 18.30 Reportajes; 19.00 Rikesa Universal (presentator Mavis Albertina); 20.00 Ocurrió Así; 21.00 Sevsec; 22.00 Sine den bo Kas; 23.30 Prime News; 24.00 Sluiting

TELEARUBA (kanaal 13)

DONDERDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Christmas Special: Life Adventure of Santa Claus; 16.47 Captain Planet; 17.09 Small Wonder; 17.31 The Smurf; 18.00 Alf's Christmas; 18.42 The Why's & Wherefores; 19.00 Sport Digest; 19.30 Caribscope; 20.00 Telenoticias; 20.30 Gobierno ta Informa; 21.00 Regalo Musical X-mas; 22.00 X-mas Special: Jessey Norman Symphony; 22.53 Christmas Musical Holiday Splendor; 23.29 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

CINE (kanaal 83)

DONDERDAG: 16.15 Grease 2; 18.15 Rookie of the Year; 20.00 Love Kills; 21.30 For Queen and Country; 23.15 People Under the Stairs; 01.00 Rookie of the Year; 02.45 Royal Flash; 04.30 Revenge of the Pink Panther.

TBS (kanaal 89)

DONDERDAG: 16.05 Tom and Jerry Kids; 16.35 Captain Planet and the Planeteers; 17.05 Flintstones; 17.35 Brady Bunch; 18.05 Saved by the Bell; 18.35 Saved by the Bell; 19.05 Growing Pains; 19.35 Andy Griffith; 20.05 Who's the Boss? 20.35 Who's the Boss? 21.05 NBA Basketball; 23.30 Movie: Bonnie and Clyde; 01.45 Movie: Dillinger; 03.45 Movie: Capone: The Lost Years; 05.45 Three Stooges.

ABC (kanaal 77)

DONDERDAG: 15.00 One Life to Live; 16.00 General Hospital; 17.00 Oprah Winfrey; 18.00 News; 19.00 News; 19.30 ABC World News Tonight; 20.00 Jeopardy! 20.30 Wheel of Fortune; 21.00 My So-Called Life; 22.00 Matlock; 23.00 PrimeTime Live; 24.00 News; 24.35 Nightline; 01.05 Movie; 03.00 News; 03.30 ABC World News Now; 05.30 Oprah Winfrey.

CBS (kanaal 75)

DONDERDAG: 15.00 As the World Turns; 16.00 Guiding Light; 17.00 Young and the Restless; 18.00 News; 18.30 News; 19.00 News; 19.30 CBS Evening News; 20.00 Inside Edition; 20.30 Price is Right; 21.00 'Twas Night; 21.30 Garfield; 22.00 Chicago Hope; 23.00 Eye to Eye; 24.00 News; 24.35 Late Show With David Letterman; 01.37 Extra: The Entertainment Magazine; 02.07 Entertainment Tonight; 02.37 Last Call; 03.07 CBS News Up to the Minute.

NBC (kanaal 85)

DONDERDAG: 15.00 Another World; 16.00 Rolonda; 17.00 American Journal; 18.00 News; 18.30 News; 19.00 News; 19.30 NBC Nightly News; 20.00 Extra; 20.30 Price is Right; 21.00 Mad About You; 21.30 Friends; 22.00 Seinfeld; 22.30 Madman-Peopl; 23.00 E.R.; 24.00 News; 24.35 Tonight Show With Jay Leno; 01.35 Late Night; 02.35 Later With Greg Kinnear; 03.05 Hawthrone Communications; 03.35 NBC News Nightside.

AE (kanaal 73)

DONDERDAG: 15.00 Columbo; 17.00 Remington Steele; 18.00 Lou Grant; 19.00 Police Story; 20.00 Rockford Files; 21.00 Biography; 22.00 Nutcracker; 24.00 Law & order; 01.00 Biography; 02.00 Nutcracker; 04.00 Law & Order; 05.00 Movie: The Inspector General.

LIFE (kanaal 91)

DONDERDAG: 15.00 Our Home; 16.00 Thirtysomething; 17.00 Movie: Always Remember I Love You; 19.00 Supermarket Sweep; 19.30 Shop 'Til You Drop; 20.00 Designing Women; 20.30 Designing Women; 21.00 Unsolved Mysteries; 22.00 Movie: Max Dungan Returns; 24.00 Unsolved Mysteries; 01.00 Unsolved Mysteries; 01.30 Thirtysomething; 02.30 Paid Program; 05.30 Paid Program.

Minister onder Kennedy en Johnson

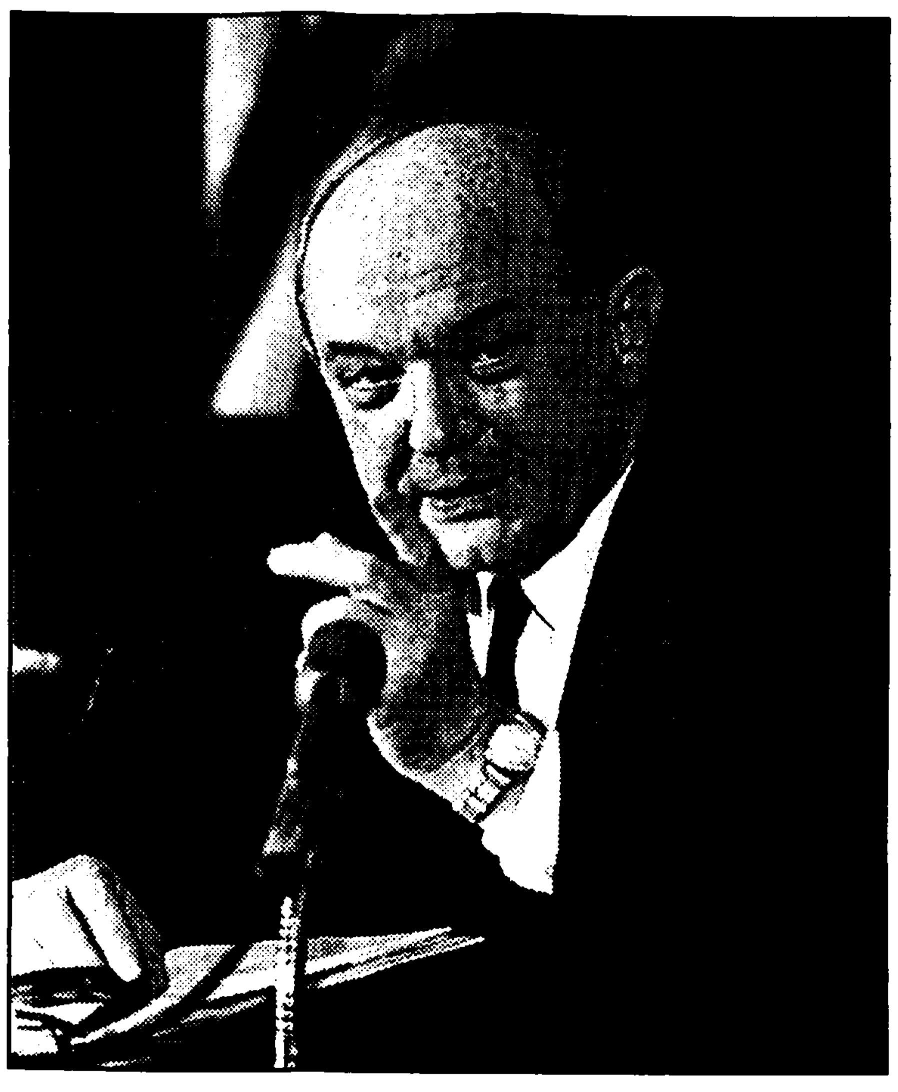
Dean Rusk overleden

ATHENS — De vroegere Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Dean Rusk, is op 85-jarige Leeftijd in zijn woning in Athens in de staat Georgia overleden. Dat is door zijn familie meegedeeld.

Rusk was van 1961 tot begin 1969 minister van Buitenlandse Zaken onder de Democratische presidenten Kennedy en Johnson. Hij verdedigde krachtig de Amerikaanse inmenging in de oorlog in Vietnam.

Rusk, die op 9 februari 1909 werd geboren in Cherokee County in de staat Georgia, studeerde staatswetenschappen en streed tijdens de Tweede Wereldoorlog als officier onder meer in Birma. In 1949 trad hij in dienst van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken. Drie jaar later werd Rusk onderstaatssecretaris op dit departement. In 1950 werd hij benoemd tot leider van de afdeling voor het Verre Oosten. Van 1952 tot zijn benoeming tot minister was hij voorzitter van de Rockefeller foundation.

Nadat hij met het aantreden van de Republikeinse president Nixon was afgetreden, was hij onder meer actief als hoogleraar internationaal recht aan de universiteit van Georgia. Rusk publiceerde drie jaar geleden zijn memoires onder de titel *As I saw it*.

UIT geknipt voor U

Uitgaansagenda 22 t/m 29 december

EVENEMENTEN

• Zo. 25 en ma. 26 december: **KERSTMIS!**

• Za. 31 december en zo. 1 januari: **OUD- EN NIEUWJAAR!**

• **Christmas Paradise**. Tot vr. 30 december bij Landhuis en Hofje Brakkeput. Duizenden *Kerstlichtjes* in sprookjestuin. Shows, eten, drinken en spelletjes voor de kinderen. Dagelijks van 18.30 uur tot 24.00 uur.

• Do. 5 januari. Bijeenkomst van de leden van de **Curaçaose Postzegel Vereniging** in Rust & Burgh. Zaal open 19.30 uur; Aanvang vergadering 20.30 uur. Een ieder is van harte welkom.

• Do. 5 januari. Optreden in de Fortkerk om 20.30 uur van de **Festival Camerata** o.l.v. *Eric Gorsira*. Werken van Mozart, Svendsen en Dvorák. Kaarten bij Mensings Caminada.

MUZIEK

• **Nollie**, strand Klein Knip. Iedere za. en zo. vanaf 09.00 uur. Muziek (salsa, reggae, merengue), snacks, domino, gezelligheid.

• **Café Restaurant Olé Olé**, Salinja Shopping Center. Live music vanaf 22.00 uur. Iedere wo. Walter Wout & Company. Do. Bibi Provence en Fino Genaro. Vr. en za. Ramses Seinpaal. Open vanaf 17.00 uur tot 01.00 uur. Informatie: 617707.

• **Restaurant Club Seru Coral**: Ieder weekeinde een driegangen-menu inclusief koffie/thee. Vr. en za. live-muziek. Informatie: 678499, toestel 5 van het restaurant.

• **De Zoete Inval**, De Savaan 121, biedt iedere vr. 'happy hour' met live-muziek en BBQ van 18.00 uur tot 20.00 uur. Zo. mariachi met BBQ vanaf 19.00 uur. Informatie: 689453.

• **Hard Rock Café**, Keukenstraat 8, Punda, biedt iedere dag 'happy hour' van 17.30 uur tot 18.30 uur. Snacks on the house.

• **Coco's Sidewalk Café** in de Hanchi Snoa (Punda). Iedere wo. *Stagiair Gathering*. Iedere vr. 'happy hour'. Tijd: 18.00 uur tot 19.00 uur. Informatie: 652510.

• **Landhuis Brievengat**: Vr.- en zo.-avond live muziek. Rijsttafelen elke vrijdag vanaf half acht op het terras na reservering voor 18.00 uur. Tevens wordt er iedere woensdag een rijsttafel geserveerd met live muziek vanaf 20.00 uur. Informatie: 378344.

• **Landhuis Papaya** (tel. 695850). Za. en zo.: BBQ; zo.: vanaf 18.00 uur Mariachi-muziek.

• **The Pub**. Do. **karioki-night**, zo. matinee van 16.00 tot 22.00 uur met entree van vijf gulden.

• **Rumours** (tel. 617555) Elke zo. happy hour van 17.30 tot 18.30 uur. Veertienmans big band speelt tot 21.00 uur.

• **Blues** (tel. 614377). Elke donderdagavond live muziek van 18.00 tot 20.00 uur.

• **Bapor Kibra Terrace** (tel. 615757). Elke wo. en za.: Lucho Carelli. Elke dag happy hour van 17.00 tot 19.00 uur.

• **Rum Runners** (tel. 623038). Elke zo. van 21.00 tot 23.00 uur **Sportcafé**; live radio gepresenteerd door Willem Dekker.

FILMS

• **Paradise Movies**, International Trade Center, Piscaderabaai. *Deze week geen voorstellingen*. Verwacht worden: The Pagemaster, Miracle on 34th Street en New Nightmare. Voor informatie: 636195.

EXPOSITIES

• **Gallery '86**, Trompstraat, hoek Handelskade (tel. 613417): Open: ma. t/m vr. van 9.30 tot 12.00 uur en van 15.00 tot 17.30 uur. Za. van 9.30 tot 12.00 uur. Zondag gesloten. Expositie van Boy Namias de Crasto onder de noemer *'Onder de zon geboren'*. Schilderijen en sculpturen. Tot za. 31 december.

• **Classic Interiors**, '77 Shopping Centre aan de Jan Noorduynweg. Expositie van *Riet Wieske-Zeelen*: aquarellen met als uitgangspunt Otrobanda. Tevens sculpturen van *Nel Simon*. Tot eind januari. Openingstijden: Ma. 14.00 uur - 18.00 uur. Di. tot en met za. van 10.00 uur - 12.30 uur en van 14.00 uur tot 18.00 uur.

• **Ellen Spijkstra** exposeert in Galerie Bloemhof haar allerlaatste werk.

• **Postmuseum van de Ned. Antillen** (tel. 658010). Expositie. De komende maanden: De fascinerende schoonheid van orchideeën op postzegels. Open ma. t/m vr. van 09.00 tot 17.00 uur. Za. van 10.00 tot 15.00 uur.

• **Graphic Art Gallery** (tel. 379914/603914). Steeds wisselende tentoonstelling van pastels, airbrush, pen- en potloodtekeningen van John Baselmans. Te bezichtigen op afspraak.

BEZIENSWAARDIGHEDEN

• Historisch- sociaal-culturele **rondleiding** door **oud-Otrobanda**, onder leiding van Otrobanda-kenner Joop Hart. (20 jaar ervaring). Elke woensdag om 17.15 uur verzamelen bij de grote klok op het Brionplein. Reserveren en inlichtingen: **673798**.

• **Otrobanda** (tel. 613554) **Rondleiding** o.l.v. architect Anko v.d. Woude of kunsthistorica Jennifer Smit. Na een telefonische afspraak verzamelen op Plasa Brion bij de klok elke do.-middag om 17:15 uur.

• **Punda** (tel. 613554) Wandeling door Punda o.l.v. de kunsthistorica Jennifer Smit. Elke di. om 9 uur na telefonische afspraak verzamelen bij de Pontjesbrug Pundazijde.

• **Joods Cultuur Historisch Museum** (tel. 611633) Open: ma. t/m vr. 9 tot 11.45 uur en 14.30 tot 17 uur. Za. en zo. gesloten.

• **Fortkerk Museum** (tel. 611139) Open: ma. t/m vr. 9 tot 12 uur en 14 tot 17 uur. Za. en zo. gesloten.

• Het Antilliaanse **Muntenmuseum** (tel. 613600) Bankbiljetten en munten uit het Amerikaanse werelddeel en een sierstenencollectie. Open: ma. t/m vrij. van 8.30 tot 11.30 uur en van 14 tot 16.30 uur. Groepen alleen na telefonische afspraak.

• **Natuurhistorisch Museum** (tel. 640363) Gesitueerd in het voormalige voorraadmagazijn van Landhuis Savonet. Expositie over de geologische geschiedenis van Curaçao. Open: ma. t/m za. 8 tot 16 uur, zo. 6 tot 15 uur.

• **Landhuizen**: Landhuis Knip (tel. 640244), open: ma. t/m vrij. 9 tot 12 uur en 14 tot 16 uur. Zo. 10 tot 17 uur. Za. gesloten. Landhuis Chobolobo (Curaçao Liqueur Distillery) (tel. 613526), open: ma. t/m vrij. 8 tot 12 uur en 13 tot 17 uur. Za. en zo. gesloten. Landhuis Brievengat (tel. 378344), open: ma. t/m vrij. 9.15 tot 12.15 uur en 15 tot 18 uur. Iedere zondag vanaf 17 uur met elke laatste zondag van de maand een folkloristische show. Landhuis Jan Kock (tel. 648087), rondleiding elke zo. om 15 uur met muziek. Landhuis Groot Santa Martha (tel. 641559), open: iedere dag van 9 tot 15 uur en vrijdag van 9 tot 12 uur. Landhuis Rooi Catootje (tel. 375119), met kleine bibliotheek metantiek interieur. Bezichtiging volgens afspraak. Landhuis Papaya (tel. 695850), dagelijks geopend van 9 tot 18 uur, za. en zo. van 12 tot 12 uur.

• **Grotten van Hato** (tel. 680379) druipsteengrotten en indiaanse rotstekeningen, elk heel uur rondleidingen. Met iedere zondag live muziek van een ka'i orgel. Open: di. t/m zo. 10 tot 17 uur. Ma. gesloten.

• **Seaquarium** Curaçao (tel. 616666) De onderwaterwereld van de Caribische Zee. Open: dagelijks van 9 tot 22 uur.

• **Seaworld Explorer** iedere dag om 11.30 onderwatertocht met een semi-submarine vanuit de steiger bij het Caribbean Hotel. (tel. 628833).

• **Dierentuin** en botanische tuin. Open: dagelijks van 9-17 uur.

• **Christoffelpark** (tel. 640363) Natuurpark met unieke flora en fauna in het noordwesten van het eiland. Diverse excursies, wandeling naar Landhuis Savonet of Zorgvliet, een rondleiding door het museum, het bezichtigen van grotten. Dagelijks herten-excursie om 16 uur na afspraak. Open: ma. t/m za. van 8 tot 16 uur en zo. van 6 tot 15 uur.

• **Antilliaanse Brouwerij** (tel. 612944) Rondleidingen: elke di. en do. om 9.30 uur. Scholen en groepen vooraf reserveren. Lokale groepen kunnen reserveren voor woensdagen om 8.30 of om 10 uur.

• Opgaven voor deze rubriek, die elke donderdag verschijnt, tot uiterlijk woensdagmorgen negen uur. Bij voorkeur schriftelijk aan Amigoe, Scherpenheuvel z/n onder duidelijke vermelding van: Uitgaansagenda. Fax: 674744, telefoon 672000.

Dodelijk organisme leidt sluimerend bestaan in het regenwoud

Huiveren voor Ebola, het 'killer' virus

IN DE JAREN zeventig zaaide een onbekend virus dood en verderf in donker Afrika: Ebola. Gevreesd werd voor een wereldwijde epidemie. Maar zo snel als Ebola had toegeslagen, zo rap trok het zich ook weer terug in het oerwoud. De Amerikaanse wetenschapsjournalist Richard Preston plaatst Ebola met z'n boek 'Het Killervirus' weer in de schijnwerpers en Hollywood maakt zich op voor een verfilming van Prestons bloedstollende relaas. Wetenschappers hebben het gevaarlijke virus echter nooit uit het oog verloren. "Ebola kan morgen weer toeslaan, al is dat geen reden voor paniek."

Oktober 1976. Op het hoofdkantoor van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in Genève breekt totale paniek uit. Uit Zaïre komen berichten dat een jonge vrouw uit de provincie Bumba Zone, besmet met een onbekend dodelijk virus twee dagen lang heeft rondgezworven door de miljoenenstad Kinshasa. De WHO vreest voor een wereldwijde epidemie. In Europese regeringscentra wordt koortsachtig overleg gevoerd. Verschillende landen overwegen een luchtembargo op Zaïre om te voorkomen dat het gevreesde virus zich via het vliegverkeer naar andere delen van de wereld kan verspreiden.

De Zaïrese president Mobutu Sese Seko treft maatregelen. Hij stuurt het leger naar Bumba Zone, waar een mysterieuze epidemie is uitgebroken en laat het gebied hermetisch afsluiten van de buitenwereld. Mobutu's soldaten krijgen orders om iedereen die Bumba Zone tracht te verlaten zonder pardon neer te schieten.

BLOEDMONSTERS

Intussen is serum van een slachtoffer van de epidemie, een Belgische non die in het missieziekenhuis van Yambuku werkte, overgevlogen naar het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen en het Center for Disease Control in het Amerikaanse Atlanta.

Virologen onderzoeken de bloedmonsters. Onder de elektronenmicroscoop worden ze een virus gewaar dat eruit ziet als een hoop spaghetti, hetgeen doet vermoeden dat het gaat om het Marburg-virus. Dat was toen nog het enige bekende filovirus (draadvirus). Het Marburg-virus werd voor het eerst geconstateerd in 1967 in een laboratorium in de Duitse plaats Marburg a/d Lahn, waar vaccins werden gemaakt uit niercellen van apen uit Oeganda. In korte tijd raakten zo'n 120 werknemers besmet met het virus. Eén op de vier patiënten overleefde dat niet.

De bloedmonsters van de Belgische missiezuster reageren echter niet op de test voor Marburg of andere bekende virussen. Het blijkt om een nieuw organisme te gaan, dat Ebola wordt gedoopt. Genoemd naar het gebied waar het zich voor het eerst heeft geopenbaard: langs de oevers van Ebola-rivier in Zaïre. De Antwerpse professor dr Guido van der Groen herinnert zich de commotie over het nieuwe virus als de dag van gisteren. De viroloog, hoofd van de afdeling Microbiologie van het Instituut voor Tropische Geneeskunde in de Scheldestad, was de eerste wetenschapper die Ebola wwist te isoleren. Maar toen de Belgische regering lucht kreeg van de enorme risico's, die aan zijn onderzoek waren verbonden, moest de viroloog er onmiddellijk mee stoppen. "Ik had in die tijd nog niet de beschikking over een zwaar beveiligd laboratorium", verklaart Van der Groen.

Voor zijn verdere research moest de Belgische viroloog uitwijken naar de VS en Groot-Brittannië. Het zou twee jaar duren voor hij weer in zijn eigen, inmiddels wel streng beveiligde lab aan de slag kon.

Met een team van internationale wetenschappers trok professor Van der Groen intussen drie maanden lang door de *brousse* van Zaïre, op zoek naar de natuurlijke gastheer van het levensgevaarlijke virus. Zonder succes. "Het enige wat we ter plekke konden vaststellen was dat Ebola meer dan 450 dodelijke slachtoffers had geëist in noordelijk Zaïre."

Professor van der Groen toont zich een gedreven verteller. "Dit soort virussen heeft in belangrijke mate mijn levensloop bepaald", zegt hij. "Het is fascinerend. Na de expeditie in Zaïre heb ik nog twee soortgelijke onderzoeken gedaan in Congo Brazaville en Kameroen. Maar ook daar ben ik niet veel wijzer geworden. We hebben in totaal zo'n drieduizend dieren onderzocht op sporen van Ebola. Honderden organen meegebracht naar het lab in België, maar niets gevonden."

In Afrika sprak Van der Groen ook met overlevenden van de Ebola-epidemie en onderzocht hij dodelijke slachtoffers. "De uitdrukking op de gezichten van die mensen, die vergeet ik m'n hele leven niet meer. En ik heb nog nooit zoveel virussen bij elkaar gezien. Ebola is bijzonder groot, wordt daarom de olifant onder de virussen genoemd. En hij vermenigvuldigt zich razendsnel."

De ziekte verloopt, net als bij Marburg, volgens een vast patroon, vertelt de Belgische viroloog. Het begint met erge hoofdpijn, gevolgd door misselijkheid en hoge koorts. De patiënt begint hevig te braken en houdt niet meer op. En er volgen spontane bloedingen uit alle lichaamsopeningen. Vitale ingewanden, zoals nieren, darmen, lever en milt, worden door het virus vernield. De hersenen worden aangetast, waardoor een soort psychotische dementie ontstaat. De patiënt gaat eruit zien als een zombie.

Bij de meeste patiënten treedt de dood binnen tien dagen in. Het Ebola-virus doet in feite in tien dagen waar het hiv-virus, dat aids kan veroorzaken, gemiddeld tien jaar over doet. Besmetting, zo vertelt Van der Groen, vindt, net als bij hiv, plaats via lichaamsvochten als bloed en sperma.

Ebola zaait in 1976 in korte tijd dood en verderf in 55 dorpjes rondom het missieziekenhuis van de Belgische nonnen en kent een ongekend hoge mortaliteit van bijna negentig procent. In dezelfde tijd steekt een variant van het virus de kop op in zuidelijk Soedan. Ook daar vallen honderden doden, al is de mortaliteit van de Soedan-variant met vijftig procent beduidend lager dan die van Ebola, Zaïre.

VERDWENEN

Na de epidemieën in Zaïre en Soedan verdwijnt Ebola echter weer van het toneel. Tot een gevreesde internationale uitbraak komt het gelukkig niet. De speciale isolatie-afdelingen, die inderhaast zijn ingericht in onder meer het Rotterdamse Havenziekenhuis, het AMC in Amsterdam en in de Lichtenberg in Amersfoort, hoeven niet gebruikt te worden.

Maar in 1989 duikt Ebola plotseling in een nieuwe variant op, ditmaal in een laboratorium in Preston, onder de rook van de Amerikaanse hoofdstad Washington D.C. In het lab zitten apen, die voor medische doeleinden worden gebruikt. Een virologenteam van het Amerikaanse leger moet eraan te pas komen om een epidemie te voorkomen. Die operatie wordt beschreven in 'het Killervirus' van Richard Preston. Ebola Preston maakt geen dodelijke slachtoffers onder mensen, maar de apen in Preston sterven bij bosjes. En anders dan bij Marburg, Ebola Zaïre en Ebola Soedan, blijkt besmetting met Ebola Preston ook via de lucht mogelijk.

De besmette apen in Preston waren afkomstig uit de Filipijnen en zijn via Amsterdam naar de VS vervoerd. "Wellicht moeten we de natuurlijke dragers van Ebola in Azië zoeken. Maar hoe het virus dan in Afrika terecht is gekomen, blijft een raadsel", aldus Van der Groen, die eraan toevoegd dat er nog veel onderzoek nodig is om de geheimen van de filovirussen te ontrafelen.

AANGEDIKT

Professor Van der Groen heeft het boek van Preston in één adem uitgelezen. "Het is geen fictie, maar pure realiteit. En die realiteit overtreft vaak de stoutste fantasieën." De feiten kloppen, zo benadrukt de hoogleraar, al zijn sommige gebeurtenissen aangedikt. "Vooral de symptomen van Ebola zijn dik in de verf gezet. Het is wat sensationeel opgeschreven", aldus Van der Groen.

In Hollywood is onder regie van Ridley Scott (o.a. Alien) inmiddels een begin gemaakt met de verfilming van Prestons boek. De hoofdrollen worden vertolkt door niemand minder dan Robert Redford en Jodie Foster.

Op het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) in Amsterdam wordt een eventuele publiciteitsgolf rond Ebola met enige zorg tegemoet gezien. "We moeten oppassen voor een angstpsychose", zegt dr S. Smits, stafmedewerker Gezondheid en Ziektebeheersing van het KIT.

"Als bij de epidemie in Zaïre niet toevallig westerse nonnen betrokken waren geweest, hadden we misschien nooit van Ebola gehoord. We weten dat er in de tropen nog talloze onbekende virussen kunnen sluimeren. Maar dat een virus met eigenschappen als Ebola een bedreiging voor de volksgezondheid in de wereld kan vormen, zoals Preston schrijft, moet met een korreltje zout genomen worden. Een eerste uitbraak van zo'n virus is dan misschien niet te voorkomen, maar daarna treden er allerlei internationale mechanismen in werking die verdere verspreiding voorkomen."

Ook tropenreizigers hoeven zich volgens dr Smits geen grote zorgen te maken. "Alleen in zeer uitzonderlijke omstandigheden, met zeer nauw contact met de plaatselijke bevolking zou je een risico kunnen lopen", zegt hij. Om eraan toe te voegen dat de belangrijkste 'killer' in de tropen volgens hem niet Ebola is maar malaria. "Malaria maakt veruit de meeste slachtoffers."

■ *HetEbola-virus ziet er onder de elektronenmicroscoop uit als spaghetti.*

Flauwvallen

Het is even schrikken als iemand in de omgeving plotseling het bewustzijn verliest en in elkaar zakt. Voor de leek heet dat gewoon 'flauwvallen', de dokter spreekt dan van 'vasovagale collaps' of 'syncope' en bedoelt hiermee een plotseling en voorbijgaand verlies van bewustzijn als gevolg van een afname van de bloedstroom naar de hersenen.

We staan er nooit bij stil dat de rechtopgaande houding de mens gevoeliger heeft gemaakt voor de effecten die de zwaartekracht uitoefent op ons hart- en vaatstelsel.

Een groot gedeelte van het totale bloedvolume van vijf liter wordt door deze zwaartekracht als het ware beneden het niveau van het hart vastgehouden, omdat door deze vertikale houding de terugstroom naar het hart bemoeilijkt wordt.

Het hart krijgt dan minder bloed en wat het niet ontvangt, kan het ook niet uitpompen. Daardoor komt er minder bloed in de slagaders en daalt de bloeddruk. Gelukkig zijn er in de wand van de halsslagader en de boog van de grote lichaamsslagader kleine drukmetertjes die zo'n drukdaling direct registreren en doorseinen.

Via bepaalde zenuwen, zogenoemde sympathische zenuwen, gaan er prikkels naar de bloedvaten, die samentrekken en het bloed naar het hart stuwen, en naar het hart zelf dat als gevolg sneller en krachtiger gaat kloppen. Hierdoor gaat de bloeddruk weer stijgen.

Als we vanuit liggende houding overeind komen, treedt deze reflex automatisch in werking, zodat er toch voldoende bloed naar het hart kan stromen en ook de hersenen voldoende bloed krijgen toegevoerd. Geschiedt deze houdingsverandering te plotseling dan verloopt zo'n aanpassing iets te langzaam met het gevolg dat men duizelig wordt en neigt te vallen. Vooral als men ouder wordt, gaat deze reflex trager verlopen.

Als men zich in grote benauwde ruimten bevindt en bij heftige emoties, pijn, angst en het zien van bloed kunnen vanuit bepaalde centra in de hersenen prikkels gaan naar de bloeddrukregulerende centra in het verlengde merg die dan ook weer een reflex teweegbrengen.

Maar nu worden heel andere zenuwtakken geprikkeld, namelijk de parasympathische zenuwen, met als gevolg verwijding van bloedvaten en vertraging van het hartritme. Hierdoor daalt de bloeddruk, stroomt het bloed minder goed naar het hart terug en valt men flauw. Gelukkig behoedt het vallen ons van verdere gevolgen, immers door het platliggen op de grond gaat het bloed weer naar de hersenen en keert het bewustzijn terug.

Toch is het niet altijd duidelijk of het nu gaat om flauwvallen of dat er een andere oorzaak van bewustzijnsverlies in het spel is, zoals een te laag suikergehalte in het bloed (suikerziekte), een hartaanval, een beroerte of een aanval van vallende ziekte.

Van de patiënten met een zogenoemde syncope komt ongeveer zestig procent op de eerste-hulpafdeling van een ziekenhuis terecht. Hiervan wordt weer eenderde opgenomen voor verder onderzoek.

Snel terugkerend bewustzijnsverlies bij iemand die pas is flauwgevallen is het gevolg van goedbedoelde, maar verkeerde pogingen om het slachtoffer op de been te helpen. Het slachtoffer kan het best plat neergelegd worden met het hoofd laag en de benen hoog.

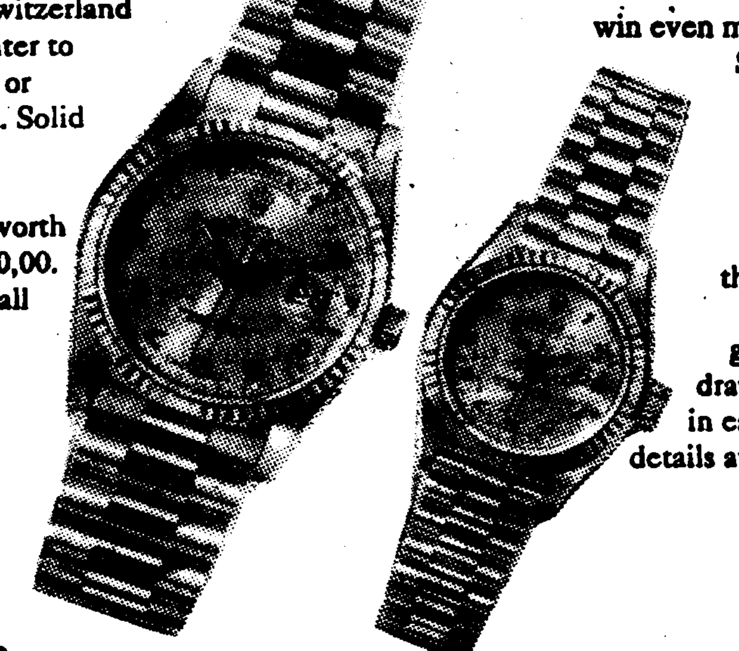
De patiënt moet als hij bijkomt gerust gesteld worden, omdat flauwvallen niet gevaarlijk is en angst de kans op herhaling vergroot. Soms heeft de patiënt verwondingen door het vallen. Die moeten dan wel verzorgd worden.

Patiënten die herhaaldelijk flauwvallen, kunnen baat hebben bij maatregelen zoals rechtop slapen en extra zout gebruiken. Geneesmiddelen zijn meestal erger dan de kwaal, omdat ze in het algemeen veel bijwerkingen hebben.

Mensen die regelmatig flauwvallen, voelen dit in het algemeen aankomen. Autorijden hoeft niet ontraden te worden.

MOTORRIJTUIGBELASTING EN EINDVERWERKINGSHEFFING AUTOWRAKKEN 1995

Bij de **betaling** moet worden overgelegd:
1. geldige keuringskaart (geldig minstens t/m 2 januari 1995);
2. betalingsbewijs over het vierde kwartaal 1994;
3. geldig verzekeringsbewijs (origineel minstens t/m 2 januari 19950;
4. **voorbedrukte belastingkaart.**

Betaalplaats en loketuren
1. Eilandsontvanger, Regentesselaan z/n,
   Open: 07.45 tot 11.45 uur en 13.45 tot 15.30 uur.
2. Bijkantoren Rust, Brievengat en Sta. Maria.
   Open: 08.00 tot 14.00 uur.
   Op de bijkantoren kan **alleen** betaald worden met een voorbedrukte kaart.

Duplicaat belastingkaart
Indien U geen voorbedrukte belastingkaart heeft ontvangen of de gegevens op de kaart niet juist zijn, dan kunt U bij loket 12 te Regentesselaan een duplicaat laten maken.

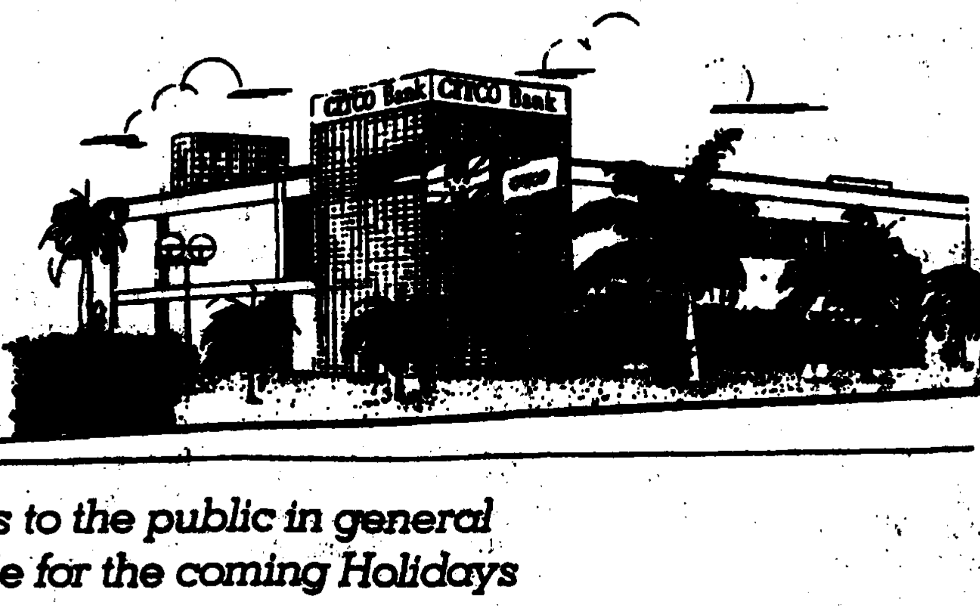
Wijzigingen, toekenningen en algemene vragen
Gelieve gebruik te maken van loket 14 te Regentesselaan.

Stickers
Als bewijs van betaling zullen voor het eerste en tweede halfjaar stickers worden afgegeven.
Voor een halfjaar is de kleur van de sticker: grijze achtergrond met blauwe letters en cijfers.
Voor een heel jaar is de kleur van de sticker: grijze achtergrond met rode letters en cijfers.

De sticker komt in een plastic hoesje met een zelfklevende kant. Verwijder het papiertje met de instructie en plak het hoesje aan de binnenkant van de voorruit, in het midden aan de bovenkant. De sticker moet van buitenaf zichtbaar zijn. Mocht dit niet het geval zijn, haal dan de sticker uit het hoesje en plaats die wederom zodanig dat die van buitenaf wel zichtbaar is. Eigenaren van jeeps, auto's met open kap, bulldozers, caterpillars enz. dienen hun belastingsticker bij hun autopapieren te bewaren.
Bij motor- en bromfietsen dient de sticker zichtbaar op de kentekenplaat bevestigd te worden.

De Ontvanger van het Eilandgebied
CURAÇAO

Mr. L.M. Richards-Dindial.

Van Boven als vertrekkende griffier Joegoslavië-tribunaal:

VN sinds Koude Oorlog op weg van praatclub naar doe-organisatie

DEN HAAG — "De VN zijn relevanter geworden. Dat is vooruitgang", meent Theo van Boven, de vertrekkende griffier van het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Sinds het einde van de koude oorlog hebben de Verenigde Naties zich ontwikkeld van een praatclub tot een 'doe-organisatie'. Daarmee is het werken voor de VN prettiger geworden.

Toch stapt de zestigjarige Van Boven op. Uit vrije wil, omdat hij terug verlangt naar de vrijheid van de universiteit. En niet onder dwang, zoals ruim tien jaar geleden. Toen vertrok hij als directeur van het VN-centrum voor de mensenrechten, omdat hij zijn werk zo serieus nam dat hij tal van vijanden maakte. "Toen had je grotere politieke beperkingen. Het was vaak dansen op een evenwichtskoord."

VOORTIJDIG

Een jaar lang heeft Van Boven geholpen met de eerste passen van het Joegoslavië-tribunaal in de grotemensenwereld. Het experiment trok hem, maar al snel slokten de dagelijkse beslommeringen van het management al zijn tijd op. "Ik ben geen echte manager. Dat is niet mijn grote liefde", aldus de griffier, die in januari als hoogleraar Volkenrecht in Maastricht voor de collegebanken staat.

Van Bovens vertrek is eigenlijk voortijdig. De eerste processen moeten nog beginnen. Het tribunaal heeft weliswaar de jacht op de eerste twee verdachten, beiden Bosnische Serviërs, geopend, maar hun berechting laat zeker nog maanden op zich wachten. De vertraging heeft de scepsis over de daadkracht van het VN-hof alleen maar vergroot.

"Natuurlijk had ik liever gezien dat het allemaal sneller was gegaan. We zijn ons bewust van de tijdsdruk, maar er zijn goede redenen voor het oponthoud", meent Van Boven. Hij wijst erop dat medewerkers van de aanklagers onderzoek doen naar veertien zaken, waarbij waarschijnlijk tientallen verdachten zijn betrokken. Met assistentie van tolken moet het tribunaal honderden getuigen horen, verspreid over de hele wereld, tot in Pakistan en Maleisië toe. De onderzoeken blijken gecompliceerder dan gehoopt.

Besluiteloosheid bij de VN in New York heeft ook voor vertraging gezorgd. Het tribunaal moet zich nog altijd behelpen met tijdelijke budgetten. Aanklager Richard Goldstone is pas drie maanden in functie. De zestig medewerkers over wie hij beschikt, is een veel te bescheiden aantal om alle zaken gedegen voor te bereiden. En dat laatste is van groot belang, omdat de Zuidafrikaan zich in zijn eerste zaken moeilijk een afgang kan permitteren.

HOOGSTE LEIDERS

Van Boven wijst er bovendien op dat het tribunaal in de publieke opinie pas een succes zal heten als ook de hoogste leiders zich moeten verantwoorden. "Men denkt dat wij de kleine jongens aanpakken en de groten vrijuit laten gaan. Maar Goldstone wil de 'meest schuldigen' ter verantwoording roepen en dat zijn in de eerste plaats degenen die opdrachten hebben gegeven of hebben verzuimd in te grijpen. Het probleem is wel dat je de verantwoordelijkheid van de politieke leiders strafrechtelijk moet kunnen aantonen. Ik ben huiverig om bij voorbaat al een lijstje namen op te stellen."

De griffier laat merken dat hij wel enig optimisme koestert. Hij trekt een vergelijking met El Salvador en Polen. Daar hebben onderzoeken naar het middenkader van de veiligheidsdiensten bewijzen opgeleverd voor de betrokkenheid van de hoogste leiders bij schendingen van de mensenrechten.

Op een vergelijkbare manier zou de berechting van de Servische kampbewaarder Dulan Tadic, die nu nog in Duitsland vastzit, belastend materiaal tegen zijn superieuren kunnen opleveren. "Via Tadic krijgen we wellicht te horen wat de betrokkenheid is geweest van hogere militairen. Hij zal zichzelf daarmee niet kunnen vrijpleiten, maar mogelijk houden de rechters bij de bepaling van de strafmaat rekening met zijn verklaringen."

DISTANTIËREN

Als gevolg van de inspanningen van het tribunaal zullen de Servische leiders nog op hun tellen moeten gaan passen. Volgens Van Boven is het 'denkbaar' dat zij in Den Haag moeten terechtstaan. "Het kan zijn dat een land zich van zijn leiders distantieert." Voorzichting speculeert de griffier erop dat de bevolking van het voormalige Joegoslavië afstand neemt van de politici die voor het bloedvergieten verantwoordelijk zijn. Uitlevering is dan ineens veel minder onwaarschijnlijk.

Van Boven zal de afloop van een afstand volgen. Hij hoeft zich niet meer bezig te houden met de filmmaatschappij die de exclusieve rechten op beelden uit de rechtszaal wil verwerven of met psychologische bijstand voor medewerkers die het geweld in het voormalige Joegoslavië tot in zijn gruwelijkste detail vastleggen.

De hoogleraar kan zich weer toeleggen op de inhoudelijke kant, op het humanitaire oorlogsrecht en het internationale strafrecht. Zodra de eerste verdachten in het beklaagdenbankje staan, zullen de journalisten hem ongetwijfeld weer als vanouds om commentaar vragen.

Carter poseert met landgenoten in Sarajevo

■SARAJEVO - *Voormalig president Jimmy Carter (derde van rechts, vooraan) van de Verenigde Staten poseert samen met zijn echtgenote voor een foto met Amerikaans militair- en burgerpersoneel dat in Bosnië-Hercegowina is gestationeerd. Na de foto pleegde Carter overleg met de Bosnische regering. Carter is op persoonlijke titel bezig met een bemiddelingspoging in het vroegere Joegoslavië.*

(AFP-satellietfoto)

Met betrekking tot etnische zuiveringen:

Amnesty herinnert Karadzic aan mensenrechten-beloften

DEN HAAG — Amnesty International herinnert de leider van de Bosnische Serviërs, Radovan Karadzic, aan zijn beloften een einde te maken aan de etnische zuiveringen.

In een rapport dat woensdag is verschenen, vraagt de organisatie voor de mensenrechten hoe het staat met een door Karadzic aangekondigd onderzoek naar de jongste golf verbanningen van moslims uit Bijeljina en Janja, twee steden in het noordoosten van Bosnië.

In de periode van juli tot en met september dit jaar zetten de Bosnische Serviërs meer dan zesduizend moslims uit hun huizen. In het rapport *Leven met de dag gedwongen uitzettingen uit Bijeljina en Janja* maakt Amnesty tevens gewag van de arrestatie van zeshonderd volwassen mannen, die veelal dwangarbeid moeten verrichten, soms in oorlogsgebieden. Amnesty wil onder meer weten of de verantwoordelijken voor het geweld zijn gearresteerd.

Volgens Amnesty zijn de Bosnisch-Servische autoriteiten veel te laat opgetreden. Pas enkele weken na het ontslag van de politiechef in Bijeljina kwam er einde aan de golf van etnische zuiveringen. Amnesty vreest dat duizenden niet-Serviërs nog steeds groot gevaar lopen in de gebieden die onder controle staan van de Bosnische Serviërs.

Amnesty herinnert Karadzic eraan dat hij al in augustus 1992 in Londen beloofde een einde te maken aan de etnische zuiveringen. De organisatie vraagt onder meer om meer informatie over de onderzoeken die zouden zijn ingesteld tegen de verantwoordelijken. De leider van de Bosnische Serviërs zou tevens alle verdachten onmiddellijk uit hun openbare functies moeten ontheffen en een reeks van maatregelen moeten nemen om herhaling te voorkomen.

Als wapen in strijd tegen misdaad

China verbetert ID-kaart en paspoort

PEKING - De regering van China heeft besloten een nieuwe identiteitskaart en een nieuw paspoort te produceren om de toenemende fraude met deze documenten te bestrijden.

Criminelen maken gebruik van de modernste technieken om identiteitspapieren te vervalsen, aldus de vice-minister van Openbare Veiligheid, Li Runsen, in de krant China Daily. De krant geeft het voorbeeld van een man die dertig vervalste documenten op zak had.

De huidige identiteitskaart verscheen voor het eerst in 1980. De nieuwe kaart is een hologram van zes verschillende foto's die niet zijn na te maken, aldus Li. Elk document bevat verder gegevens over de bezitter, aldus de krant.

China heeft te kampen met een groeiende criminaliteit. Vooral de tientallen miljoenen migranten die op zoek naar werk, maken het land onveilig. In Peking waren bij meer dan de helft van het aanal geregistreerde misdaden mensen van buiten de hoofdstad betrokken, aldus de politie.

EILANDGEBIED CURAÇAO

ONTWIKKELING BRIONPLEIN

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao heeft de uitgangspunten voor de ontwikkeling van het Brionplein vastgesteld.
De ontwikkeling van het Brionplein wordt begeleid door de Werkgroep Brionplein bestaande uit de Gedeputeerde voor Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, de Eilandelijke diensten DROV en het Secretariaat Stadsvernieuwing en vertegenwoordigers van Plataforma Otrobanda, SKO en VBC.

In het kader van de ontwikkeling van concrete bouwplannen voert het Eilandgebied overleg met de eigenaren van de percelen aan het Brionplein. De start van de bouwwerkzaamheden is gepland in de 2e helft van 1995. Het Eilandgebied zal het pleingedeelte van het Brionplein opnieuw inrichten. Voor de lokaties die in eigendom zijn van het Eilandgebied is bepaald welke deel bebouwd mag worden. Voor deze lokaties zoekt het Eilandgebied ontwikkelaars, die de lokatie conform de vastgestelde uitgangspunten willen ontwikkelen.

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao nodigt u hierbij uit om een verzoek in te dienen om in aanmerking te komen één van de bouwlokaties van het Eilandgebied aan het Brionplein (geheel of gedeeltelijk) in erfpacht te verkrijgen. Na het indienen van het verzoek krijgen gegadigden gelegenheid om een pre-feasibility studie te verrichten ter verkrijging van een optie voor één van de percelen van het Eilandgebied aan het Brionplein. U dient uw verzoek zo spoedig mogelijk in te dienen aangezien de pre-feasibility study vóór 27 januari 1995 gereed bij ons ingeleverd dient te zijn.

Na ontvangst van uw verzoek zal nadere informatie aan u worden toegezonden. U dient uw verzoek in bij het Bestuurscollege van het Eilandgebied door tussenkomst van het Secretariaat Stadsvernieuwing.

Nadere informatie over de lokaties, de uitgangspunten en de voorwaarden waaraan een pre-feasibility studie moet voldoen kunt u verkrijgen bij de Dienst voor de Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, Plasa Hoyer 19, tel. 612 199 of het Secretariaat Stadsvernieuwing, Scharlooweg 160A, tel. 633 473.

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao,
De Gezaghebber, **De Secretaris,**

MR. S.M. BETRIAN **MR. E.A. VLIEG, MBA.**

OPENBARE VERKOPING

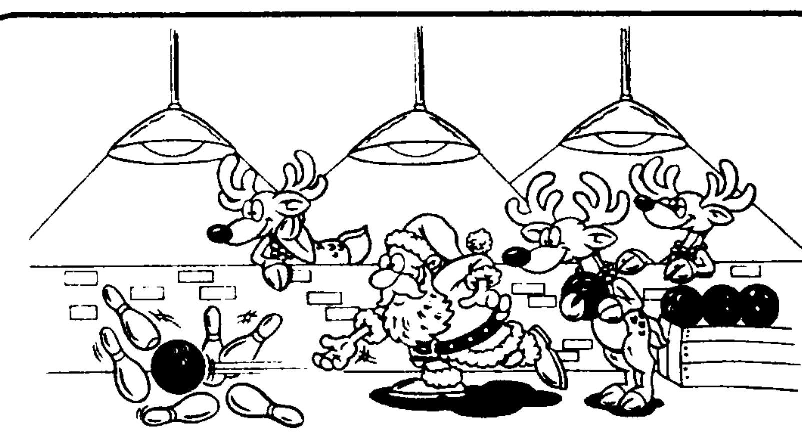
Op donderdag 12 januari 1995, des morgens om 10.00 uur, zal ten overstaan van één van de notarissen van het kantoor SMEETS THESSELING & van BOKHORST, of diens waarnemer, te hunnen kantore aan de Julianaplein 5, alhier, in het openbaar worden verkocht krachtens onherroepelijke volmacht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen:

een perceel grond, groot zeshonderddertig vierkante meter (630 m2), gelegen in het Tweede District van Curaçao te CAS GRANDI en bekend als kavelnummer Z-124 van het verkavelingsplan CAS GRANDI, welk perceel grond nader wordt omschreven in de meetbrief nummer 31 van 11 januari 1988.

De veilingcondities liggen vanaf 8 dagen vóór de veiling ter inzage ten voornoemde kantore van Smeets Thesseling & van Bokhorst. Deze condities houden ondermeer in de bepaling, dat van iedere bieder gevorderd kan worden dat hij, ter nakoming van zijn bod en verdere verplichtingen, een bankgarantie of andere zekerheid stelt.

De executant behoudt zich het recht voor de veiling uit te stellen en op te houden zonder de verplichting daarvoor de reden(en) te noemen.

SMEETS THESSELING & van BOKHORST
Julianaplein 5,
Alhier.
Tel.: 655055
Fax.: 655720

Shaduwen van huizen

door Nel Casimiri

Voor veel mensen was de tentoonstelling Gala di Arte in 1991 de eerste kennismaking met het werk van Marlyn Dunker. De abstracte schilderijen met bijna transparante, lichte kleuren ondervonden algemeen waardering.

Marlyn Dunker, die in Nederland woont en nu op bezoek is op Curaçao hield gisteravond een lezing over haar werk. Toen bleek dat haar schilderijen weliswaar abstract aandoen, doch dat ze steeds uitgaat van een figuratieve voorstelling. Je hebt alleen haar uitleg nodig om de figuren daarna ook in haar andere schilderijen te herkennen.

Marlyn Dunker, geboren op Curaçao, volgde hier haar opleiding aan de Pedagogische Academie. Daana vertrok zij naar Nederland om verder te studeren aan de Academie voor Beeldende Vormgeving in Tilburg. Nadat zij die opleiding voltooid had, deed Marlyn Dunker mee aan de tentoonstelling voor jonge kunstenaars in het Paleis op de Dam in Amsterdam.

Naar aanleiding van die expositie won zij een (geld)prijs en kreeg zij haar eerste erkenning als schilderes. Zij heeft meegedaan met verschillende exposities maar Gala di Arte was de eerste keer dat zij haar werk op Curaçao liet zien. Marlyn woont en werkt nu in Amsterdam waar zij ook les geeft aan een particuliere kunstopleiding.

Wonen en werken in Nederland, maar veel van haar schilderijen hebben Curaçao als overheersend thema. In haar lezing, die zij illustreerde met dia's, liet Marlyn Dunker zien hoe zij zocht naar de wegen haar ideeën op het doek over te brengen. De eerste serie dia's die ze liet zien, gingen over een (het) eiland.

Maar dat eiland zelf was amper zichtbaar. Soms een veeg in een hoekje van het doek. Wat zichtbaar was, was de stam van een boom. Een korte donkere streep. Het gebladerte van die boom wierp zijn schaduwen op de grond, op de aarde. Die schaduwen op de aarde, dat schilderde Marlyn. Eerst als schaduwen, later als schaduwen in kleur.

Die bomen versoberden tot cacteeën, alleen de schaduwen van die groene cacteeën. En bij die cacteeën horen kleine Curaçaose huisjes, met schuine muren en maïsbladdak. Maar ook die huisjes zie je slechts van bovenaf en dan nog alleen de schaduwbeelden. Een andere keer kijk je van onder in het huis, of is het dak verdwenen en liggen nog slechts de takkenbalken erop zo dat je van bovenaf naar binnen kijkt om binnen de schaduwen te zien van de cacteeën rondom het huis. Dit laatste is bijvoorbeeld te zien op het schilderij dat afgebeeld is in de catalogus van Gala di Arte.

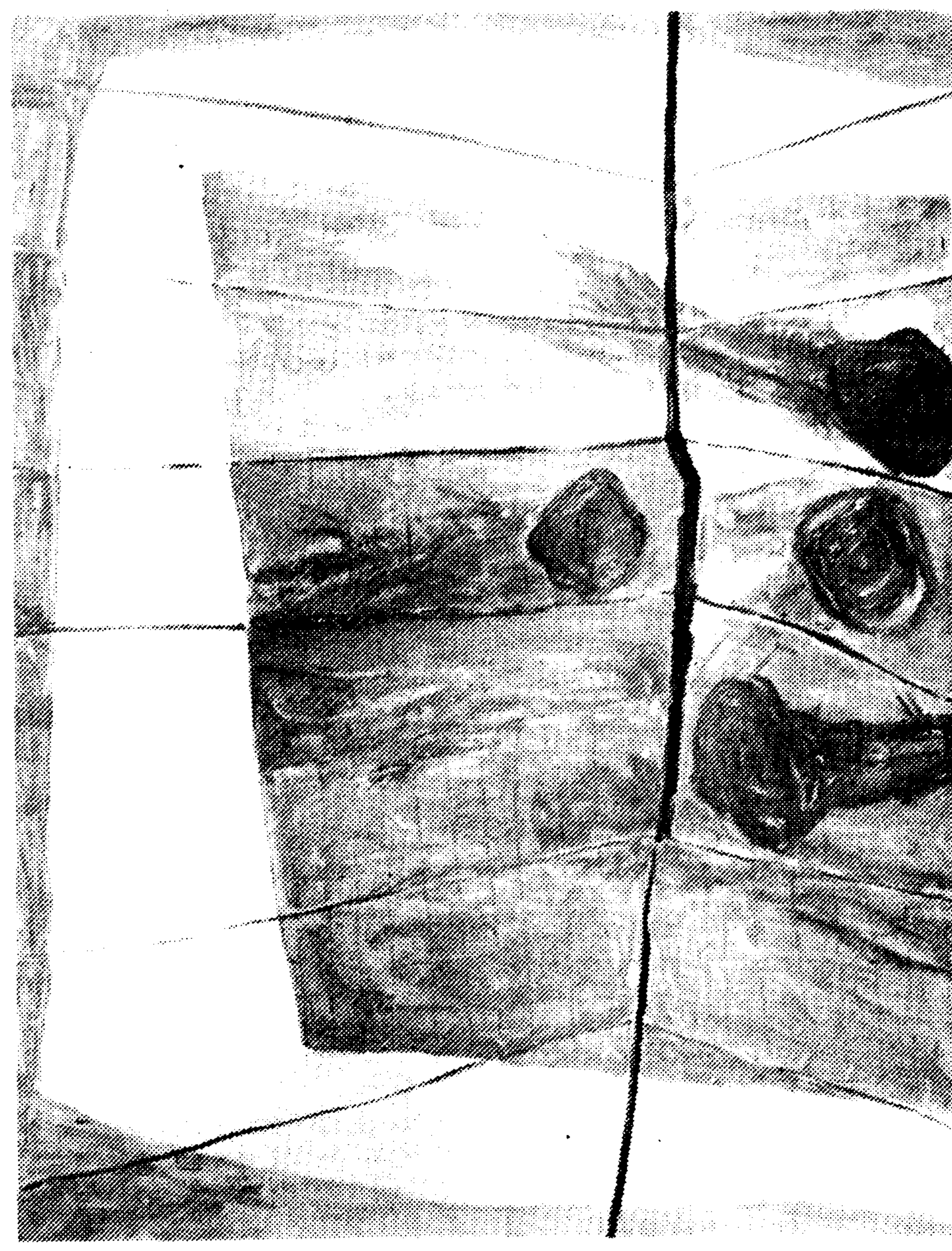
Doordat ze slechts werkt met schaduwbeelden is het ook niet erg dat de beelden niet af zijn. Het beeld blijft in een onvoltooide staat. Daarbij zweven zij vaak over het doek. Een van de problemen van Marlyn Dunker vormde de achtergrond. Door de schaduwbeelden wordt de achtergrond gevormd door de aarde die vele kleuren kan aannemen, maar op haar schilderijen altijd licht blijft. Die illusie van licht en helderheid vormt een van de kenmerken van haar schilderijen.

Marlyn Dunker liet ook een aantal dia's zien van tekeningen met contékrijt, met gewassen inkt en pastelkrijt. Ook hier schaduwbeelden en de pogingen de transparantie vast te houden.

Marlyn Dunker: "Dat is de rijkdom van schilderen: je kunt alles maken wat niet bestaat".

De laatste jaren gaat Marlyn Dunker ook mee met de modetrend van de installaties. Van een grote carcoschelp maakte zij bijvoorbeeld afdrukken, waarna ze een serie schelpen in gips goot. Deze beschilderde ze en daarvan maakte ze installaties.

Een lezing zoals Marlyn Dunker die gisteravond hield bij Arawak Clay Products aan de Motetwerf, is heel verhelderend. Haar werk wordt beter begrijpbaar, door de uitleg, maar ook door uitspraken als: "Helemaal abstract zou ik geen houvast meer hebben" of "Ik kan dingen schilderen zoals ik wil, omdat het toch maar een schaduw is".

"Voces de sombras, sin techo"

Onderzoek geschiedenis Antilliaanse studio's

WILLEMSTAD — De Stichting Geschiedenis Geluidsregistratie (SGG) in Delft voert een onderzoek uit naar de geschiedenis van de Curaçaose platenindustrie in de periode 1949 tot 1995. Verder is de stichting reeds enige tijd bezig met het samenstellen van een discografie op Curaçao.

Wackie Eijsten en Tim de Wolf hebben in Delft de Stichting Geschiedenis Geluidsregistratie opgericht. Doelstelling van de stichting is het behoud van kennis en apparatuur met betrekking tot het vastleggen van geluid. Er wordt apparatuur verzameld en gerestaureerd, know how vastgelegd in de vorm van interviews en een documentatiecentrum opgezet.

De komst van de digitale geluidsregistratie heeft de analoge apparatuur in korte tijd doen verouderen, waardoor nu en in de komende jaren veel (soms stok-oude en daardoor interessante apparaten) worden opgeruimd. De SGG hoopt te kunnen verhinderen dat machines als tape-recorders, platensnijders en bijbehorende randapparatuur naar de schroothoop verdwijnen.

De SGG heeft ondanks de beperkte doelstelling toch een vrij breed terrein. Zo werkt de stichting momenteel aan een geschiedschrijving en discografie van Antilliaanse opname-studio's. Verder wordt onderzoek gedaan naar de tape-recorder industrie in Nederland.

Onderwijl gaat het interviewen van oude opnametechnici, ex-werknemers van zowel de omroep als de platenstudio's, onverminderd voort. Er wordt ook gerestaureerd, al staat vergaren van kennis en apparatuur momenteel op de voorgrond. "Dat is en blijft een race tegen de klok", aldus Lars Wackie Eijsten.

De combinatie electronicus (Eijsten) en historicus (De Wolf) is bij restauratie ideaal. Eijsten heeft zijn opleiding nog net in het buizentijdperk genoten, dus de oude techniek vormt geen probleem. De Wolf is een precies restaurateur met oog voor detail. "De research moet klaar zijn eer de restauratie ter hand wordt genomen", verduidelijkt De Wolf. "Soms gaat een jarenlang speuren naar bij voorbeeld kleur en of verfsoort hieraan vooraf. Goede documentatie en fotomateriaal is dan van groot belang."

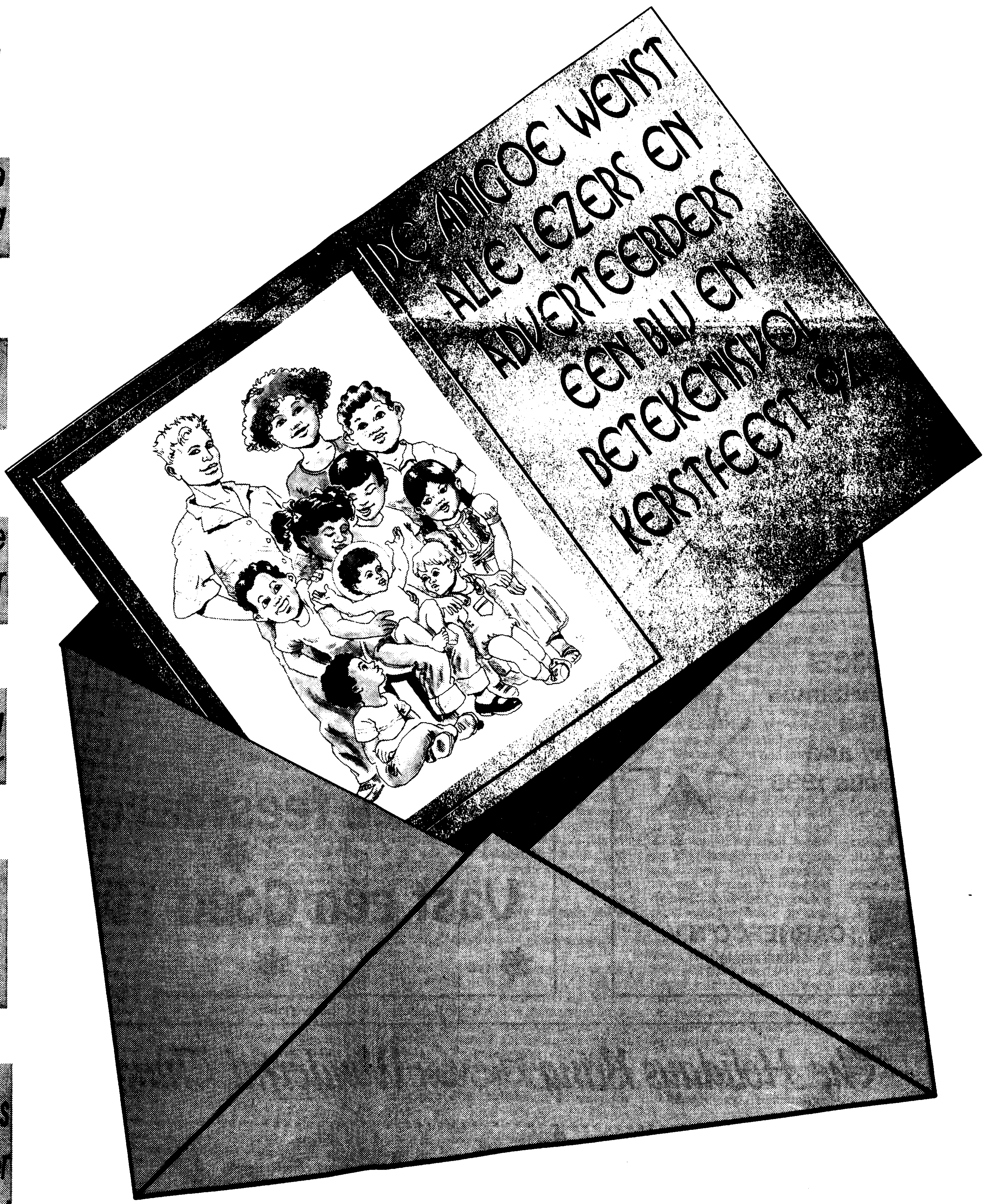
De SGG is geïnteresseerd in foto's, apparatuur (zowel amateur als professionele), literatuur, know how, oude grammofoonplaten etc. Voor transport wordt gezorgd en eventueel wordt voor de voorwerpen betaald. De SGG is gevestigd aan de Westlandseweg 95, 2624 AD Delft. Telefoon 015-618428.

kerstbijlage 94

DONDERDAG
22 DECEMBER

KATERN E

Op 9 maart 1712 verlaat Cassart met zijn vloot de rede van Toulon en zet koers naar de Kaapverdische Eilanden. Daar plundert hij twee steden ter waarde van een miljoen livres en gaat vervolgens richting Caribisch gebied. Enkele weken later arriveert hij in de haven van Martinique, dat ruim een jaar zijn thuisbasis zal worden. Zijn succes bij de Kaapverdische Eilanden is al snel bekend en kaper-collega's uit Santo Domingo en Martinique sluiten zich bij hem aan. Onder hen ook filibusters, Franse vrijbuiters.

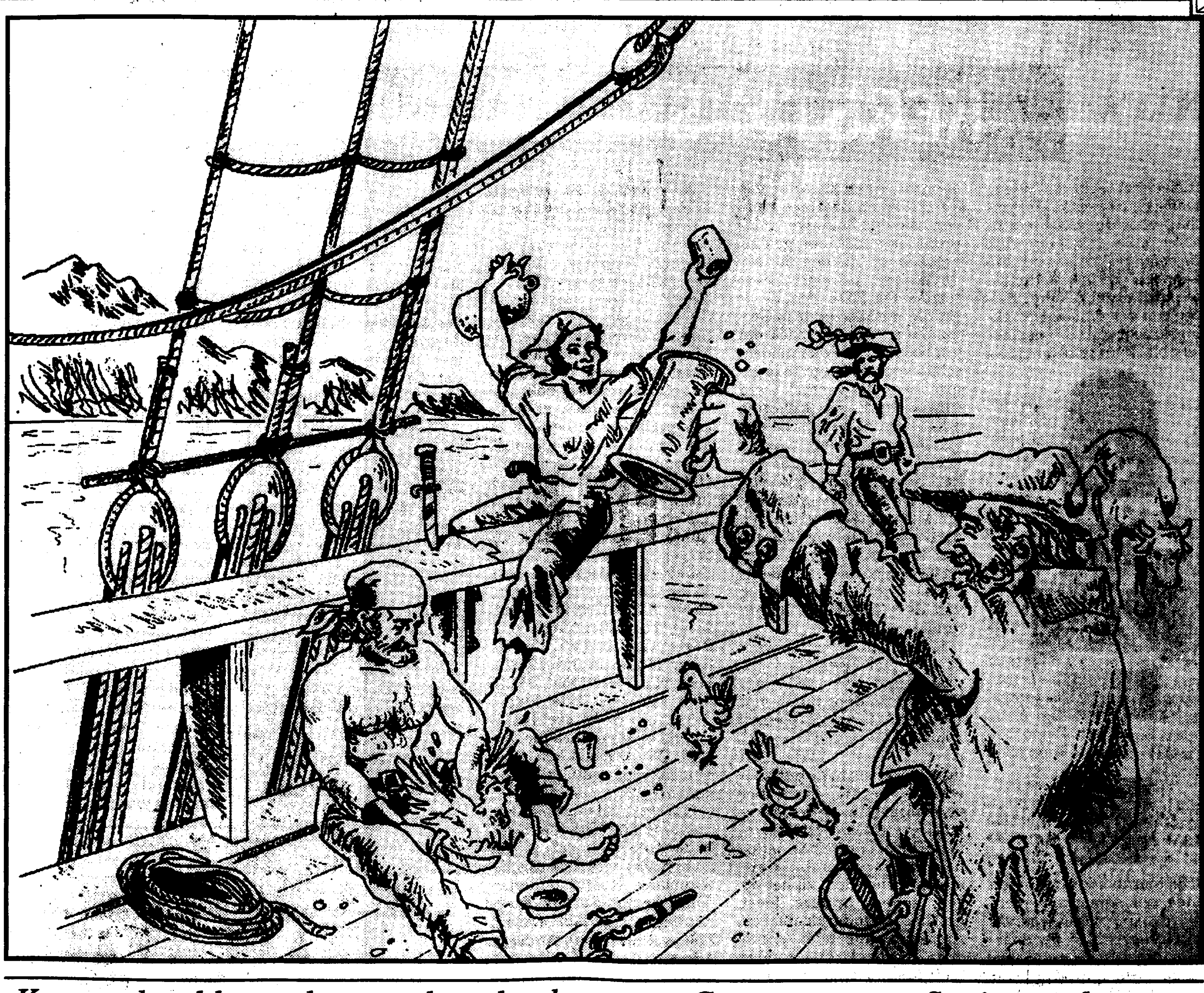
De eerste tocht gaat naar Monserat (van waar hij 2000 slaven meeneemt) en vervolgens naar de eveneens Engelse kolonie Antigua, dat ook grondig wordt geplunderd. Weer op Martinique maakt Cassart zich klaar voor een tocht naar Suriname, dat hij in juni al tevergeefs had aangevallen. Eind september gaat het eskader op weg. Ditmaal lukt de aanval wel en in oktober komt men tot een vergelijk voor een bedrag van 747.350 Surinaamse guldens, te leveren in geld, goederen en slaven.

Ondertussen wijken drie West Indische Compagnieschepen met bestemming Suriname vanwege de Franse belegering uit naar Curaçao en arriveren daar op 9 november. Het zijn de Agatha, de George de Derde en De Vrijheit. Op 16 november loopt ook het WIC-schip de St. Clara met slaven voor Suriname de Curaçaose haven binnen. Gouverneur Jeremias van Collen laat ondertussen de Fuik- en Piscadera-baai versterken.

Cassart geeft bij het verlaten van Suriname (volgens Vrijman op 12 december, volgens Hartog op 6 december) opdracht aan een bombardeergaljoot en twee fluiboten (vrij kleine, plompgebouwde driemasters die als vracht- en oorlogsschip werden gebruikt) om op Berbice en Essequebo te 'rantsoeneren' en keert met de rest van zijn eskader terug naar Martinique.

Begin januari maakt hij zich op voor een tocht naar Curaçao. Aanvankelijk was daarvoor niet veel enthousiasme onder de kapers. Curaçao had de naam onneembaar te zijn. Een Franse aanval onder leiding van luitenant-generaal Jean Charles de Baas, gouverneur van de Franse Antillen, was in 1673 met succes afgeslagen. Een tweede poging werd in 1678 ondernomen door De Baas' opvolger Jean d'Estrées, maar was voortijdig gestrand. Van diens uit 35 schepen bestaande eskader liepen er 18 te pletter op de riffen van de Aves Eilanden - een feit dat op Curaçao tot in begin 1800 jaarlijks werd herdacht met een dankdag in de Fortkerk en de synagoge [7]. (Een dankdag die wellicht mede ingegeven was door het feit, dat onmiddellijk na de schipbreuk Curaçaose schepen kwamen jutten en rijk beladen weer naar het eiland terugkeerden). Het verhaal van de honderden kapers die bij de schipbreuk omkwamen, was op Martinique kennelijk 35 jaar later nog bekend. Cassart moest daarom met name de filibusters gouden bergen beloven om hen over te halen zich bij hem aan te sluiten.

Het bericht dat de Fransen Curaçao wilden aanvallen, wordt bekend bij Jan Olij, een schipper van Sint Thomas. Olij kende Curaçao goed; in 1707 woonde hij in de [illegible]straat. In 1713 woont in de Jodenstraat ook ene Annetje Olij - was het zijn moeder? Zijn zus? In elk geval gaat kapitein Olij

Kapers draalden weken met het plunderen van Curaçao om op Statia te schransen

DE ACHTTIENDE EEUWSE VERSIE VAN EEN CARIBISCHE CRUISEREIS

door Marjo Nederlof

Illustratie: George Lichtveld

In 1712 wordt in Frankrijk een maatschappij opgericht met het doel een eskader uit te rusten om de rijke Hollandse, Engelse en Portugese koloniën te plunderen. Grootste aandeelhouder daarin is Jacques Cassart, dan 42, die het opperbevel krijgt over drie linieschepen, vier fregatten en twee cahiques. Hij draagt de titel van vice-admiraal. In nog geen anderhalf jaar tijd plundert hij het ene na het andere land in de regio. Monserat, Antigua, Suriname, Berbice, Essequebo. En ook: Sint Eustatius en Curaçao. Over de brandschatting van Curaçao is het nodige bekend, over die van Sint Eustatius minder. Nog minder bekend is, wat de kapers deden in de weken die tussen die twee brandschattingen in lagen. Het antwoord: *cruisen* door de Caribbean en eten. Het verloop van de brandschatting op Curaçao is het bewijs.

onmiddellijk met zijn bark de Dederica op weg naar Curaçao om zijn oud-eilandgenoten te waarschuwen en komt daar op 9 januari aan.

Gouverneur Van Collen laat direct groot alarm slaan. Alle schepen worden langs de wal gehaald (behalve de Agatha en de George de Derde, die in de havenmond worden gelegd) en er wordt een plakkaat uitgevaardigd dat iedereen zich voor drie maanden van water, brandhout en mondkost moet voorzien en zich moet bewapenen. Voor de aanschaf van kruit verwijst Van Collen naar de zakenlieden Abraham de Chaves en Isaac Vooro. Alle negers en mulatten (zowel de vrijen als de slaven) die met een geweer kunnen omgaan en die op 1 december 1712 waren aangemonsterd, krijgen de opdracht naar de Fuyk- en Piscaderabaai te gaan. Ook moet iedere burger - ook zij die het wachtlopen gewoonlijk afkochten- persoonlijk de uitgebreide wacht waarnemen, op straffe van een forse boete. Van Collen eindigt het plakkaat met 'Hiermede sy allen ende een iegelijck gewaerschout'.

De volgende dag, 10 januari, keert Jan Olij terug naar Sint Thomas. Hij is de enige die nog mag uitvaren, omdat "denzelven expres was afgezonden om advertentie aan ons te geven". Alle andere schepen dienen in de haven te blijven. Of hij Annetje aan boord had, is niet bekend. Zij zal in elk geval tijdens de brandschatting niet mee hoeven te betalen. Is zij daarvoor te arm, of keert ze pas later naar Curaçao terug? In 1715, bij de huizentelling van de stad, blijkt zij nog steeds in het huurpand in de Jodenstraat te wonen.

Waarom Cassart in januari 1713 niet meteen naar Curaçao zeilt, maar eerst Sint Eustatius aandoet, is niet zeker. Omdat wind en stroming het noodzakelijk maken dat er eerst noordelijk wordt gezeild, voordat men overstag kan gaan richting vaste land? Of omdat hij op Martinique niet al te veel geld had willen uitgeven aan het innemen van levensvoorraden, omdat hij die liever ergens ging 'halen'? In elk geval: op 24 januari verschijnt de vloot bij dageraad voor Sint Eustatius [15].

* * *

Het eiland is volkomen overrompeld. Er zijn niet meer dan zo'n 600 inwoners, tegenover een 1800-tal kapers. De fortificaties zijn in verval. Van vechten is dus geen sprake en al de volgende dag komt het tot een akkoord.

Veel valt er niet te halen; de inwoners hebben zich nog nauwelijks kunnen herstellen van een Franse kapersaanval van november 1709, waarbij deze hun vaartuigen 'tot zinkens toe' hadden geladen met goederen en slaven, "den ongelukkigen eilanders niets latende dan hun kleren aan het lijf". De dag daarop, vrijdag 27 januari, vertrekt het eskader van Cassart weer. Aan boord wisselbrieven ter waarde van 3400 pesos (een pesos was 2,40 gulden), plus de van het eiland geroofde 22 runderen, 65 schapen, 6 kleine geiten, 23 kalkoenen en 67 kippen.

De beesten moeten levend aan boord gebracht zijn. Want tijd om binnen 24 uur rustig de hele veestapel onder het oog van de armlastige en geplunderde Statianen op de kade te slachten en in te maken, was er natuurlijk niet. De runderen, schapen en geiten werden de loopplanken opgedreven en in het ruim gehesen, terwijl de kalkoenen en kippen in manden (of aan de vleugels of poten) aan boord werden gedragen en vervolgens in hokken -al dan niet op het dek- werden ondergebracht. De ankers werden gelicht en de kapers vertrokken met aan boord de levende have, op weg naar Curaçao.

Afgezien van de kippen (die waarschijnlijk voor eieren moesten zorgen danwel aan de kapiteinstafels veroberd werden), vertegenwoordigde het vee geslacht en schoongemaakt in totaal zo'n 11.900 kilo vlees. Maar amper 12.000 kilo vlees lijkt meer dan het is, wanneer je 1800 vechtlustige kapers aan boord hebt.

De reis van Sint Eustatius naar Curaçao neemt drie weken in beslag en is daarmee een forse aanslag op de mondvoorraad. De vraag is, of de kapers elke dag vlees te eten kregen. Maar we mogen aannemen in ieder geval wel kort voor gevechten en -als die met succes waren verlopen- erna. Op weg naar Curaçao moet dan ook flink zijn geslacht: minimaal een koe per dag (320 kilo x 22 koeien : 1800 : 21 dagen), ofwel dagelijks 1,8 ons rundvlees per persoon. Niet overdreven veel. De gouden bergen die Cassart de filibusters beloofd had, zullen toch minimaal 'goed van eten en drinken' geweest zijn.

Bij het ankeren aan de Sint Kruisbaai, op 16 februari, waren waarschijnlijk de 22 koeien al in de magen van de Franse manschappen verdwenen. Op het moment dat de belegering van Curaçao moest beginnen, restten dan alleen de schapen, de geiten en de kalkoenen. Bij eenzelfde consumptiepatroon goed voor niet meer dan negen dagen vlees voor de troepen.

Het vreemde is echter, dat Cassart en zijn troepen helemaal niet met zo'n gebrekkige mondvoorraad hun aanval op Curaçao hadden hoeven te beginnen. Ze hadden helemaal geen drie weken over de reis hoeven doen; een week was -zeiltechnisch gezien- genoeg geweest. Cassart was op 27 januari van Sint Eustatius vertrokken en ankerde pas op 16 februari in de Sint Kruisbaai. Waarom deed Cassart 20 dagen over een reis die Van Walbeeck in 1634 in zes dagen had kunnen maken?

Het antwoord is simpel: je kunt niet je troepen aan land zetten, terwijl op je schepen 22 koeien, 65 schapen, 6 geiten, 23 kalkoenen en 67 kippen rondlopen, die gevoerd moeten worden en waarvan de mest overboord gesmeten moet worden. Vóór de aanval, moeten de beesten zijn geslacht, gekookt en gegeten. Want zonder koeling bederft ook gekookt voedsel in de tropen immers snel. De heren kapers, kortom, hebben het er op hun achttiende eeuwse cruisereis drie weken lang van genomen.

We weten natuurlijk niet wat en hoeveel Cassart bunkerde op Martinique, maar hoe het ook zij: eenmaal op Curaçao zit hij al snel om voedsel voor zijn troepen verlegen. Dat blijkt ook uit zijn eisen aan de gouverneur en raad op 1 maart, twaalf dagen na de landing. De geëiste lossom (aanvankelijk 400 duizend pesos) dient niet alleen in geld en slaven, maar ook in goederen te worden voldaan. En niet alleen in verhandelbare goederen, maar ook in 'victualiën' (levensmiddelen).

Het had een signaal moeten zijn voor gouverneur en raad, maar was het niet.

In het spotlied 'Onverwelkelijke Lauwerkrans' gaat het zo:

"Hij (Cassart, MN) was -dit wist men- ontbloot van mondkost, kruit en lood
Zij waren dus benard in angst en grooten nood,
En liet men zich maar niet door vuige vrees bedriegen,
men zag ze in korten tijd weer naar hun nest toe vliegen.
Mortiers en bommen 't was er al ontramponeert;
niets had de vijand 't geen een sterke vesting deert,
En wou men moedig nog een week of twee slechts wachten,
Men zag het kale rot van honger zelf versmachten
Zoo riep de burgerij den landvoogd in het gezicht,
Maar hij, in 't hert genoopt door zuivren liefdepligt,
Omtrent zijn evenmensch (want 't volk had niet geloogen)
Kon 't naar verderven van zijn vijand niet gedoogen" (etc.)

Ook uit andere bron (de onbekende dagboekschrijver, zie noot) weten we, dat veel burgers en de scheepskapiteins betwijfelen of de vijand nog wel over eten en munitie beschikt. Van Collen en raad gaan echter rustig door met onderhandelen, onkundig van het feit dat Cassart op 1 maart vanaf zijn schip in de Sint Kruisbaai zijn troepen heeft gesommeerd dat zij "met alle magt zouden opbreeken en de stadt verlaten". Die gaven daaraan begrijpelijk geen gehoor: de onderhandelingen gingen net zo lekker! Op 2 maart bieden gouverneur en raad immers al 100 duizend pesos en met een beetje geluk is er nog meer uit te slepen.

Ze zien het goed: de onderhandelingen worden afgemaakt op 115 duizend pesos in geld, slaven en goederen (waaronder eten), terwijl ze ook de rekening voor hun verblijf presenteren: 25 duizend pesos. Uit dank krijgen de twee onderhandelaars ieder ook nog eens 1000 pesos voor hun bemiddeling.

Hoezeer Van Collen en de raadsleden begaan zijn met het lot der Franse kapers blijkt ook op de avond van hun vertrek. Dan krijgen Cassart's plaatsvervanger Bandeville met 25 tot 30 officieren een afscheidsfeestje bij de gouverneur aangeboden waarbij zij 'magnifique getracteerd' worden. En wanneer de kapers die avond met goedgevulde buik en volgeladen ruimen het anker lichten, krijgen zij een eresaluut van 9 kanonschoten mee. De kleine man, die aan de brandschatting heeft moeten bijdragen, zal nog jaren nadien de buikriem moeten aanhalen [25]. ●

[illegible]

op 50-70, geslacht 35-40 kilo; een geit 35 respectievelijk 15 kilo en een kalkoen weegt al gauw 3 kilo 'schoon'.

*In het Plakkaatboek staat de tekst van de overeenkomst die op 3 maart werd gesloten. Daarin ondermeer: *"Si le moment d'après que ces conditions seront signées et approuvées, monsieur de Bandeville avoit besoin de bestiaux pour ses trouppes (...). L'Isle, ville et dépendances de Curaçao ne pourront prétendre aucun remboursement des bestiaux, volailes et autre nouriture qu'on a pris pour les trouppes et les vaisseaux jusqu'au jour du traitté (etc.).*

*Volledige titel van het geciteerde gedicht: *Onverwelkelijke Lauwerkrans gevlochten om de hoofden der onoverwinnelijke Curaçaose Helden wegens de moedige verdediging van dat Eiland tegen de geweldenarijen van den Franschen Commandeur du Cassart, begonnen den 16den Februari en geëindigd den 3den Maart 1713*, gepubliceerd door De Gaay Fortman in WIG XVIII onder de titel *Pamfletten van Curaçao*. Wie het heeft geschreven en wanneer is niet bekend. De tekst geeft aanleiding om te veronderstellen dat het pas enige tijd na dato en in patria is geschreven.

Geraadpleegde werken:

-Dr ir B.R. Buddingh', *Van Punt en Snoa*, 1994

-Jeremias van Collen, gouverneur 1713, zijn relaas zoals overgenomen door Hamelberg.

-I.S. Emmanuel, *History of the Jews of the Netherlands Antilles*

-J.H.J. Hamelberg, *De Nederlanders op de West-Indische eilanden, bijdrage tot de jaarverslagen van het Geschiedenis-, Taal-, en Volkenkundig Genootschap der Nederlandse Antillen*, 1901.

-Dr J. Hartog, Curaçao, van kolonie tot autonomie deel I.

-Prof. dr L. Knappert. *Geschiedenis van de Bovenwindse Eilanden in de 18e eeuw*, 1932.

-Willem Lamont, secretaris van de Raad te Curaçao in 1713, zijn verslag aan de Heren X, opgenomen in het Jaarverslag van het Geschied-, Taal- en Volkenkundig Genootschap I, A.

-W.R. [illegible], *Aanteekeningen op Hamelbergs werken*, WIG XXIII.

-Onbekende dagboekschrijver van het *journal wegens de [illegible] ondernemingen der france [illegible] 't Commando van [illegible]* [illegible] gepubliceerd [illegible] Fortman onder de titel [illegible] grijk dagboek in de West-Indische Gids (WIG) 192[illegible].

-L.C. [illegible] *Cassard (1679-17[illegible])*

-[illegible] Indische [illegible]ven, ondergebracht in het Algemeen Rijks [illegible] Haag.

-[illegible] Plakkaatboek [illegible] van dr J.A. [illegible] en dr J. Th. Smidt, 1978.

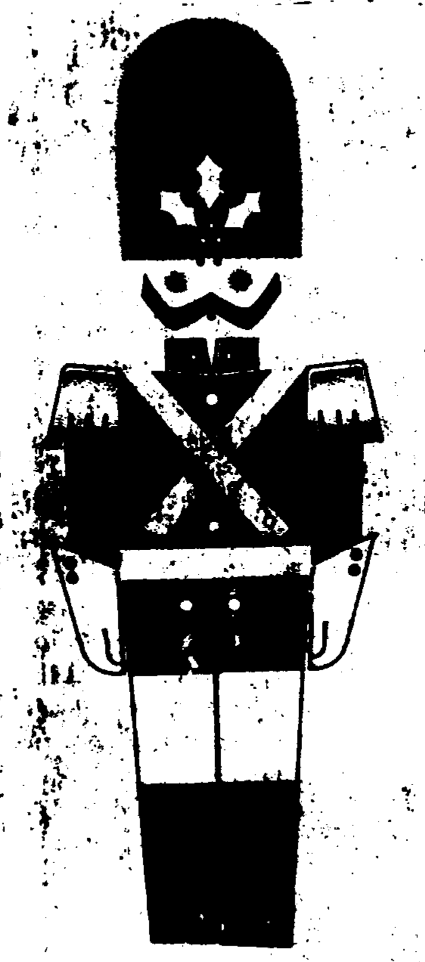
= door Jules Welling =

KERSTMIS IN GRONINGEN

Voor schakers zijn Kerstmis en de Nederlandse stad Groningen zo goed als synoniem, zeker tegenwoordig. Wie niet houdt van familiefeestjes met overvloedige maaltijden en veel drank vlucht naar het toernooi van directeur Johan Zwanepol in de Martinihal om daar met de houten poppetjes te spelen in wat nu een van de grootste en belangrijkste toernooien van Europa geworden is.

Het begon in 19[illegible] als een vrij onbeduidend [illegible]kampje voor jeugdspelers uit Nederland (5), België (1), Luxemburg (1), Frankrijk (1), West-Duitsland (1) en Engeland (1). Het Niemeyer-concern trad als sponsor op. De eerste prijs van 250 gulden werd gewonnen door Coen Zuidema.

Het toernooi [illegible] een behoefte te [illegible] jeugdspelers [illegible] de gelegenheid internationale ervaring op te doen. In 19[illegible] werd het deelnemersveld uitgebreid tot twaalf en twee jaar later tot zestien. Vanaf dat moment werd het evenement ook niet meer in één groep afgewerkt, maar moesten de deelnemers eerst voorronden spelen alvorens zij in finalegroepen ingedeeld werden. Het toernooi bleef groeien en kreeg steeds meer de status van het officieuze Europese kampioenschap voor de jeugd. Bij de tiende aflevering verleende de Wereldschaakbond (FIDE) het toernooicomité officieel het recht het evenement als Europees kampioenschap voor de jeugd te afficheren en wat zo mogelijk nog belangrijker was de winnaar werd de internationale meestertitel toegekend, hetgeen een geweldige aantrekkingskracht op de deelnemers bleek uit te oefenen.

Het toernooi in Groningen kende ook zijn problemen. Zo trok sponsor Niemeyer zich terug, maar de energieke organisatoren wisten ook daar een oplossing voor. Gasunie werd de nieuwe sponsor, met ingang van 1975-1976 en daarmee werd een stevige nieuwe basis onder het toernooi gelegd, hetgeen al meteen in een daverende primeur resulteerde. De FIDE benaderde het organisatiecomité in Groningen met het verzoek dat jaar ook het Wereldkampioenschap voor de jeugd te organiseren en dat verzoek werd ingewilligd. Er kwamen maar liefst 54 jeugdschakers van over de gehele wereld naar Groningen. Onder hen bevond zich Louis Smith van de Nederlandse Antillen, die dat jaar niet alleen Kerst en nieuwjaar in Nederland vierde, maar ook zijn twintigste verjaardag (23 december). Ik kom in het vervolg van deze aflevering hierop terug.

Het jaar erop was het weer gewoon het Europees kampioenschap voor de jeugd. Dat ging zo door tot en met 1986-1987, toen een nieuwe sponsor, Ohra, het toernooi naar Arnhem haalde. Een tijdelijke crisis in Groningen was het gevolg, maar niet voor lang. Dankzij de onvermoeibare staf van Johan Zwanepol bleef er een internationaal toernooi voor Groningen behouden, zij het op een geheel andere leest geschoeid. Onder de nieuwe sponsor Casino kwam er een open toernooi (dus zonder leeftijdsbeperkingen) met daar bovenop een internationaal grootmeester toernooi van de nodige allure.

Vorig jaar onderging het toernooi eenmalig opnieuw een wijziging. De Professional Chess Association (PCA) vroeg de organisatoren in Groningen een kwalificatietoernooi voor de Kandidatenmatches te houden en zo gebeurde het ook.

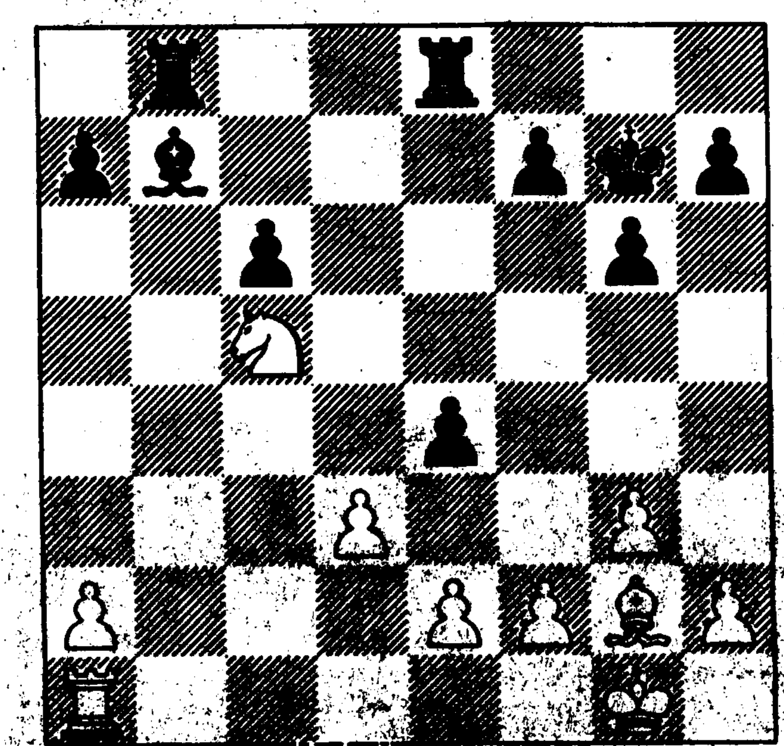
Dit jaar worden er weer een grootmeestertoernooi en een groot open toernooi gehouden (17-30 december). Het deelnemersveld ziet er imponerend uit: Artur Yusupov (Dui, 2655), Alexander Beljavsky (Oek, 2640), Sergej Tiviakov (Rus, 2640), Zurab Azmaiparashvili (Geo, 2625), Zoltan Almasi (Hon, 2620), Kyril Georgiev (Bul, 2615), Tony Miles (Eng, 2600), Boris Gulko (VS, 2590), Julian Hodgson (Eng, 2580), Loek van Wely (Ned, 2560), John van der Wiel (Ned, 2555) en de wereldkampioene bij de dames Jun Xie (Chi, 2515). Daar kan Groningen mee voor de dag komen.

Om het belang van het toernooi in Groningen te onderstrepen noem ik de namen van enkelen van de winnaars: Robert Hübner (Dui), Anatoli Karpov (Rus), Raphael Vaganian (Arm), Zoltan Ribli (Hon), Andreas Adorjan (Hon), Gyula Sax (Hon), Oleg Romanishin (Rus), Jean Ehlvest (Est), Valeri Salov (Rus), Alexander Khalifman (Rus), Michael Adams (Eng) en Viswanathan Anand (Ind), stuk voor stuk spelers die het tot het Kandidatentoernooi geschopt hebben bij de FIDE danwel bij de PCA. Het is niet overdreven te stellen dat Groningen de kweekvijver van jong talent was en nog steeds is.

Natuurlijk heb ik in dit speciale geval nagedacht over de vraag of er een link bestaat tussen Kerstmis en Groningen enerzijds en de Antillen anderzijds en zo kwam ik bij de eerder genoemde naam van Louis Smith, die in het toernooi van 1976-1977 meedeed in de strijd om de Wereldtitel van de jeugd (tot en met éénentwintig jaar). Ik kende hem toen nog niet en we hebben elkaar toen ook niet ontmoet, hoewel ik toen wel in Groningen aanwezig was. Wij [illegible] kennen tijdens de Olympiade van 1990 in het toenmalige Joegoslavië, waar hij in Novi Sad deel uitmaakte van de Antilliaanse ploeg. Ik schreef toen net voor de *Amigoe* en dus was het niet meer dan fatsoenlijk om kennis met het Antilliaanse team te maken en toen ik Louis zag, wist ik het weer van Groningen 1976-1977, hoewel we het er toen niet over gehad hebben, al was het alleen maar om de stemming niet te bederven. Nu kan ik er gerust over vertellen.

Ik herkende het gezicht van Louis en moest meteen aan één bepaalde partij denken. Dat heb je met een zo geconditioneerd geheugen als het mijne. Het was een partij uit de tweede ronde van het Wereldkampioenschap voor de jeugd, die in de perskamer veel aandacht trok. Het moet voor Louis een pijnlijke herinnering zijn, want met die partij verziekte hij in één klap zijn verjaardag, zijn Kerstmis en zijn toernooi, dat zo voortvarend begonnen was. In de eerste ronde had hij gemakkelijk gewonnen van Eric Girault uit Monaco en stond hij bovenaan met zulke coryfeeën als Kyril Georgiev (Bul), Harry Schussler (Zwe), Jonathan Mestel (Eng), Ian Rogers (Aus), Daniel Campora (Arg), Mageir Petursson (IJsl) en Walter Siesniega (Mex), die later allemaal grootmeester zouden worden.

Petursson-Smith
Begin fragment

[illegible] Mageir Petursson, die wit had. Die partij ging als volgt: 1. c2-c4, Pg8-f6 2. Pg1-f3, c7-c6 3. b2-b3, g7-g6 4. Lc1-b2, Lf8-g7 5. g2-g3, 0-0 6. Lf1-g2, d7-d5 7. 0-0, d5xc4 8. b3xc4, Pb8-d7 9. d2-d3, Tf8-e8 10. Pb1-d2, e7-e5 11. Dd1-c2, Dd8-c7 12. Tf1-e1, b7-b6 13. Lb2-c3, Lc8-b7 14. Dc2-b2, Ta8-b8 15. c4-c5, Pf6-d5 16. Pd2-e4, Pd5xc3 17. Db2xc3, Pd7xc5 18. Pe4xc5, e5-e4,

Dit is een venijnig tussenzetje, want de dame o[...] hangt.

19. Pf3-d4, b6xc5 [...] Dc3xc5, Dc7-b6 21. Pd[...] Db6xc5. Hier was 2[...] Lg7xa1 22. Teaxa1, e4xd[...] e2xd3, Lb7-a6 een aan[...]kelijk alternatief voor zw[...] 22. Pb3xc5, Lg7xal [...] Telxal, Kg8-g7 ??

En hier mist Smith de [...] op een heel ander toer[...] Hij was zo goed begon[...] Natuurlijk was hij bang [...] 23. -, d4xe3 24. Pc5[...] Tb8xb7 25. Lg2xc6, -, [...] na 25. -, Te8-b8 26. Lc6[...] Tb8xb7 27. e2xd3, - heef[...] een gezonde pluspion, [...] hij had toch door de [...] appel heen moeten [...] want er zit een levensg[...] lek in de witte bereken[...] Op 23. -, e4xd3 24. Pc5[...] -slaat zwart het paard o[...] namelijk niet, maar we[...] pion op e2 ! 24. -, d3xe[...] nu volgt op 25. Tal-el, Tb[...] 26. Lg2xc6, - het verrasse[...] 26. -, Te8-d8 ! Dit zetje m[...] 27. Lc6cb7, - onmogelijk [...] wege 27. -, Td8-dl met on[...]dellijke winst, terwijl op [...] Te1xe2, - volgt 27. -, Tb7[...] met een gewonnen eind[...] voor zwart. De kwal[...] meer moet op den duur [...] doorslag geven. Smith [...] het niet en verloor alsno[...] 24. Lg2xe4, Lb7-a8 25. [...] b3, Te8-e5 26. Ta1-c1, Te[...] 27. e2-e3, Te7-c7 28. d3[...] Tb8-b4 29. Le4-f3, Tc7-e7[...] Tc1-c2, h7-h5 31. h2-h4, [...] a6 32. Kg1-f1, Te7-a7 [...] Tc2-c5, Tb4-a4 34. Tc5[...] Ta7-e7 35. Pb3-c5, Ta4-a5[...] a2-a4, Te7-a7 37. Tc2-a2, [...] a7 38. e3-e4, Te7-a7 39. [...] b3, Ta5-b5 40. a4xb5, c6[...] 41. Kf1-e2, f7-f5 42. e4-e5, [...] zwart gaf het op (1-0).

Een uiterst pijnlijke ne[...]laag vanuit een totaal gew[...]nen stelling. Het moet vr[...]lijk geweest zijn. Louis w[...] uiteindelijk éénentwintig[...] maar er had vanzelfs[...]kend veel meer in ge[...] als hij zichzelf dit Ke[...]schenk niet onthouden [...] Dan had hij fier met twe[...] twee op kop gestaan e[...] toernooi.

Voor de volledighei[...] meld ik dat de Amerik[...] Mark Diesen jeugdwere[...]kampioen werd. Veel [...]zier heeft de schaakwe[...] aan hem niet mogen [...] even. Hij trok zich al vrij [...] terug uit de internatio[...] toernooiarena om (een [...]laagd) bankier te word[...] Hopelijk heb ik bij een [...]gende gelegenheid aa[...]ding om een wat plezier[...] herinnering op te halen.

Olga Koeiman over haar jeugd en de kunuku

HET ONWEERSTAANBARE VAN BANDA ABOU

= door Ieteke Witteveen =

Sinds 1992 bevindt zich aan de kant van de weg Barber/ Santa Cruz, ter hoogte van Hòfi Abou, een speciale plek om zich te verpozen en wat te drinken of te eten. Het bevindt zich op het terrein van Felicita Koeiman, een statige dame die van oudsher haar kunuku bebouwt en wier overheerlijke tentelaria's en andere zoetigheden, en in de Kersttijd de ayaca's, tot ver in Bandabou befaamd zijn. Dit uitnodigende rustpunt, herkenbaar aan een bord met een rood visje erop geschilderd, wordt beheerd door Felicita's dochter Olga. Deze nam drie jaar geleden het besluit om na een studie in Nederland, veel reizen en een succesvolle carrière, terug te keren naar haar plaats van oorsprong, de kunuku in Bandabou.

Wat bracht haar ertoe? Wat doet iemand besluiten terug te keren naar, zoals dat tegenwoordig heet, de 'roots' en in haar geval om in de voetsporen te treden van haar moeder, opa en vele naamlozen die bleven geloven in een landbouwpraktijk voor Curaçao? Dat is de vraag die we haar voorleggen aan de vooravond van Kerstmis 1994.

Olga Torres-Koeiman, moeder van dochter Aduke (15) en zoon Aynde (13), is actief in de boerenorganisatie NOMEKU (Nos mes Kuminda, Voedsel van Eigen Bodem) en de drijvende kracht achter de Kerstmarkt van deze organisatie, opgedragen aan de ouderen van Bandabou, die zondag 18 december in Hòfi Popo Rojer plaatsvond. Ik bezoek Olga op een regenachtige zaterdagmiddag. Ze heeft gezelschap van twee bevriende kunukeros, Francisco 'Den' Martina en Lino Plantijn, personen die ondanks de droge jaren en de lege put bij hun grond in Wambo, vergroeid zijn met het leven op het land.

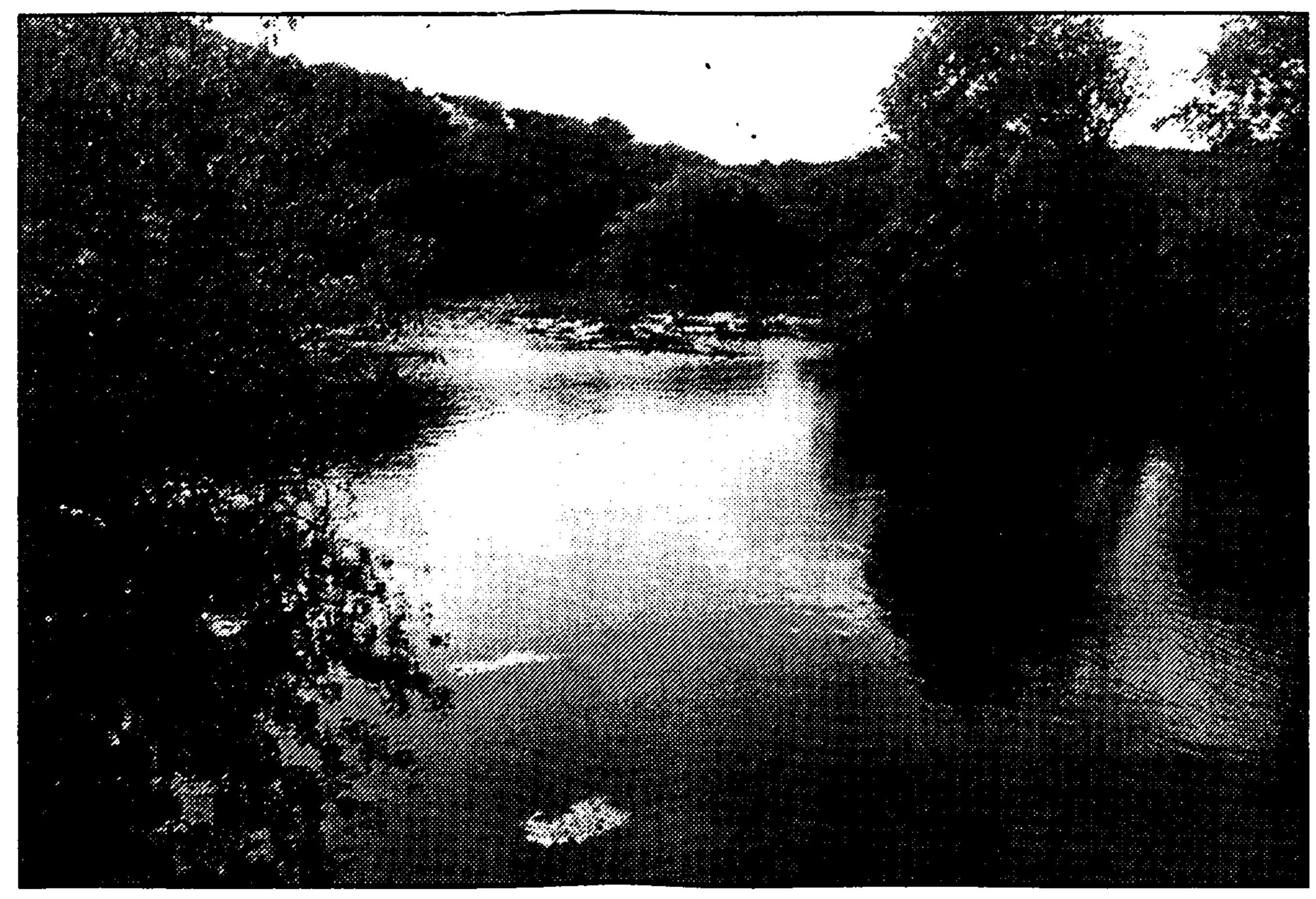
Van droogte is deze dagen niets meer te merken. De kunuku van Felicita en Olga ziet groen en de planten en heesters rondom de plek van Olga zijn in alle kleuren gehuld die de tuturuti's, boonchi strena, trommelstok (of gouden regen) palu di oba, bij zulke welkome gelegenheden te voorschijn weten te toveren. De conversatie gaat dan ook eerst over de zegeningen die de natuur dit jaar nog in petto had en de trieste onverschilligheid van de overheid voor deze economische hulpbron. Er komt een Haïtiaanse meneer langs, vergezeld door een Curaçaose dame. Ze gaan aan een belendend tafeltje zitten, nuttigen een bord mondongo-soep dat Felicita serveert, en vervolgen hun weg.

NANI

Dan steekt Olga pas goed van wal:

"Het begon tijdens mijn eerste vijf levensjaren, op het landgoed Hòfi Abou van opa Nani Lourens. Er werd van alles geplant werd en Nani had ook koeien, schapen, kippen, kalkoenen en zelfs varkens. Voordat 's morgens vroeg de melkwagen langs kwam om de melk naar Punda te brengen, kregen we verse melk.

Moeder maakte karnemelk van de melk die over was. Op dit landgoed met een oppervlakte van 47 hectare ('een grootgrondbezit') waren een bleekveld, een *vèlt di blekia* en, zoals de naam hòfi (boomgaard) laat raden veel fruitbomen, er was ook een molen, waar veel boeren uit de buurt hun maishi maalden en, meer verscholen en in de regentijd een heus meer, een dam met water vol roze en lila lelies.

■ *Hòfi Abou in de regentijd en voor de verkaveling: de dam als meer, vol roze en lila lelies.*

■ *Olga Koeiman en haar aan de 'kunuku' verknochte vrienden, Francisco Martina en Lino Plantijn. 'Volharden zonder erkenning'.*

Op het land van Nani werkten Portugezen, onder anderen Joao, die later naar zijn geboorte-eiland Madeira terugkeerde. Daar bezocht ik hem nog tijdens een vakantie."

"Nani trok veel met mijn twee jaar oudere zusje en mij de kunuku in. We zaten dan op zijn ezel. Op onze tochten leerde hij ons de namen van de bomen, de shimaruku, tamarein, kalbas, de cocospalm en ook de watakeli en palu di lele. O wee als je een naam vergat. Zo leerden we ook wat de namen van de schopappel, zuurzak, kenepa, mispel, guyaba, noem maar op, waren."

"Soms liet hij ons uren stilzitten om de geluiden van de stilte te herkennen, zoals het klapperen van de vleugels van een vogel en het opfladderen. Nani gaf ons ook een eigen lapje grond. Dat bewerkten we met onze chapi en hark en we zaaiden er maishi grandi, boonchi en patia op. We moesten het zelf bijhouden om zo het gewas te zien opgroeien. Ook leerden we al vroeg van de oogst een maaltijd te bereiden. Zo ontstond een liefde voor de kunuku die ik nooit meer kwijt raakte."

VROEG-MIS

"Er was in die tijd nog geen licht in Bandabou", herinnert Olga zich. "De dag begon daarom vroeg, om vijf uur, een gewoonte die velen in Bandabou en ook Olga in de stad, tot de dag van vandaag handhaaft. Tot verdriet van haar man, die vaak gekscherend zegt: ik trouw nooit meer met iemand van Bandabou, ze staan te vroeg op. Maar mijn filosofie is: de ochtendstond heeft goud in de mond. Als ik laat op sta heb ik de hele dag het gevoel dat ik iets heb gemist."

"Op zondagochtend stonden we nog vroeger op. Dan gingen we naar de vroegmis. We behoorden tot de parochie van Soto, een flink stuk lopen dus. De mis was om vijf uur. Weet je wat dat voor ons inhield? Al om drie uur op. We hadden een oude buurvrouw, Ma Pou, zij sliep nooit als zij naar de kerk moest. Om drie uur begon ze te kloppen en te roepen: opstaan kinderen, het is al drie uur! We douchten ons, ook al was het water dan nog heel koud en gingen op weg. Vaak voegden zich meer families bij ons."

"Als het regende moest je dat hele eind te voet door de modder. Als je te laat kwam, dan gaf de pastoor, pastoor Wolters, je in het openbaar een uitbrander. Hij verliet soms ook de preekstoel om de mensen in de deuropening naar binnen te jagen. Het had wat speciaals, dat lopen door het donker en in de kou. Tot op de dag van vandaag ga ik graag naar de *misa di Ourora*, de vroegmis."

STUDIE

Zoals bij meer families van goede doen het geval was gingen de kinderen van Felicita Koeiman al vanaf de lagere school naar school in Otrobanda. Zo gingen Olga en haar zusje niet naar de school in Barber of Soto, maar naar het H. Hartcollege. Omdat er nog niet een geregeld transport was woonden ze in de week bij een kennis, 'Tan Chia'.

"Zaterdag's gingen we met de bus naar huis, die zette ons bij huis af, maandagochtend vroeg vertrokken we weer." Daarna, toen Olga het Maria Immaculata Lyceum bezocht, was er wel dagelijks een bus. "De bus zette ons vroeg bij school af. We waren altijd de eersten. 'Daar komen ze weer, die meisjes van Bandabou', merkte de beheerder wel eens op. We konden ook nooit meedoen als er gespijbeld werd. Soms vonden mijn klasgenoten me daarom een spelbreker, maar tegelijkertijd hadden ze respect voor onze discipline."

In 1965 vertrok Olga Koeiman naar Nederland om maatschappelijk werk te studeren. Dat deed ze in Breda, waar al meer studenten uit Curaçao en Aruba waren. Ze kreeg als studiegenoten ook een paar vrouwen uit Tanzania en Kenya. Een van hen zocht Olga nog op toen ze voor een Internationale Vrouwenconferentie in Nairobi was. Op de historische datum van 30 mei 1969 studeerde ze af en een paar maanden later werkte Olga Koeiman bij Sociale Zaken op Curaçao.

Dat beviel niet 'het was te veel politiek', ze nam, voor een klein jaartje, het consulentschap over van Stella Pieters Kwiers bij de Federatie van Buurtcentra en belandde daarna voor acht jaar bij de Ogem, het latere Kodela. Bij de Ogem kreeg ze de gelegenheid één dag per week ten behoeve van de gemeenschap te werken.

"Tenslotte had ik met een beurs van de overheid gestudeerd." Ze koos, op aanbeveling van haar man, die ook maatschappelijk werker is, voor werk ten behoeve van blinden. Zo ontstond de Sosiedat di Siegu in Bandabou. Voordat ze besloot te doen wat ze nooit had kunnen laten, het werk op de kunuku, werkte ze nog twee jaar bij de ALM en als vrijwilligster bij de Krèsh Dede Pikina waar ze een project voor een moestuin opzette. Ze werkte nogmaals een aantal jaren bij Kodela.

"In 1992 besloot ik terug naar huis te gaan. "Ik wilde ook het contact met mijn kinderen niet verliezen. Je wilt toch weten wat er straks uit huis gaat." Vanaf die tijd pendelt ze tussen haar huis in Goede Hoop en Bandabou.

Terwijl tot haar spijt het grote terrein van Nani verkaveld werd, nam Olga zelf, op het terrein van haar moeder aan de overkant, de chapi weer ter hand.

"Mijn moeder van 69, die zelf haar kunuku nog bewerkt, heeft daar zelf ook haar mentale kracht vandaan. Ze weet dat niet alles gemakkelijk gaat en wat ontberingen zijn." Geholpen door enthousiaste vriendinnen begon ze te planten. Ze was nog niet begonnen of de mensen vroegen al of ze yambo had. "Er is kennelijk een vraag naar groenten van eigen bodem", concludeerde ze.

Ze roomde de kleine tuinbouwers en kunukuros af en hielp hen hun overschot te verkopen. "Zo verkocht ik tot mijn verbazing tonnen kashipete (cashew). De mensen weten waarschijnlijk af van de medicinale waarde van die vrucht." Het was in diezelfde tijd dat de nieuwe organisatie van kunukeros en veehouders NOMEKU (Nos Mes Kuminda, Voedsel van Eigen Bodem) van zich deed spreken.

Olga maakte haar debuut als landbouwer op de tweede jaarmarkt, de feria, van Nomeku in Hòfi Popo Royer. Samen met de huidige voorzitter van Nomeku, Ismael Reina, verkocht ze in een mum van tijd de hele voorraad groenten, fruit en vooral een enorme hoeveelheid pompoenen. Sindsdien is Olga bekend van de pompoenen. En de jaarmarkt van Nomeku blijkt een begrip.

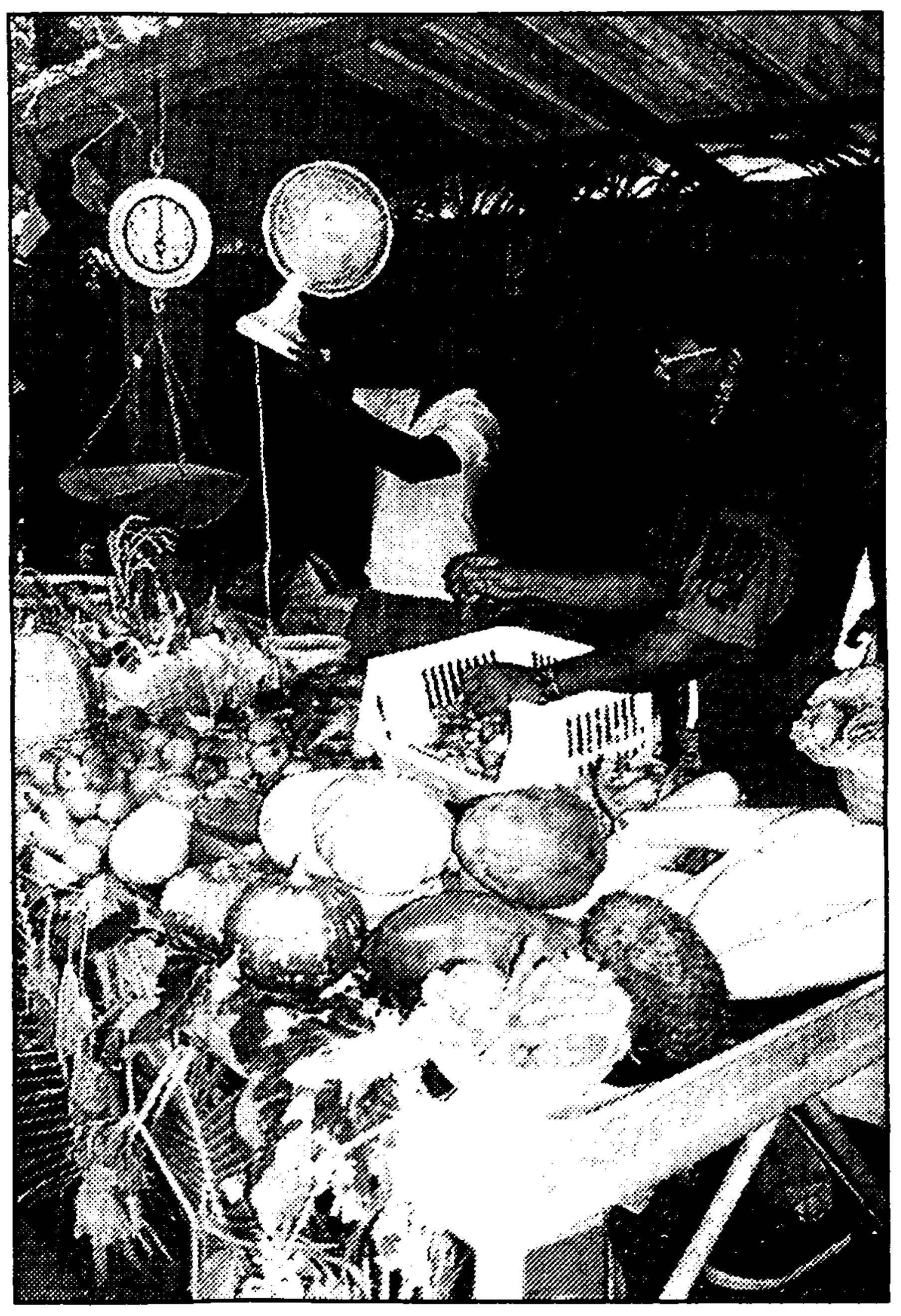
"Als ik bij de supermarkt ben zijn er nog mensen die vragen wanneer er weer een feria is. Helaas kon het dit jaar niet door gaan, door de droogte en de plaag van alablanka's, die vogels die alle maishi chiki opaten. Vandaar dat we nu een Kerstmarkt organiseren." Die begon, speciaal op haar verzoek, met een Misa di Ourora 'om God te danken voor onze ouderen en de regen'.

"Misschien wilde ik dit leven op de kunuku mijn hele leven al. Toch koos ik voor maatschappelijk werk. Ik wilde mensen helpen. Nu ben ik zelf aan de beurt. Je wilt het niet geloven, maar sinds ik op Bandabou terug ben voel ik me lichamelijk en geestelijk gezonder. Al zodra ik bij de rotonde Zegu ben vallen de zorgen van me af. Ik voel de rust, op het onrustige van het verkeer na natuurlijk. Ik kan de maan weer zien opkomen, ik slaap beter en heb de dokter niet meer nodig. Voor mijn man hoeft Bandabou niet zo nodig. Hij komt alleen als hij vrienden over heeft. Soms vraagt hij zich af: mens, heb je dáárvoor gestudeerd? Maar carrière maken en veel geld verdienen interesseert me niet. Ik doe hier zelfs mijn horloge af, dat geeft alleen maar stress."

"Ik vind het fantastisch dat zoveel mensen het werk op het land hebben volgehouden. Daarom is het bestaan van Nomeku zo belangrijk. Ik zag nooit een blijer gezicht als dat van een kunukero die pompoenen bracht op de feria, de jaarmarkt van Nomeku toen hij zelf zag hoe gretig ze werden gekocht en hoe snel ze uitverkocht waren. Dat motiveert: 'we werken ergens voor'. Dat doen ze met heel veel volharding, maar ze kregen geen erkenning. Ik zelf had geen uithoudingsvermogen, dat leer ik weer van hen."

Naast haar moeder neemt ze daarbij een voorbeeld aan de 86-jarige Shon Wachi Kiridongo. "Shon Wachi werkt al zestig jaar in de landbouw. Dat doet hij op twee plaatsen tegelijk, bij Hato, thuis en soms ook op de kunuku van zijn schoonzoon Shon Ma Rooy in Barber. Ik zei onlangs tegen hem: 'Shon Wachi waarom doe je dat? We krijgen geen regen meer, ik heb er geen zin meer in. Hij zei: wacht maar af. En kijk, hij kreeg gelijk."

"In deze dagen, nu het geregend heeft, kan je zien hoeveel er op Curaçao kan groeien, hoe rijk we zijn. Ik nam mijn kinderen mee om dat te laten zien: al dat groen en de kanjers van shimaruku's. Ze genoten ervan."

■ *Op de jaarmarkt van Nomeku in Hòfi Popo Royer: "Veel vraag naar lokaal verbouwd voedsel".*

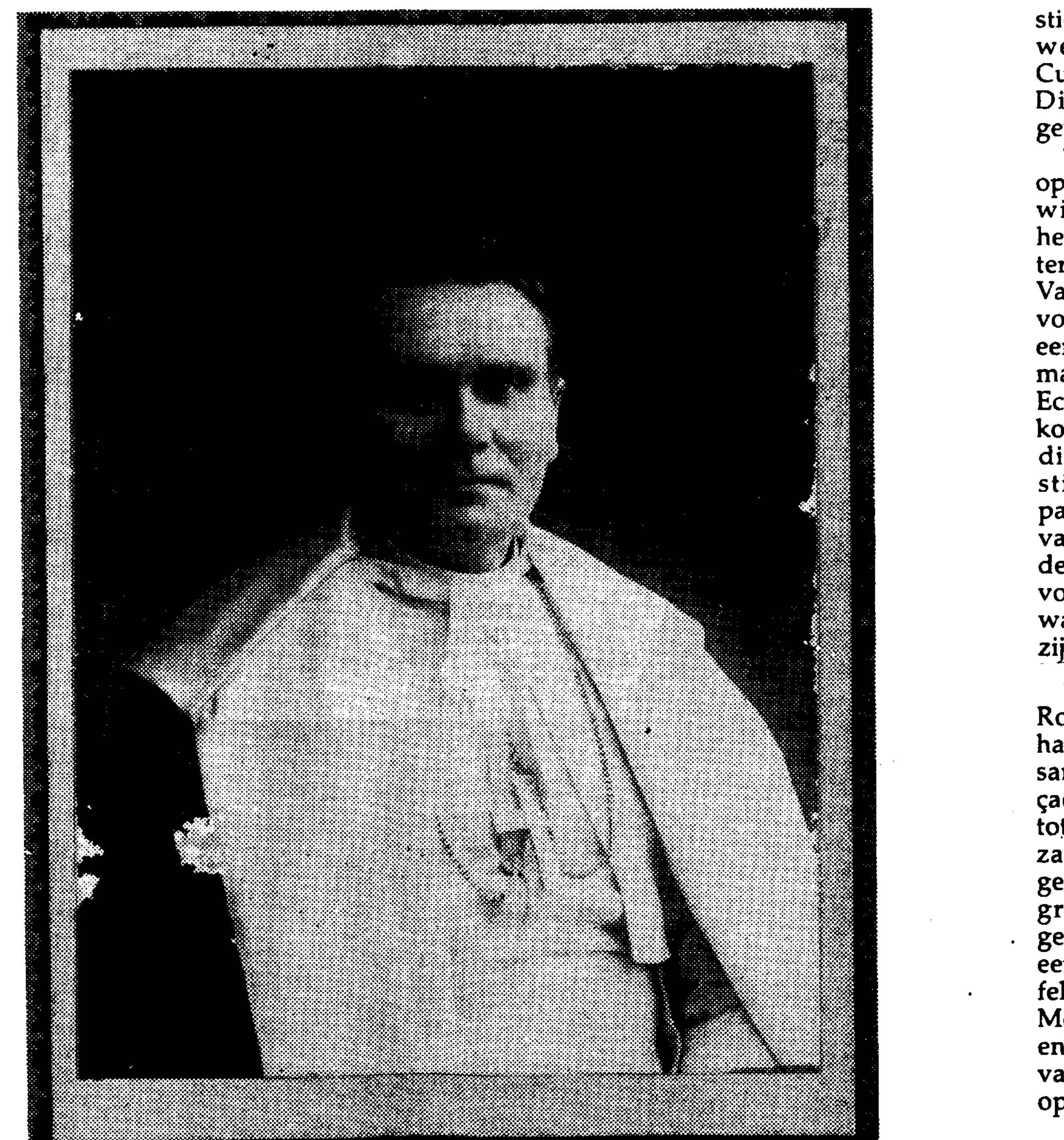
Op 2 februari 1995 bestaat het Monseigneur P.I. Verriet Instituut vijftig jaar. Het Instituut is vernoemd naar de bisschop die de grond te Santa Maria schonk waarop het instituut gebouwd is. Helaas is monseigneur Petrus Innocentius Verriet zelf reeds in 1948 overleden, doch Laurens Konter van de orthopedische werkplaats in het Verriet gaf de raad eens met pater Amado Römer te gaan praten. Hij zou veel weten over monseigneur Verriet.

Dat bleek een gouden tip, want op de rustige pastorie van Jan Doret, omringd door boeken en stapels papieren, waaronder een paar boeken, klaar voor de drukker, 'alleen nog een paar kleine wijzigingen', blijkt pater Römer zelf tot piester gewijd te zijn door monseigneur Verriet en een groot bewonderaar van deze bisschop te zijn die aan de basis stond van veel sociale hervormingen.

Amado Römer bewondert in 1948 overleden bisschop

MGR. VERRIET STUURDE KERK IN RICHTING VAN HET SOCIALE

= door Nel Casimiri =

Petrus Innocentius Verriet werd geboren in Venray, Limburg, en volgde zijn eerste studies bij de paters Franciscanen. Later stapte hij over naar de Dominicanen. Hij begon zijn carrière met lesgeven aan het oude St.Dominicus College in Nijmegen. Verriet kwam naar Curaçao, maar werd hier ziek. Hij kreeg het aan zijn longen. Daarom keerde hij terug naar Nederland om naderhand toch weer naar Curaçao terug te komen.

Pater Römer geeft me via anekdotes en herinneringen een beeld van de mens Verriet, waarbij hij de nadruk legt op zijn sociale bewogenheid: "Venray ligt in de Limburgse Peel, een arm gebied. Zijn jonge jaren vielen samen met de opkomst van de katholieke arbeidersbeweging. Monseigneur Nolens (1860-1931) en Monseigneur Poels (1868-1948) waren tijdgenoten van hem. Poels was oorspronkelijk een schriftgeleerde, maar kwam later in de vakbeweging terecht. Poels was een 'Wereldheer, geen Dominikaan. Lange tijd na het overlijden van Verriet vond ik tussen oude papieren van de R.K.Volksbond van hem nog een bidprentje van een pastoor ergens uit Limburg die zich ook zo had toegelegd op sociale verbeteringen. Ik weet niet wat de precieze band was tussen Verriet en deze pastoor."

"Verriet kwam naar Curaçao en kreeg hier zijn kans. Hij begon gewoon ergens als pastoor, op Curaçao, Bonaire en Aruba. Hij hield veel van Aruba. Daar is hij ook gestorven."

In 1919 werd door Antonio Pijpers de Rooms-Katholieke Volksbond opgericht op Curaçao. Volksbonden waren er toen al op verschillende plaatsen in Nederland, maar voor Curaçao was het nieuw. Men vond het hier een vreemd en wankel idee en het liep op niets uit. Kort na de oprichting overleed Antonio Pijpers zelf. Men wilde de Volksbond maar opdoeken, toen monseigneur Vuylsteke tussenbeide kwam en Verriet benoemde als man die ze zou bijstaan. Verriet neemt die opdracht aan en blaast nieuw leven in de RK Volksbond.

Het hoogtepunt van de RK Volksbond was de staking in 1922, met Felix Chacuto e.a. Verriet stond aan de kant van de stakers. John Horris Sprockel was toen voorzitter van de bond en Verriet was geestelijk adviseur. Verriet heeft ook geholpen bij de oprichting van de eerste vakbond voor havenarbeiders 'San Telmo', die zich inzette voor alfabetisering van de arbeiders, de oprichting van spaarfondsen en een begrafenisfonds. Verriet liep rond met ideeën voor volkswoningbouw en stond achter de eerste rk ambachtsschool.

In 1922 is hij geweldig bezig geweest. Toen heeft hij onder andere La Union, in eerste instantie als orgaan van de Volksbond, opgericht. La Union was in die jaren dé krant. Hij schreef hem bijna helemaal zelf vol. Maar in die krant gaf hij ook anderen de mogelijkheid de eigen cultuur naar voren te brengen. Tuyuchi, Kroon, Fraai, ze hebben allemaal de kans gekregen in La Union te debuteren. Zelfs de vertaling van de sociale encycliek *Rerum Novarum* verscheen in La Union.

In 1929 ging Verriet, na tien jaar werken op de Antillen, voor een jaar met vakantie naar Nederland. In die tijd werd hij benoemd tot bisschop van Eleutherna, een of ander Grieks eilandje (in missiegebieden is de paus het hoofd van de kerk, hij is bisschop van de hele wereld. Een apostolisch vicaris wordt bisschop gewijd, maar is geen bisschop van het gebied waar hij is. Zo bestaan er allerlei hulpbisschoppen voor gebieden waar geen bisdommen zijn. Ook Zeppenfeldt, Vuylsteke en in het begin ook Holterman, waren apostolisch vicaris).

"Als apostolisch vicaris kreeg Verriet echt de kans om de kerk in de richting van het sociale te sturen. Allerlei nieuwe vakbonden werden opgericht: de SCEOM (nu Boneco), de bond voor buschauffeurs, voor bakkers en die voor onderwijzers (Don Bosco). In 1934/35 werd de r.k.ambachtschool St. Jozef gesticht, daarna kwamen de Centrale Scholen, voorlopers van de huishoudscholen. Volkswoningen werden gebouwd bij de kerk van Santa Famia in de Volksbondstraat, in de Oranjestraat, op Juan Domingo en op Mundo Nobo."

"Verriet stond er in 1935 achter dat men de politiek in moest gaan om te streven naar verkiezingen voor de Staten van Curaçao. De voormannen van de Curaçaose Katholieke Partij (niet te verwarren met de latere KVP), Moises da Costa Gomez, Jacques Ellis, John Horris Sprockel, John de Jong, Elias Römer, Constant Casiano en José Maria Kroon waren bijna allemaal mannen van de Volksbond. Deze Curaçaose Rooms-Katholieke Partij was het grote werk van Verriet."

Het Wit-Gele Kruis is een initiatief van Van de Laarschot geweest, dus niet van de kerk. Van de Laarschot was een leek. Maar de bisschop wilde het initiatief graag steunen.

"In de periode van het paternalisme in de kerk zou dat zeer moeilijk zijn geweest. Men duldde niet gemakkelijk dat particulieren initiatieven namen op r.k. basis. Onder Verriet was dat wel mogelijk. Verriet was zelf bezig met allerlei sociale organisaties. Hij vond het wel goed, maar jammer dat hij het zelf niet gedaan had. Er was wel sprake van een klein beetje *jalousie de métier*."

"Verriet was wel fel tegen de verhollandsing van de hele zaak. Er stonden twee exponenten tegenover elkaar. Men sprak wel over de 'Dos Pedronan': Piet Kasteel in het Gouvernementspaleis en Piet Verriet in het paleis op het Brionplein, recht tegenover elkaar. Maar goed dat er water tussen zat! Verriet kon er heel hartelijk om lachen. Hij had altijd veel plezier om leuke en geestige voorvallen."

Verriet had overal op het eiland terreinen. "Hij kreeg van alles, maar gaf ook veel weer weg. Hij keek nooit op de centen. Dat was een ander bezwaar dat men tegen hem had. Verriet gaf ook de terreinen te Brakkeput aan de Kruisvaarders van St. Jan. Dat zijn geen religieuzen maar leken. Toen ze op Curaçao kwamen eiste men echter dat ze broeders genoemd werden en moesten ze een toog dragen."

Monseigneur Verriet is altijd ziekelijk gebleven. Hij miste een stuk long. Als hij stond te preken of te zingen was dat te merken aan zijn stem, tot grote hilariteit van de geestelijkheid, maar dat lapte hij aan zijn laars.

"Toen Monseigneur als bisschop aankwam op Curaçao was er een optocht van alle mogelijke organisaties die iets met de Volksbond te maken hadden. Hij werd afgehaald van de KNSM-werf en naar de Hoogstraat gebracht, langs de kerk van Santa Famia naar zijn paleis op het Brionplein. Het was een glorievolle intocht. Hij was zo geliefd bij het gewone volk. Daar deed hij ook alles voor."

"In de politiek was hij een gemêleerd geval. Vanaf de vorige eeuw heeft de kerk bepaalde, licht-gekleurde élite-families de hand boven het hoofd gehouden. Zij waren degenen die ook in de Sociëteit geaccepteerd werden. Verriet brak met de hele zaak. Hij ging met de gewone man om. Hij was tegen de hele gang van zaken, had een heel andere kijk op de kerk dan zijn voorgangers. Hij wenste geen hiërachie, hij wilde zich ten dienste stellen van het volk."

"Dat werd hem nooit in dank afgenomen. Zijn grote vrienden waren Sprockel, Kroon, Casiano, Mendes, gewone mensen uit het volk. Hij heeft zich ook steeds ingezet voor het volk. Toen hij tot bisschop werd benoemd is er een delegatie gestuurd naar Caracas. Ik zat op een boot, die het apostolaat ter zee moest vertegenwoordigen in de optocht. Het was een geweldige optocht. Ook het zeemanshuis, Stellaris, was zijn werk. Beneden woonde Michael Römer, boven was het zeemanshuis."

Verriet heeft zich altijd buiten de industrie gehouden. Hij zocht niet de industriële sector maar de dienstverlening. Het was ook moeilijk de industriële sector binnen te komen. De Shell was hier heer en meester.

"Monseigneur Verriet kende zijn Papiaments goed, maar toch zat hij soms vast. Daarom heeft hij mijn grootvader, Michael Römer, gevraagd of die voor hem en voor de rest van de geestelijkheid een woordenboek wilde maken. Mijn grootvader heeft toen voor hem de kleine Van Dale van A tot Z in het Papiaments vertaald. Verriet heeft dat 'woordenboek' heel veel gebruikt. De eerste pagina was helemaal versleten. Ik was in die tijd een kleine jongen en zat op school. Als wij daar huiswerk maakten zat mijn grootvader altijd aan dat woordenboek te werken."

"Als ze het in die tijd hadden moeten drukken in zo'n kleine oplage, had het zo'n 500 gulden per exemplaar moeten kosten. In die tijd! Ik heb later gevraagd waar het manuscript gebleven was maar het was al weggeraakt nog vóór de brand van '69. Mijn grootvader heeft er jarenlang elke dag op zitten zweten. Hij had er een Latijns woordenboek naast liggen, een Frans, een Engels, een Spaans en een Duits erbij om te kijken wat de beste vertaling voor een bepaald woord zou zijn in al die verschillende talen. Verriet was Michael Römer ontzettend dankbaar voor het boek. Zijn Papiaments was goed, maar hij vond het zelf niet goed genoeg. Hij was nooit tevreden met zichzelf."

Verriet is ook begonnen met de Katholieke Jeugdcentrale waar de katholieke verkenners onder vielen, de katholieke jonge meisjes en de zonnekinderen (de kleintjes) en de Katholieke Sport Centrale. De laatste trainde op de terreinen die nu naast het gebouw liggen van de Ambtenaren Credit Union.

"De rotzooi op Curaçao is begonnen bij de KSC. Men wilde per se gemengd korfballen. De geestelijkheid was daar fel op tegen. Ze kochten ook het Barges-bad naast het Riffort en startten met een basketball-afdeling. Er kwam grote ruzie en toen is Independiente eruit gestapt, vanwege dat verzet tegen gemengd korfballen. Ook Sithoc is er later uitgestapt om geheel andere redenen en dat was de grote kracht van de KSC. Daarna begon het ook te rommelen in andere organisaties."

"De Jonckheren (August en Efrain) begonnen met hun Democratische Partij. Zij zochten mensen bij elkaar die iets hadden tegen de geestelijkheid of die tegen het strakke beleid van de kerk waren. Vooral waar de kerk zich niet kon waar maken, dus in de industriële sector, zochten zij steun van de arbeiders, zoals op Wishi en Groot-Kwartier. Dat heeft Monseigneur Verriet veel pijn gedaan. Verriet stond nogal alleen, men wilde de kerk in die tijd vooral geestelijk religieus, dus godsdienstig in de enge zin van het woord, houden. Men wilde geen open kerk à la Johannes XXIII, maar een gesloten, behoudende kerk."

"De Democratische Partij begon fel te ageren tegen de Curaçaose RK Partij. De geestelijkheid was over het algemeen niet zo geïnteresseerd in de partij. Bij de verkiezingen van 1947/48 nam de DP het over. Verriet heeft Elias Römer gevraagd een analyse te maken van de debâcle van de Curaçaose RK Partij. Hij heeft het zich vreselijk aangetrokken. In 1948 ging Monseigneur naar Aruba voor de toediening van het H.Vormsel en daar stierf hij plotseling. Zijn lijk werd overgebracht naar Curaçao en hier begraven. Die begrafenis was geweldig, een apotheose."

"Maar wie werd als zijn opvolger benoemd? De kerk wilde niets van Verriet hebben, men wilde de tijd terugdraaien. En zij stelden Van der Veen Zeppenfeldt voor. Zeppenfeldt kwam uit een voorname familie, helemaal losgeraakt van het volk. Echt meer in de sfeer van de koloniale raad. Gomez ziet dit aankomen en begint stiekum met zijn eigen partij. Samen met de vader van de Rozendal's richtte hij de NVP op. Dat gebeurde al voor de dood van Verriet en was een van de nagels aan zijn doodskist."

"Verriet probeerde nog Romme naar Curaçao te halen en stelde voor een samengaan van de Curaçaose R.K.Partij en de NVP tot stand te brengen. Verriet zat er vreselijk mee. Ik geloof echt dat dat voor een groot gedeelte de man gekraakt heeft. Een van de eerste dingen die Zeppenfeldt doet, is samen met Morkos en Sprockel en Isaac en Charlie Debrot, mensen van de Thomaskring, de KVP oprichten."

"De KVP is geen vervolg op de Curaçaose RK Partij, het is een volledig nieuwe partij van Zeppenfeldt. Jacques Ellis en Elias Römer hebben nooit meegedaan met de KVP. Er zijn zelfs over mij verhalen rondgestrooid."

"Zo is er van alles vernield, de hele bliksemse boel. Behalve de Volksbond. Brada ging op zijn eigen wijze verder en ook La Union is behouden gebleven. Dat werd gelukkig niet verkocht."

"Verriet wilde een kerk voor het gewone volk in het leven roepen en dat is te niet gedaan door Zeppenfeldt en een aantal geestelijken die achter hem aan liepen. Holterman heeft geprobeerd te herstellen en de geest van Verriet terug te halen. Holterman heeft ook aan Nolda Römer gevraagd een biografie van Verriet te schrijven. Dat wilde hij van zijn eigen geld bekostigen."

Een van de grote helpers van Verriet, zijn secretaris De Bruijn, stierf tamelijk jong in 1943 (pater De Bruijn was Verriet opgevolgd als geestelijk adviseur van de Volksbond toen pater Verriet apostolisch vicaris werd).

"Verriet bleef achter met Brada. Die ging wel zo'n beetje met hem mee, voelde wel voor de lijn van Verriet. Ook Brada was secretaris van Verriet. We zaten eens met ons drieën te praten, Verriet, Brada en ik en het gesprek ging over roepingen op Curaçao. Ik zei dat het wat dat betreft niet zo goed ging op Curaçao. Verriet antwoordde: 'En hoe zit het in Venezuela. Later we dat eens bekijken'?"

"Toen antwoordde ik: 'Het aantal priesters op het totaal van de bevolking van Venezuela, vergeleken met het aantal priesters op het totaal van de bevolking van Curaçao komt bijna op hetzelfde neer. In Venezuela is ongeveer 10 procent van de scholen katholiek, op Curaçao 90 procent. Er bestonden bijna geen hospitalen in Venzuela toen. Curaçao kende één hospitaal en dat was katholiek. Het analfabetisme bedroeg in Venezuela 75 procent, op Curaçao 0,1 procent. Het aantal onwettige kinderen was in Venezuela 80 procent, op Curaçao 36 procent. Op Curaçao hadden we één priester op 500 gelovigen. In Venezuela één op de 50.000. Als je dat allemaal meerekent en het aantal roepingen blijkt gelijk, gaat het slecht op Curaçao'."

"Verriet klapte helemaal dicht, bleef me aanstaren en zei geen woord meer. Nadat hij een half uur zo had gezeten, hij was gebroken door wat ik hem verteld had, stond hij op, zei welterusten en ging weg. Brada stond op en begon me uit te schelden. Zo mocht ik niet tegen de bisschop praten."

"Verriet ging eraan kapot. Maar hij was een ander mens dan de anderen. Anderen zeiden: je mag geen kritiek hebben. Verriet accepteerde het. Dat is het grote verschil tussen de gemiddelde geestelijke en een groot man als Verriet."

Pater Römer is zelf naar Nederland geweest, naar het Albertinum, het hoofdkwartier van de Dominikanen, maar ze hebben daar bijna niets over Verriet. Ze weten niet hoeveel monseigneur Verriet betekend heeft.

"Wat hij heeft gedaan, wordt na het Tweede Vaticaans Concilie alleen nog maar verkondigd. Het wordt nog niet in praktijk gebracht. Het is nu een nieuwe tijd en dat vraagt om een nieuwe aanpak. Maar de inspiratie van Verriet is er. Die man was zo geweldig."

Bernhard Buddingh'...

"EEN STAD IS MEER DAN EEN SAM...

= door Jos de Roo =

In september promoveerde Bernard Buddingh' aan de Technische Universiteit in Delft op het proefschrift *Van Punt en Snoa, een onderzoek naar het ontstaan en de groei van Willemstad Curaçao tussen 1700 en 1734 en de bouwgeschiedenis van de synagoge Mikvé Israël-Emanuel.* Dit werk is nu in een prachtige uitvoering als handelseditie verschenen bij Aldus Uitgevers/Verbeek & Verbeek Boekprodukties.

De docent aan de UNA reconstrueert driedimensionaal de Punda uit het begin van de achttiende eeuw, probeert te achterhalen wie er woonde en beschrijft het leven binnen de stadsmuren. Met zijn fraaie boek *Van Punt en Snoa* plaatst Buddingh' zich in de illustere rij mensen die de studie van de Curaçaose architectuur zo interessant maakte voor een breder publiek: Ozinga, Pruneti-Winkel, Huigers.

De studie van Buddingh' begon met het opmeten van de synagoge, samen met anderen. Dit op verzoek van de Joodse Gemeente die een maquette van de synagoge wilde laten maken voor het Nahum Goldmann Museum van de Diaspora in Tel Aviv. In dit museum stonden al maquettes van andere bekende synagoges, zoals de Portugees-Israëlitische in Amsterdam. Van de Curaçaose synagoge waren geen bouwtekeningen meer, dus kropen Buddingh' en de zijnen in 1986 en 1987 in, op en onder de synagoge om alles op te meten.

In de proloog schrijft Buddingh': "Dit zou het einde van het bericht kunnen zijn, ware het niet dat het intensief bezig zijn met dit gebouw van bijzonder verband ontstaan, gegroeid en gebruikt", aldus Buddingh'.

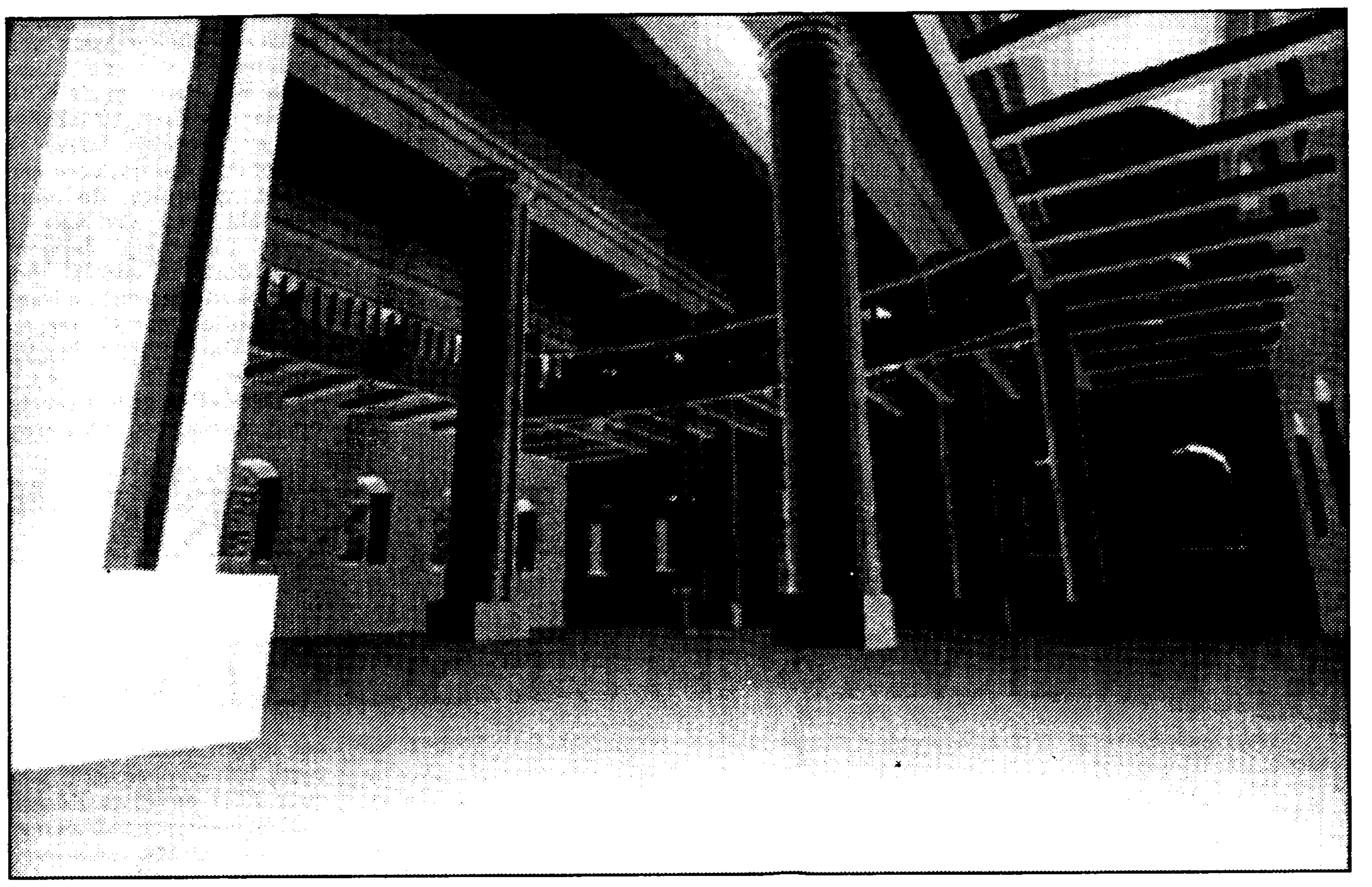
"Afgelopen mei is de maquette van de synagoge officieel in gebruik genomen", zegt Buddingh' aan het begin van het gesprek. "Ik heb ooit eens de film mogen zien over de hele inauguratiefestiviteit." Buddingh' geeft grif toe, dat het allemaal wat uit de hand is gelopen. Ook beperkte hij zich niet tot de architectuur. "Ik vind dat een stad niet alleen een samenstel is van bouwkundige materialen, zoals stad te bewaren zoals hij is, maar dat doet Buddingh' niet. "In feite heb ik al gezegd: ik vind dat een stad iets dynamisch is. Als er dingen veranderen omdat een bepaald tijdsbeeld dat nodig vindt, moet dat gebeuren, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Er moet in de stad een continuüm zijn, zodat hij herkenbaar blijft en stukken van de stad hun waarde blijven behouden."

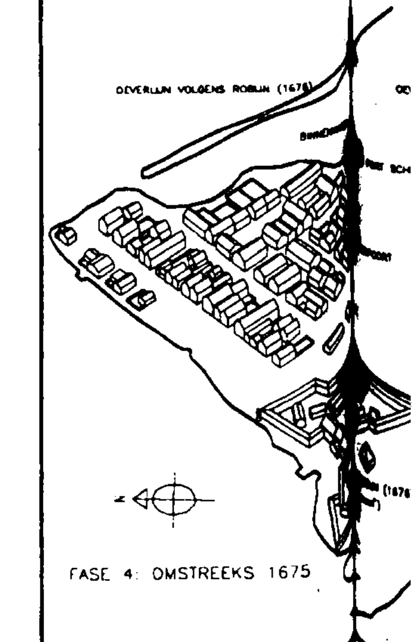
KARAKTER

Volgens Buddingh' is het karakter van Punda uit de waardige van Punda is, dat iedereen zegt dat het een stad uit een koloniaal verleden is. Ik heb het geanalyseerd en dan blijkt dat een aantal voorwaarden belangrijk is geweest om zijn karakter te laten behouden: het stratenpatroon, de verhouding tussen de breedte van de stegen en straten; en de hoogte van de bebouwing. En de vorm waarin de stad is gebouwd. driehonderd jaren geleden."

Ook de tegenstelling lichtdonker speelt daarbij een rol. "Er is niets leuker dan door Punda te wandelen en te dwalen. Je wordt omgeven door hoge en smalle bebouwing. Bij de meeste straten en stegen is er aan het einde licht, omdat er altijd water is. Als je doorloopt, kom je inderdaad aan de Handelskade of het Waaigat en dan sta je ineens in een zee van licht. Daarna ga je weer naar een donkerder plek."

Als bij bebouwingen de verhoudingen niet in de gaten worden gehouden, wordt het karakter wel aangetast. Buddingh' heeft geen goed woord over voor de twee étages die op Hotel San Marco zijn gezet, pal naast de synagoge. "Dat verstoort de verhoudingen zeer. Een verschrikkelijke misgreep, zowel stedebouwkundig als architectonisch. Ik denk nog meer architectonisch, omdat men daar geprobeerd heeft, ergens tussen hemel en aarde zwevend, een kopie te maken van wat ze op Curaçao de 'koloniale architectuur' noemen. Ik noem het nep-landhuizen-architectuur. Men denkt dat wat in het verleden werd gedaan en nu terecht wordt gewaardeerd-ook *geïmiteerd* moet worden. Als dat in de meest afzichtelijke vorm wordt geïmiteerd op plaatsen waar dat helemaal niet kan of mag, krijg je natuurlijk hele rare toestanden. Zo'n synagoge, die daar als een heel belangrijk gebouw stond, wordt nu letterlijk en figuurlijk overschaduwd door een zeer lelijk gebouw."

grote religieuze, historische, stedebouwkundige en architectonische waarde niet gestopt is bij de wanden, daken of balken, maar de aanleiding werd om mij ook in de (bouw)geschiedenis van de synagoge te verdiepen." Al snel bleek dat je deze niet los kon zien van de rol van de joden op Curaçao. En de rol van de joden hield niet op bij de synagoge, waardoor Buddingh' bij de Curaçaose gemeenschap terecht kwam. "Stad en synagoge zijn in een beton, steen en hout, maar dat een stad in feite gecreëerd en veranderd wordt door mensen, zodat de stad er over honderd jaar weer anders uitziet, wat alleen maar komt door de hand van de mensen die hem gebruiken. Een stad is een soort gebruiksvoorwerp."

Je zou verwachten dat iemand die zoveel moeite doet om een stad uit het begin van de achttiende eeuw te reconstrueren, aan het eind van zijn studie een pleidooi houdt die achttiende eeuw 'op een bepaalde manier' bewaard gebleven. "Als je zuiver de monumenten zou gaan tellen, dus de gebouwen die toen werden gebouwd en er nu nog staan, dan blijkt dat er niet zoveel zijn. Het merk- Als je dan ook nog een paar historische monumenten hebt, zoals het Fort en het Penhagebouw die een hele duidelijke uitstraling hebben, zorgt de combinatie ervoor dat de stad nog dezelfde stedebouwkundige uitstraling heeft als

HANDELSKADE

Een van de meest gefotografeerde rij huizen is die aan de Handelskade, maar daar staan nauwelijks historische gebouwen. "Het merkwaardige is dat je in folders het eerst de Handelskade ziet. Het is op de een of andere manier een toeristisch aantrekkelijk plaatje. Maar als je de Handelskade architectonisch gaat analyseren, valt dat goed tegen. Dat wil niet zeggen dat ieder gebouw een slechte architectuur heeft, want ik vind bij voorbeeld het douanegebouw op de hoek van het Waaigat een schitterend gebouw, prachtig gedetailleerd. Maar er staan ook een aantal gebouwen die er op het oog helemaal niet tussen passen. Bij elkaar klopt het weer wél. Er is zelfs middenin een lege plek, waar niets staat. Als je de foto's bekijkt, heeft niemand er eigenlijk last van."

"De ontzettende kracht van die wand is volgens mij de lengte. Hij is niet te lang en niet te kort. Er komen een aantal stegen op uit die een aantal donkere plekken geven. Ik heb het wel eens vergeleken met een gebit: het zijn tanden die een klein beetje uit elkaar staan. En verder is er de hoogte van de bebouwing, de sky-line, de zadeldaken die er zijn. Dat alles bij elkaar maakt, hoewel de architectuur niet altijd even geweldig is, dat het door het onderliggende stedebouwkundige patroon zijn kracht behoudt", vindt Buddingh'.

De Handelskade bewijst dat niet alles onveranderd bewaard hoeft te worden. "Een goed architect met een goede opleiding, die eerlijk zijn werk doet, die weet wat maten en verhoudingen zijn, kan modern ontwerpen zonder het historische karakter aan te tasten. Ik heb wel eens gezegd, dat men in de bouwkundige opleiding weer meer aandacht aan proporties moet gaan besteden: maatverhoudingen, ritme enzovoorts. Als iemand dat in zijn vingers heeft, kun je bouwwerken naast elkaar zetten uit iedere tijd, zonder dat ze elkaar geweld aandoen."

Buddingh' heeft zich veel moeite getroost om alles in de archieven te achterhalen wat betrekking heeft op de huizen en de bewoners van Punda in het begin van de achttiende eeuw. Buddingh' lachend: "Ooit heeft iemand eens gezegd dat promoveren een goede manier is om je van de straat te houden. Je gaat je interesseren voor een stad en je gaat je ook interesseren voor het verleden van die stad. Het Penha-gebouw, dat nu een parfumerie- en kledingzaak is, was vroeger een huis met dezelfde uitstraling en dezelfde architectuur, waar mensen woonden en werkten. Ik denk dat ik een soort nieuwsgierigheid had: wat is er toen gebeurd en hoe leefden die mensen? Als ik door Punda loop, dan weet ik dat daar die en die woonde. Het is een soort nieuwsgierigheid, ja."

MONOCULTUUR

Als je de reconstructie ziet, springen er twee gebouwen uit: Fort Amsterdam en de synagoge. Ze steken er ook letterlijk boven uit. "Dat klopt. De Nederlanders zijn in 1634 gekomen om daar een handelspost en misschien nog wel meer een militaire nederzetting te plaatsen. Ze zijn met een fort begonnen dat behoorlijk groot in afmetingen was, waar alles in gebeurde. De kroegen waren zelfs nog in het Fort. Op een gegeven moment is naast dat fort een stad ontstaan. Dat is heel geleidelijk aan met horten en stoten gebeurd. Omdat alle regeringsgebouwen in dat fort aanwezig waren, werd die stad een monocultuur van pakhuizen en woonruimtes. Beneden pakhuizen, boven woonhuizen.

Aan de voorkant meestal voorzien van een galerij. In feite was ieder huis op ongeveer dezelfde manier gebouwd. De synagoge die er nu

Dimensies

Een stad, een muur, een poort of een gebouw is een object of een samenstelsel van objecten, op een bepaalde wijze geordend, van bepaalde materialen gemaakt, met afmetingen in drie dimensies: lengte, breedte en hoogte. Toch zijn deze drie dimensies figuurlijk zo plat als een dubbeltje, wanneer er niet de extra dimensie aan was toegevoegd van het 'weten van het waarom', van de drijfveren die de mensen ertoe gebracht hebben dat te doen, wat ons in stedebouwkundige structuur en in bouwmateriaal na eeuwen nog boeit. Met dit boek wil ik trachten Willemstad in zijn drie dimensies van lengte, breedte en hoogte, niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk te voorzien van deze extra dimensie.

Uit Bernard R. Buddingh': *Van Punt en Snoa.*

Aangepaste architectuur

DOORDAT de maatschappij zich van de waarde van het historisch erfgoed bewust is geworden, is er enerzijds sprake van het inzien van de noodzaak om dat wat er nog is te preserveren (gevoel) en anderzijds blijft er behoefte de stad aan de eisen van deze tijd aan te passen (ratio). Een uitwas van het samengaan van gevoel en ratio manifesteert zich in de zogenaamde aangepaste architectuur. Alle nieuwbouw, ook grote projecten, moet en zal in koloniale stijl gebouwd worden. Dit levert als resultaat gebouwen op, die in schaal en grootte niet aansluiten bij de maat van de stad en in architectuur een slap aftreksel zijn van de landen stadshuizen die in de zeventiende en achttiende eeuw door meestertimmerlieden en een meestermetselaar met kennis van proporties en detaillering neergezet zijn.

Uit Bernard R. Buddingh': *Van Punt en Snoa.*

...ur 'Van punt en Snoa':

...TEL VAN BOUWMATERIALEN"

...nog steeds staat en in 1730 is gebouwd, is de enige uitzondering in die hele stad en daardoor ook een heel belangrijk monument geworden. Men heeft een stuk straat aangekocht en daar een voor die tijd buitenproportioneel gebouw gemaakt." Buddingh' opeens spottend lachend: "Misschien wel te vergelijken met het hotel dat ernaast staat om even de betrekkelijkheid van alles aan te geven."

Volgens de joodse wetten moest de synagoge boven de omgevende gebouwen uitsteken. Staat hij daarom zover mogelijk van het fort vandaan? Buddingh' aarzelt. "Ik weet niet welk gebouw hoger is. Het paleis van de gouverneur is ook voortdurend verbouwd. Ik denk dat de synagoge misschien wel hoger is. Maar ik geloof dat de synagoge in de stad is gekomen, omdat de joden niets in het fort te maken hadden. Tot 1825 waren ze nog niet geëmancipeerd en mochten ze geen overheidsfuncties hebben. Ze waren wel belangrijk voor de handel en de scheepvaart. Zij zaten in de stad en de West Indische Compagnie en de soldaten en de hogere ambtenaren zaten in het fort. De meest logische plek is in de stad. Mijn theorie is, dat je niet als (joods) koopman een synagoge vlakbij de haven gaat zetten, omdat je daar meer behoefte hebt aan pakhuizen en bedrijfsruimten. Dus je zet de synagoge daar waar de handelsintensiteit het minst is. En dat is naar 'achteren'. De synagoge stond bijna tegen de stadsmuur aan."

De stadsmuur moest er zelfs voor worden verlegd, wat heel wat voeten in de aarde had. "De joodse gemeente had, voor de scholen die achter de synagoge gebouwd zouden worden, een stuk muur nodig. Later zijn er ook wat gebouwtjes tegenaan gebouwd. Daar hadden ze toestemming voor gekregen. De gouverneur en de rooimeester waren wezen kijken of dat kon. De muur was slecht en ze kregen een strook van twintig voet. Ze hebben eerst de synagoge gebouwd en twee jaar later kwamen ze terug op die claim die ze hadden en toen bleek in Nederland dat de Heren X van de West Indische Compagnie er niets van wisten en werd dat afgewezen. Dat is dus niet doorgegaan."

MUUR

Een tweede punt dat opvalt bij de reconstructie. is dat de stad totaal ommuurd was. Het doet bijna middeleeuws aan. "Het was heel normaal dat een stad ommuurd werd, zeker omdat er gevaar van invallen was. Curaçao heeft 38 grote en kleine baaien waar het bijzonder gemakkelijk is om aan land te komen, zelfs nu nog. Het is niet voor niets dat Curaçao een bekend doorvoerstation is voor cocaïne, omdat het heel gemakkelijk is aan land te komen. De stad moest dus goed worden beschermd. Dat hebben ze in 1713 geweten, toen de Fransen zich legerden op Otrobanda.

Ook in Europa waren steden tot halverwege de negentiende eeuw ommuurd. Het gebeurde wel dat ze uitbreidden buiten de muur, maar dan werd die uitbreiding weer ommuurd. In 1860 werd de muur in Willemstad gesloopt en in diezelfde tijd was hetzelfde proces in Nederland ook aan de gang. In Amsterdam de Stadhouderskade bij voorbeeld, dat zijn singels geworden. Op Curaçao is het één doorlopend geheel geworden, waar je niet kunt zien waar die muur is geweest."

Een derde opvallend punt aan de reconstructie is dat de stad propvol huizen stond. "Dat had met de muur te maken, waardoor de stad een beperkt oppervlak had. Met name in de laatste 25 jaar van de zeventiende eeuw is er een grote instroom van mensen geweest. Gouverneur Beck verklaart dan ook in 1705 dat de stad is volgebouwd, propvol. Hij heeft toen de strook langs de Waterkant ook met huizen laten bebouwen, waar nu Penha staat. Ook zijn in die tijd de eerste voorstellen tot uitbreiding van de stad naar het oosten gemaakt."

Aan de verkoop van de grond aan de Annabaai door Beck zat een luchtje. "Die strook was vrijgelaten van bebouwing, ik neem aan voor het laden en lossen. Het was het enige stukje grond waar nog wat op gebouwd kon worden en was eigendom van de West Indische Compagnie. Beck heeft die strook verkocht aan de joodse zakenman Mordechai de Crasto. Een aantal jaren daarna zijn stukken van die grond weer verkocht aan Beck en zijn familie. Ze kregen op termijn dus het stukje grond dat ze wilden hebben."

Buddingh' vergeleek belastingaanslagen en koopakten van huizen omdat hij wilde weten of er rijkere en armere straten waren. "Aan het begin van de achttiende eeuw zijn er een aantal belastingaanslagen geweest. Sommige mensen betaalden zestig peso's (één peso was ongeveer twee gulden veertig) en andere mensen betaalden er maar twee. Een aantal van die lijsten heb ik gevonden. Je komt er dezelfde namen op tegen binnen een tijdsbestek van twintig jaar. Dan blijkt dat iemand die zestig peso's betaalde een volgende keer ook een fors bedrag betaalde. Een aantal van die lijsten waarop ook de adressen van die mensen staan, heb ik gekoppeld. In 1713 heeft de bevolking een brandschatting aan de Fransen moeten betalen waar ook lijsten van zijn."

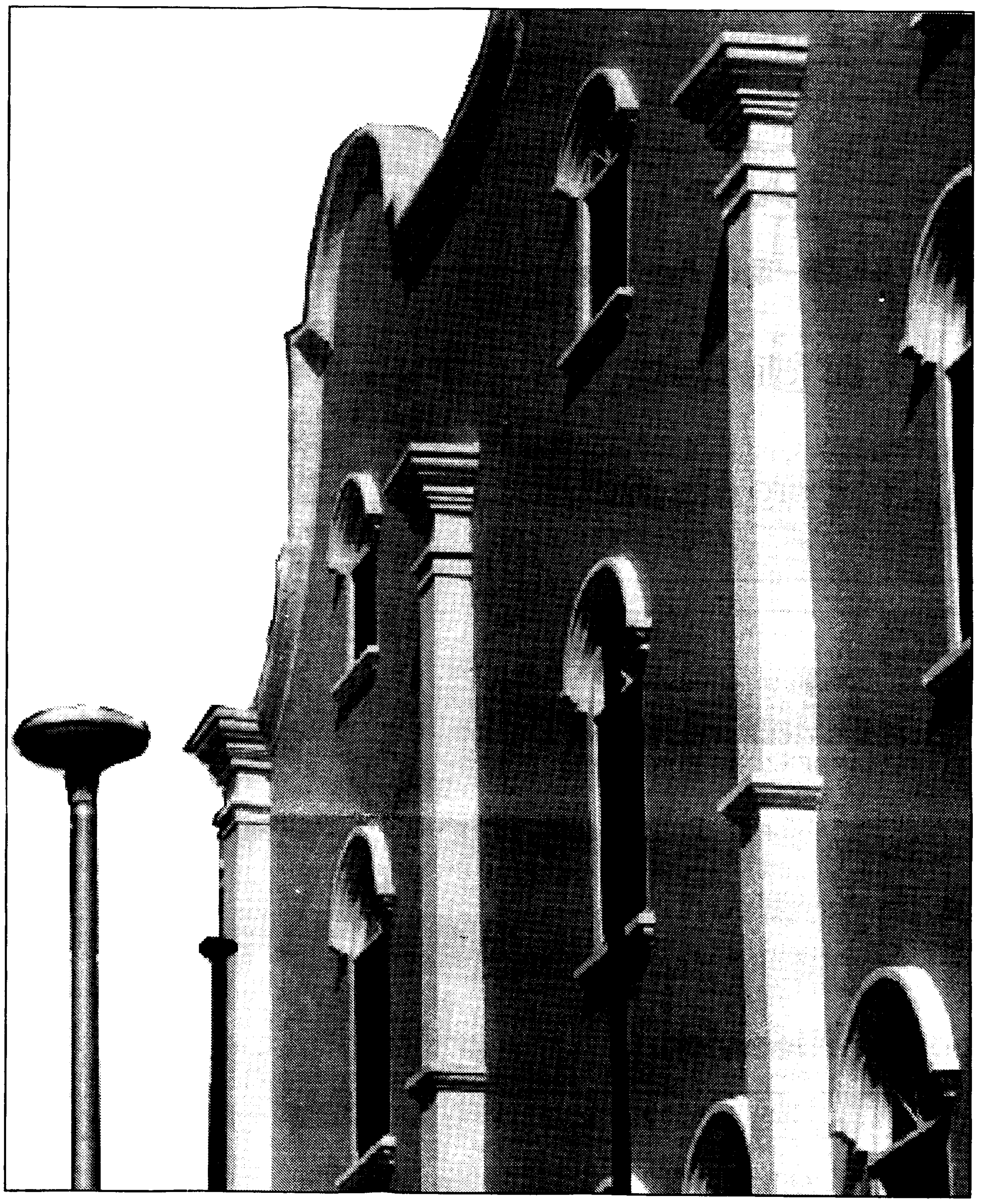
In 1715 is er een woningtelling gehouden. Buddingh: "Ik heb een aantal gegevens naast elkaar gezet en dan krijg je de bevolking van de stad en wat zij moesten betalen. Die betaling is gerelateerd aan de draagkracht van de mensen en dan zie je dat met name de Heerenstraat een straat was waar de mensen heel wat meer belasting moesten betalen dan in de Kerkstraat, de Jodenstraat of de Windstraat. Dus: hoe verder van de Annabaai af, hoe armer de mensen waren."

Verpaupering kwam ook voor. "In de lijst van 1715 staat heel duidelijk dat er panden waren die onbewoonbaar waren en dat er panden waren waar onbekende personen woonden. Als je vervolgens kijkt waar die panden zich bevonden, was dat allemaal tegen de stadsmuur aan, waar de minst prettige buurt was. Honderd jaar later schrijft Teenstra over deze buurt en meldt dat hij daar allerlei sloeries tegenkwam."

Buddingh' onderscheidt naast protestant blanku, Europeanen, joden, mulatten, vrijgemaakten en slaven nog een groep: een proletarische ondergroep van scheepslui en prostituées. "Die komen natuurlijk heel weinig in de archieven voor, tenzij er een oproer is geweest, maar het kan natuurlijk niet anders dan dat een behoorlijke havenstad zoals Curaçao in die tijd was, daar ook tijdelijk op Curaçao verblijvend scheepsvolk was. Ik denk dat die mensen in die tijd dezelfde dingen deden als het scheepsvolk nu in zijn vrije tijd doet wanneer ze in een haven komen.

Ik heb ook lijsten van logement- en kroeghouders gevonden, waarin je kunt zien dat er in 1720 ongeveer zo'n 43 officiële verkooppunten van 'natte waar' waren, zoals dit genoemd wordt. Dat is in zo'n betrekkelijk kleine stad niet weinig en dan waren er nog een heleboel illegale en 'mindere kroegjes', zoals het genoemd wordt. Er waren toen 218 panden in de stad. Op elke vijf huizen was er dus één verkooppunt van alcoholische dranken."

De mensen die daar kwamen, moeten een duidelijk stempel hebben gedrukt op het stadsleven. Buddingh' aarzelt: "Dat denk ik wel, ja. Ik denk dat het toch wel een mooi rommelzooitje was. Denk even aan het feit dat er geen riolering was, geen elektriciteit, geen koelkasten, denk aan straatjes van drie meter breedte met overhangende galerijen. Vlees van een paar dagen oud, groenten en dan ook nog scheepslui die daar waren... Gebrek aan water was op Curaçao ontzettend belangrijk en als het een keer regent, dan regent het goed. Ik denk dat zo'n stad dan ook binnen de kortste tijd één grote modderpoel geweest moet zijn."

Over de galerijen komt Buddingh' met een nieuwe theorie. Hij denkt dat ze tegelijk met de huizen zijn gebouwd. "Op de begane grond was het pakhuis en boven woonde men. Vaak was de eigenaar van het pand die het pakhuis gebruikte, niet de bewoner van het pand. Hij verhuurde het woongedeelte aan andere mensen. Dat betekent dat er in feite een scheiding was tussen de begane grond en de bovenverdieping. Wat is er dan gemakkelijker dan door de buitenkant naar boven te komen, zonder dat je door de bedrijfsruimte van iemand anders moet gaan, waar goederen van waarde lagen? Ik denk dus dat die galerij gebouwd is om toegang te verschaffen tot de bovenwoning. Er zijn schrijvers die zeggen dat men daar zat om verkoeling te zoeken. Ik wens te betwijfelen of er toen zoveel tijd was om op de galerijen te zitten. Bovendien waren ze zo smal, dat je er nauwelijks een stoel neer kon zetten. Dus ik denk dat ze een echte entree-functie hadden."

LEVENDE STAD

Naast zijn stelling dat een stad een levend organisme is dat niet onveranderd kan worden bewaard, pleit Buddingh' ervoor dat Punda zijn woonfunctie weer herkrijgt. "Ik vind dat een stad niet alleen overdag moet leven, maar ook 's avonds. Je moet er veilig kunnen wandelen en Punda heeft op dit moment een hele duidelijke winkelfunctie. Overdag is het er leuk en druk, maar zodra de zon ondergaat, is het een dode stad. Ik heb de indruk dat een heleboel bovenwoningen boven de winkels niet goed benut worden of zelfs leegstaan. Met bij voorbeeld studentenkamers zou die woonfunctie goed versterkt kunnen worden. Dan krijg je ook misschien een cultuur waarin mensen ook in de stad willen wonen.

Toen ik tien jaar geleden op Curaçao kwam was mijn eerste opgave aan mijn studenten: 'ontwerp appartementen aan de Handelskade'. Ik werd door mijn studenten uitgelachen, want wie gaat er hier nóu in de stad wonen! Volgens mij moet dat kunnen, want de omgeving is heel mooi. De enige die er nu nog woont, is de gouverneur. Ik ben wel eens in zijn woning geweest en als er dan een schip binnenkomt in de haven... Het is de mooiste plek om te wonen! Ik denk dat de gouverneur best een paar buurtjes mag hebben."

Hoe maakt Buddingh' op de UNA gebruik van de resultaten van zijn studie? Lachend: "Om te beginnen heb ik het al als verplicht werk op de boekenlijst gezet. Grote delen die ik in mijn proefschrift heb geschreven gebruik ik ook op mijn vakgebied, de geschiedenis van het bouwen. Ik behandel daar enerzijds de wereldgeschiedenis van het bouwen, dus Griekse bouwstijlen en dergelijke, en aan de andere kant geef ik veel ruimte aan de lokale architectuur, omdat de studenten er niet zoveel van weten en het zo uniek is wat Curaçao heeft te bieden aan monumenten, dat ze daar weet van moeten hebben. Zeker als je bouwkunde en civiele techniek studeert."

Gaat het om historisch besef? Buddingh': "Op het moment wanneer men weet waarom een pand gebouwd is, welke functie het gehad heeft en wie er in gewoond hebben, dan krijgt een pand een meerwaarde, omdat er een stukje geschiedenis aan het pand vastzit."

Buddingh' vertelt dat hij zijn studenten wel eens een oud en vies stuk hout liet zien. "Het is een bouwmateriaal dat je weg kunt gooien. Maar als je dan zegt dat het niet een gewoon stuk hout is, maar toevallig het enige stukje hout dat over is van het slavenhuisje van Tula, dan is het wel een bijzonder stukje en kun je het op een sokkel zetten. Ik denk dat studenten met zo'n vergelijking toch wel doorkrijgen wat je bedoelt. Zelfs de koloniale geschiedenis is voor het merendeel van de Curaçaoënaars ontzettend belangrijk."

Buddingh' zou het fantastisch vinden als Punda op de Wereldmonumentenlijst van de Unesco zou komen. "Ik heb ooit eens het boek gezien waar al die monumenten in staan. Als je het ziet, zijn het fantastische monumenten, niet alleen vanwege hun monumentale waarde, maar ook doordat ze door die landen worden gekoesterd. Ze zijn zich bewust van de waarde van het monument. Ik denk dat daar op Curaçao nog iets aan gedaan moet worden. Er moet een gemeenschapsgevoel zijn om het op een bepaalde manier te doen, anders lukt het niet om op de lijst te komen. Zo'n strand zoals was gepland voor het Plaza Hotel, gaat regelrecht tegen de Wereldmonumentenlijst in."

BON PASKU I UN FELIS AÑA NOBO

= door Hubert Linkels =

Vijftien jaar geleden op Bonaire gestrand

HET ROEMLOZE EINDE VAN DE STERKE YERKE III

In het weekeinde van 15 december 1979 strandt het vlot Sterke Yerke III op de noordkust van Bonaire. Zes jaar later, op zondagmiddag 15 december 1985 wordt onder grote belangstelling op de kust van Washikemba een in beton opgetrokken vignet van de 'Sterke Yerke' onthuld. Een van stalen buizen gemaakt vlot, dat van Harlingen (Friesland) op eigen kracht naar Willemstad (Curaçao) trachtte te zeilen. Bij de plechtige onthulling van het betonnen vignet zijn onder anderen aanwezig de toenmalige Nederlandse minister van Justitie mr Kortals Altes en Hofpresident mr Jaime Saleh. Beiden gaven ongewild een officieel tintje aan de onthulling.

De Sterke Yerke, bemand met een viertal avontuurlijke jongelui uit Friesland heeft Bonaire bijna een jaar in zijn ban gehouden. Een opgeblazen project, waarvan Bonaire weinig voordelen heeft getrokken. Integendeel, de Sterke Yerke III heeft bij vele eilandbewoners een enigszins bittere nasmaak achtergelaten.

Het begon allemaal op een winterse avond in 1974 in een 'bruin' café in Leeuwarden. "Je kent dat wel, de één na de ander druppelt binnen, de bierkranen staan open en het café staat op zijn kop", zegt Chris Scheigmann. Van beroep vlotvaarder. Hij vertelt zijn verhaal.

"Ik weet niet hoe het kwam, maar opeens zei iemand dat ie met 200 lege oliedrums in zijn maag zat. Het woord vlot viel en de volgende morgen toen ik mijn roes uitsliep, hoorde ik een hels kabaal in de straat. Ik keek uit het raam en zag dat er 20 oliedrums in mijn tuin werden gedeponeerd. Daar hebben we ons eerste vlot Sterke Yerke van gebouwd. We wilden er mee naar Engeland varen. Belachelijk natuurlijk, maar we vonden er zelfs sponsors voor. Toen we met zijn twaalven Engeland na twee jaar en veel tegenslagen bereikten, kwam een van ons op het idee de oceaan over te steken. Nog belachelijker natuurlijk, maar de Sterke Yerke III was geboren."

Van die 12 waren er overigens maar 4 die wat zagen in het hachelijke avontuur om met een vlot naar Amerika te varen. Toch waren talloze sponsors bereid geld op tafel te leggen. Mede omdat aan de reis ook een wetenschappelijk milieutechnisch tintje werd gegeven. Tijdens de tocht zou een verslag gemaakt worden over de vervuiling van de wereldzeeën. Op 1 augustus 1979 besloot het viertal te vertrekken.

Aan boord matroos Leo van der Ploeg, biologiestudent, Frits Riemersma, schipper Guus Schweigmann en kok Chris Schweigmann. De reis naar Curaçao verliep ondanks de stormen, ruwe zee, hevige regenbuien, hete zon en windstiltes voorspoedig. Tot het vlot door de sterke stroming aan de noordkust van Bonaire in een plotseling opkomende onweersbui, gepaard gaande met felle windstoten een speelbal van de golven werd en een roemloos eind vond op de kust van Washikemba. Hoewel de lokale bevolking zich inzette om het op de rotsen stukgeslagen vlot te redden, waren de haast heroïsche pogingen te vergeefs. Het vlot verdween na korte tijd in de woeste golven, met al het gefilmde en opgespaarde materiaal van vele weken nauwkeurige studie.

De bemanning van het vlot keerde betrekkelijk snel terug naar Nederland. Behalve schipper Guus Schweigmann. Hij bleef op Bonaire en werd loods in dienst van het Bonaireaanse Bestuurscollege. Een voordeel was, dat Schweigmann nu in ieder geval de gevaarlijke plekjes kende. (Later zou Guus Schweigmann het initiatief nemen voor de oprichting van de Citizen Rescue Organization (Citro). Het vlot Sterke Yerke rustte ergens op de bodem van de oceaan. In eerste instantie op een diepte van 20 meter, maar door de sterke stroom ter plaatse later niet meer te lokaliseren.

LICHTEN

Betrekkelijk kort na de onthulling van het gedenkteken op de kust van Washikemba, gingen er stemmen op om de Sterke Yerke te lichten. Volgens loods Guus Schweigmann een onbegonnen zaak omdat naar zijn mening het vlot ruim 200 meter beneden de waterspiegel lag. Maar Friezen zijn Nederlanders van een bijzondere structuur. Guus Schweigmann's broer Chris en de inmiddels afgestuurde marien-bioloog Frits Riemersma besluiten in overleg met de voorzitter van de Stichting 'Sterke Yerke' Henk van Dam het vlot te bergen.

De avonturen van het viertal waren in Nederland via de televisiezender 'Veronica' al uitgebreid in het nieuws geweest. Er is alom belangstelling voor Schweigmann en Riemersma, die met het bergingsschip 'Nevanco', een omgebouwde stalen motorlogger uit 1900 naar Bonaire willen varen. Op het Flamingo-eiland wordt de komst van de Sterke Yerke-bergers met gemengde gevoelens afgewacht. De eerdere bergingspogingen in 1979 en 1980 (waarbij veel 'bijna' ongelukken plaatsvonden en die speciaal noodlottig werd voor de legendarische Captain Don Stewart, die zijn voet brak en daarvan eigenlijk nooit meer goed herstelde) veroorzaakten een zeer gereserveerde houding bij de ervaren Bonaireaanse duikers.

Ook de toenmalige schipper van de Sterke Yerke Guus Schweigmann vond de berging van het vlot geen goed idee. Hij achtte de berging 'zeer moeilijk tot onmogelijk'. "Dit is een klus die alleen geklaard kan worden door beroepsbergers; beslist niet door amateurs", liet Guus toen weten. Schweigmann vergiste zich echter.

Het is dinsdag 5 november 1985. Guus en zijn 'dive buddy' Hans Duizendstra maken gebruik van de luwte aan de noordkust om ter hoogte van het Sterke Yerke-monument te duiken. Hans, in het dagelijkse leven leraar wiskunde aan de Scholengemeenschap van Bonaire vertelde later aan de *Amigoe:* "De zee was glad als een spiegel. Wij voeren mee met de boot van Anton van der Heetkamp van Dive Inn. Er was nauwelijks deining en we begrepen, dat als er ooit een kans was om na zes jaar iets van het vlot terug te vinden, die kans er nu was. Eerst vonden we de boegspriet in tweeën geknakt in een diepe kuil. Toen zwommen we in de richting waar de Bopec-sleepboot 'Chogogo' in 1980 het vlot had losgetrokken. Op het moment dat we de bodem uit het oog verloren werd, daalden we af."

Met behulp van een onderwaterkompas vervolgde het tweetal hun speurtocht. Steeds dieper. Toen, eigenlijk bij toeval werd het vlot ontdekt.

Hans: "Op 100 voet zagen we een stuk staaldraad liggen, vlak bij een donkere rots. Dichterbij gekomen bleek die rots het vlot Sterke Yerke te zijn." Het vlot lag op 150 voet diepte en was in een redelijke staat. "Zeker niet onmogelijk om er iets mee te doen", aldus Guus Schweigmann tegen de *Amigoe*.

Uiteraard paste de belangrijke ontdekking van Guus en Hans Duizendstra precies in het straatje van broer Chris die bijna 14 dagen later op donderdagavond 28 november 1985 met de knal oranje geverfde motorlogger aan de oude pier in Kralendijk afmeerde. De Friezen waren nu helemaal vastbesloten om de Sterke Yerke III boven water te halen. Iedereen was enthousiast en zelfs een professioneel bedrijf als Smit Tak International kwam in de ban van de Sterke Yerke. Voorzitter van de stichting 'Sterke Yerke' Henk van Dam had zijn plannen reeds klaar liggen. "Nu treedt fase II in werking en dat betekent het vlot boven water halen. Dan fase III, de reparatie van het vlot en ten slotte fase IV, de voortzetting van de reis naar de oorspronkelijke bestemming Curaçao en de terugreis naar Harlingen in Friesland."

Ondanks de enorme inzet van Bonaire en de flinke financiële opofferingen die diverse Bonaireaanse zakenmensen zich voor het 'redden' van de Sterke Yerke getroosten, bleek dat de stichtingsvoorzitter Henk van Dam vooral geïnteresseerd was in de financieel aanlokkelijke aanbieding van de Nederlandse sponsors van de Sterke Yerke. Het kwam later zelfs zo ver, dat Van Dam het gedeelte van de pier waarop het vlot gerepareerd werd, wilde laten afsluiten en suggereerde dat ook de lokale media maar eens in de buidel moest tasten om over de 'Sterke Yerke' te schrijven. Er bestaan dan ook nauwelijks foto's uit de tijd dat de Sterke Yerke opgelapt werd.

Ondertussen treft de achtkoppige bemanning van de Nevanco (5 mannen en 3 vrouwen) de voorbereiding voor de berging en de reparatie. Onder hen Chris Schweigmann. Een op zijn minst kleurrijke figuur. Broer Guus arrangeert voor de *Amigoe* een interview met zijn broer. Diep gebruind door de tropenzon, schenkt Chris de mokken vol met dampende koffie in de kleine maar gezellige kombuis van de Nevanco. Schweigmann heeft zo zijn eigen mening waarom het vlot geborgen moet worden. "De reis van de Sterke Yerke III is niet af. De thuishaven is Harlingen en dat is het einddoel van het vlot. Liefst ook nog op eigen kracht."

Hem is enige ervaring in vlotten niet te ontzeggen. Hij leed al drie maal schipbreuk. Met de Sterke Yerke I in 1975 en nu met nummer III in 1979. In de zomer van dat jaar ging ook het skûtsje 'Op Hoop van Zegen' ten onder. Chris was de kok op dat schip. In de zeevaart geeft driemaal schipbreuk het recht een papegaai op de schouder te dragen. Toen de sponsor in Leeuwarden dat hoorde, kreeg Chris prompt een papegaai cadeau. Luid tetterend en flink rotzooi makend staat de kooivogel in de stuurhut. Het interview lijkt ten einde, want met een duidelijk geroutineerde hand worden mokken opgeruimd en afgespoeld. Een vochtige lap wordt over de tafel gehaald. Gezelligheid aan boord begint met een schoon schip, is Chris zijn motto. Gezelligheid gaat voor een goede tijd. Kennelijk ook niet bij Friezen.

DE BERGING

Nog voor de jaarwisseling van 1985/1986 zal de berging plaatsvinden. In de eerste week van december vinden in Nederland besprekingen plaats tussen de hoofdsponsor van de bergingsexpeditie en Smit Tak Nederland. De bekende Nederlandse berger tekent een intentieverklaring, dat zij de berging zal uitvoeren. Daarmee is de zaak overigens nog niet rond, want formeel moet ook de Curaçaose tak van het bedrijf haar fiat geven. Smit Tak zegt het vlot via twee immense luchtzakken met een liftcapaciteit van elk 5000 kilo te zullen bergen. Drie meter onder het wateroppervlak zal de sleepboot dan het vlot naar de westkant van Bonaire trekken, waar een mobiele kraan de Sterke Yerke op het droge zal tillen voor de reparatie.

Maar er komt een kink in de kabel. De op Bonaire wonende Europese Nederlanders proeven — het heeft wel lang geduurd — uiteindelijk de commercie van het Sterke Yerke-project. Zij hebben zich enorm ingezet bij de stranding en de redding van het vlot. Aan public relations ontbreekt het de vlotvaarders niet. De onthulling van een monument zes jaar na de stranding, net op het moment dat minister Kortals Altes op Bonaire is, en die zich wel beschikbaar wilde stellen voor de onthulling schiet behoorlijk in het verkeerde keelgat. Zeker bij de amateur-duiker Krijn Groen die samen met Johnnie Craane, Bill van Loon een erg voorname rol speelde bij de stranding van het vlot in 1979.

Krijn Groen — zoals de naam het al zegt een 'Scheveninger' tot in zijn nieren — vindt het onverantwoord om met amateur-duikers op 150 voet een poging te ondernemen de Sterke Yerke te lichten. Er is trouwens een tweede reden waarom Groen gekant is tegen de berging van het gezonken vlot. In 1979 is namelijk heel plechtig en heel erg officieel ten overstaan van notaris mr Alfred Knuf een Bonaireaanse stichting in het leven geroepen ter bescherming en behoud van het gezonken vlot de Sterke Yerke. Het vlot behoort dus niet meer toe aan de bemanning, noch aan de Nederlandse stichting Sterke Yerke. De stoere Scheveninger vertrouwt de *Amigoe* toe niet lijdzaam toe te zien, maar een kort geding aan te spannen, aangezien notarieel is vastgesteld, dat het graf van de Sterke Yerke voor de noordkust van Bonaire te Washikemba ligt. Alle reclamecampagnes ten spijt.

OPNIEUW ZOEK

Onder druk van de publieke opinie en de Nederlandse televisie bezwijkt Groen en besloten wordt om met de uit Curaçao afkomstige sleepboot 'Balau' van Smit Tak de Sterke Yerke boven water te halen. De negen kabels waarmee het vlot wordt verankerd aan de 'Balau' knappen echter in de ruwe zee al na precies 20 seconden. De ruwe zee en de gelimiteerde duiktijd op een diepte van 150 meter voorkomen die dag verdere pogingen. De volgende dag is iedereen in paniek. Het vlot is niet meer terug te vinden.

Richard [illegible] en Elvis Ietswaard, twee 'dive masters' van Dive Bonaire, worden opnieuw benaderd om een zoekploeg te formeren. Kerstavond dinsdag 24 december 1985 vertrekt de boot van Dive Inn vanaf het Flamingo Beach hotel met zes duikers aan boord. Bij aankomst ter hoogte van Washikemba duurt het precies een half uur voor de eerste duikers weer boven komen: missie geslaagd, vlot gelokaliseerd en vrijwel op dezelfde plaats. Aan boord van het expeditieschip 'Nevanco' in de haven van Kralendijk wordt druk getelefoneerd met het thuisfront in Leeuwarden. De donkere dagen lijken voorbij.

DOEL BEREIKT

Zaterdag 25 januari 1986 arriveren via de KLM en de ALM met enige vertraging de vijf luchtzakken en slangen op Bonaire. De zakken zijn cylindervorming, vier meter hoog en hebben een diameter van 1 meter. Elke zak heeft een liftcapaciteit van 5000 kilogram. Dit is het moment waar naar de bemanning van het m.s. Nevanco al maanden heeft uitgekeken. Het voor onmogelijk gehouden project is uitgegroeid tot een internationale professionele bergingsactie. Januari is niet de meest geschikte tijd om bergingsacties aan de noordkust te verrichten. Toch denkt de bemanning van de Nevanco onder leiding van Smit Tak deze zware klus te kunnen klaren. Het lichten zelf zal nauwelijks problemen opleveren. De tocht van Washikemba via de Willemstoren naar de oude pier in Kralendijk zal wel spannend worden.

Dinsdag 28 januari slagen duikers er in de in 1979 gezonken Sterke Yerke te lichten. De Smit Tak-sleepboot Balau sleept het vlot ongeveer 6 meter onder water naar de haven van Kralendijk. De volgende dag lichtten twee mobiele kranen het rond 7 ton wegende vlot uit het water. De Sterke Yerke III zal op de pier van Kralendijk gerepareerd worden, zodat het de reis naar Curaçao en vervolgens via New York naar Nederland kan maken.

Aard Notebaart, een van de topuitvoerders van het bergingsbedrijf Smit Tak International vond het allemaal nog al meevallen. "Eigenlijk begrijp ik niet waarom het twee keer moest misgaan. Het enige waar ik bang voor was, was die rare deining. Ook het decompresseren van de duikers in een 3 à 4 meter hoge deining is geen eenvoudige zaak. Het ging gelukkig allemaal goed, maar ik was zelf pas gerust toen we met het zootje voorbij de Willemstoren waren. Die Bonaireanen waren puike duikers. Zij deden precies wat je zei en dat is erg belangrijk bij bergen.

Ruim een maand nadat de Sterke Yerke op de oude pier was gedeponeerd werd het vlot weer in het water gezet. Weken lang werkte de bemanning van de Nevanco met man en macht aan de reparatie van het vlot. Henk van Dam, Jitse Grondsma en Chris Schweigmann hadden het toch geklaard. Met medewerking van hun Friese landgenoot Yke Faber die bijna als enige nog tot het bittere eind in de Sterke Yerke bleef geloven. Faber zorgde voor gratis logies van de Nevanco-bemanning, leverde materialen en stelde de werkplaats van zijn bedrijf beschikbaar. De laatste 40 van de oorspronkelijke 6000 mijl konden nu afgelegd worden.

Vrijdag 28 februari vertrekt het vlot naar Curaçao. Zaterdag 1 maart wordt de bemanning door wijlen gezaghebber Ronnie Casseres en de voorzitter van het ontvangstcomité M. Copini ontvangen. Daarna wordt de Sterke Yerke op het voormalige terrein van Harbour Work uit het water gehesen voor de definitieve reparatie. Daarna wacht de oversteek naar Nederland.

Hoewel de ontvangst op Curaçao groots was, taande de belangstelling voor het vlot Sterke Yerke, dat in feite niet veel meer was dan een verzameling oud roest, spoedig. Drie weken na de glorieuze intocht op Curaçao, lag de Sterke Yerke hoog en droog op het HCCC-terrein te Parera. Hoog en droog en in figuurlijke zin opnieuw gestrand. Dit keer niet op de Bonaireaanse klippen, maar op het financiële tekort dat ontstond door het vertrek van (hoofd) sponsor Nevanco.

In een spoedvergadering die maandag 17 maart 1986 in Zwolle (Nederland) tussen de stichting Sterke Yerke en Nevanco werd belegd, liet de woningbouwvereniging weten, dat de Friese avonturiers niet meer op hun financiële bijdrage konden rekenen. Nevanco, die al 30 mille in de voorbereiding van de terugreis had gestoken, wilde plotseling — om overigens niet nader bekend gemaakte redenen — niet meer verder gaan met de Sterke Yerke.

Voor de bemanning van de motorlogger Nevanco — genoemd naar de sponsor — kwam het bericht als een koude douche. Kort na de triomf van de berging kwam het dieptepunt. Bij de overdracht van het vlot aan de stichting Sterke Yerke, schitterden zowel de voorzitter van de stichting als hoofdsponsor Nevanco door hun afwezigheid. Dat was eigenlijk al een teken aan de wand. De Sterke Yerke ging niet een brug, maar een eiland te ver.

Op Bonaire — daar leren ze het nooit — circuleerden al de geruchten om het vlot uit Curaçao terug te halen om alsnog te gebruiken als onderdeel van het (op te richten) museum. Gelukkig liet Dutch Schriers zich verleiden het vlot een plaatsje te beloven in zijn Seaquarium.

OPGEBLAZEN PROJECT

Op Bonaire keerde de rust terug nu het opgeblazen project Sterke Yerke, dat met getimede precisie de pers wist te halen, verleden tijd was geworden. Met het vertrek van de gehavende Sterke Yerke kon ook de oude pier — weken lang in gebruik gegeven voor de herstelwerkzaamheden aan het vlot en het afmeren van het motorschip Nevanco — weer gebruikt worden voor andere, meer economische doeleinden.

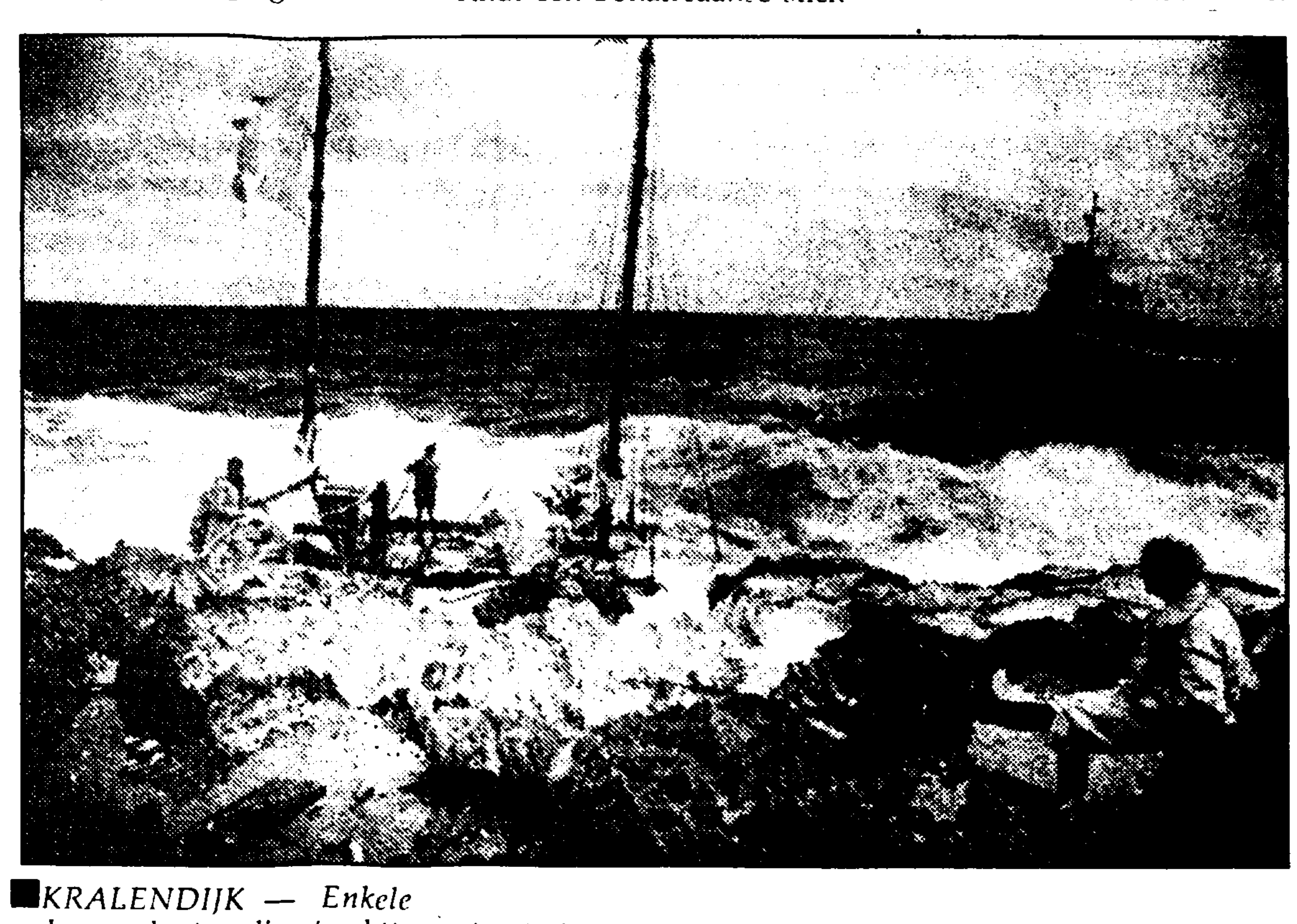
Rijker is het eiland van het Sterke Yerke-avontuur niet geworden, want van de ruim 3 ton die de sponsor tot dan toe in het project had gestoken, is geen cent op Bonaire achtergebleven. De Nevanco en de Sterke Yerke en hun respectievelijke bemanningen hebben voornamelijk op de pro-deo toer drie maanden op Bonaire gebivakkeerd. Een levenswijze die de Nevanco-bemanning ook op Curaçao wilden voortzetten.

Even leek het er op, dat ook Dutch Schriers aan de zegekar van de Friezen gebonden zou worden. Het vlot Sterke Yerke was niet te herstellen voor een reis naar Nederland. Schriers liet zich verleiden om het vlot op zijn Seaquarium te deponeren als een soort open lucht museum.

Het moet er nog liggen, tenzij enkele wijze mannen het inmiddels in zee hebben gekieperd.

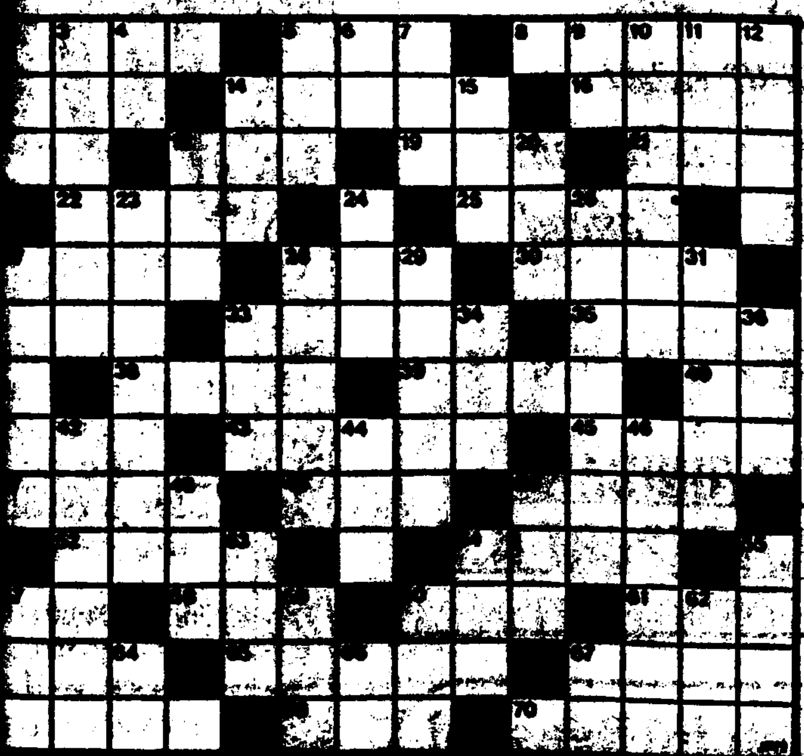
■*KRALENDIJK — Bill van Loon, in die tijd directeur van de Bomas, de waterafdeling van de Bopec speelde een belangrijke rol bij de berging van het gestrande vlot. Hier samen met duiker Jan van Seumeren.*

■*KRALENDIJK — Enkele weken na de stranding trachtte de sleepboot van de Bopec 'Chogogo' de Sterke Yerke weer vlot te trekken. Eenmaal van de rotsen af, verdween het vlot echter in de diepte.*

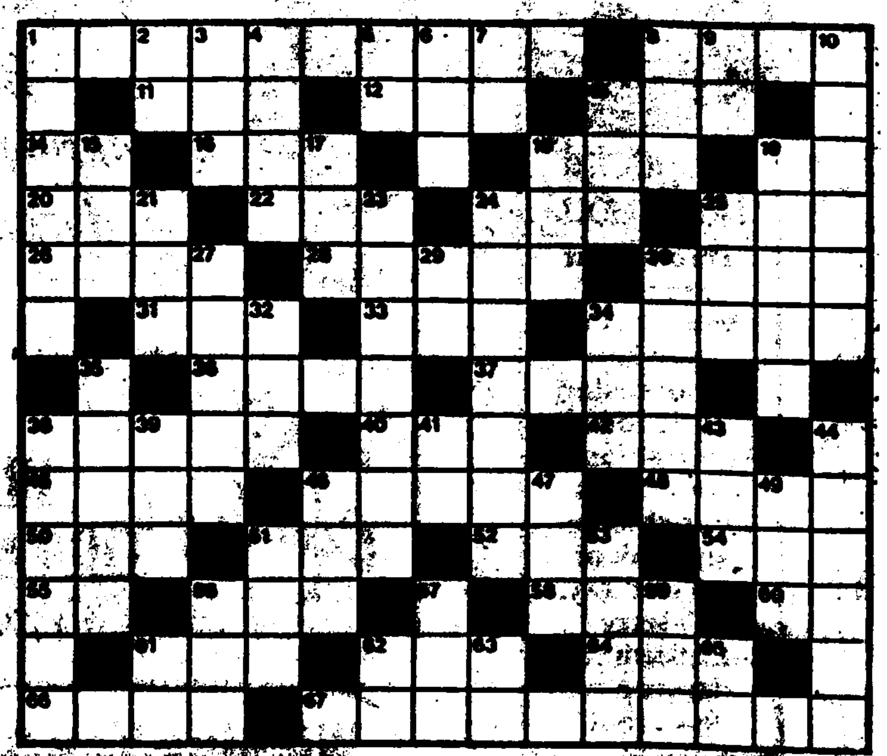
Merry Christmas

KERSTPUZZEL

(1)
[illegible]ZONTAAL: 1. [illegible]hoevig dier; 5. vo[illegible] [illegible]ort wijn; 14. [illegible]; 16. vaartuig; 17. [illegible] [illegible]loop; 19. vat; 21. deel van een k[illegible] [illegible]ord; 25. schaapkameel; 27. bijbel[illegible] [illegible]maat; 30. ruwe steenmassa; 32. toe[illegible] [illegible]5. deel van het gezicht; 37. voorzetsel; [illegible] [illegible]e kalksoort; 40. rivier in Italië; 41. be[illegible] [illegible]; 45. zin; 47. gra[illegible]soort; 49. prul; 50. [illegible] [illegible] liefde; 54. [illegible]; 56. zeehond; 5[illegible] [illegible]ngstem; 61. bovendien; 63. god van de [illegible] [illegible]ordje; 67. gewoonte; 68. hijswerktuig; 69. soort; 70. [illegible]

[illegible]IKAAL: 1. verfstof; 2. papegaai; 3. optocht; 4. [illegible]onlijk voornaamwoord; 5. persoon; 6. peuter; 7. [illegible]rm; 9. maanstand; 10. sport; 11. een zekere; 12. [illegible]kingskoord; 14. visbak; 15. zandheuvel; 18. deel [illegible]n auto; 20. grappenmaker; 23. beroep; 24. stads[illegible] [illegible]6. ondier; [illegible] vrucht; 28. vrucht; 29. krijgsmacht; 31. [illegible] benzine; 3[illegible] familielid; 33. w[illegible]; 3[illegible] locht; 36. [illegible]gstuk; 42. mannelijk dier; 44. hemellichaam; 46. [illegible]man; 48. insekteneter; 50. bestek; 51. kist; 53. [illegible]tennat; 54. huisdier; 55. insekteneter; 57. familielid; [illegible]geest; 60. vrucht; 62. lofdicht; 64. muzieknoot; [illegible]uzieknoot; 67. persoonlijk voornaamwoord.

(2)
HORIZONTAAL: 1. lekkernij; 8. gemalen graan; 11. [illegible]; 12. schutsluis; 13. opperwezen; 14. uitroep; 16. [illegible]; 19. Procureur-Generaal; 20. behoe[illegible]; [illegible]ker; 24. kraag; 25. trichloorethyleen; 26. eng; [illegible]de; 30. autovijzel; 31. mat; 33. drank; 34. [illegible] borstelig; 37. wildebeest; 38. bedrijfsconcen[illegible]; [illegible]europeaan; 42. plaats in [illegible]; 45. glas; 46. [illegible] bijbels figuur; 50. voorvoegsel; 51. spin[illegible] bedrag; 54. vaartuig; 55. rivier in Italië; 56. [illegible]; 60. nummer; 61. speeltuig; [illegible]; 64. verhoogde toon; 66. inwendig orgaan; 67. [illegible]eel.

VERTIKAAL: 1. muurbedekking; 2. deel van een mast; 3. betreurend; 4. foefje; 5. briefaanhef; [illegible]tuig; 7. spil; 8. insekt; 9. en dergelijke; 10. juiste [illegible]; 13. schreeuw; 15. bid (latijn); 17. vogel[illegible]; 18. hut; 19. uitstekend; 21. oude inhoudsmaat; [illegible] kledingstuk; 24. grootscheepse bijeenkomst; 25. [illegible]; 27. broodbeleg; 29. nikkel; 30. weefsel; 3[illegible] energie; 34. tooi; 35. jongensnaam; 38. keerkringslanden; [illegible] voorzetsel; 41. landbouwwerktuig; 43. vogel; 44. tempel; 46. lokspijs; 47. kwab; 49. elektrisch geladen deeltje; 51. volgroeid; 53. keer; 56. Engelse titel; 57. gat in het ijs; 59. aanwijzend voornaamwoord; 61. persoonlijk voornaamwoord; 62. [illegible]; 63. muzieknoot; 65. de oudste.

De onverlatene

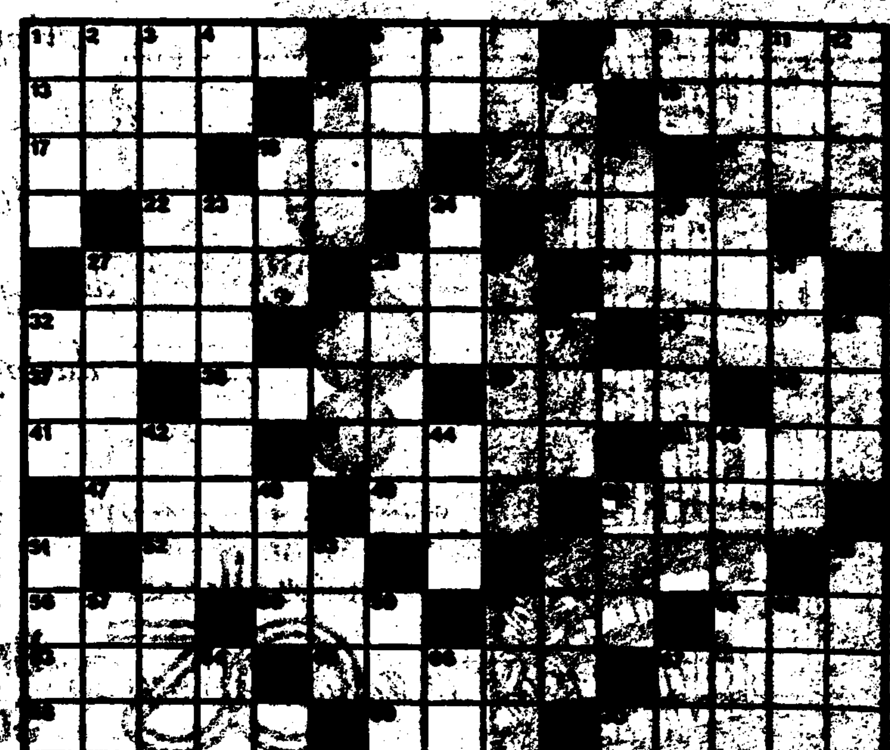
Hier sta ik dan
incognito
in deze lange rij
met vogelvrij geweten.
Niemand herkent
aan mijn gezicht
dat zo onnozel glimt
de rotte vent
die daarnet
een zielige oude vrouw
haar tas heeft afgerukt.

Er zat een gulden [illegible]
in
en een kokende dreigbrief:
U heeft al zolang Uw verbruik
van stroom en water niet betaald.
U wordt morgen afgesloten!
Ik vraag me af
hoe zal zij dan
verder moeten kruipen?

Juffrouw kassa
wilt U alstublieft
deze rekening vereffenen
en zorgen dat vannacht
nog wel
mijn oma niet in het donker zit
te luisteren naar hels muziek
vanuit een lege kraan?

Dank U juffrouw.
U kijkt zo zuur.
Ik ben nu platzak
maar ik zal straks
met meer geluk
een goede slag slaan
door dit levensvuur.

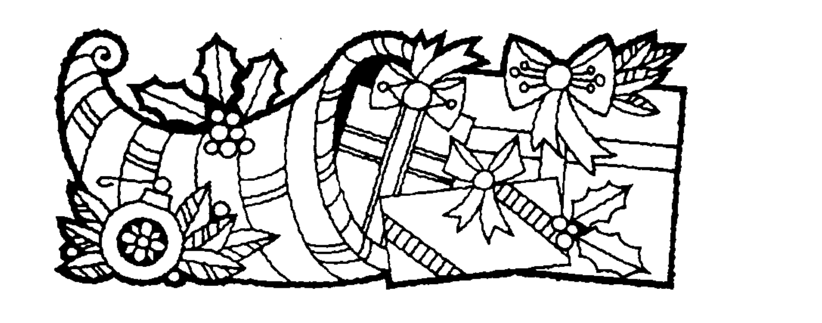
ELLIS JULIANA
juli 1994

(3)
HORIZONTAAL: 1. tijdig; 5. d[illegible]; [illegible]; 13. vulkaanprodukt; 14. stoom; 16. spijskaart; 17. familielid; 18. onderwereld; 19. roem; 21. [illegible]; 22. kledingstuk; 25. stadium; 27. bevergewas; 28. lijm; 30. kleur; 32. smerig; 33. reis; 35. schuin toelopend stuk; 37. getijde; 38. zinken [illegible]; 3[illegible]erland; 40. [illegible]; 41. mythologisch figuur; 43. roofdier; 45. [illegible]; 4[illegible]; 49. [illegible]; 50. [illegible]; 52. gast; 54. dans; 5[illegible] deel van het [illegible]; 58. [illegible] haar; 60. trek; 61. trichloorethyleen; 63. tegen; [illegible] krant; 67. groente; 68. deel van een piano; 69. wapen; 70. retour.

VERTIKAAL: 1. vlug; 2. mannelijk dier; 3. toejuiching; 4. en anderen; 5. gever; 6. lekkernij; 7. troefkaart; 9. afstandsmaat; 10. [illegible]godin; 11. een zekere; 12. zin; 14. grasland; 15. [illegible]mer; 18. krot; 20. modegek; 23. overschot; 24. [illegible]sel; 26. teken; 27. heester; 28. gevaarte; 29. onderwerp; 31. muziekterm; 32. [illegible]; 33. aanwijzing; 34. open plek in een bos; 36. soort; 42. dal; 44. voor; 46. netwerk van lijnen; 48. moment; 50. vloek; 51. gebouw; 53. vis; 54. kleur; 55. [illegible]; 57. mythologisch figuur; 59. toiletartikel; 60. getal; 62. mannelijk dier; 64. item; 66. persoonlijk voornaamwoord; 67. oneindig getal.

PUZZELliefhebbers [illegible] van het [illegible] verschillende kruiswoordpuzzels in de Amigoe K[illegible]. Onder degenen [illegible] drie puzzels [illegible] goed [illegible] prijs [illegible] een diner voor twee personen bij restaurant Pinocchio ter [illegible] van honderd gulden. Oplossingen moeten vóór zaterdag 7 januari zijn ingeleverd bij de redacties van de Amigoe op [illegible] of Aruba of bij [illegible]kantoor in Kra[illegible].

Met Florence Nightingale-medaille erkend

CORRIE BAAS: WAAR DAN OOK ACTIEVE NOODHULP

VERWIJK - "Een mens de Florence Nightingale-ille? Dat moet wel een zijn." Zo reageerde deze k iemand op een rekje over deze hoge nationale Rode Kruis-rscheiding voor verpleeg-digen en vrijwillige hulp-ners. Corrie Baas, die de jaarlijkse medaille in Den uit handen van prinses griet ontving, is echter behalve een kwezel.

everwijkse verpleegkun-mag er wat broos uit-maar ze werkte onder aan het front in Afgha-n en tussen de Somali-vluchtelingen in Kenya. ens eigen zeggen heeft ze , zelfs geen moment, de laten zakken. Als ze aagd wordt, gaat ze en weer: "Hier is toch genoeg? Basiszorg, oel ik, waardoor de sen in elk geval verder nen."

rrie Baas is de enige erlandse onder de 35 hulp-ners die voor de Flo-e Nightingale-medaille werden uitverkoren. Op ei vorig jaar werden hun en al bekend gemaakt, Baas bleef tot en met juli olstrekte onwetendheid. at immers in Kenya.

Daar ontving ik afgelopen er een brief van het Rode s. Ik dacht dat het een ne mededeling was. Ik blij dat ik alleen was toen et nieuws vernam. Zoiets je wel even verwerken. is een geweldige eer. Je nt er natuurlijk niet op. Ik er weleens van gehoord, ik had 't ook nooit bieerd natuurlijk. Als ik illes had willen hebben, ik wel in de sport an."

199 KOGELS

werkzame leven van Cor-Baas dwingt echter meer ect af dan dat van menige emde sportfiguur. Ze is kwistig met voorbeelden haar avonturen, maar des-aagd vertelt ze hoe in ul haar werkterrein, een enhuisje, onverwacht deel uitmaken van het front. ar in zo'n burgeroorlog is s de ene kant van de at bij die partij en de ere kant bij de andere tij. Op een gegeven nent stond er een strij-de partij op ons dak en d er vanaf de overkant onze kant geschoten."

Even later stonden beide dende partijen binnen en en de kogels, over de den. Het was vooral gevaar-voor de mensen die aan bed gekluisterd waren. andere patiënten en wij den nog dekking zoeken. er de strijdende partijen en veel slachtoffers, maar zieken en het personeel het hospitaaltje bleven als r een wonder gespaard. hebben later de lege onhulzen bijeen gezocht uitgerekend dat er 119 oten per vierkante meter eten zijn afgevuurd. Nee, g was ik niet, je maakt je de eerste plaats zorgen om patiënten."

Het (gebrek aan) contact met mensen heeft de oud-radiologe destijds naar de verpleging doen overstappen. "De radiologie werd zo technisch, dat ik me steeds verder van de patiënten verwijderd voelde. Natuurlijk zijn de technische ontwikkelingen goed, omdat je sneller kunt werken. Er zijn enorme wachtlijsten. Maar dat verlies aan contact met mensen, vond ik jammer. Niet dat ik zo'n eindeloze prater ben of zo'n maatschappelijk werkster, helemaal niet, maar ik vond het toch een gemis. Ik ben toen *intensive-care*-verpleging gaan doen en heb de specialismen hartbewaking, brandwonden, kanker en ook nog management gedaan. Op de intensive-care heb je overigens veel met lichaamstaal te maken: De mensen spreken niet, maar toch leer je ze begrijpen. Daar heb ik nu nog veel aan in andere landen."

"In 1983 kreeg ik vanuit Saudi-Arabië het verzoek om daar een brandwondencentrum op te zetten en later nog een tweede. En in dat land ontmoette ik weer iemand die me vroeg een intensive-care-afdeling in te richten in Caïro.

Er was daar helemaal niets. Verpleegsters staan daar helemaal onderaan op de maatschappelijke ladder. Toch waren ze op dat project enorm gemotiveerd. Dat merk ik wel vaker: Juist als er helemaal niets is, willen de medewerkers zich helemaal inzetten om iets tot stand te brengen."

VERDER KUNNEN

Baas zette verder projecten op in Israël en Irak. Sinds 1991 was ze vier keer voor 'directe noodhulp' in Afghanistan en Kenya. Die directe noodhulp heeft haar hart gestolen. "Het is heel dankbaar werk om mensen zover te helpen dat ze weer verder kunnen. Natuurlijk moeten ze dan nog verder op weg geholpen worden, maar je hebt meteen resultaat."

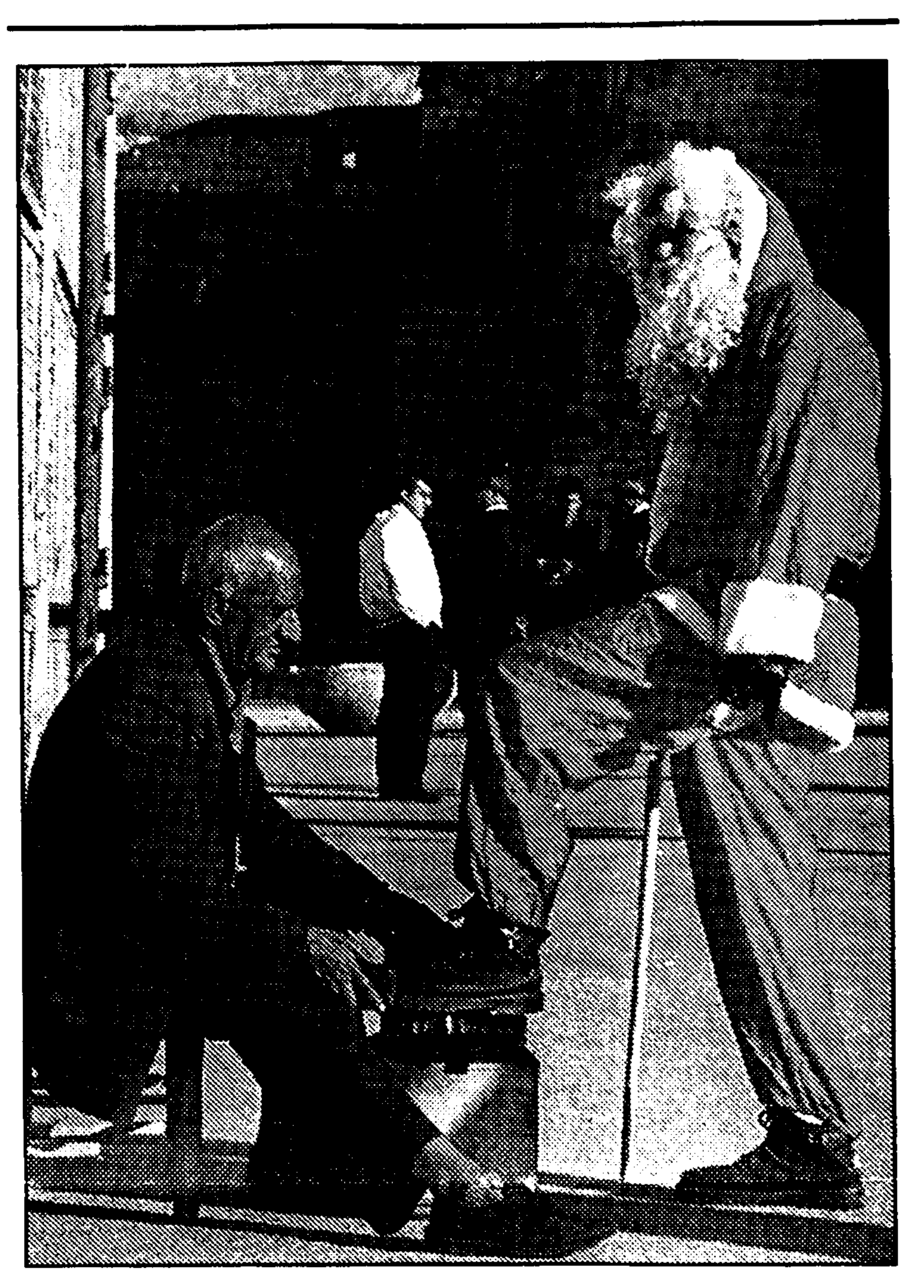
Met iemand helpen tot hij weer verder kan, bedoelt Baas bij voorbeeld letterlijk iemand weer laten lopen. "Hoe doet er daar niet zoveel toe, als hij maar weer van de ene plaats naar de andere kan komen. Hier in Nederland komt er dan weer beencorrectie aan te pas ofzo. Tja, het is natuurlijk heel mooi dat dat allemaal kan."

Als ze net terug is uit een noodgebied, voelt Baas zich in Nederland altijd even vreemd. "De rijke winkels en dan die klagende mensen. Maar ach, ik pas me in die andere landen aan aan de normen en waarden daar, dus ik kan het ook weer hier. Extra gemakkelijk, omdat ik een Nederlandse ben."

ONVOORSTELBAAR

Helemaal duidelijk maken aan anderen wat ze allemaal in die noodgebieden heeft meegemaakt, kan Baas voor haar eigen gevoel niet. "Ik hou dagboeken bij. Die geven een behoorlijk beeld omdat ik alles op het moment zelf opschrijf. Ik stuur daar fragmenten van aan vrienden hier. Het zijn heel goede vrienden, die al veel van mij en mijn werk weten en die ontzettend hun best doen om het allemaal te begrijpen, maar toch weten ze niet echt wat zich daar afspeelt. Het is niet in woorden te vatten. Wat ik wel op papier krijg, dat lezen ze toch met Nederlandse ogen. En het is ook zo onvoorstelbaar wat er gebeurt."

Toch is het volgens Baas ook een misvatting dat het alleen maar kommer en kwel is in de noodgebieden. "We lopen er niet de hele dag met doodgravers-gezichten bij hoor. Er is ook best wat te lachen."

■ BETHLEHEM- *Met al dat geloop bij het bezorgen van kerstgeschenken krijgt ook de kerstman vuile schoenen. Voor de 'Geboortekerk' in Bethlehem nam hij even rust om zijn schoenen weer netjes te laten poetsen.*

Alleenstaande minderjarige asielzoekers:

Achtergelaten kinderen, vooral uit oorlogslanden

DEN HAAG - De stichting Valentijn in het Nederlandse Nunspeet, het tijdelijk internaat voor alleenstaande minderjarige asielzoekers van nul tot en met vijftien jaar staat op de Veluwe. In twee oude villa's, waarvan er een ooit als sanatorium heeft dienst gedaan, werken tachtig kinderen noest aan hun cursussen Nederlands en Nederlandse oriëntatie. Ze moeten worden klaargestoomd voor een definitieve woonplek in de Nederlandse samenleving. Het zijn kinderen die letterlijk alleen op de wereld staan.

Uit de hele wereld komen ze. Sommigen komen op eigen houtje Nederland per trein of liftend binnen. Anderen zijn hier achtergelaten door begeleiders of familieleden. Hun verwanten in eigen land vonden het daar voor de kinderen te gevaarlijk worden. Want in veel van de Derde Wereld-landen waar zij vandaan komen, woedt een burgeroorlog of een gewapende stammenstrijd.

Om de kinderen naar Nederland te krijgen moest de familie behalve emotionele ook grote financiële offers brengen. De kinderen die nu in Valentijn ijverig hun lesje Nederlandse taal leren, hebben er geen weet van wat er met hun ouders of familie gebeurt of al is gebeurd.

De kleintjes gaan na de opleiding van zes maanden naar pleeggezinnen. Kinderen vanaf zestien jaar gaan naar begeleide woonvormen. Zij wonen in groepjes en krijgen enkele uren per dag begeleiding van een medewerker van Jeugdzorg.

GORDIJNEN DICHT

Het schouwspel biedt een 'super'-multiculturele aanblik. Alle landen lijken vertegenwoordigd. De kinderen wonen met maximaal vier op een kamer, die zij zelf schoon moeten houden. Voor de deur staan schoenen, overwegend sportschoenen. En hoewel de inrichting van de kamers op zijn zachtst gezegd sober te noemen is, zijn de slaapvertrekken zeer proper. Posters van popsterren sieren de vale muren. Een opvallend aspect: In alle kamers zijn de gordijnen gesloten. Regel van het huis? "Nee hoor", zegt Hoeksema, "dat doen ze voor veiligheid en beschutting".

De groep kinderen wordt in vakjargon de 'alleenstaande minderjarige asielzoekers' genoemd. Valentijn heeft in de 3,5 jaar van haar bestaan al aan 520 achtergelaten kinderen onderdak geboden. Van hen kreeg 99 procent binnen zes maanden een verblijfsvergunning. Een meerderheid heeft via bemiddeling van de stichting Opbouw in Nederland permanent onderdak gekregen. De 23 kinderen die Justitie vorig jaar heeft uitgewezen, zijn niet in Valentijn geweest. Zij zijn al vrij snel na aankomst teruggestuurd.

De meeste kinderen komen uit landen waar strijd heerst. Onder andere Somalië, Ethiopië, Sierra Leone, Liberia, Ghana, Angola, Zaïre, Burundi, Afghanistan, Irak en Iran. Velen komen met de trein Nederland binnen. Opvallend is de explosieve groei van Chinese kinderen. De afgelopen drie maanden zijn er zonder veel ophef al twintig bij Valentijn aangemeld. Terwijl tot voor kort een achtergelaten Chinees kindje nog opzien baarde, zoals twee jaar geleden, toen een Chinese moeder haar kindje in Valentijn achterliet....

Internationale verzoeningsbeweging 75 jaar

ACTIEVE GEWELDLOOSHEID STEEDS MOTTO GEBLEVEN

ALKMAAR - Het begon oktober 1919 ten huize de onderwijsvernieuwer s Boeke in Bilthoven. Met Eerste Wereldoorlog nog s in het geheugen richtte kleine groep christenen Internationale Verzoenings-weging (IFOR) op. tieve geweldloosheid is steeds het motto van de weging, die wereldwijd middels 140.000 leden eft. Men vierde in sterdam en in het Internationale hoofdkwartier Alkar zijn 75-jarig bestaan.

OR is uitgegroeid tot een umenische beweging, arbij naast christenen Joden, Boeddhisten, Hin-es en moslims zijn aangeten. Maar volgens unct algemeen-secretaris ançoise Pottier is de 'spiuele basis' gebleven. eweldloosheid is voor ons el meer dan een aantal nieken, het is een levensze."

IFOR steunde Mahatma ndhi's geweldloze strijd r de onafhankelijkheid n India. In de jaren tig was Martin Luther g lid van de beweging. daag de dag heeft IFOR groepen in meer dan vijftig landen. In vrijwel elke conflicthaard in de wereld zijn geweldloze activisten aanwezig om te trachten de wapens het zwijgen op te leggen en bij te dragen aan preventie of wederopbouw.

STEUN

Strijd voor het recht op dienstweigeren, acties voor de hongerende Chinese bevolking in de jaren vijftig, geweldloze strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika, vredesmarsen in Cambodja, en het Balkan-vredesteam in het voormalige Joegoslavië: Overal verspreidt IFOR de boodschap dat oorlog nooit iets oplost en geeft ze steun aan lokale vredesgroepen.

Ondanks de veelheid aan activiteiten heeft IFOR nooit een massale aanhang gekregen. Volgens Pottier komt dat doordat IFOR een 'principe-organisatie' is en niet werkt op basis van campagnes waaraan men incidenteel kan deelnemen. "IFOR is een beweging waarbij je je voor het leven aansluit, en dat vergt nogal wat."

De resultaten van het vredeswerk zijn helaas moeilijk meetbaar, constateert Pottier. "Meestal weet je niet wat de directe resultaten zijn, want je weet niet wat er gebeurd zou zijn als we ons werk niet gedaan hadden."

TRAINING

Toch is ze er heilig van overtuigd dat IFOR-acties invloed hebben gehad. Zo verspreidde IFOR in de jaren vijftig in de Verenigde Staten veertigduizend zakjes met het opschrift "Als je vijand honger heeft, geef hem te eten". Daarmee wilde de beweging tegenwicht bieden tegen de oorlogszuchtige taal van Amerikaanse politici tegen het China van Mao. Die actie heeft een dreigend Amerikaans-Chinees conflict afgewend, weet Pottier.

Ook de trainingen in geweldloosheid die IFOR-leden vanaf 1984 in de Filipijnen gaven, droegen er volgens Pottier toe bij dat er zonder bloedvergieten een einde kwam aan de dictatuur van Ferdinand Marcos. "Het heeft invloed gehad op de manier waarop de Filipijnse revolutie is verlopen."

Het beste bewijs voor de zegeningen van de geweldloosheid ziet Pottier in India, waar Mahatma Gandhi de onafhankelijkheid zonder geweld bevocht. "Dat land is nog steeds een democratie, terwijl in andere vroegere kolonies militaire staatsgrepen gepleegd zijn of burgeroorlogen zijn uitgebroken."

Toch moet IFOR niet blijven steken in de strijd tegen geweld, zei onlangs de Oostenrijkse erevoorzitter Hildegard Goss-Mayr. Volgens haar is het vinden van alternatieven voor geweld "het zwakke punt van de geweldloze beweging". "De ontwikkeling en bevordering van concrete, creatieve alternatieven op alle niveaus, van het persoonlijke vlak tot opvoeding en vorming, economie en politiek, vraagt om een even radicale bezinning als de strijd tegen onrecht. We staan daarvan pas aan het begin."

Pottier vindt echter dat IFOR-leden in veel gevallen wel concreet gestalte geven aan geweldloze alternatieven. Onder andere in Frankrijk zijn leefgemeenschappen waar op waarlijk Gandhiaanse wijze wordt getracht kapitalisme en consumptiedrift buiten de deur te houden. Die laten volgens haar zien "dat het mogelijk is te ontkomen aan het idee dat geweld ergens toe dient".

Tijdens de jubileumviering nam IFOR ook deel aan de herdenking van de 125ste geboortedag van haar geestverwant Mahatma Gandhi op 2 oktober.

Prettige Kerstdagen

Gelukkig Nieuwjaar

Bon Pasku
Bon Aña
Direktiva i miembronan
Petroleum Workers Federation of Curaçao
R. Gijsbertha P.A. Cova

Prettige Kerstdagen
en een
Gelukkig Nieuwjaar
SMIT INTERNATIONAL (ANTILLES) NV

Merry Christmas
and a
Happy New Year
KOOPERATIEVE SPAAR-EN KREDIETVERENIGING OGEM G.A.

Christmas
Joy to All
Gelukkig
Nieuwjaar
DORSA N.V.
Cas Coraweg 60

Gezegend Kerstfeest
en een
Gelukkig en Schoon
Nieuwjaar
OPTICA KYWI
OPTICA & CONTACTLENSES

Happy
Holidays
DATA & OFFICE PRODUCTS N.V.

Merry X-Mas
Happy New Year
We extend our most sincere thanks for your loyal patronage, wishing you and yours the merriest of Holidays.
URALCO
UNITED RENTAL & LEASING CO N V

A Merry Christmas
and
A Happy New Year!
CASINO Otrobanda

PRETTIGE FEESTDAGEN
en een
GELUKKIG NIEUWJAAR
Kompania di Awa i Elektrisidat di Korsou N.V.
(K.A.E. N.V.)
Uw producent van elektrische energie en 's werelds beste drinkwater

The best of everything to you...
Enjoy health, happiness and good fortune at the holidays and troughout the new year
DHL WORLDWIDE EXPRESS

Blessings Of The Season
Met plezier hebben wij u gediend in het afgelopen jaar
Met nog meer plezier staan wij tot uw dienst in het komend jaar
Caribbean Optical
Madurostraat 8